HISTORICKÝ ARCHIV
ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ V PRAZE.
ČÍSLO 9.

DVA DENNÍKY

DRA. MATIÁŠE BORBONIA

Z BORBENHEIMU.

VYDAL

MAX DVOŘÁK.

V PRAZE.
NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.
[illegible]

Publikace

od I. třídy České Akademie posud vydané:

V Rozpravách.

Ročník I.

Číslo 1. Dr. František Laurin. Pokrevenství a švakrovství jakožto překážky manželství rozlučující . . . . Cena 75 kr.

» 2. Ferdinand Tadra. Kanceláře a písaři v zemích českých za králů Jana, Karla IV. a Václava IV. z rodu Lucemburského . . . . Cena 2 zl. 30 kr.

» 3. Frant. Dvorský. Albrecht z Valdštejna až na konec r. 1621. Cena 1 zl. 70 kr.

» 4. JUDr. Karel Kadlec. Provozovací právo k dílum dramatickým a hudebním. Cena 90 kr

Ročník II.

Číslo 1. František Mareš. České sklo. . . . . Cena 2 zl. 25 kr.

» 2. Josef Konstantin Jireček. Poselství republiky dubrovnické k císařovně Kateřině II V l. 1771—1775. . . . . Cena 1 zl.

» 3. Dr. František Laurin. Nařízení papežské kongregace »Auctis admodum«, ze dne 4. listopadu 1892 . . . . Cena 20 kr.

Ročník III.

Číslo 1. Josef Kalousek. O staročeském právě dědickém a královském právě odúmrtném na statcích svobodných v Čechách i v Moravě . . . . Cena 45 kr.

» 2. Dr. Čeněk Zíbrt. Seznam pověr a zvyklostí pohanských z VIII. věku Cena 1 zl. 10 kr.

» 3. Josef Smolík. Pražské groše a jejich díly . . . . Cena 1 zl. 30 kr.

» 4. Ferdinand Menčík. Volba papeže Innocence X. . . . . . . Cena 50 kr.

» 5. František Čáda. Noetická záhada u Herbarta a Stuarta Milla. Cena 1 zl. 40 kr.

Ročník IV.

Číslo 1. Frh. von Helfert. Gregor XVI. und Pius IX. Ausgang und Aufgang ihrer Regierung October 1845—November 1846. . . . Cena 1 zl. 60 kr.

» 2. Dr. Frant. Storch. Vyručení obviněného z vazby vyšetřovací. Cena 1 zl. 10 kr.

» 3. Dr. Josef Pekař. Dějiny Valdštejnského spiknutí . . . . Cena 3 zl. 90 kr.

» 4. František Krejčí. Element psychologický. . . . . Cena 65 kr.

Pokračování viz na třetí straně obálky

HISTORICKÝ ARCHIV.

VYDÁVÁ

I. TŘÍDA ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA

PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ V PRAZE.

PÉČÍ

HISTORICKÉ KOMMISSÍ PŘI NÍ ZŘÍZENÉ.

ČÍSLO 9.

DVA DENNÍKY DRA. MATIÁŠE BORBONIA Z BORBENHEIMU.

V PRAZE.
NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.
1896.

Borbonius, Matthias.

DVA DENNÍKY

DRA. MATIÁŠE BORBONIA

Z BORBENHEIMU.

VYDAL

MAX DVOŘÁK.

V PRAZE.
NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.
1896.

PŘEDLOŽENO DNE 26. LEDNA 1894.

Předmluva.

V knížecí Lobkovické knihovně v Roudnici je mnoho knih, jež jsou vázány úplně stejně v bílé kůži, na hřbetě jsou ozdobeny třemi zlatými rosetkami a na desce znakem, kolem něhož se vine nápis: Matthias Borbonius a Borbenheim, Collinensis. Jsou to knihy, jež byly kdysi majetkem slavného lékaře a básníka Borbonia z Borbenheimu. Když bylo r. 1621 Borboniovi pro účastenství na povstání jmění zabaveno, byla mu též knihovna vzata a přes vše suplikování se mu více nevydala. Po odchodu Borboniově do ciziny dostala se knihovna Borboniova nejspíše koupí do Lobkovické knihovny, a s ní byly též rukopisy Borboniovy do Roudnice odevzdány. Jsou to dva rukopisy záznamů lékařských, opisy několika listů z korrespondence Borboniovy a dva denníky jeho. Jeden denník má název »Iter Helveticum« a líčí studijní cestu, kterou podnikl roku 1596 Borbonius se svými žáky Janem z Vartenberka a Zikmundem Praksickým ze Zástřizle do Basileje, jednak za vzděláním žáků, jednak, aby se sám zdokonalil v lékařství a doktoratu v Basileji dosáhl, a dále osudy Borboniovy v době nejbližší po návratu ze Švýcar. Rukopis má 592 stran (in 8°); na straně 1.—248. líčí Borbonius cestu do Basileje, tamní pobyt, návrat v květnu 1597 a osudy své do konce r. 1598, str. 248.—510. je prázdná, na str. 511.—514. jsou zaznamenána jména některých známých a příznivců Borboniových, str. 514.—571. prázdná, na str. 572.—574. je výčet cen různých léků, str. 574.—577. prázdná, str. 578. až 587. obsahují jména žáků Borboniových a krátké vylíčení jeho života až do r. 1596, str. 587.—592. prázdná.

Druhý denník líčí osudy Borboniovy roku 1622. Toho roku byl Borbonius ještě vězněn pro účastenství na povstání a to až do 3. června, potom byv propuštěn zůstal v Praze do 6. července a odebral se na Teplici. Denník povstal tím, že Borbonius vpisoval zprávy a poznámky své do kalendáře, jejž pod názvem: »Nový a starý kalendář hospodářský a kancelářský« vydal Simeon Partlicius ze Špicberku. (Tiskem Daniela Karla z Karlsperku.) Kalendář má s několika přivázanými listy 133 str., a sice obsahuje str. 1.—7. zápisky Borboniovy, str. 7.—12. titulní list a úvod do kalendáře, str. 13.—116. kalendář a zápisky, str. 117.—129. tištěné zprávy kalendářní a str. 130.—133. zápisky Borboniovy.

Oba denníky Borboniovy obsahují mnoho zpráv a podrobností, jimiž vyniká ráz doby jeho dosti jasné v konstatování fakt, však dosti temné ještě, pokud se týče znalosti naší rozvoje těchto fakt. Jeden denník je psán v rozkvětu doby Rudolfovy na sklonku mládí Borboniova, druhý v r. 1622 v době persekuce české, na počátku stáří Borboniova. Oba denníky jsou produktem dvou zcela různých dob a souvislosť jich, cena mnohých záznamů zjasní se teprve znalostí osudů Borboniových v době, jež oba denníky dělí. Proto předeslal jsem za úvod a zároveň vysvětlení k denníkům obšírnější životopis Borboniův.

Mohla by nastati otázka, jakou důležitosť pro veřejnosť mají Borboniovy denníky. Zmínil jsem se již o tom, že je v dennících mnoho zpráv týkajících se konce 17. a počátku 18. stol., a zprávy ty jsou tím cennější, že je psal Borbonius, jak všude patrno, zcela upřímně, však důležitosť biografií a memoirů nespočívá jen v tom, že se jimi zjistí řada podrobností týkajících se osoby jednotlivcovy neb okolních poměrů, nýbrž též a to mnohem více, že nám osvětlují vztah, v němž stál jednotlivec k poměrům, v nichž žil. Poměry hospodářské, socialní, politické a t. d. působí na individuum, a individuum naopak má vliv větší nebo menší na poměry celkové. Ze vzájemného tohoto působení vytváří se zvolna historie; a kdo zkoumá dějiny nějaké doby, musí se hlavně stále a stále ptáti po vlivu, jejž měly poměry celkové na jednotlivce a naopak. Pro poměry bratrské intelligence české, běh studijí Bratří, styky s Německem a Švýcarskem je v dennících hojný material.

V upravení rukopisu řídil jsem se předepsanými pravidly. Denníky byly transskribovány, jen vlastní jména nezměněna. V prvém denníku svém psal Borbonius sám nad stránky jména měsíců, do nichž popisované události spadaly; přidána tedy jen léta příslušná a obsah. V druhém denníku nadepsán obsah a data otevřených stránek.

Dvě doby druží se v dennících — doba života, v němž možno již sledovati zárodky blížícího se převratu, a doba převratu, na němž se počíná tvořit nový, jiný život. Z pramenů slavené doby Rudolfovy bylo posud málo vydáno. A z časů nejbližších po r. 1621 nebude nikdy dosti vydáno, neboť časy ty daly ráz potomním stoletím.

Budiž mi dovoleno vysloviti díky Jeho Jasnosti knížeti *Moricovi z Lobkovic* za svolení k uveřejnění rukopisů, slavné České Akademii císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnosť a umění za jich publikování, pánům prof. dru. *J. Emlerovi* a dru. *V. J. Nováčkovi* za revisi textu a panu dru. *A. Navrátilovi* za přispění v práci.

V Roudnici, 19. srpna 1896.

Max Dvořák.

I.

O životě dra. Matiáše Borbonia z Borbenheimu.*)

Borbonius podává nám ve svých dennících dosti obšírné zprávy o svém životě. Přidáme-li k tomu vše, co víme odjinud o slavném lékaři, máme dosti jasný a zřetelný obraz netoliko jeho osudů, nýbrž i jeho rozvoje duševního, jenž nás proto zajímá, poněvadž je odleskem duševního života celé třídy Borboniových současníků. Máme na mysli třídu lidí, kteří sice žádným epochálním činem do velké doby své nezasáhli, ale přece mají důležitost pro historii, neboť na jich nazírání a duševním životě budují nadanější či lépe řečeno odhodlanější hlavy své politické činy. Třída ta je stavivem historické budovy, jehož nemohli stavitelé voliti libovolně, nýbrž s nímž bylo jim počítati jako s danou veličinou. Stavivo vysvětluje, proč povstala budova v hlavních obrysech v té podobě, jakou právě má, a umožňuje úsudek jak o partiích, jež se nám nezachovaly, tak i o konečných intencích stavitelů. Mimo to byl Borbonius českým bratrem, a jeho názory, jeho duševní rozvoj, aspoň pokud je ve spojení s politickými událostmi, zachycuje jistě v mnohém názory a duševní processy většiny českých bratrů odchovaných dobou Rudolfovou a Matiášovou, kteří tvoří základní kvádry v budově českého povstání z r. 1618. Shrneme-li stránku společenskou a náboženskou, můžeme pohlížeti na Borbonia jako na representanta bratrských měšťanů z prvých let 17. století. A tím je vytknut jeho význam pro souvěké události.

Matiáš Borbonius z Borbenheimu narodil se r. 1566 v druhé polovici srpna v Kolínci. Otec jeho jmenoval se Štěpán Burda, byl měšťanem v Ko-

*) K životopisu použity hlavně tyto prameny a pojednání: Zápisky Borboniovy, »Iter Helveticum« z roku 1596—1599. (Rukopis Roudnické knih. sub sign. VI. Fg. 45.), Zápisky Borboniovy z r. 1622 (Rukopis Roudn. knih. sub sign. VII. Af. 10), Prosebné listy k císaři Ferdinandovi II. (Roudnický archiv A. 66. a sbírka dra. Schebka), Korrespondence Borboniova, (Rukopis Roudn. knih. sub sign. VI. Eb. 29.), Historie Pavla Skály ze Zhoře; Historia pers., Martinius: Důvody; Obrana; Karolides: Epithal., Pescheck: Exul., Bílek: Hist. konf., Dvorský: Paměti o školách českých, Dvorský: Matiaš Borbonius z Borbenheimu (Č. Č. M. 1891.), Rybička: Dodatky a opravy k biografiím starších spisov. česk. (Č. Č. M. 1889).

línci a nejspíše též českým bratrem. Matka Borboniova Kateřina pocházela z Kasejovic u Kolínce. V mládí vyučoval Borbonia jakýsi Jan Piscenus, později Jan Celestin a Jan Kateřinka, rodák Klatovský. Když mu bylo 10 let, byl poslán do Sušice, kde byl půl roku jeho učitelem mistr Jan Bystřický. Potom vrátil se opět domů a zdržel se doma též půl roku. Roku 1577 byl Borbonius dán na školy do Klatov. Rektorem tamní školy byl Francouz, který se naučil česky a školu — podle zprávy Borboniovy — velmi dobře řídil. Po jeho odchodu převzal rektorat mistr Pavel Kubinius. Mimo Kubinia měl Borbonius v Klatovech ještě dva učitele, totiž Klaudia Skutia a po něm Jiřího Tachovského. V Klatovech dostal Borbonius prvý záchvat zimnice, která jej později tak často trápívala. Po třech letech odešel Borbonius z Klatov do Loun, kde zůstal půl roku, vzdělávaje se u učitelů mistra Jana Rosacia a Matiáše Svidnického. Na jaře roku 1581 opustil Louny a vydal se do Prahy. O prvém jeho pobytu v Praze nevíme více, než že chodil do dvou škol; nejprve k Janu Standerovi do školy u sv. Štěpána, později do školy u sv. Michala a k učitelovi Adamu Rosaciovi, bratru Rosacia Lounského. Oba Rosaciové *) psali latinské básně, a jich příkladem byl nejspíše Borbonius pohnut pokoušeti se též v latinské poesii.

Po nějaké době nepohodl se Borbonius nějak s Rosaciem a odešel ke konci r. 1582 do Rakovníka, kde se připojil k učitelovi Janu Mendicillovi Žateckému. Po půl létě vypukl mor, a Borbonius se vrátil do domova. Doma zdržel se půl roku a docházel v době té k učiteli Janu Viktorinovi Žlutickému. Roku 1584 odcestoval do Kolína, kde se stal žákem Samuela Georgilla Klatovského.**) Na sklonku roku 1584 opustil Borbonius Kolín a odebral se do Chrudimi, kde pobyl půl léta, jsa žákem Felixa Německobrodského.

Tím bylo skončeno průpravné vzdělání Borboniovo. Nejspíše se již v této době rozhodl státi se lékařem, neměl však dosti peněz k dalším studiím. Nedostatek peněz provázel celé mládí Borboniovo, a tím si vysvětlíme snadno, proč přikládal později vždy peněžní otázce takovou důležitost. Nezapomínal ani v dobách největšího rozechvění zaznamenati každý krejcar, jejž vydal nebo přijal. Nebyla to asi nemírná touha po zbohatnutí, jak by se časem zdálo, nýbrž jen výsledek trpkých zkušeností z dob mládí v bídě ztráveného.

Borbonius počal se ohlížeti po povolání, jež by ho uživilo. Roku 1585 odešel do Velkého Meziříčí na Moravu a připravoval se tam půl třetího léta k učitelství pod mistrem Janem Ursinem. Potom se stal Ursinovým »kollegou« a byl jím půl druhého léta. Počátkem r. 1591 nastal obrat v Borboniově

*) Jan Rosacius Sušický stal se r. 1574 mistrem svobodných umění na universitě pražské. Rektoroval na škole kutnohorské, ale brzo byl povolán do Loun, kde zůstal čtyři léta. Roku 1580 stal se prof. university pražské. Psal latinské básně. Tiskem vydal báseň »Querelae ecclesiae afflictae ad Christum« (Praha 1576). Adam Rosacius z Karlsperka, mistr svobodných umění, byl nejdříve učitelem, r. 1580 přijat do kolleje Karlovy. Učil klassickým jazykům, mathematice a hvězdářství. Psal latinské básně příležitostné.

**) Samuel Georgillus, Klatovan, studoval v Praze, roku 1583 stal se bakalářem, byl učitelem na různých místech. Vydal učební knihu pro děti počínající do škol choditi pod názvem: Život dětinský. (Viz Jireček Ruk.)

životě tím, že obdržel nabídku, by se stal vychovatelem mladého Jana z Vartenberka. Borbonius nabídku ihned přijal. Měl cestovati se svým žákem k různým učitelům, a tím byla i jemu samému dána možnost pokračovati ve studiích. Nejdříve vydal se Borbonius se svým žákem do Znojma. Tam zdrželi se půl druhého léta, v kteréž době se Borbonius vzdělával u doktora Jana Pomaria z Peškova. *) Dalším cílem jich cesty byla Jihlava. Ubytovali se v domě vdovy Liedeliany z Liedlova a stravovali se u Jana Hincona, veřejného notáře, zároveň se Zdeňkem z Valdštejna, Pavlem Volkardem a bratrem jeho Veichardem z Auerspergu, s Jindřichem Zahrádeckým, se Zikmundem Praksickým ze Zastřizle a s Adamem Ropoliem z Rieffenberga, praeceptorem předešlých. Z těchto spolustolovníků vyučoval Borbonius mimo svého žáka ještě Zdeňka z Valdštejna, Jindřicha Zahrádeckého a Zikmunda Praksického ze Zastřizle. Roku 1594 opustili všichni spolustolovníci Jihlavu a vydali se do Břehu ve Slezsku. Tam se opět společně stravovali u Josiaše Rotermelia, císařského berního, v domě u černého orla. Roku 1595 odešel Borbonius se žákem v domov jeho, totiž do Napajedel. Bylo ustanoveno, že podniknou společně studijní cestu do Basileje. Borbonius zamýšlel tam dokončiti lékařská studia a dosíci doktoratu. K velké cestě bylo třeba rozsáhlých příprav, pro něž bylo nutno cestu na půl roku odložiti.

Do této doby spadá událost pro Borbonia velmi důležitá, totiž vytištění jeho básní »Caesares«. Již roku 1591 vydal Borbonius v Praze dvě latinské básně příležitostné.**) Zmínili jsme se již o tom, že nejspíše vlivem bratří Rosaciů probudila se v Borboniovi náklonnost k latinské poesii. V tehdejší době nebyla poesie v Čechách tím, čím je v svém květu, totiž prostředkem, jímž básník důrazně krásnou formou své myšlénky a city do duší lidských vkládá, nýbrž byla spíše hračkou a sportem učených pánů a věcí mody a luxu, nebo prostředkem, jímž si chtěl získati veršovec přízeň pánů svých, po případě odměny a uznání od samého krále. Borbonius nebyl genialním duchem, by se vymanil z doby své, nýbrž díval se na poesii úplně zrakem svých současníků. Básnění bylo mu prostředkem, jímž vynikne a dojde pochvaly i odměny. Básně latinské cenily se daleko výše nad básně české, není tedy divu, že psal Borbonius latinsky.

Caesares skládají se z řady básní líčících a oslavujících vlády římských císařů. Počínají Augustem a pokračují nepřetržitě až do Rudolfa II. Na počátku je báseň, v níž věnuje Borbonius celou sbírku Rudolfovi, a doporučovací básně Martina ze Sokolova, Jana Richarda ze Sedunína, Jeronýma

*) Pomarius byl vychovatelem pánů z Lipé.

**) 1. Carmen gratulatorium ad Andream Posthumium Pragenum, dum sacris Vittebergae anno 1591, Maji 13. initiaretur. Matthias Borbonius, collega docentium scholae Mezericensis gratulatur. Pragae. Excudebat Joannes Schuman, a. D. 1591. 4°. 2. Epicedion in mortem Matthiae Posthumii Thaboreni, decani et pastoris ecclesiae Dei apud Mezericenses ad Oslavam in Moravia fidelissimi, qui obiit 16. Aug. 1591. Ad prudentissimum eiusdem oppidi senatum, dominum primatem Jacobum Sophrona Guttenbergenum, dn. Andream Fabricium, notarium, dn. Lazarum et dn. Paulum Gelenium, ceterosque viros consulares, rei literariae fautores eximios. Pragae. Excudebat Joannes Schuman 1591. 4°.

Arconata, Petra z Elbinku, jenž klade Borbonia po bok Ovidiovi, a Bedřicha Kosmana, který mu předpovídá nesmrtelnou slávu. Úplný název básně zní: »Caesares monarchiae Romanae, orbis dominae, Lati, Byzanti, Graeci, Germani, quatuordecim tessara decadibus distincti e metro elegiaco iuxta fidem historicam conscripti.« [Lipsiae, impensis Andreae Volckii, bibliopolae Vratislaviensis; 1595.] Báseň působila sensaci mezi humanisty a zjednala Borboniovi mnoho vynikajících známých, j. na př. Jana Campana, Pavla z Jizbice a Karla Karolidesa. O poetické ceně básní nesnadno mluviti. Podobají se ve všem básním ostatních humanistů, a rozbor jich vedl by k rozboru veškeré latinské poesie souvěké.

Koncem roku 1595 byly přípravy k cestě do Basileje skončeny. Bylo umluveno, že přijme Borbonius ještě jednoho žáka, totiž Zikmunda Praksického ze Zastřizle, a že se v lednu vydá s oběma žáky na cestu.

Dne 17. února opustil Borbonius s žáky svými Napajedla. Cestovali přes Brno, Litomyšl, Pardubice, Kolín a 3. března dorazili do Prahy. V Praze rozloučil se Borbonius s bratrem Václavem a některými známými jako na př. s Václavem Budovcem, Šimonem Skálou Klatovským, Vintířem z Vlkovic a j. Mimo to přiměl jej k zastávce v Praze úmysl předložiti císaři »Caesares« s věnováním a prosbou, by mu bylo uděleno šlechtictví. 6. března odevzdal Borbonius císaři básně s prosebným listem, v němž výslovně žádá, aby byl erbem a šlechtictvím odměněn. *) Pro lepší posilu své žádosti rozdal několik exemplářů básní osobám císaři na blízku bývajícím. Prosba Borboniova byla splněna a 27. března 1596 byl mu císařským majestatem udělen erb **) a titul z Borbenheimu. Borbonius opustil již 7 března se svými žáky Prahu, byv nejspíše již předem o výsledku prosebného listu ujištěn. Cesta ubíhala rychle, neboť již 12. března nalézáme Borbonia s žáky v Amberku, kdež se zdrželi 6 dní, účastníce se slavností, jež se dály na počest narozenin kurfirsta Fridricha IV. Borbonius se za této příležitosti seznámil s doktorem Rittershusiem.

Z Amberku obrátili se cestovatelé na Norimberk. Cestovali ve větší společnosti a krátili si cestu rozpravami a učenými disputacemi, jež Borbonius bedlivě ve svém denníku zapisoval. 20. března přišli do Norimberka, kde Borbonius uzavřel přátelství s Konstanciem Fabriciem. Z Norimberka vedla je cesta dále přes Marbach do Heidelberka. Nastaly zlé dni pro Borbonia, neboť jej zachvátila opět zimnice, jež jej již v mládí trápívala. Přes to pokračovalo se v cestě.

*) »— ut porro hoc quidquid est, Majestas Vestra Caesarea solita sua benignitate suscipiat et amplectatur, mihique in compensationem aliquam meorum studiorum infra posita insignia cum inserto articulo feudi, absque taxa tamen solutione, largiri dignetur.«

**) Erb Borboniův popisuje se takto: »štít s hůry dolů rozpoltěný, jehož pravá polovice štrychem černým na příč jest rozdělena, v jejíž horní černé a dolní žluté části dvojnásobná lilie, v levé pak polovici červené tré bílých růží, jedna nad druhou postavených, se spatřuje. Nad štítem leží kolčí helm s točenicí, z níž fafrnochy po pravé straně červené a bílé, po levé pak zlaté a černé dolů visí; nad tím vynikají dvě křídla orličí proti sobě postavená, pravé zlaté, dvěma liliemi černými, levé červené, třemi růžemi bílými obložené.« (Č. Č. M. 1889.) Borbonius si dal tento erb vtlačiti do desk všech svých knih.

24. března překročili cestovatelé Nekar a 2. dubna podvečer po obtížné a unavující cestě vstoupili do Heidelberka. Tam dostoupila nemoc Borboniova vrcholu. A odtud se stav jeho lepšil, tak že cestovatelé opět rychleji cestovali a 8. dubna k cíli svému, do Basileje, dospěli.

Především bylo třeba postarati se o byt a o stravu. Byt byl nalezen v hostinci »zum Storch«, a co se obědů týče, bývalo zvykem, že se posluchači universitní stravovali u některého ze svých professorů; získal tedy Borbonius pro sebe a své žáky místa u stolu professora Jakuba Grynaea,*) jehož manželce ihned 400 tolarů za stravu zaplatil.

20. dubna byl Borbonius zároveň se svými žáky immatrikulován na universitě Basilejské. Rektorem university byl tehdáž doktor lékařství Felix Platerus.**)

Borboniovi a žákům jeho nastala doba pilné práce. Navštěvovali přednášky, chodili na botanické výlety s doktorem Banhinem, cvičili se v řečnění, ba i hudbě se od nějakého hudebníka Basilejského učili. O tom, jaké přednášky navštěvovali chovanci Borboniovi, podávají bližší zprávu jeho zápisky.

Borbonius stále postonával. Zimnice se vracela a mimo to byl trápen mladý lékař těžkomyslností, proti níž hledal všemožně pomoci. Možná, že i hudbě se proto hlavně učil, domnívaje se, že v ní dojde rozveselení. Se žáky neměl Borbonius mnoho radostí. Tak na př. pozval je 25. dubna kdos k vycházce. Borbonius byl churav a nemohl žáků svých provázeti. Vyslal je tedy, ač asi s těžkým srdcem, bez dohledu. Následkem ovšem bylo, že použili mladí páni vzácné volnosti a vrátili se opilí. A když jim Borbonius vyčítal jejich nestřídmost, odpověděl Zikmund rozhněvaně: »Dominus pater meus te mihi praefecit ut praeceptorem, non ut carnificem.« Jindy činí opět Borbonius tuto poznámku o svém žáku: »Zastřizelius iuravit duobus ad coelum digitis sublatis, se si virgis caedetur, nihil discere velle. Summendae autem pro merito ex illo erant poenae, quia nec quidem duas lineas ex raetoricis in spatio duarum horarum memoriae mandavit.« Jednou se Borbonius dokonce dověděl, že si žáci jeho doma listem stěžovali na něho. K tomu všemu počal Vartenberk churavěti, což působilo Borboniovi mnoho starostí.

V této smutné době byl Borbonius velmi zaměstnán. Obíral se svými žáky i vlastním studiem a přípravou ku zkouškám, zasílal hojně listů do Čech a spisoval své these »de febre tertiana«. Z osob, jimž Borbonius v době té dopisoval, připomínáme: Karla ze Žerotína, Šimona Grynaea v Brně, Václava Lavinia, lékaře v Praze, Šimona Skálu Klatovského, Matiáše Plorantia, Daniele Adama z Veleslavína, Václava Budovce z Budova, Jeronýma Arconata, Viléma z Lovče, Theodora z Ottersfeldu, Zdeňka z Valdštejna, Jana Paludia v Ženevě a j.

V červnu dokončil Borbonius své these »de febre tertiana« a 28. t. m. odevzdal je doktoru Stupanovi k prohlédnutí a opravě. Na počátku července

*) Byl to týž Grynaeus, který byl učitelem Karla ze Žerotína a velký vliv na něho měl. (Bližší viz: Chlumecký: Karl von Zierotin.)

**) Po Platerovi stal se rektorem Jakub Grynaeus, hostitel Borboniův.

byly vytištěny a 10. července Borbonius o nich veřejně disputoval. Měl při tom hojně posluchačů, a po disputaci byla pořádána od kollegia na počest Borboniovu hostina. V srpnu napsal Borbonius své druhé these »de hydrope« a 9. září o nich disputoval a to, jak píše, »admodum jejune et frigide«.

Poesií se Borbonius po odchodu z Čech velmi málo obíral. Dosáhl jí, čeho dosíci chtěl, a od té doby psal verše již jen při zvláštních příležitostech. V říjnu slavil professor Borboniův Amandus Polanus sňatek s Marií, dcerou Jana Jakuba Grynaea, hostitele Borboniova; i napsal Borbonius k oslavě snoubenců epithalamion. Krátce potom slavil sňatek Jakub Zvingerus s Juditou Brandinovou, a Borbonius napsal opět svatební báseň.*) Při hostině, jíž byl den sňatku korunován, rozjařil a rozveselil se Vartenberk neobyčejně a slíbil svému učiteli, že mu daruje drahocenný pohár, bude-li se kdy ženit, a že mu mimo to vystrojí svatební hody. Borbonius bral slib zcela vážně a zaznamenal jej do svého denníku. Nevíme ovšem, splnil-li Vartenberk, co slíbil.

Častěji než poesií obíral se Borbonius náboženskou polemikou. Čítal horlivě polemické spisy, zasílal je přátelům do Čech a účastnil se theologických disputací. Nebylo to tenkrát nic divného. Otázka náboženská či spíše náboženství byla kvasem, jenž hýbal veškerou společností, a každý myslící člověk považoval téměř za povinnost, přijíti se svou troškou do mlýna, pronésti náhled svůj o některé sporné věci. Borbonius měl již z dob mládí pevné a určité přesvědčení náboženské, jež jej provázelo po všechen život, splynuvši úplně s jeho bytostí. Každý člověk považuje své přesvědčení za nejlepší, a nevnucuje-li je právě jiným, hájí je jistě proti všem útokům. U Borbonia bylo ostatně přesvědčení náboženské daleko mocnější nad přesvědčení politické a národnostní a tvořilo základ a pozadí, z něhož si vysvětlíme mnoho činů jeho. Ale o tom později.

Mnoho času strávil Borbonius při anatomických ostentacích professorů. Zvláště zajímavou byla pitva lidského těla, kterou v prosinci podnikl dr. Kašpar Banhinus a kterou Borbonius velmi obšírně ve svém denníku vylíčil. Zdá se, že v těchto dobách počala opět bída doléhati na Borbonia. Stravu měl sice již předem zaplacenou, ale bylo třeba šatu pro blížící se zimu, a peněz nebylo. Nedivme se tedy, že si Borbonius naříká na rodiče svých žáků, podotýkaje smutně, že mu zasílají listy, v nichž není nic mimo slova. Po dlouhém čekání došly konečně přece nějaké peníze z Moravy, a Borbonius koupil si nový oděv.

Přiblížil se rok 1597, důležitý pro Borbonia tím, že v něm chtěl skládati zkoušky doktorské. Dne 7. února ohlásil děkanu dru. Tomáši Cocciovi, že podrobí se zkouškám. Děkan hned se sám vyptal Borbonia na všelicos z lékařství, chtěje se přesvědčiti, je-li ke zkouškám připraven, a vybídl jej, by se dal vyzkoušeti od dra. Platera. Platerus zkoušel Borbonia dvakráte, 9. a 10. února, a již 11. února předstoupil Borbonius před zkušební komissi skládající se z professorů Jana Riffia, Kašpara Banhina, Jana Mikuláše Stupana, Platera a děkana Tomáše Coccia. Zkouška potrvala dva dny; prvého

*) Autograf básně v Roudnické knihovně sub sign. VI. Eb. 29.

dne obdržel Borbonius nějakou otázku od každého člena komisse a druhého dne pojednával o určených mu thematech (theoricum: de humoribus, practicum: de colico dolore), vykládaje svůj náhled a odpovídaje na námitky proti svému výkladu. Tím byly vlastní zkoušky ukončeny. 24. února disputoval Borbonius veřejně pro gradu a to »de podagra«. Po disputaci byla hostina, k níž se sešlo mnoho professorů a přátel Borboniových. Posléze 6. března byl Borbonius zároveň s Jiřím Jenischiem a Tobiášem Salandrem prohlášen za doktora lékařství. Po promoci byla opět veliká a veselá hostina.

Každý úspěch náš jakoby byl zážehem světla v život. Zapomínáme, co jsme kdy vytrpěli, co jsme sil a strádání na úspěch vynaložili, těšíme se z okamžiku a nabýváme chuti k dalšímu boji. Den promoce byl pro Borbonia takým zážehem světla. Nasvědčuje tomu ton, jímž psal v době té své zápisky.

Po promoci vyčkával Borbonius v Basileji, až žáci jeho studie skončí. Stará nemoc počala jej opět týrati a se žáky míval znovu mnoho mrzutostí. Zvláště Zikmund nechtěl se podrobiti rozkazům vychovatelovým, a došlo-li ke svárům, žaloval domů. 7. května obdržel Borbonius dva listy. Jedním vzkazoval mu pán ze Žerotína, poručník Vartenberkův, aby se s Vartenberkem vrátil na Moravu a Praksického by odevzdal Paludiovi, jenž s ním podnikne cestu do Ženevy. Druhý list byl od Šimona Skály a obsahoval vyzvání, aby přestěhoval se do Prahy: »— in academiam Pragensem ad professionem medicam«.

12. května rozloučil se Borbonius s Basilejí a cestoval s Vartenberkem přes Vídeň na Moravu. 12. června přišli do Napajedel. Brzo po návratu počal pan Bedřich ze Žerotína s Borboniem vyjednávati, by podnikl s Vartenberkem ještě cestu do Italie. Borbonius se zdráhal, vzpomínaje na trapné chvíle, jež mu chovanec připravil; později však dal se přece přemluviti, uváživ, že i jemu cesta do Italie v mnohém prospěje. Chtěl doplniti svoje vědomosti. Na Napajedlích počaly přípravy k nové cestě. Borbonius chtěl se lépe zásobiti než poprvé a sháněl odevšad peníze na cestu. Měl mnoho dlužníků mezi osobami, jež byl kdysi léčil, a od nich vymáhal dluhy; mimo to obdržel mnoho peněžitých darů od různých příznivců. Avšak při tom, ač sám nutně potřeboval peněz, nezapomínal na bratry, (zmiňuje se o dvou), a časem jim nějakou částku posílal.

Přípravami všeho druhu a různým prodlením, jako na př. návštěvami u přátel a příznivců, uplynul celý rok. V září r. 1598 podnikl cestu do Čech, chtěje nejspíše i tam obstarati všelicos pro cestu do Italie. Zastavil se v Českém Brodě, v Mělníku, a kolem dvacátého přišel do Litoměřic. Tam se náhodou seznámil s Kateřinou, dcerou Salomeny Nosidlové, a v krátce zapomněl na všecky plány do budoucnosti. Zapomněl, že chtěl cestovati do Italie a v cizině ještě mnoho studovati. Kateřina stane se jeho ženou, s ní usídlí se v Praze a počne nový, krásný život. Bylo by nerozumem cestovati do Italie, možno-li doma tolik štěstí nalézti. Taková asi nálada vane Borboniovými zápisky na podzim roku 1598. Kateřina svolila státi se ženou Borboniovou

slovy: »Poněvadž vidím, že jest v tom vůle Boží, abych se vám za manželku dostala, já vám manželství připovídám.« Snoubenci vyměnili si prsteny, a den sňatku byl ustanoven na 9. února Jak asi žil v té době Borbonius, seznáme nejlépe z jeho poznámky ze dne 24. listopadu: »Vivimus ut solitum amantibus.«

Před sňatkem bylo ještě třeba upraviti záležitosti na Moravě. Proto rozloučil se Borbonius s těžkým srdcem s nevěstou a vydal se z Litoměřic 27. listopadu přes Prahu, Čáslav, Německý Brod, Brno do Napajedel Netušil, jaké sklamání jej čeká. Krátkou dobu po příchodu do Napajedel došla ho zpráva, že se Kateřina jinak rozmyslila a že vrací svému snoubenci volnost. Dary, které od něho obdržela, odevzdala již Eliášovi Čtyrkolskému, příteli Borboniovu. Borbonius nechtěl zlé zprávě uvěřiti a proto vydal se hned — ještě v zimě — na cestu do Litoměřic. V Litoměřicích přesvědčil se Borbornius o nevěrnosti své nevěsty. Chtěl ji navštíviti, však bylo mu zakázáno vstupovati do domu, v němž Kateřina bydlila.

Vylíčením tohoto sklamání končí Borbonius své zápisky.

Po nějaké době vrátil se na Moravu k svému žáku. Pozbyl úplně chuti k cestě do Italie. V době zasnoubení odřekl se všech plánů do budoucnosti a neměl již sil, by se k nim znova vrátil. Toužil jen po klidném životě. Nějaký čas zdržoval se na Moravě, potom obrátil se do Čech, Borbonius stal se physikusem v Mladé Boleslavi a 26 února roku 1601 oženil se s Annou, dcerou Verony Hytychové, měštky boleslavské, s níž obdržel hojného věna.*) Borbonius měl již z předešlých let mnoho vynikajících známých. Měl v různých dobách mnoho žáků (uvádí ve svých zápiscích jménem tyto: Maxmiliana a Gundakera z Lichtenštejna, Jana a Ladislava a Praga, tři bratry z Puchenheimu, tři bratry ze Sonnenbergu a Holobrunu, pána ze Zinzendorfu, Rudolfa ze Šlejnic, Viléma z Řičan, Zdeňka a Bartoloměje z Valdštejna, pána z Hardeku, dva pány z Presingu, Veicharda a Pavla Volkarda z Auersperku, Karla ze Žerotína**), Jindřicha ze Zahrádky, Bukůvku z Bukůvky, Adama Hodějovského a j.). Jimi dosáhl doporučení do různých rodin šlechtických. Brzo měl Borbonius mnoho patientů a jmění jeho se množilo. 13. května 1601 zaslal prosebný list do komory české, aby rejtarové, kterýchž pět set pod správou M. hr. z Turnu a J. Trčky v příčině mustrování v městě Boleslavi Mladé za některý týden zůstávati mělo, do domu a dvorce jeho (skrze foryra hospody jim rozpisujícího) ubytováni nebyli, poněvadž »v kraji Boleslavském osobám stavu panského, rytířského i městského v nemocech a nedostatcích zdraví jich začasté propůjčovati se musí«.***) Nejspíše již v Boleslavi seznámil se Borbonius s paní Marií Magdalenou Trčkovou,†) která jej později tak často přímluvami podporovala. V době té byl též lékařem pana Hynka s Valdštejna na Dobrovici.

*) Jiří Karolides z Karlsperka oslavil sňatek Borboniův básní.

**) syna Kašpara Melichara ze Žerotína.

***) Č. Č. M. 1891 82.

†) Maria Magdalena Trčková, dcera Ladislava z Lobkovic a Magdaleny hrab. Salmové, manželka Jana Rudolfa Trčky z Lipé, matka Adama hraběte Trčky. Paní duchaplná, jež vždy v okolí svém i v širších kruzích zaujímala vynikající postavení.

Ostatně jsou zprávy o Borboniovi od r. 1600 až téměř do r. 1618 velmi skrovné. Tchyně Borboniova, paní Hytychová, postoupila r. 1600 správcům bratrským půlčtvrté kopy záhonů k užívání. Však mandátem Rudolfa II ze dne 22. července 1602 zapověděly se Bratřím veškeré náboženské schůze, sbory jejich byly zavřeny a koly zaraženy. I v Mladé Boleslavi byl jim dům se vším příslušenstvím odňat, a správcové duchovní byli vypověděni.*) Tu počal Borbonius požadovati při královské české kanceláři, by mu bylo vráceno pole, jež tchyně jeho postoupila Bratřím. Však všecko přes rok trvající supplikování při kanceláři české zůstávalo bez výsledku. Proto obrátil se Borbonius 26. července 1604 přímo k Rudolfovi II. a zadal prosebný list, v němž se odvolával na majestát před sedmi lety mu darovaný a na přípověď, že všelikých dobrodiní až i manství účasten býti může, a prosil zároveň, aby zápis na takové pole od tchyně jeho učiněný k přetržení přijíti a jiný jemu a manželce jakožto pravé dědičce a nápadnici k téže roli učiněn a na ně, oba manžely, přiveden býti mohl. Císař odevzdal žádost české komoře k vyřízení a ta ji zaslala opět do Boleslavi Bohuslavu Jáchimovi Hasištejnskému z Lobkovic, aby o ní podal dobrozdání. Bohuslav z Lobkovic bral užitek ze všech polností, jež kdysi Bratřím náležely. Proto asi dopadlo jeho dobrozdání tak nepříznivě pro Borbonia. List, jejž 4. září 1604 české komoře zaslal, obsahoval tuto zprávu o Borboniovi: »V pravdě já se tomu divím, že ten pikartský člověk doktor Borbonius smí se pokoušeti J. M. C. o to následovati, kterýž jest prvé v kanceláři J. M. C. české také to vyhledával, ale jemu za odpověď dáno bylo, že J. M. C. ráčil ty věci náležitě od té neřádné pikartské sekty, jakožto dům a což k tomu náleží, slušně odníti. A poněvadž on též té pikartské sekty jest, J. M. C. neráčí jemu povinen býti od toho co zase z milosti dáti, co jest ona nebožka (Hytychová) za živobytu svého s vůlí dcery své, dotčeného doktora Borbonia ženy, pryč dala, tehdy již žádného práva a spravedlnosti k tomu víceji nemají; neb proč jest týž doktor toho při týchž Bratřích, dokud jsou ještě ven z Boleslavě vypovědíni nebyli, aby mu zase touže roli anebo ženě jeho navrátili, nevyhledával; a kdyby podnes tíž správcové bratrští toho v držení byli a tu zůstávali, on by týž doktor o tu roli dokonce nestál, neb sice svých rolí mimo ten kus větší dostatek má. A poněvadž jest on Borbonius, dokud jsou toho Bratří v držení byli, bez též role býti mohl, proč by nyní ještě také bez ní býti nemohl? Co jednou na J. M. C. tu při městě Mladé Boleslavi na pikartské sektě a pro jich neřádné činy připadlo, o tom nesmýšlím, kdyby J. M. C. ráčil o tom řádně a náležitě zpraven býti, aby J M. C. ráčil míti túž věc zase sektářům navrátiti. Když pak ten doktor dokládá, že J. M. C ráčil jemu za dobrodiní jeho nějaký majetek dáti: i rád bych ta dobrodiní viděl, kteráž jest týž doktor J. M. C. prokázal, a spíše o tom držím, že jest týž nějaký majestát mohl sobě, s odpuštěním, svým klamem vyjednati Též také dokládá, že za užívání Bratří z toho kusu role šos a poplatek městský platil a posavad platí: já se tomu divím, že on smí tak podvodně o tom zprávu činiti, nebo

*) Č. Č. M. 1891. 82.

co jsou kolivěk Bratří buď jakýmkoliv vymyšleným způsobem dostali, na to jsou obdarování měli, že nebyli žádných platův a berní povinni z toho dávati; pak aby on měl z toho, což jeho nikda nebylo a ještě není, městský šos a plat dávati, v tom on V. M. a Vás křivě a falešně zpravuje, a jaký to rozum, co by mé nebylo, ani což bych neužíval, abych měl z toho jinému plat dávati...« *)

Borbonius neobmezil nijak působnost na Mladou Boleslav. Podnikal cesty ku svým nemocným i do vzdálených míst a získával vždy více známostí. Zdá se, že i do Prahy často docházel; kdy se tam trvale usadil, nevíme; nejspíše ještě kolem r. 1610. Roku 1609—1610 účastnil se Borbonius porad o zvelebení university. Tak byl na př. při poradě přátel university, když se jednalo o prodej vsí ke kollejím patřících. **) Později odhodlal se přijati lékařskou professuru, ale není jisto, došlo-li k tomu Další zprávu o Borboniovi máme z roku 1611, z doby vpádu Passovských, (7. února žádal dr. Borbonius o dovolení, aby některé věci v kolleji Veliké aneb v obecném fisku směl složiti pro větší bezpečnost místa před nepřátely.) Roku 1612 koupil sobě a manželce své Anně v Praze dům na Koňském trhu zvaný u Tůnských se vším k němu od starodávna příslušenstvím od Kateřiny Tunské z Kaprštejna a Evy Vidovlovy z Lanstýně za 5100 kop grošů míšenských; i zavdal 3100 kop míš., ostatní 2000 splácel každoročně po 500 kopách.***) Přihlášení o to v radě stalo se dne 2. dubna r. 1612. Mimo to měl Borbonius mnoho tisíc kop míšenských na jistinách v městech Pražských i venkovských, jako na př. v Mělníce, Ml. Boleslavi, Klatovech, Kadani, Mostě a j.†)

Brzo po příchodu svém do Prahy byl Borbonius jmenován zemským doktorem. Později stal se členem obecní rady Novoměstské a defensorem akademie a konsistoře dolní, jímž byl od r. 1610 až do r. 1616. S mnohými členy akademie žil v důvěrném přátelství, jako na př. s J. Bystřickým, Campanem, Trojanem, Huberem z Rysenpachu, M. Bacháčkem z Nauměřic, jejž r. 1612 léčil zároveň s Bergerem až do jeho smrti. Roku 1612 léčil Václava Pětipeského z Chýš a Egrberku. Brzo potom počal léčiti knížete z Lichtenštejna z podagry. Roku 1615 byl svěřen péči Borboniově nejmenovaný šlechtic, jenž trpěl venerickou nemocí. Borbonius dotazoval se v příčině jeho Padovských a Montepelierských lékařů, s nimiž tím přišel v čilou korrespondenci. Nemoc šlechticova vlekla se asi dlouho, neboť ještě r. 1627 podává Borbonius o ní zprávu Vilému Rechspergrovi, dvornímu lékaři ve Vídni, a v jiném listě omlouvá se Michnovi z Vacínova, že prozradil nemoc cizímu lékaři, a ospravedlňuje se tím, že nikoho jménem nejmenoval a kdyby byl i nemocného prozradil, že lékaři vždy mlčí. Zdá se, že nemocným, o nějž se jedná, byl Michna sám. Ze současné korrespondence Borboniovy zachovaly se též

*) Č. Č. M. 1891. 82.
**) Č. Č. M. 1817. 513., 517.
***) Č. Č. M. 1891. 83.
†) Č. Č. M. 1889. 478.

mimo jiné, některé listy pojednávající o léčení Polyxeny z Lobkovic, manželky nejvyššího kancléře Zdeňka z Lobkovic.

1. Opis listu dat. v Karlových Varech 16. června 1615., v němž Michal Reindenius, lékař karlovarský, odpovídá pražským lékařům a radí, by manželku nejvyššího kancléře poslali do Karlových Varů.

2. Opis listu dat. v Karlových Varech 29. června 1615, v němž podává Borbonius nejvyššímu kancléři zprávu o léčení manželky jeho Polyxeny.

3. Opis listu dat. v Karlových Varech 1. července 1615: Borbonius podává pražským lékařům zprávu o tom, jak účinkuje Karlovarská voda na manželku nejvyššího kancléře.

4. Opis listu dat. v Praze 3. července 1615: Octavianus Resoratus z Frejperku dává Borboniovi jménem pražských lékařů některé rady v příčině léčení manželky nejvyššího kancléře a projevuje radost nad příznivým průběhem nemoci.

5. Opis listu dat. v Praze 3. července 1615: Nejvyšší kancléř Zd. z Lobkovic děkuje Borboniovi za dobrou zprávu o uzdravování manželky a prosí jej, aby byl dále o její úplné pozdravení pečliv.

6. Opis listu, dat. v Chebu, 9. července 1615: Opětná zpráva Borboniova o léčení manželky nejvyššího kancléře. (Léčení Polyxeny bylo přerušeno odjezdem jejím z Karlových Varů; zdá se, že se její stav zhoršil, a že přičítala vinu karlovarské vodě.) Po odjezdu Polyxeny z Lobkovic opustil Borbonius Karlovy Vary a odebral se do Chebu, kde zkoumal nějaký čas podstatu léčivých pramenů v tamním okolí. Potom se opět vrátil do Prahy.

Všecky tyto zprávy jsou jen úryvkem z obrazu klidného života a oblažujícího, rostoucího blahobytu. Již nebojoval s bídou, nýbrž naopak bohatnul a jméno jeho bylo známo téměř po celých Čechách. Dostalo se mu i toho, po čem toužil na sklonku svého mládí. Po denní práci vítala jej domácnost ve vlastním domě, kde měl po ruce knihovnu a vlastní lékárnu.

Z Borboniovy produkce literární za dob pobytu pražského zachovaly se dva lékařské rukopisy, z nichž jeden obsahuje základy lékařství pod názvem: Theoria medica,*) a druhý je sbírkou receptů pod názvem: Liber medicinalis.**) Jako před lety v Basileji, účastnil se Borbonius i v této době náboženské polemiky. Roku 1615 vydal V. Vrbenský konfessí českou***) na otázky rozebranou. Borbonius obdržel výtisk a zkomentoval i titul i prefací ostrými poznámkami, jež do textu vepsal. Exemplář takto »opravený« donesl kn. Jan Cyrillus do konsistoře. Vrbenský dověděl se brzo o tom a odpověděl již za týden Borboniovi tištěným traktatem. Roku 1618 opravil a vydal

*) Rukopis Roudnické knihovny, sub sign. VI. Ff. 11.

**) Rukopis Roudnické knihovny, sub sign. VI. Ff. 2.

***) »Vrbenský snažil se dokázati, že konfessí česká, o kterou se evangelíci čeští r. 1575, snesli s Bratřími, úplně se shoduje s vyznáním augšpurským, i vyslovil tím mínění rovněž tak od horlivějších evangelíků českých zastávané jako od jednoty potírané.« (Jireček: Rukověť.)

Karel Daniel z Karlsperka, majitel tiskárny na Novém městě Pražském, žaltář J. Vorličného, a k tomuto vydání připsal Borbonius za úvod pěknou latinskou báseň připojiv zároveň český překlad. Netušil ovšem ještě, jakou útěchou bude tento žaltář jemu i jiným v utrpení, jež se blížilo rychlými kroky.

Nastal r. 1618, jenž s převratem všeobecným přinesl převrat života tak mnohých jednotlivců. Pro náš případ naskytá se tu otázka, jak byli pohnuti jednotliví měšťané k účastenství v povstání. Nejde tu o příčiny povstání v celku, při nichž třeba přihlížeti k nejrůznějším komponentám, nýbrž jen o to, v jakém poměru k povstání stáli jednotliví měšťané nekatoličtí, při nichž o boji a priori jen pro nějakou tradicionelní ideu nemůže býti řeči. Nekatoličtí měšťané prvých dvaceti let 17. věku žili v poměrném blahobytu. Zvláště od vydání majestatu jakoby si všichni oddechli, a zdálo se, že jim nastává netušený rozvoj. A právě tento blahobyt vysvětluje možnost vzniknutí myšlénky o odporu proti poměrům, o nichž se domnívají, že se jimi rozkvět zastaví. Celku jde o získaná práva, jednotlivci o blahobyt, jenž je s těmito právy ve spojení. Spojením vědomí síly a blahobytu a bázně o tento blahobyt vznikne latentní posud vzdor a touha po činu, jenž by trvale pojistil vyzískaná práva a majetek. Takových jednotlivců je mnoho. z nich skládá se většina měšťanské společnosti a všichni jsou proniknuti touž náladou vzdoru a odporu. K tomu připojí se jako následný zjev historická tradice a upomínka na minulé úspěchy. Konečně povstane ještě jiný stav, jehož zájmy se s zájmy měšťanů částečně kryjí, nebo po případě též jen několik ctižádostivců, kteří sledují své plány, zmocní se toho, co vane atmosferou, použijí dané nálady a učiní krok, z něhož není více návratu. Účastenství měšťanů v povstání je zaručeno. Jednotlivci připojí se k vůdcům, nikoliv snad proto, že je vůdcové pobídli, nýbrž že vyslovili to, co všemi již dávno zmítalo. Účastenství nekatolických měšťanů v povstání roku 1618 bylo naprostou nutností plynoucí z duševního stavu jednotlivců právě tak, jako duševní stav jednotlivcův byl nutným závěrem předchozích poměrů. Chápeme to jasně, čteme-li oba denníky Borboniovy: Denník z doby rozvoje opposice české a denník z doby pádu a odumírání jejího, z r. 1622.

Zmínili jsme se již o tom, že zasedal Borbonius v širší obecní radě na Novém městě Pražském. Dne 21. května počali stavové jednati s městy Pražskými, žádajíce, by se k nim připojila. Když prvý list, jejž městům zaslali, zůstal úplně bez výsledku, poněvadž jej nejspíše rychtář zadržel, poslali po věrných osobách rytířských nový list nejen samému purkmistru a konšelům svědčící, ale i desíti soudcům, starším obecním a vší obci a zvláště těm, kteří se ku konfessí české patrně a horlivě přiznávali. Proti tomu bylo příštího dne publikováno psaní císařské svědčící Pražanům všech tří měst Pražských, v němž schvaluje císař abstinenci od prvého sjezdu stavů a varuje je, by ani na dále jednání se neúčastnili. Obec se usnesla, že požádá defensory o radu. Téhož dne způsobila velký poplach po městě zpráva, že místodržící rozmnožili zámeckou posádku. Dne 23. května sešli se stavové hlučně v kolleji

Karlově, kdež se ze spisu četlo, co se mělo v kanceláři místodržitelské proti císařskému zákazu sjezdu a obvinění z velezrády promluviti. Mezi tím obesílali rychtářové v městech Pražských měšťany na radnici a předkládali jim listy, v nichž se jménem císařským přísně zapovídalo, by se žádný z obce k stavům nepřipojoval. Mnozí občané prohlašovali zjevně, že poslechnouti nemohou, a žádali od rychtářů a konšelů, by jich k tomu nenutili. Když nechtěli povoliti, rozkázal rychtář staroměstský uzavříti je do zvláštního pokoje na radnici. Mnozí však unikli a pospíšili mezi stavy oznámit, co se děje. I Novoměstští vyslali posly stěžovat si na rychtáře Chrysostoma Šreple, žádajíce stavů za ochranu. Konečně mezi 16. a 17. hodinou na celém orloji, vypravili Jana Paysa, Jindřicha Kozla z Peclinovce a Borbonia z obce mezi stavy a poručili jim, aby stavům dle usnesení purkmistra, rady, desíti soudcův a starších obecních na místě vší obce toto oznámili: »že jmenovaní, rada i obec novoměstská dle psaní jim od defensorů jménem a na místě všech tří stavů podobojí učiněného k tomu povolují a se snášejí, že k týmž stavům přistupují a podle nich i spolu s nimi upřímně a věrně státi chtějí; však s tou znamenitou výminkou, co se JMC. pána a krále nejmilostivějšího dotýče, pokudž by tu co proti JMti býti chtělo, že oni Novoměstští v tom se ohlašují, že proti JMC. nejsou a býti nechtějí, nýbrž při JMti živi a mrtvi do vynaložení života a statkův svých jakožto věrní poddaní zůstávati chtějí.« Toto poselství přičítalo se později Borboniovi za vinu. Jinak se v l. 1618—1620 neúčastnil veřejného života, ale bylo o něm známo, že lne s celou duší k proudu, jenž se obracel proti Ferdinandovi. A to stačilo k jeho záhubě. V sobotu dne 20. února*) r. 1621 obeslal rychtář novoměstský Jan Chrysostom Šreple na radnici tři osoby: Valentina Kochana z Prachové, někdejšího direktora stavu třetího z Nového města, Lukáše Karbana z Volšan, osobu radní, a dra. Borbonia, ze starších obecních, a bez výslechu je vsadil okolo 24. hodiny pod večer do vězení na radnici novoměstskou, kde se lidé pro dluhy neb pro zločiny zavírali. Uvěznění žádali: »aby jim místo ňáké příhodnější bylo vykázáno, poněvadž na ně jakožto lidi poctivé ještě nic scestného provedeno není.« Rychtář zpěčoval se něco o své újmě učiniti, ale poradil se prve s knížetem a po návratu ještě téhož večera okolo druhé hodiny na noc jim vzkázal do vězení: »poněvadž jim při knížeti žádné jiné zvolnosti objednati nemohl, pročež aby na témž místě přestali a sobě v něm dle možnosti a příležitosti jeho pohodlí, jak nejlépe rozumějí, udělali«. K těmto vězňům přibyli ještě: 21. února Tobiáš Štefek z Koloděj, měšťan novoměstský a někdejší direktor, 25. února Eliáš st. Rozín z Javorníka, konšel, Jiřík Řečický, Ondřej Kocour, Šimon Vokáč, osoby radní a měšťané Nového města Pražského, 26. února Joachim Babka a 27. února Jan Kamaryt, jenž byv uvězněn ve svém domě, žádal — podle zprávy Skálovy — aby pro ukrácení tesknosti mohl též mezi svými spolusousedy na rathouze seděti. Později byli do téhož vězení ještě dáni: 1. března Jan Šultys z Felsdorfu a 6. března Švehla, pro-

*) Borbonius píše v denníku, že se to stalo již 5. února; avšak zdá se, že se zmýlil, neboť se toto datum neshoduje s jinými záznamy v jeho denníku.

kurator při hořejších soudech. Dne 6., 7. a 22. května byli vězňové vyslýcháni od Václava z Fliesenbachu a Jana Kapra z Kapřstejna. Borboniovi kladlo se hlavně za vinu, že byl jedním z poslů, kteří ohlásili stavům souhlas Nového města Pražského, že žil v důvěrném styku s direktory a že sepsal: »Gravamina Novae urbis«. Vězňové zpočátku zapírali, ač věděli, že je to marno, později zmocnila se jich resignace. Brzo po výslechu (29. května) pronesla exekuční komisse rozsudek, jímž Borbonius odsouzen k ztrátě hrdla, cti a statků. Kníže z Lichtenštejna zaslal rozsudky komisse hrdelní do Vídně císaři, připojil však zároveň přímluvu za Borbonia. Také Polyxena z Lobkovic a paní Marie Magdalena Trčková obrátily se prosebnými listy k císaři žádajíce o milost pro Borbonia. Přímluvy měly výsledek, neboť císařskými resolucemi ze dnů 3. a 16. června udělena milost některým odsouzencům a mezi nimi byl též Matiáš Borbonius, jemuž trest smrti proměněn v doživotní žalář. Mimo Borbonia dána ještě milost z vězňů na novoměstské radnici Rozínovi, Karbanovi, Kamarytovi a Švehlovi.

Podotkli jsme, že se zmocnila vězňů resignace. Všichni byli pevně přesvědčeni, že budou sťati. Uvážíme-li poměry, jež provázely účastenství v povstání a odsouzení vězňů, pochopíme snadno, že se považovali za mučeníky pro víru. Usnadňovali si tím mimovolně blížící se smrt. Smrt společná a heroická v očích druhů pozbývá mnoho své hrůzy. Vězňové těšili a posilňovali se vespolek a k útěše zpívali i žalmy ze žaltáře u Karla Daniela z Karlsperka tištěného a náležejícího Šimonu Vokáčovi z Chýš.*) Pozvolna vžili se všichni v myšlenku, že umrou, a že tato smrt bude ozdobena aureolou oběti pro víru. Přiblížil se den popravy. O tom, že někomu udělena milost, neměl nikdo tušení. Ráno v den popravy v pondělí 21. června vstali vězňové okolo sedmé hodiny a počali zpívati písně: »Kriste, synu z panny«, »V poslední hodinu«, »Ej, nuž z světa přebídného« a žalmy 44. a 86. Potom hojnými slzami jedni druhých omývali a skropovali, vespolek se rozžehnávajíce. K osmé hodině vzkázáno bylo od rychtáře do vězení, aby sešlo dolů těchto pět osob: Šimon Vokáč, Michal Vitman,**) Ondřej Kocour, Jiří Řečický a Jindřich Kozel. Ti odešli rozžehnavše se s pláčem s vězni. Zbylí zpívali žalmy a modlili se. V devět hodin oznámil jim výstřel z děla na hradě Pražském, že poprava počíná. Borbonius s hrůzou vzpomíná v denníku na tyto chvíle.

Popravou červnovou nastává třetí období života Borboniova. Spřátelil se již s myšlenkou, že zemře, však nestalo se to, a nastává mu život smutný plný protivenství. Tím, že pomýšlel na smrt, sestárl, a další pobyt mezi lidmi stal se mu břemenem. K polednímu téhož dne přišel kdosi a zvěstoval mu: »Mathias Borbonius, Doktor, hat sollen geköpft werden, aber wird auf kaiserliche Gnad im Gefängniss bleiben.«

---

*) Po Vokáčovi zdědil žaltář Borbonius a zpíval z něho často i po smrti druhů. Později vzal jej s sebou do vyhnanství. Nyní se chová v Žitavě. Je v něm mnoho vepsaných poznámek od Borbonia a jeho spoluvězňů (Pescheck Exul.).

**) Michal Vitman přibyl k vězňům až v květnu.

Brzo po prohlášení rozsudku nad Borboniem počali vystupovati dědicové s nároky na jeho majetek. Již 13. července roku 1621 podal frater Vogt, převor konventu Milosrdných bratří, (kterým postoupil císař kostel sv. Šimona a Judy), žádost k císaři, aby lékárna doktora Borbonia, pražského rebella v žaláři zůstávajícího, pro nemocné v jich klášteře postoupena byla.

Císař poslal žádost 15. července místodržícímu Lichtenštejnovi, kterýž nařídil 22. září 1621 Janu Hegnerovi z Rezlfeldu, sekretáři při české dvorní kanceláři, Janu Chr. Šreplovi, rychtáři na Novém městě, a Janu Himelštejnovi, spoluradnímu, aby apatéku doktora Borbonia v domě jeho zůstávající přehlídli, zinventovali a jaké se tam »specie« hodné nacházejí v poznamenání uvedené, též také, zač by v ceně spravedlivé stály, prošacovali a na kancelář českou odvedli.*)

Vyslaní odeslali na kancelář českou nejen lékárnu, nýbrž i knihovnu a s ní nejspíše též rukopisy Borboniovy.**) Dům Borboniův byl ihned po bitvě Bělohorské vydrancován, přece však zbylo v něm dosti cenných věcí, jako na př. nábytku, šatů a j. To vše bylo darováno dekretem knížete z Lichtenštejna ze dne 23. září 1621 písařům při kanceláři dvorské Janu Rasperovi, Ottovi Pappovi a Kašparu Cyrusovi, kteří vše, co nalezli, na třech vozích formanských z domu Borboniova si odvezli. Však to byly poměrně jen menší ztráty, ač Borbonia velmi bolely. Rozsudkem nad ním prohlášeným propadlo veškeré jeho jmění královskému fisku. Bylo to na jistinách 13.000 kop grošů míšenských; zejména u města Rakovníka 4000, Klatov 2000, Kadaně 2000, Mostu 1000, Mladé Boleslavi 1000 a Mělníka 3000. Dům Borboniův na Koňském trhu, zvaný u Tůnských, který byl též skonfiskován, obdržel podle nařízení knížete z Lichtenštejna ze dne 7. září 1621 v držení a užívání Jan Chr. Šreple, rychtář novoměstský a nepřítel Borboniův. (Dům byl odhadnut na 6600 kop a byl později cís. resolucí ze dne 22. dubna 1628 Šreplovi dědičně postoupen za 1000 zl.; zbytek sumy odhadní byl mu darován.) Z toho jmění, které Borboniovi a jeho manželce společně náleželo, měla polovice, totiž 9800 kop, býti vydána manželce podle nařízení knížete z Lichtenštejna ze dne 3. prosince 1622.

Příznivci Borboniovi, hlavně místodržící, paní Trčková a Polyxena z Lobkovic, neustávali ve svých přímluvách za slavného a všeobecně oblíbeného lékaře, i dosáhli konečně, že byl Borbonius dne 9. října na rukojemství propuštěn z vězení na radnici novoměstské. Úplně na svobodě však nebyl ponechán. Bylo mu zakázáno vycházeti z pokoje domu jemu kdys náležejícího. Přestěhoval se tedy Borbonius opět do příbytku, v němž prožil tak šťastnou dobu. Avšak vše, co mu tenkráte zpříjemňovalo život, bylo v cizích rukou a on sám zbědován vazbou, stal se starcem bez chuti k životu a bez

*) Č. Č. M. 1891. 84.

**) Možná že knihovnu a rukopisy koupila později Polyxena z Lobkovic, však přímou zprávou to zaručeno není.

schopnosti a síly zbudovati znova blahobyt, jenž přišel povstáním na zmar. Zbývaly mu jen prosby o milost. V prosinci žádal Borbonius, aby mu byl ponechán nějaký nábytek, aspoň ten, který náleží jeho ženě; dne 2. ledna suplikoval k císaři o milost a k místodržícímu a k Václavu z Fliesenbachu o přímluvu. Fliesenbach mu odpověděl, že ho lituje jako svého milého přítele, ale že mu na ten čas pomoci nemůže, až J. M. osvícený kníže Karel z Lichtenštejna z Vídně navrátiti se ráčí.

Dne 24. února 1622 zemřel bratr Borboniův Václav, primas Hradčanský, ve věku 48 let, raněn byv mrtvicí. Byl pohřben 28. února u sv. Jana pod Ouvozem. Borboniovi nebylo dovoleno jíti na pohřeb, ač se chtěli za něho rukojmové postaviti. Poněvadž nesměl Borbonius z domu vycházeti, chodili nemocní k němu, těšili jej a slibovali přímluvu. Rychtář Šreple uváděl mezi tím své nájemce do domu u Tůnských jako na posměch Borboniovi. Dne 10. května zaslal Borbonius k místodržícímu novou suplikaci o propuštění z domácího vězení. Následujícího dne odeslal pán ze Vchynic k Borboniovi pana Sádovského ze Sloupna se vzkazem, že mu jinak z arrestu pomoci nemůže, než zaváže-li se knížeti z Lichtenštejna poddaností a radil mu, chce-li prost býti, aby tak učinil. Borbonius odpověděl, že je stár a proto v poddanosti že býti nemůže, statku též že žádného nemá, že jest vše ženy jeho, nicméně že se vší možnou službou J. Mti zavazuje. Na ráno poslal pán ze Vchynic znova, však dána táž odpověď. Proto byl Borbonius 13. května podvečer na dekret Lichtenštejnův opět do vězení na radnici odveden. Dne 18. května poslala mu paní Trčková do vězení list, v němž mu slibovala pomoc slovy: »Buďte tím jisti, že ani jeden den nedám projíti, abych J. Mti knížecí (Lichtenštejnovi) nevzkazovala o vás, jakož i nýčko!« Přímluvy paní Trčkové způsobily, že byl Borbonius dne 3 června proti ujištění 6000 kop grošů míšenských úplně propuštěn z vězení. Avšak dům jeho byl v cizích rukou, a jemu i jeho manželce z milosti ponechána jediná světnice, nábytku neměl, a lékárna byla ještě zapečetěna. Proto podal Borbonius knížeti Lichtenštejnovi žádost, aby mu lékárna pro posluhování lidem nemocným byla navrácena, a jinou žádost, aby mu obydlí v domě jeho bylo postoupeno, dovolávaje se, že dům náleží vlastně ženě a že byl od ní zaslíben paní Trčkové, jíž má po smrti obou manželů (Borboniových) připadnouti. Suplikaci ve příčině lékárny doručila knížeti paní Trčková a v příčině domu paní z Valdštejna. Paní Trčková poručila zároveň opravovati dům Borboniův. V jedné žádosti stěžoval si Borbonius na Šrepleho a obvinil jej, že on byl vlastně původcem toho, že byl Borbonius vyslán k defensorům,*) což rozlítilo rychtáře tak, že se vyjádřil, že by bezpečen sebou nebyl, dokavad by toho kacíře na zkázu nepřivedl. I dal opět šenkýřem jakýmsi vzkázati Borboniovi, aby se z domu vystěhoval. Borbonius odpověděl, že je v moci Jeho Milosti samé a že mu nic o tom poručeno není. Tu povolal Šreple 25. června po Adamovi služebníku Borbonia k sobě a předložil mu tři punkty: 1. Proč ho neuznává

*) Viz přílohu.

za svou vrchnost? 2. Proč naň suplikuje k J. Mti knížecí a jeho proč pobíhá? 3. Proč z domu vychází a nemocným slouží? Co se dále stalo, líčí Borbonius takto: »Potom poručil (Šreple) dvoum biřičům vésti mne za ruce. Od domu Vovsa ševce oba dva po hřbetě a po nohách bez milosti kyjmi opálenými mne bez lítosti bili až do domu, kde bydlím, s tím křikem: ‚Bejvej doma!‘ Daniel, písař rychtářův, začal bíti žilou po pravým boku mým a přes hlavu u dveří domu mýho. Naposledy do domu biřič poslán, že mi má kyjem třikrát přes hubu dáti a zuby vytlouci. Rukou levou sem se zavrhl, že mi nic neublížil. Zatím pan rychtář J. M. C. křičel, aby mi hnáty spřeráželi.« Konečně odešli surovci a utýraný stařec uzamkl se v bytu, z něhož po dva dny nevycházel, obávaje se nového přepadení.

Nejlepší zprávu o jeho duševním stavu v této době podává záznam v denníku ze dne 29. června, v němž líčí takto svůj sen: »V noci na 28. u svítání spatřil sem Syna Božího v oblacích v podobě a tvářnosti andělské...« Když se Borbonius v červnu 1621 s druhy svými připravoval ke smrti, bylo jim náboženství útěchou, jíž si zmenšovali hrůzy nastávajícího umírání. Vžili se do myšlenky, že jsou mučeníky pro víru, a s touto myšlenkou vystupovali na popraviště. Však všichni nebyli popraveni. Pro účastníky povstání z roku 1618 nebylo již života po popravě červnové. Společnost, v níž kdysi žili, propadla zkáze a na jejích troskách tvořily se nové poměry. Nechtěl-li se kdo novým poměrům podrobiti, nastával mu boj s nimi a v boji tom jednotlivec musil podlehnouti. Je přirozeno, že s poznáním svého osudu se vraceli vězňové, jimž byla milost dána a jimž rozličné důvody nedovolovaly podrobiti se poměrům, opět a opět k myšlence o mučenictví. K nim náležel Borbonius. Když vyšel z vězení, podobal se starému stromu, jenž byl přesazen z dobré půdy na skalinu, na níž stromy nerostou. Nemohl a nedovedl se vžíti v nové poměry. Chtěl se vzchopiti k práci, k životu, avšak nedostávalo se mu sil. Náhlý přechod ze štěstí a rozkvětu do bídy a neštěstí zlomil jeho energii a učinil z něho starce. V krátké době rozpadlo se vše, proč žil v mužném věku, a místo toho objevila se beznadějná budoucnost, a co horšího, stáří, slabost, myšlenka na smrt. Časem věřil ještě, že by se mohlo vše napraviti, kdyby mu byla dána milost, že by se se starým blahobytem vrátily minulé doby, a tu prosil úpěnlivě o milost; stihlo-li však jej nové protivenství, dostaviia se opět vzpomínka na vězení, mrtvé druhy a konec života. Tu opět hledal útěchu v přesvědčení, že se obětuje pro víru. Při tom všem blížil se po kratších nebo delších přestávkách stále k poslednímu stadiu lidského života.

Dne 27. června odvážil se Borbonius z domu. Odebral se k místodržícímu, aby si vyžádal zadostučinění a ochranu. Lichtenštejn poručil hejtmanu Nového města, aby sjel na Nové město a Šrepleho na radnici uvěznil. Šreple zatím srozuměl, že by mohla věc míti zlé následky, a ukryl se v klášteře na Pohořelci. Hejtman se však dověděl o jeho úkrytu a odvezl jej odtud do vězení na radnici, kdež pobyl tři dny. Potom byl propuštěn po důtklivé domluvě knížecí a s vyzváním, by příště Borbonia i jiných nechal na pokoji.

Borbonius obával se přes to další pomsty rychtářovy a opustil 6. července Prahu, ubíraje se do Teplice, kamž byl volán k Alžbětě ze Vchynic a Tetova.

Alžběta ze Vchynic *) trpěla vodnatelností. Borbonius ji velmi svědomitě léčil a opatroval, jsa téměř stále u ní, až do jejího skonání 14. srpna 1622. Potom zůstával Borbonius ještě nějaký čas na Teplici, dovolávaje se odtud stále svého majetku. Choroba počala na něho doléhati. Nohy mu již nesloužily a prudký kašel jej po celé noci trápíval. Při tom míval rozličná vidění; tak na př. zjevil se mu 19. listopadu při koupání bratr Václav v podobě chlapeckých let — »qui matrem aegrotare dicebat«. Časem vypravil se Borbonius do Litoměřic k lékaři Danielovi Čtyřkolskému, dílem za nemocnými, dílem by navštívil přátely a oživil upomínku na dávno minulé doby. Při tom a tím pokračovalo stárnutí vždy dále a mocněji.

Dne 16. listopadu došlo Borbonia rozhodnutí z Prahy, že svůj díl statku J. Mti propadl, a ženě jeho že její díl zůstává, však toho dílu aby vyhledávala při komoře u J. Mti. Na počátku r. 1623 zdržoval se opět v Praze, jak je patrno z dekretu Lichtenštejnova ze dne 4. března 1623, kterým se nařizuje Janu Hegnerovi z Rezlfeldu, sekretáři při kanceláři české, a rychtáři Šreplemu v Novém Městě Pražském, aby Borboniovi apatyku jeho neprodleně zase v moc uvedli, klíče navrátili i pokoje v domě, kde bytem jest, odpečetili a k užívání postoupili.**)

Dne 19. dubna 1623 podal Borbonius císaři opět prosebný list, aby byl rozsudek nad ním pronesený zrušen. Žádost tato byla by dobrým příkladem, kdybychom chtěli znázorniti ochablost a malomyslnost, v niž klesali účastníci povstání po předchozí bezmezné sebedůvěře. Zněla takto:

»Sacratissime et invictissime imperator!

Tria mihi imputata sunt crimina, quae in Maiestatem Vestram Caesaream commiserim: 1. quod cum protestacione ex curia Novae urbis in Carolinum ad defensores adjunctis aliis duobus senatoriis, ne quid in Deum et Maiest. V. Caesar. moliantur, alioquin omnes stare a partibus Suae Maiestatis, quod et charta apposita docet, descenderim. 2. Quod frequens in directorio affuerim, 3. quod gravamina civium conscripserim. Ad defensores dictos descendi jussus, immo coactus ab illis, qui ad clavum sederunt, quod universus populus praesens vidit, audivit et testari potest. Inter directores nunquam fui, quod, qui supersunt, norunt, nec interrogati diffitebuntur. Gravamina nulla collegi, quia tum civis quinquennis eram, tantum ab alio collecta lecta audivi. Et quia sacratissima V. Maiestas vitae meae et honoribus pepercit clementissime, immortales Majestati V. ago gratias et Deus largissime retribuet. Nunc porro ulterius provolutus ad pedes Maiestatis V. supplex oro, dignetur V. Caes Maiestas me in integrum bonorum, condonata benignisseme omni multa, restituere. Ea sunt uxoria, non mea, ad quam ne teruntium intuli, qui parentibus pauperrimis ortus sum. Exsolvit etiam eadem aedes, quas

*) Sestra Vilíma ze Vchynic. Manželka jeho jmenovala se též Alžběta a byla rozená Trčková.

**) Č. Č. M. 1891. 85.

incolo, quibus ne priver, humilibus item a Maiestate V. contendo petitionibus. Et faciet V. Maiestas, non dubito, quandoquidem olim divo Rudolpho imperatori beatissimae memoriae meis medicationibus ex Moravia missus inservivi, qui consiliis in dubia illa impraegnatione divae Annae imperatrici, cuius memoria in benedictione, multoties interfui, et quia iam ab annis triginta in hoc regno Maiestatis V. Caesareae haereditario medicinam galenicam et chymicam feci facturus deinceps sedulo, ubi a sacratissima Maiestate V. gratiam et beneficium hoc maximum ad multas multorum interpellationes et pauperum gemitus, quibus plerumque a me medicina gratis datur, non de iure, sed singulari gratia et misericordia, mihi afflictissimo seni multoties omni supellectile domestica exspoliato, exhibitum humillimis istis impetravero obsecrationibus.«

Žádost tato neměla asi valného výsledku, neboť 18. prosince t. r. podal Borbonius novou žádost, podobající se obsahem úplně prvé žádosti. Ale ani ta neměla výsledku. V lednu r. 1624 léčil Borbonius knížete Karla z Lichtenštejna z podagry. Léčení se dobře dařilo, ale potom bylo náhle přerušeno, nejspíše odjezdem Lichtenštejnovým do Karlových Varů. Borboniovi se vedlo stále špatně — slábl, byl nespokojen a nešťasten. A po zvyku stárnoucích lidí nehledal příčiny toho v sobě a v pozvolném odumírání sil, nýbrž buď v dočasných chorobách, jež jsou následkem, nikoliv však příčinou stárnutí, nebo v nepříznivých poměrech zevnějších. Borbonius vzpomínal, jak šťastně žil, když měl své statky a jak byl tenkrát spokojen a zdráv, a klamal se, že jeho nespokojenost a choroba plyne jen z nedostatku blahobytu a z ústrků, jichž mu bylo snášeti. Proto tolikrát a tak vytrvale žádal o milost. Věřil, že by mohl jednoduše pokračovati v životě, jímž žil před povstáním, kdyby měl vše, co měl tenkráte. Dne 4. prosince r. 1624 podal Borbonius císaři novou žádost za zrušení rozsudku. Kníže z Lichtenštejna ji všemožně podporoval, dokládaje, že Borbonius, jehož odsouzení za oné první náhlosti, přísnosti a krutosti se stalo, hoden jest dokonalého odpuštění svého provinění, které spáchal spíše ze strachu před tehdejší vzteklostí a ukrutností direktorů, než ze zlosti aneb nějaké všetečnosti. Avšak cís. rescriptem ze dne 25. ledna r. 1625 poukázáno k tomu že Borbonius může jen tím dosíci úplné milosti, odřekne-li se bludu svého a přistoupí-li ke katolickému náboženství. Kníže z Lichtenštejna, Jaroslav z Martinic a mnozí jiní přátelé počali domlouvati starci, aby vyhověl vůli císařské, ale bylo to marno. Boj o svobodu náboženskou nebyl jistě jedinou příčinou odporu proti Ferdinandovi II., ale byl důvodem, jímž účastníci odboje čin svůj ospravedlňovali. Odřeknutí se víry znamenalo ztrátu jediného důvodu, jímž se povstání ospravedlňovalo a snižovalo toho, kdo víru změnil, asi tak jako snižuje za našich dnů změna národnostního přesvědčení Pro Borbonia znamenala změna víry ještě více. Zmínili jsme se již o tom, že náboženské přesvědčení splynulo úplně s jeho bytostí, tvoříc pozadí všeho jeho života Vyprávěli jsme i o tom, jak bylo Borboniovi náboženství útěchou v dobách nejhorších. Shrneme-li obé, pochopíme snadno, že ve stáří mu byla víra jediným smyslem života a jedinou cestou, jíž mohl kráčeti k blížící se smrti. Bez víry nemohl žíti, a cizí víra

*

nebyla mu věrou. Proto nemohl prosbám přátel vyhověti. Pan Smečanský mu kdysi velmi vlídně domlouval, aby se stal katolíkem a mezi jiným řekl: »Ach, můj milý Borboni, jak bys ty znamenitě katolické církvi a mnohých lidí spasení nápomoci mohl příkladem svým!« Borbonius odpověděl: »Nýbrž nic jistějšího není, jako, že by se velká škoda církvi vaší stala, kdybych já k ní přistoupil.« A když se zeptal Smečanský, jak to myslí, odpovídal dále: »Račte mi věřiti, milý pane, že tak mé svědomí outlé jest, že žádnou věcí nic odporného strpěti nemůže. Jestliže bych tedy proti svědomí přestoupil, nic bych očekávati od něho nemohl, než že by mne hryzlo, trápilo, mučilo i na zoufání přivedlo. A já s naříkáním a strachem z světa sejda, byl bych příčinou, že by se jiní mým příkladem káti a toho varovati učili.« *)

Roku 1626 přimlouval se Lichtenštejn opět za Borbonia a prosil, aby výtečný ten muž, již stařičký a v umění svém nad jiné zběhlý a zkušený, kterýž přemnohým vzácným a věrným císařským služebníkům zdraví a život zachoval, pro obecné dobro v zemi zůstaven byl. Brzo potom žádala i Polyxena z Lobkovic o milost pro Borbonia. Ale vše bylo marno. Dne 18. června roku 1627 stěžovali si reformační komissaři kardinál Harrach, Jaroslav z Martinic a Bedřich z Talmberka Volfovi Berkovi z Dubé, hejtmanu na Novém městě Pražském, na Borbonia a jiné nekatolíky, že se jich zlým příkladem blud šíří a že mnozí posilu a pohoršení odtud berou, a proto aby se bludařům těm nařídilo, by se buď v klášteře u Matky Boží Sněžné, neb u sv. Václava, neb v kolleji Societatis Jesu vyučili ve víře katolické a do 11. července 1627 přinesli reformačním komissařům vysvědčení od zpovědníků, že k víře katolické přistoupili.**)

Berka obeslal 21. června nekatolické měšťany novoměstské na radnici, přečetl jim tam dekret komissařů reformačních a potom je napomínal a všemožně jim domlouval, aby se stali katolíky. Zvláště s Borboniem dal si práci, dokazoval mu, že každý i ve stáří může se učiti, a poukazoval k nějakému cizinci, který nedávno k náboženství katolickému přestoupil. Borbonius odpověděl krátce, že prosí, aby při svém náboženství zůstati mohl a že jináče učiniti nemůže. Potom byla dána Borboniovi ještě lhůta do posledního července, a kdyby do té doby on a jiní nekatolíci žádaného vysvědčení od zpovědníků komissařům nepřinesli, »— aby ihned se vyprodali a odsud nejdéle do západu slunce téhož posledního dne července se odstěhovali a již napotom měst Pražských i celého království českého dokonce prázdni byli.« Borbonius odešel tedy z Čech a odtrhl se tak ode všech přátel a příznivců, od nároků na jmění své, k němuž tolik lnul, a i od ženy své.***)

Manželka Borboniova Anna zůstala v Čechách, aby hájila nároků na přiřknutou jí polovici statku mužova, však i jí bylo od reformační komisse 8. září r. 1627 nařízeno, aby za manželem svým nejdéle do 25. září 1627 do slunce západu z měst Pražských se vystěhovala a z království navždy se

*) Historia persecutionum.
**) Č. Č. M. 1891. 85.
***) Tamtéž.

odebrala. Paní Anna nevzdávajíc se posud vší naděje, že obdrží něco z bývalého majetku, ustanovila před odchodem z Prahy tři měšťany novoměstské za plnomocníky, aby obhajovali její právo. Když pak došla do vyhnanství zpráva, že rychtář Šreple vyhledává při císaři, aby obdržel dědičně dům u Tunských, poslala manželka Borboniova 14. ledna 1628 císaři úpěnlivou žádost, aby nedopouštěl, aby ona, nebohá, zarmoucená žena, v starosti své i s mužem svým, již také věkem sešlým, o všecko připravena, k největší bídě, chudobě, nouzi, až i k žebrotě přivedena byla — a proto že s pláčem a úpěním k nohám C. M. padá a pro Boha a milosrdenství jeho prosí, aby se císař nad ní smiloval a panu presidentu a pánům radám komory v království českém milostivě naříditi ráčil, aby téhož domu žádnému jinému postupováno nebylo, ale polovice téhož domu i jiného statku všeho na jistotách záležejícího plnomocníkům jejím aby byla odevzdána, aby v této nynější své potřebnosti z prodeje téhož domu tím spíše ku penězům přijíti a odtud s manželem svým jakéž takéž opatření své dle vůle Boží míti mohla. Královská kancelář česká doporučila tuto žádost císaři ke splnění, ale přes to byl dům Borboniův, jak jsme se již dříve zmínili, císařskou resolucí ze dne 22. dubna 1625 dědičně postoupen rychtáři Šreplemu za 1000 zl. Borboniová odbyta byla tím, že se jí daly dlužní úpisy za polovici domu a za jistoty, na něž však nikdy nic nedostala.*)

Borbonius cestoval ještě s mnohými jinými vyhnanci přes Žitavu do Toruně, kde jim vykázal kníže Radzivil opuštěnou osadu. Zdálo se, že se stařec posilněn vědomím své oběti pro víru vzpruží opět k svěžejšímu životu. Brzo po svém příchodu stal se lékařem knížete a pozdějšího krále polského Vladislava II. Pověst jeho šířila se rychle po novém domově. Za pobytu v Lešně, kde se nějaký čas zdržoval, stýkal se často s Komenským, pozoroval zároveň s dr. Matiášem Vechnerem věštkyni Kristinu Poňatovskou a předpisoval jí různé léky, poněvadž byl pevně přesvědčen, že plynou její vidění z choroby. Z toho by se mohlo souditi, že Borbonius zapomněl na sny a vidění, jež sám míval a jimž velikou důležitost přikládal, a že se počínal opět vraceti v normální stav, v němž žil před uvězněním. Avšak nebylo tomu tak. Borbonius dobře cítil, že není tím, čím býval, ač se vrací starý blahobyt. Kladl to za vinu tomu, že žije v cizině a věřil, že by mu bylo doma lépe. Podobal se člověku umírajícímu, jenž ještě věří, že by se uzdravil, kdyby mohl cestovati na jih někam do teplých krajů. Žádal ještě jednou císaře o milost a Vladislava prosil za přímluvu. Milost mu přislíbena, avšak nebyla mu přes všecky prosby a přímluvy dekretem potvrzena. A tu opět mizel všechen zájem pro život vždy více a rychleji. Borbonius zemřel 16. prosince r. 1629. Nevíme, jaká nemoc jej usmrtila, avšak nemoc ta byla jistě jen následkem a konečným závěrem rány, jíž hynul Borbonius od dob uvěznění a jíž hynulo mnoho jiných jednotlivců i celek, jenž způsobil povstání r. 1618.

*) Č. Č. M. 1891. 88.

II.

Iter Helveticum.

Žádost Borboniova k Rudolfovi II. o udělení erbu a šlechtictví za básně: ›Caesares‹.

In tradendis meis Caesaribus ita Imper. Majestatem scripto libello inserto compellabam:

›Sacratissime caesar, invictissime princeps, domine domine clementissime! Ut sacrae Caesareae Maiestati Vestrae hos meos *Caesares monarchiae Romanae* summissa ac devota animi humilitate dedicarem consecraremque, imputit me partim Caes. Maiestatis Vestrae summa benignitas et in viros eruditos propensissima ac toto orbe celebratissima voluntas, partim mea erga Maiestatem Vestram et inclytam ejus domum Austriacam debita et longe humillima observantia; ut porro hoc, quicquid est, M. V. Caesarea solita sua benignitate suscipiat et amplectatur, mihique in compensationem aliquam meorum studiorum infra posita insignia, cum inserto articulo feudi, absque taxae tamen solutione, largiri dignetur, a Maiestate V. Caesarea omnibus precibus humiliter contendo. Erit mihi haec gratia Caesareae Maiestatis Vestrae calcar et stimulus ad prosequendas Musas, quibus olim majori aliquo argumento Caesar. Maiestatem Vestram et inclitam Austriae familiam decantare et meritissimis laudibus effere queam. Deus optimus maximus Caesar. Maiestatem Vestram reipublicae christianae diutissime et felicissime conservet.

Majestatis Vestrae Caesareae

humilimus subditus
Matthias Borbonius,
Colline[ce]nsis, Bohemus.‹

Iter Helveticum cum generoso domino Joanne a Wartenberg et Napagedlii et nobili dno G. Sigesmundo Pracksicky a Zastrizel susceptum anno ɔc 96, Februarii 17.

Egredimur Napagedlio 17. Febr. et ad nobilem dn. Bauscium Markowsky a Zastrzizel Swatoboricii divertimus, amice et benigniter suscepti.

18. Brunam, ad dn. dn. promarchionem, illustr. dn. Fridericum seniorem a Zerotin,*) venimus.

*) Bedřich ze Žerotína byl syn Pavla ze Žerotína a Alžběty z Kunovic. Žil při dvoře císařů Karla V, Ferdinanda I., Maxmiliana II. Za Maxmiliana a Rudolfa bojoval v Uhrách.

19. Apud eundem commoramur.

20. Discedimus Bruna et Boskowicium ad nob. dom. Wenceslaum Markowsky a Zastrizel pervenimus. Antequam autem Bruna discedimus, illustris dn. promarchio donavit me 10 fl., ut mihi sint instar *ἀντιδωρω* datorum illi ante trium exemplarium meorum Caesarum. Sed et ibidem (Brunae) apud d. Simonem Grynaeum, medicum,*) reliqui syngrapham nobilis dni. Hermani Sstanowicii a Czechtic, capitanei Napagedliensis, ut circa ferias Galli debitum, cujus in syngrapha obstringitur, ducentorum nimirum talerorum, ab eo postulet, et primo quoquo tempore mihi Basileam transmittat; sed tum, ubi pecunia Wartenbergio mitteretur, ne videlicet mihi in tabellarios sumtus essent faciendi.

Boskowicii detinemur usque ad diem Cinerum 28. Febr.

Mane egredimur et in sinistra manu exacto uno milliari pervenimus Letovicium, quae bona sunt comitis ab Hardeck, inde Brzezoviam, post Svitaviam, quae duo oppida sunt episcopi Olumcensis; pernoctavimus Leitomisslii, oppido domini a Pernstain. Sudum coelum nobis toto die favit; sub occasum exoriebantur nebulae.

Colloquia in itinere.

Electi gratia Dei excidere non possunt. — Confirmabatur dicto Pauli 2 ad Timoth. 2. Fundamentum immotum cum hoc sigillo: Novit etc.; quorum fundamentum est stabile, ii labi non possunt, sed electorum est etc. ergo: Quos Dominus novit, ii plane labi non possunt, sed electos Dominus novit — ergo etc.

Od r. 1594 byl nejvyšším hejtmanem na Moravě. První jeho manželkou byla Magdalena ze Zástřizle, jež zemřela r. 1566, potom byl ještě dvakráte ženat. Držitelem Napajedel byl od r. 1568. Roku 1579 postoupil je bratru svému Janu Jetřichovi, jenž je prodal r. 1580 Zdeňkovi z Vartenberka. Po smrti Zdeňka z Vartenberka byli ustanoveni Bedřich ze Žerotína a Bernard ze Žerotína za poručníky nezletilých synů jeho Zdeňka a Jana z Vartenberka. Bedřich ze Žerotína zemřel 30. května 1598. (Trapp, Die Herren und Grafen von Žierotin. Notizenblatt der hist. statist. Section der mähr. schlesischen Ackerbaugesellschaft 1879. Nr. 7. — D'Elvert. Geschichte der Zierotine, Volný Taschenbuch 1826, str. 121 a n. Chlumecký, Karl von Zierotin na mn. m.)

*) Basilejská rodina Grynaeů s oblibou užívala jména Šimon. Tak vynikl na př. Šimon Grynaeus (1493 1541) přítel Melanchtonův a horlivý šiřitel reformace. Byl prof. řečtiny v Heidelberce, později (1529) prof. latiny a řečtiny v Basileji. Rodokmen hlavní větve Grynaeů byl v dobách těch takový:

Tomáš Grynaeus, manž. Anna (15. st.)

Jakub	Jan	Šimon (1493—1541)
	Tomáš Grynaeus manž. Adelhaida Steuberová	Samuel Grynaeus (1539—1599)

Šimon	Jan Jakub (1540—1617) manž. Lavinia Catalani	Theophil
	Maria, Anna Polybia.	

Podle toho byl by Šimon Grynaeus, jenž žil v Brně, bratrem známého Jana Jakuba Grynaea. O Janu Jakubovi a o Samuelovi Grynaeovi později. Posledním z rodu byl Šimon Grynaeus, jenž zemřel r. 1799 v Basileji. Byl atheistou a překládal angl. a fr. spisy odpovídající jeho přesvědčení.

David non excidit gratia Dei, quia dicit: ne auferas a me. Non igitur fuit ablatus, siquidem rogat, ne auferatur. Discernendum inter dona Spiritus sancti communia, et peculiares in piis motus.

N. Selnecerus syllogismo, quo asserit ubiquitatem corporis Christi:

Christus est ubique; coena domini administratur in terris, — ergo corpus Christi est ubique. Sex terminorum est.

Dextera Dei est ubique, — Christus sedet ad dexteram Dei; — ergo corpus Christi est ubique.

Anno ɔc LVIII⁰ Ferdinandus imperator allocutus est cardinalem Constantiensem ab Alta Embs his verbis: »Episcopus es, vide, ut multos pisces capias.« Is ignarus linguae latinae, respondit, se re vera nunquam meliores pisces remedisse, atque ibi possint haberi. Sed tandem durius objurgatus fuit, quod videlicet per illorum ignorantiam doctrina ecclesiae catholicae male audiat ac calumniae haereticorum sit exposita.

Franciscus I. rex Galliae, studiorum instaurator per Gallias, cum quondam pulcrum epigramma sibi oblatum aliquoties in coena sua legi jussisset et miscuisset in laudatione illius epigrammatis latina gallicis etc., tum comes quidam, qui, mensae astabat, putabat regem cibum quempiam laudari, qui vocaretur epigramma. Ubi domum redit, cocum jubet sibi quoque cibum talem praeparari, qui vocetur epigramma. Cumque cocus ignorasset modum illius praeparandi, jubetur ascendere in regiam arcem, ac ibi ex coquis regiis percontari de modo praeparationis. Archimagirus, qui tum forte aderat, dimittit servum comitis cum risu ac rem postea regi nunciat. Adveniens mane comes, ut se sistat regi, ridetur clanculum ob inscitiam. Tantum videlicet situm est in cognitione plurium linguarum.

29. Februarii. Leitomisslii sumus, quod oppidum est viduae a Pernstein. Religio est ibi mista. Nam alii sunt plane pontificii, alii evangelici, alii etiam orthodoxi. Clanculum autem noctu conveniunt et fratribus docentibus Brundusio Zerotiniaco missis attendunt. Regnant ibi pontificii, ultimas habent orthodoxi.

Politia Justinianea etc. Oeconomia, agri etc. — Sex milliaribus distat Boskovicio magnis, itinere difficili et montoso conficiendis.

Colloquia erant: Christi cognitio est in persona et officio.

Pro ubiquitate (qui praedicit futura etc.).

In quem collata sunt dona Spiritus Sancti sine mensura, is est omniscius, ubique: In corpus Christi collata sunt, ergo est ubique.

Refutatio: Elenchus est τῶ ἀναρτίω, nam omniscientia, omnipotentia etc. non est causa vera divinitatis; alioquin jam ex carne Christi faceres Deum. etc.

Historia.

Favor aulicus degenerat in invidiam, et fortuna est instabilis. Exempla id docent.

1. Ulricus, comes Ciliae, erat apud Ladislaum, regem Boemiae et Ungariae imperator et alter ab illo, sed accusatus postea fuit falso ab Eizingero, barone Austriaco, quasi nimiam crudelitatem exerceret in subditos. Hoc pacto accusatus, officio deturbatur, et Eizingerus in ipsius locum surrogatur.*)

*) Eicinger svrhl Oldřicha Cillského pomocí stavů rakouských. 28. září 1453 musil kníže Cillský z Vídně utéci. Na počátku března 1455 byl opět ke králi povolán a Eicinger se vzdálil ode dvora. (Palacký IV. 1. 291—292, 381 a n., A. G. Supan: Die vier letzten Lebensjahre des Grafen Ulrich II. von Cilli. Wien 1868.)

Ex hac familia comitum Ciliae uxorem olim habuit Sigesmundus imperator Barbaram,*) feminam lascivam et insaturabilem, immo Dei expertem, quae solebat ridere puellas in gynaeceo suo, quae noluissent indulgere carni.

2. Belisarius apud Justinianum Magnum similiter de honore suo deturbatur, et cum panem mendicasset sedens in itinere publico, ita orabat: »Date Belisario numum, quem virtus extulit, invidia depressit.«

Instabilitatis fortunae exempla sunt: Psammenitus, rex Aegypti, item Venceslaus, Caroli IV. filius.

Ea die pervenimus Pardubicium, ubi etiam pernoctavimus. Quinque milliaria Leitomisslio computantur Pardubicium usque. Iter difficile, lutosum.

Artes. Parvus error initio, est maximus in fine.

1. Martii. Pardubicio discedimus et venimus Collinam, quae quindecim inter se distant milliaribus.

Colloquia.

An Christus sit verus Deus?

Probatur. Quia creavit omnia, quia dat vitam aeternam, quia remittit peccata, quia propria potentia resuscitat a mortuis, quia dat Spiritum Sanctum.

Est autem Pardubicium oppidum caesarium, ante Pernsteinianum etc. Religio Lutherana et in quibusdam etiam orthodoxa. Regimen usitatum Bohemicis oppidis aristocraticum.

Oeconomia, agricultura.

Collinam appropinquantes transivimus Przelaucio, et Teinecio.

2. Martii. Collina discedimus et tantum tria eo die conficimus milliaria, perducti Brodam Bohemicam.

3. Martii. Pragam advehimur, et divertimus in Veteri urbe sub signo Trium falcium, et ibi commoramur usque ad 7. Martii.

Conveni ibi cum dno. M. Simone Skala Glattovino,**) meo veteri cive, et cum fratre meo germano Wenceslao, tum in officio manente apud dominum Henricum Wintirz de Wlckowic. Cui fratri meo donavi in abitu 4 fl.

Contraxi item notitiam cum nobili et longe magnifico domino Wenceslao Budowicio a Budova, prefecto redituum camerae regni Boëmiae et in appellationibus S. C. Maiestatis consiliario, ad quem etiam litteras 8. Martii dedi petitorias, ut cogitet de me a domino liberando.

Contraxi item notitiam cum dno Wenceslao Lavino, medico Pragensi in Veteri urbe.

6. Martii Imperatoriae Maiestati obtuli meos Caesares, dum rediret a sacro, cum supplici libello, quem inserui Caesaribus. Eo autem petivi, ut me donaret insignibus. Quod et factum.

---

*) Barbora Cillská, dcera Heřmanna II. Cillského, 2. manželka císaře Zikmunda († 1451).

**) Šimon Skála stal se na universitě pražské bakalářem a mistrem, r. 1597 přijat mezi professory, přednášel ethiku, logiku, historii, od r. 1610 také práva městská. Roku 1609 zvolen za přísedícího konsistoře dolejší a r. 1610 přidán od university s mistry Bacháčkem, Campanem a Troilem kněžím k sepsání katechismu dle konfesse české. Roku 1611 byl zvolen za probošta kolleje sv. Václava. Zemřel r. 1617. (Viz: Tomek, Gesch. der Prager Universität 211, 220 a j.)

Alterum exemplar impetratorum similiter serico involutorum donavi illustri et generoso ac longe magnifico amplissimoque domino domino Volfgango Rumphio libero baroni, intimo S. C. Maiestatis consiliario et summo aulae praefecto.*) Qui dum ab Imp. Maiestate venit, his me verbis compellavit: »Composuistisne istum librum vos?« Respondi, me autorem esse. Tum ille subjunxit: »Ne sis sollicitus, tuae res sunt apud Imp. Maiestatem bono loco.« Atque his dictis me a se dimisit

Tertium exemplar illustri et longe magnifico etc. dno. dno. Paulo Sixto Trautsonio libero baroni, intimo S. C. M. consiliario et supremo aulae caesareae marescallo.**)

Quartum illustri etc. Christophoro Hornsteinio libero baroni, intimo consiliario, qui dum a me salutatus fuit accepissetque librum, ita respondit: »Gratulor Boëmis propter te, quod ad id fastigium eruditionis pervenerint, ut etiam publica scripta ederent, quale hoc tuum in manu mea habeo.« Promittensque mihi suam operam, dimisit me a se.

Quintum illustri etc. Joanni Volfgango Freimondio, S. C. M. consiliario intimo et imperii Romani procancellario.

Sextum illustri etc. Ferdinando Hoffmanno libero baroni.

Septimum etc. Anselmo a Vels.

Octavum magnifico et clarissimo viro, dno. Joanni Barvitio, universi iuris doctori, S. C. Mtis. consiliario et secretario primo aulae

Nonum nobili et praestantissimo viro, dno. Wernhero Praitschuerdio, C. M. consiliario et taxatori cancellarii imperialis aulae.

Decimum Arconato, qui me in his omnibus juvit.

7. Martii. Praga discedimus et venimus Beronam, ubi collocutus sum cum Joanne Hirtio Pisceno, notario ibidem publico, et cum Joanne Brodeno.

8. Berona discessimus et venimus Rokicanum.

9. Rokicano migrantes venimus Kladrubium.

10. Kladrubio abiimus et venimus Frauenburgum sive Przindam, quae tantum tribus milliaribus Kladrubio distat. Iter montosum; viae angustiores,

---

*) Nejvyšší hofmistr a tajný rada Rumpf byl s nejvyšším maršálkem Trautsonem nejdůležitějším členem tajné rady Rudolfa II., na něhož provozovali vliv téměř neomezený. Roku 1600 upadli v nemilost a musili se vzdáliti ode dvora. (Gindely: Rudolf II., I. 47, Hurter, Gesch. Ferd. II., VI. 468 a Steve, Die Politik Baierns II. n. mn. m.)

**) Pavel Sixt Trautson nar. se k. r. 1550. Státní službu nastoupil za císaře Maxmiliana II. Za Rudolfa byl dvorním radou (1576), potom tajným radou (1581). Roku 1589 stal se nejv. maršálkem. R. 1598 povýšil císař jej a jeho rod do stavu hraběcího s praedikatem z Falkensteinu. Roku 1600 padl se svým přítelem Rumpfem v nemilost. Stal se později rádcem Matiáše a Ferdinanda II. jenž udělil r. 1620 rodu jeho dědičné hofmistrství v Rakousích pod Enží, jež potud náleželo rodině Roggendorfů. Trautson zemřel r. 1621. Z ostatních důvěrníků císařových, jež Borbonius jmenuje, je zajímavou osobou hlavně tajný rada a sekretář dr. Jan Barvitius z Fernemontu, obratný diplomat, který měl při dvoře Rudolfa II. velký vliv (Aula Rudolphi II. 195. Gindely, Rudolf II. 47, 177 a Streve II. 819 a j.). Císař používal velmi často jeho pomoci při skupování uměleckých předmětů. (Archiv Roudnický Sr. Jahrbücher der kunsthistorischen Sammlungen des allerhöchsten Kaiserhauses. Bd. VII. Reg. 4642, 4658, 4666, 4686, Bd. XII. Reg. 8335, Bd. XV. Reg. 12250, 12262, 12386, 12469.)

quam ut rhedis Bohemorum sint accommodatae. Transiimus in itinere oppidum Neistadt, alias Straže, quod oppidum sicut et Frauenburg imperatori paret, cum antea illius usus fuisset longius dd. a Ssuamberg. Sed Schwambergiis data erant usui tantum ad quartam generationem.

Colloquia.

Sancti sunt invocandi. Probatio: Qui intercedunt pro nobis, sunt invocandi. 1. Sed Sancti intercedunt pro nobis, ergo invocandi.

Minor probatio ex Matth. 15. Ibi enim pro Cananaea muliere apostoli intercedunt.

Refutatio maior non est universalis; quia sancti non intercedunt pro nobis, postquam jam vita functi sunt etc.

Urgetur: Si sancti in hac vita pro nobis intercesserunt, multo magis in vita aeterna id faciunt. — Sed prius verum, ergo et posterius.

Refutatio. Sanctorum in hac vita et in coelesti non est par ratio. Hic intercesserunt, quia didicerunt nostras miserias, in altera vita nesciunt, quid nobis hic desit, quia non sunt omniscii. Ezech, 31. Israel ignorat vos etc.

2. Ex Jobo: »Invoca aliquem sanctorum « — Ergo sancti sunt invocandi.

Refutatio. Est elenchus falsae definitionis seu malae interpretationis. Ita enim erat vertendum: »Vide, an quis sanctorum tot calamitatibus involutus fuerit atque tu es.«

3. Ex Genesi: »Invocetur nomen meum super meos patres istos« — Ergo sancti sunt invocandi.

Refutatio Est idem elenchus. Ita enim vertendum erat: Hi duo filii Josephi vocentur filii mei, eos mihi adopto. Quod ita esse interpretandum, etiam ipse contextus ostendit, ubi dicitur: »quos autem post sex filios genueris, hi erunt et vocabuntur tui.«

Evangelium denuo interpretabar decem ordine thesibus. Matth. 15.

1. Invocatio Christi est continuanda.
2. Fidei ingenium nullis cedere tentationibus.
3. Fides et bona spiritualia et corporalia obtinet.
4. Calamitates ad Deum ire compellunt etc.; theses, quae facile in textu visuntur. Christus non est aeternus (Arriani).

Qui se ipsum exinanivit, non est aeternus. — Christus se ipsum exinanivit, forma servi assumta etc., — ergo non est aeternus.

Refutatio. Verbis Nazianzeni:*) »Alia est ratio loqui de essentia Dei, quae est aeterna et aequalis aeterno patri, alia de oeconomia ipsius. Major loquitur de essentia, et vera non est eo modo, minor de oeconomia redemtionis generis humani. — Atque ita erunt scopae dissolutae.

11 Martii, Frawenberga seu Przinda discedimus, et venimus Walthausium, primum pagum principis electoris Heidelbergensis. **)

Iter fecimus per silvam Herciniam, nobis Nigram dictam. Duobus autem milliaribus a Frauenberga distat Walthauss. Dies erat clarissima et cuivis aestivae calore certans. (In silva duae sunt officinae vitrariae.)

Colloquia.

Virtus est propositum animi constanter recte faciendi, quod externis patet actionibus.

Càusa XXII., quaestio IV. In malis promissis rescinde fidem, in turpi voto muta decretum, quae impie vovisti, ne facias. Impia est promissio, quae scelere adimpletur.

*) I. e: Gregorii Nazianzeni.

**) Fridricha IV. (1583—1610) v době té.

A Walthauss in ipsa nocte devehimur gen Schithütl (in aggereas domus) vel, ut alii dicunt, gen Schinthütl, in domum excoriationis, (propter avaros hospites, justo plus ab hominibus peregrinis poscentes), ubi requievimus per noctem satis commode usi hospitio ad ipsam piscinam, e regione arcis positam. Est autem Walthauss pagus lantagravii a Leuchtenberg,*) qui quosdam pagos immistos ditioni principis Heidelbergensis in illo tractu habet. Lantgravius pontificiam sectatur doctrinam.

12. Martii. Mane devenimus gen Hirschaw, oppidum electoris Heidelbergensis duobus milliaribus ab Schithütl d stans, ubi etiam pransi sumus.

Colloquia in itinere.

Definitio providentiae. Providentia Dei est opus Dei, per quod Deus omnia. maxima, minima, bona et mala gubernat, et ad finem suum dirigit. Explicabatur. Genus, opus, — distat, per quod etc. — Declarabatur exemplis Jacobi patriarchae fugientis insidias Esavi fratris in Mesopotamiam ad Labanum, Josephi et aliorum.

In itinere, dum progredimur Ambergam, defleximus a recta via, ubi factus nobis obviam erat Fridericus comes Palatinus, filius Wolfgangi comitis Palatini. Redibat autem a fratre suo Ottone Henrico Sulczpachio vino plenus. Accepit omnes nostros humanissime sub coelo nubilo, ita ut aliquot scyphos vini singulis propinaverit et singulis primum manum porrexerit, etiam ipsis famulis nostris et rhedariis servis, et ad illos, cum remotiores ab illo equis operam navassent, accurrisset. Fratres hujus ejusdem Friderici sunt Philippus Ludovicus, qui Namburgi habitat, Joannes, dux Bipontinus, Carolus zu Huntsrigen, in dorso canis. Pater horum comitum Palatinorum Wolfgangus, cum in Galliam exercitum duxisset anno 69. laturus opem reformatis ecclesiis, moritur a crapula,**) priusquam hostes pontificios viderat, de quo tale epigramma postea in ore omnium fuit:

Pons superavit aquam, superarunt pocula pontem.
Febre tremens periit, qui tremor orbis erat.

Bipontini residebat, atque ideo Pons ab auctore vocatur. Vesperi pervenimus Ambergam, quae tantum duobus milliaribus distat ab Hirschawia; divertimus una omnes in diversorio ad signum silvani, *bey wilden man.*

13. Martii. Commoramur in eodem diversorio. Sed quia angustius hipocaustum erat, quam ut sufficeret tot personis capiundis, die 14. Martii (f. V.) mutavimus locum et habitavimus toto commorationis nostrae apud Ambergenses tempore apud reverendum virum dominum Urbanum Pierium, superattendentem ibidem in ecclesia orthodoxa. Nam qui alteri coetui adhesit, ubiquitario illi, alius quidam erat. Porro, ut hoc etiam addam, Amberga pro se habet sive pro suis liberis, aliam scholam, elector itidem aliam. In civium schola docentes sunt ubiquitarii sicuti et ipsi ecclesiastae. In electorali vero orthodoxi utrobique. Civitas Amberga utitur legibus electorianis, caesariis et municipalibus. — Victus; agricultura frumentaria et vitifera.

*) Jiřího Ludvíka (1550—1613).
**) 11. června v Escarsu nad Loirou.

Colloquium.

Josua Lagus, quondam Heidelbergae professor publicus theologiae, cum forte ibidem in quoddam diversorium publicum venisset incidissetque in quosdam calumniatores doctrinae sanae, ut qui tum in sermone, quem habuerant, dixissent, calvinistas tam malos esse, ut etiam decem praeceptis decalogi unum adhuc addiderint, atque ita undecim habeant praecepta. Interrumpit sermonem Lagus ac dicit: »Immo duodecim habent.« Atque cum multis verbis diu unus illorum requisivisset illud duodecimum praeceptum, tandem ait: »Du solst nicht ligen.« Hoc modo calumniatorem istum confudit.

Postea ubiquitas corporis Christi refutabatur hoc argumento: Si Christi corpus est ubique, consequetur, eum etiam conceptionis tempore fuisse ubique; quo nihil absurdius. Alioquin aut Mariae corpus fingendum erit infinitum, aut certe in plurium virginum utero Christum esse carnali generatione conceptum et natum.

15. Martii. Celebravit illustrissimus princeps Palatinus Fridericus IV.*) diem natalem, qui totus piis precibus fuit consecratus. Habebantur enim publice in templo conciones in psal. 20. et pridie ejus diei itidem preces publicae in magna frequentia populi instituebantur. Dies autem haec secundum veterem stylum est V. Martii, qua illustrissimus princeps ante annos 22 ibidem (Ambergae) natus est. A concione et peractis omnibus sacris cum civibus Ambergensibus, qui aderant illi olim infanti in baptismo tanquam testes, in arce pransus est et cum iisdem a mensa privatim, tantum consiliariis praesentibus, collocutus est. Colloquium autem putatur fuisse de reformatione ecclesiae, ut nimirum relicta ubiquitaria doctrina amplectantur veram. Prudenter sane ista agebantur et moderate. Nam et ideo natalem suum primum celebravit et patere templum ubiquitarium jusserat, ut alternatim ibi conciones fierent tam ab ubiquitariis, quam ab orthodoxis. Deinde die solis, qui est Oculi (juxta novum stylum) accedebat ad mensam Domini, cujus et ego tum cum meis discipulis eram particeps et cum multis aliis piis. Potuit fortassis expellere ubiquitarios, ut princeps tantus, sed maluit in eo uti tanta moderatione, ut alii principes et magistratus habeant hic pulcerrimum exemplum regendi subditos suos. Quin et hoc etiam addam, quod ultimus prope e sacris discedebat, et baptismis, si illi statim a sacro instituerentur, adfuerat, cujuscunque sane fetus ille baptizandus a subditis fuerit. Haec autem tam moderata consilia accepta sunt ferenda domino Grinrado, consiliario illustri, et quibusdam aliis, quibus aula palatina inprimis abundat.

16. Martii. Tota illa die liber eram ab aula una cum meis omnibus. Elias Hütterus, cujus biblia Hamburgi excusa extant,**) cum quondam Pragam venisset et gloriatus fuisset coram multis aulicis caesariis, se scire praesentissimam rationem oppugnandi et expugnandi Turcam, res devenit ad impera-

*) Fridrich IV., syn kurfirsta Ludvíka VI. a Alžběty Hessenské, nar. r. 1574.

**) Eliáš Hutter narodil se r. 1554 v Hořelicích, studoval v Jeně a v Lipsku. Potom se zdržoval v různých městech po Německu, až přejal tiskárnu v Norimberku. Později se jí opět vzdal a přestěhoval se do Augšpurka, kdež roku 1605 zemřel. Proslavil se svými mnohojazyčnými vydáními bible. Vydal celé písmo sv. ve 4 jaz. v Hamburku roku 1596, v 8 jaz. v Norimberku 1599, později nový zákon ve 12 jaz. a žalmy ve 4 jaz. (Norimberk 1602 a 1603.)

torem. Et quia non putabatur fuisse hic sermo Hütteri vanus, iubet imperator, ut Müllerus ex illo quaerat, quaenam illa sit ratio expugnandi tantum hostem. Respondit Hütterus, sed multis ante rogatus verbis: Haec est, inquiens, ut imperator mandet Lutheri catechesin arabice convertere et eo transmittat, ut ita Turcae cognoscentes nostram religionem desinant Christianos persequi. Quod si non desinent, inquiebat, quinquaginta millia militum bene armatorum adsint. qui eos oppugnent hisque verbis primum eos alloquantur: »Vos schelmones, nebulones, quare non desinitis bellis incessere Romanum imperium?« Haec ubi inepta sua consilia ineptus protulisset Hütterus, a Müllero cum magno est contemtu dimissus, ut qui ausus fuisset imperatorem tam ineptis in quandam spem expugnandi hostem erigere verbis.

17. Mar. Accedebamus ad sacram mensam cum illustrissimo principe et omnibus ejus aulicis.

18. Mar. Dimissionem a principe impetravit Wartenbergius et in albo sua insignia principi curavit pingi, sed rogatus adjecit praeterea picturam pellicani cum hac inscriptione: »Princeps civium pellicanus.«

Albertus cardinalis de Austria, frater imperatoris, 11. Febr. venit Bruxellas in Belgium, et ab incolis magnifice exceptus fuit. Nam nomini ipsius navim pulcerrimam fabricarunt et eum posuerunt gubernatorem illius. Balaenae et alia monstra marina in eam impetum faciebant, sed intrepidus nauclerus labores navales strenue obibat. Quae fabricatio navis sane non contemnenda est imago boni principis, qui navem reipublicae inter ventos et monstra hominum intrepide gubernat. Posuerunt praeterea iidem Bruxellenses nomini sui gubernatoris cardinali de Austria pyramidem altam in sexaginta ulnas Belgicas longas sese protendentem. Atque hoc colosso facile notarunt, quod sit officium boni principis in bello, sicut navi, quod sit in pace.*)

19. Mar. Discedendum Amberga fuit, sed detenti fuimus domesticis quibusdam molestiis, alioquin nostri iam illustrissimo principi pridie post coenam valedixerunt.

20. Mar. Amberga migramus et venimus Altorphium, oppidum Noribergensium, quod quidem Friderici III. imperatoris tempore etiam ad Palatinos pertinebat. Verum, cum dictus imperator proscripsisset electorem Palatinum, tum Noribergenses involarunt in bona principis, et Altorphium cum quibusdam aliis oppidis suis ditionibus adjunxerunt.**) Distat ab Amberga,

*) Arcivévoda Albrecht, 5. syn císaře Maxmiliana II., nar. r. 1559. Byl původně určen ke stavu duchovnímu. V 18 letech byl již kardinalem. Později stal se arcibiskupem Toledským. R. 1594 svěřil mu Filipp II. správu Portugalska, r. 1596 místodržitelství v Nizozemsku. O příjezdu jeho do Brusselu viz: Khevenhiller, Ann. Ferd. tom IV. pag. 1670 a n. a Frankfurtské relace 1596, pag. 271. Albrecht vzdal se svých duchovních hodností a zasnoubil se s Isabellou, dcerou Filippa II. Zemřel roku 1621.

**) Zmíněný vpád zdvojnásobil téměř posavadní území Norimberské. Podnět ku vpádu dala válka o dědictví Bavorské, jež vznikla po smrti vévody Jiřího Bohatého. Podle bavorských rodinných smluv mohla vláda přejíti jen na dědice po meči, avšak zesnulý vévoda odkázal zemi svou falckraběti Ruprechtovi. Císařský komorní soud vyslovil se proti závěti a přiřkl země zesnulého vévody Albrechtovi z linie Baiern-München. Ruprecht se nechtěl podvolit a císař Maxmilian dal jej a otce jeho Filippa do achtu. Provedení achtu bylo svěřeno

metropoli Superioris Palatinatus, quinque milliaribus. Iter est montosum admodum et salebrosum. Duplex autem via est inde Altorphium: alia longior, quae ducit ad Kastell, oppidum duobus milliaribus Amberga distans, alia in quosdam pagos, et ea brevior est.

Addam autem nomina amicorum, quos mihi Ambergae adjunxi: nobilissimum dominum Ottonem a Grynrad Misnicum, praecipuum consiliarium electoris, qui in pueritia illi praefuit praeceptori adjunctus domino M. Barth. Pitisco, qui jam concionatorem aulicum agit; item dominum Opsopaeum, medicum aulicum, dominum doctorem Urbanum Pierium, apud quem viximus sexiduum, filium ejus Urbanum, dominum Johannem Ladislaum, collegam docentium illustris gymnasii ibidem, Joannem Wegerum, praeceptorem domini a Raupow ex Boëmia, Wenceslaum Minutium ex Moravia, studiosum theologiae, Marcovicium, praeceptorem dominorum Loxaniorum (Lukssanuw) ex Boëmia et in Breznic.

Colloquium in itinere.

Jephtha non immolavit filiam, ut inepte a multis etiam de facto est disputatum, quod factum non est, sed virginitatem illi perpetuam indixit. Quod vero tot aberrarint in eo, fit ex ignoratione linguae sacrae. In quo errore etiam haeret Bucchananus poëta cum sua tragoedia Jephthes etc.*)

Aliud theologicum.

In coena Domini panis non est corpus Christi ita, ut in pane vel sub pane sit, quod Lutherus docet et qui eum sequuntur, sed est corpus Christi, quia ita panem illum vocat. Sententia autem, quae extat in Lutheri scriptis, non est Lutheri, sed cardinalis Cameracensis, ut ipsemet Lutherus fatetur etc., sed haec tumultuarie.

Altorphii dicebat Petrus Wesenbecius doctor utriusque iuris **) se inter alios constitutum esse ab imperatoria maiestate legatum in Belgium, ut sit pacificator inter Hispanum et Belgam.

švábskému spolku, jenž slíbil 18.000 pěch. a 1800 jízdy vypravit. Norimberk poslal 878 pěších 83 jezdců. Mimo to však vystrojilo město na vlastní pěst 3000 mužů, neboť Albrecht slíbil mu za pomoc městečko Lauf a tolik z dobytého území, kolik obnášely úroky ze 40.000 zl. Město vypovědělo r. 1504 Ruprechtovi válku a brzo potom vpadlo do jeho území. Norimberští opanovali Henfeld, Reichenschwand, Engelthal, Reicheneck, Happurg, Weiszenohe, Altdorf, Betzenstein, Stierberg a Welden. Dobyté území bylo jim přiřknuto mírem 30. července r. 1505 v Kolíně uzavřeným (J. P. Priem, Geschichte der Stadt Nürenberg, str. 132 a n.).

*) Básník a historik skotský Jiří Buchanan napsal dvě latinské tragoedie, totiž Baptistes a Jephtes (tištěno r. 1554). Obé v sebraných spisech Buchananových (Edinburg 1715), kdež je též jeho autobiografie obsažena.

**) Petr Vesenbek ml. nar. se 1546 v Antverpách. Roku 1574 stal se v Jeně doktorem a učil potom v Jeně, Vittenberce a Altdorfu právům. R. 1598 povolal jej vévoda Jan Kazimír Koburský do Koburku za přísedícího soudu zemského. Napsal několik právnických spisů, j. n. p.: Consilia sive responsa iuris (Vittenb. 1607). Mimo to: Oratio de Valdensibus et Albigensibus Christianis (Jena 1585). Petr st. Vesenbek (nar. roku 1487) proslul též jakožto znamenitý právník. Z bratří Petra ml. Vesenbeka vynikli v právech: Ondřej (1527—1569) a Matiáš (1531—1586), prof. práv v Jeně a Vittenberku, spisovatel mnohých právn. spisů. (Život jeho popsal Ondřej Rauchbar: »Oratio de vita et obitu Vesenberii. Wittenb. 1587.)

Altorphii contraxi notitiam amicam cum dno. doctore u. j. Rittershusio,*) qui monstrabat nobis omnia auditoria academica. Donavi eidem exemplar meorum Caesarum. Item cum generosis dominis fratribus duobus Zeidlicziis Joanne et Hertvigio a Schönfeld, quorum pater capitaneus est omnium ditionum caesariarum per Boëmiam. Praeceptore usi sunt tum temporis Daniele Lucino Suticeno.

Professores academici sunt:**)

Theologi: Doct. Edo Hildericus.
M. Georgius Sigelius, pastor.
M. Georgius Wolcardus, diaconus.

Jureconsulti: D. Petrus Wesenbecius.
D. Scipio Gentilis.
D. Conradus Rittershusius.

Medici: D. Nicolaus Taurellus.
D. Philippus Scherbius.

Professores linguarum et artium:
M. Johan. Praetorius mathematicae.
M. Georgius Glacianus oratoricae.
M. Henricus Risius Homeri.

Praeceptores classici:
M. Georgius Lichtentalerus.
M. Wolfgangus Waldungus.
M. Mauricius.
M. Georgius Pulmarus.
M. Jeremias Jordanus, diaconus.

Altorphio discedimus a prandio, et pervenimus Noribergam cum crepusculo. Dies erat clara, iter expeditum, arenosum, amoenum propter silvas et breve, parvorum modo trium milliarium.

Colloquium in itinere.

Erat pastor Noribergae Schelhamer cognominatus; is tantum sibi audaciae sumsit, ut patricios Noribergenses ex academiis Helveticis redeuntes in doctrina pietatis examinaret. Cum autem quondam in doctum adolescentem incidisset, ex academia Basiliensi redeuntem, quaerebat ex illo inter alia multa etiam hoc: »Quid (inquiens) Judas in sacra coena comedit.« Respondit adolescens nihil cunctando: »Idem, quod tu comedere soles.« Atque hoc modo audaciam istius hominis confudit, qui agebat aedilitatem sine populi, ut dicunt, suffragio.

*) Dr. práv Konrad Rittershusius (1560—1613) byl prof. na právnické fakultě v Altdorfu. Napsal mimo několik právnických spisů kommentáře k Plautovi, Porphyriovi, Pliniovým listům a j. Syn jeho Mikuláš (1597—1670), též prof. práv v Altdorfu je známý genealog.

**) Viz: Will. G. A. Geschichte und Beschreibung der Nürenbergischen Universität Altdorf (Altdorf 1795). O Scipionu Gentilovi viz: Janssen, Geschichte des deutschen Volkes díl VII. str. 200 (Freiburg 1893).

Aliud de Jacobi Andreae Schmidelini concordiae formula, oblata senatui Noribergensi.

Venerat Noribergam ad senatum Jacob-Andreae Schmid cum libello concordiae orans, ut velint subscribere. Repudiavit senatus petitionem, quod antea majores ipsorum subscripserint Augustanae confessioni, iam itaque nihil opus esse, ut libello concordiae subscribant. Excipit Faber: »Liber concordiae nihil aliud habet, nisi explicationem Augustanae confessionis.« Senatus contra, intellectam fuisse Augustanam confessionem fuisse sine ipsius interpretati, atque omnino se non velle subscribere. Ita repudiatus est Schmidelinus. Sed et insuper Noribergenses mandarunt suis docentibus, ne quis illorum conveniret Schmidelinum, nisi locum amittere velit. Qua mulcta proposita perterriti pastores Noribergenses, nullus illorum accesserat bonum Jacobum. Discedens ex urbe Jacob-Andreae maledixit civibus imitans Christum his verbis: »O Noriberga, Noriberga, quae ad coelum usque elevata es, ad inferos usque detraderis.«

Hactenus sequutus sum novum stylum in consignando: jam, cum sim in terris amicis ecclesiae, ad vetus calendarium me accommodo.*)

10. Martii stylo veteri. Noribergam sub noctem venimus et divertimus bey dem Bietterholtz.

11. Martii. Mane statim contraxi notitiam cum dno. M.Constantio Fabricio, diacono ad Aegidii Noribergae, qui promiserat se diligenter omnes litteras ad se a nobis transmissas curaturum et eo, quo pertinebunt, per tabellarios Pragenses transmissurum.

Vidi armamentaria Noribergensium instructissima omnis generis instrumentis bellicis: tormentis, bombardis, scloppetis, bipennibus, thoracibus, galeis etc., quo ducebar una cum meis a senatore viro.

12. Martii. Vidi granaria et arcem. Et quidem in arce turrim cum templo, quod dicitur a Nero[ne] fuisse extructum anno post natum Dominum 15. Habet arx splendidas habitationes et locum, ubi missa celebratur, si quando imperator Romanus ibi degat. Quidam Noribergam dictam volunt quasi Neronis purgum, quod eo loco, ubi arx posita est, Nero quondam turrim, in qua excubitores aleret, habuerit, quae adhuc stare dicitur, ut mihi quidem monstrata fuit. In media arce arbor tiliae pulcra plantata dicitur a Friderico imperatore III. Fons arci adjunctus valde est profundus, ut qui protendatur ad 48 orgias. Ferrea catena, cui appensae sunt hydriae ad hauriendum aptae, continet ferri 120 libras.

Vidi et curiam, in qua plurima antiquitatis monumenta et inprimis pictura Dureri, qua se ipsum effigiavit, et subjunxit haec duo disticha, a quocunque tandem illa sint facta:

»Impleram viginti octo Durerius annos,
cum pinxi caput hoc sic faciemque meam:

*) Emler, Rukověť chronol. křesťanské XXIX. Kaltenbrunner, Über die Polemik gegen den Gregor. Kalender. (SB. d. Wien. Akad. Bd. 87.) Stieve, Der Kalenderstreit des 16 Jhd. in Deutschland (Abh. d. bair. Akademie XV. III. 1880) a j.

• Hinc iterum totidem cum vixissem integer annis,
huic dixi vitae: Vita caduca vale!«*)

Bibliotheca, quae ibi habetur, non est mihi visa, quae tamen a domino Hieronymo Paumgartnero, viro amplissimo et principe istius reipublicae, praedicabatur.**)

Vidi item hortum pulcrum e regione arcis extra urbem positum mercatoris Pauli Scheuleri.

Ea die primum conspexi Balthasarem Camerarium militem, cujus familiaritatem et amicitiam mihi jucundam feci tam propter vitam ejus modestam, quam propter avi ipsius, viri nunquam satis laud[and]i, incomparabilem doctrinam.

13. Mar. Joachimo Camerario, patri et filio***) medicis, manum primum porrexi et illorum jucundo colloquio in prandio usus sum. Filio abeunti donaram exemplar meorum Caesarum introligatum.

Philippum Cam[erarium], istius reipublicae syndicum, non vidi; aberat, Papebergam reipublicae causa missus.

Ea die salutavi in curia amplissimum virum dominum Hieronymum Paumgartnerum, qui amanter me cum meis omnibus suscepit. De multis colloquebatur, ut de miseriis vitae huius, ubi in fine hoc apposuit sermoni distichon:

»Fatales video poenas, tristemque ruinam,
Christe, tuae curam posteritatis habe.«

---

*) Dürer se zálibou maloval svoji vlastní podobu. Sr. Springer, Albrecht Dürer (Berlin 1892) str. 13, 14, 47. Do doby, o níž distichon mluví, spadá autoportret Mnichovský z r. 1500. Obraz byl v Norimberce na radnici, ke konci předešlého století byl však odtud ukraden. Kdosi si jej vypůjčil ke kopírování a vrátil místo originálu kopii. Podvod zpozorován až po čase a originál se zatím delší poutí dostal do Mnichovské pinakotheky, kde je posud. Jiný portret Dürerův poslali Norimberští darem králi Karlovi I. angl. Po smrti Karlově byl tento obraz prodán. Ve Florencké gallerii je obraz Dürerův, jenž má vročení 1598 a nápis:

»Das macht ich nach meiner Gestalt,
ich war sex und zwantzig Jar alt.«

Dürer prý obraz svůj sám do Florence poslal Ondřejovi del Sarto.

**) Syn Jeronyma Paumgartnera st., žáka Melanchtonova a horlivého šířitele reformace (nar. 1498 v Norimberce, od r. 1525 tamtéž radním; zemřel 1565). O jeho zásluhách o Norimberskou knihovnu viz: Historia bibliothecae reip. Norimbergensis autore J. Sarberto. Norimbergae 1643). J. Priem, Geschichte der Stadt Nürenberg str. 233.

***) Joachim Camerarius ml. byl syn Joachima Cameraria st., přítele a životopisce Melanchtonova (jenž sepsal také spis: Historica narratio de fratrum orthodoxorum ecclesiis in Bohemia, Moravia et Polonia. Vyd. r. 1605 v Heidelberce). Joachim Camerarius ml. nar. se r. 1534 v Norimberce. Od r. 1564 provozoval tamtéž praksi lékařskou. Roku 1594 stal se děkanem lékařského kollegia Sepsal: De re rustica. (Norim. 1577.) Hortus medicus et philosoph. (Frankfurt 1585.) Vydal též Matthiolovo: De plantis epitome. (Frankfurt 1585.) Jeho botanická zahrada patřila k památnostem Norimberským. O rodině Camerariů vůbec srv.: J. P. Priem, Geschichte der Stadt Nürenberg n. m. m. Roth K. L., Zur Geschichte des Nürenberg. gelehrten Schulwesens im 16. und 17. Jahrh. (Nürenberg 1839) a j.

Item de obitu multorum clarissimorum virorum, hoc anno qui fato functi fuerunt, ut Fridericus Sylburg.*) et alii, ubi iterum claudens sermonem suum hunc versum citavit:

»Tolluntur sancti mundo, ne tristia cernant
prae foribus mala, jam quae monet esse Deus.«

Facta postea longa mentio dni. doctoris Jacobi Grynaei, antisti[ti]s Basiliensis,**) a quo etiam ad se missas hoc anno litteras binas demonstrabat etc.

14. Mar. Clara fuit et serena dies. Mane discedimus Noriberga et pransi fuimus in oppido dicto a Longodente (zu Langenzeen), quo usque propria rheda comitabatur nos dominus Balthasar Camerarius. Tribus distat milliaribus a Noriberga et paret marchioni ab Anspach.***)

A prandio progressi sumus usque in pagum Lengersheim, qui liber esse dicitur propter privilegia, tutelae tamen marchionis ab Anspach subjacet, et sesquiquarto milliari ab Langenzeen distat. Iter alicubi clivosum et difficile.

Winshemium (gen Winsenheim) pervenire non potuimus propter longitudinem itineris.

Colloquium.

Dubravius antequam episcop[at]um nactus fuit, dum Pilznae forte in peregrinatione est,†) mulier quaedam febricitans ad eum venerat rogaveratque, ut sibi aliquid contra morbum illum scriberet, quod ea de collo gestaret. Non potuit repudiare Daubravius superstitionem mulierculae et scribit his verbis: »z hovězího masa polívka dobrá bývá.« Muliercula gestat schedulam in collo et sanatur et multos alios gestatione schedulae a febri liberavit. Accidit postea, ut Dubravius episcopatum nactus incideret in febrim, et quia fama de hac muliercula percrebuit, vocat eam ad se, quam plane jam ignoraverat et factum prius ex animo deposuerat. Rogat eam, ut se juvet Paret mulier et de collo schedam suspensam gestare episcopo persuadet, et injungit, ne eam inspiciat, nisi prius sanetur. Sanatus episcopus animadvertit manum esse suam; eam feminae reddit et cum praemio a se dimittit. Tam nimirum pleraque accidentaliter fiunt, quae nos per se fieri putamus.

Scotae acumen.

Cum deliberatum esset in Polonia de novo rege magnusque cancellarius animo diutius torquetur, proponit baroni cuidam quaestionem: »Quis potissimum erit eligendus?« Respondit baro: »Deus transfert et stabilit regna« id est, se id ignorare,

*) Fridrich Sylburg nar. se r. 1536 ve Wetteru u Marburku. Byl rektorem škol na různých místech. Později počal vydávati ve Frankfurtě a Heidelberce latinské a řecké autory, začež obdržel od lantkraběte Hessenského roční plat. Zlepšil Elenardovu řeckou grammatiku (1580), vydal gramm. Apolloniovu (1590), Ondřeje Cretenského výklady k apokalypsi (1592), Theodoreta (1592), Klementa Alexandr. (1592), Justina Martyra (1595), Etymologium magnum (s. d.), Saracenica (1595) a j.

**) Srv. poznámku na str. 40.

***) Jiří Fridrich nar. r. 1543, zemřel r. 1603 bez dědiců.

†) Jan Dubravský ze Skály a na Hradišti narodil se v Plzni ze zámožné rodiny měšťanské. Biskupem Olomúckým byl od 30. dubna 1541 do 6. září 1553. O jeho životě, státní a literární činnosti viz: Grohmann, Dubrawský Johann, Bischof zu Olmütz. (Schriften der hist. statist. Section der mähr.-schlesisch. Ackerbaugesellschaft, sv. 9. str. 200, 221. Rybička, Jan z Doubravy a Hradiště, biskup Olomúcký. Č. Č. M. 1878, str. 106, 243.

*

cum res sit haec in manu Dei. Scota vero, ubi audit ista verba: »Deus transfert etc.«, tantum invertit vocem subito hoc modo: »SVED, id est Suedus Sigismundus constituendus est rex.« *)

15. Martii. Dies clara et serena. Praecedente nocte requievimus in pago Lengersheim, qui paret marchioni ab Anspach. Inde mane hac ipsa die pervenimus in civitatem Winsenheim, patriam celebris illius iurisconsulti in aula Saxonica, **) qua tantum transivimus, nam tantum unico milliaris quadrante ab Lengersheim jacet. Dicta est autem Winsenheim, domus vini, quia non procul inde frequentes vineae. Civitas lignea inprimis, ut nostra Caslavia, sed ampla et bene munita.

A Winsenheim tribus milliaribus confectis pervenimus in oppidum Uffenheim, quod paret Anspachio, ubi pransi fuimus. Iter molestum, argillosum.

Ab Uffenheim perventum usque in pagum Bieberheim, paret episcopo Wirtzpurgensi, vel ut dicunt Herbipolitano, duobus tantum milliaribus ab Uffenheimo, ubi etiam pernoctavimus. Iter montosum et valde inexpeditum.

16. Martii, dies serena. Ad prandium pervenimus in oppidum Marienpurg, vel potius Mariaevallem, Marienthal; paret magistro Teutonici ordinis, quod officium in praesentia sustinuit serenissimus archidux Austriae Maximilianus. Homines pontificii in illo, et tribus milliaribus a Bieberheim distat, itinere montoso et difficili. In hoc oppido me febris acerbissima corripuit.

Ad coenam sesquimilliare confectum Bückspurgum, ubi humanissime habiti sumus a capitaneo arcis. Paret electori palatino.***)

---

*) Interregnum v Polsku r. 1587. Po smrti Štěpána Bathoryho (13. pros. 1586) povstaly v Polsku dvě strany. Strana, již vedl rod Zborovských, klonila se k Habsburkům, z nichž se ucházeli o trůn polský arcivévodové Matiáš, Arnošt, Maxmilian a Ferdinand Tyrolský. Proti tomu strana nejvyššího kancléře Zamojského podporovala kandidaturu Jana Sigmunda Švédského. (Sr. Caro, Das Interregnum Polens i. J. 1587 und die Parteikämpfe der Häuser Zborovski und Zamojski, 1861. G. v. Mayer, Des Olmützer Bischofs Stan. Pavlovský Gesandtschaftsreisen nach Polen, 1861. Dr. Hirn, Erzherzog Ferdinand II. von Tirol, 2. sv. str. 263 a n. Tomek, Snahy domu rak. o nabytí koruny polské v st. 16. Č. Č. M. 1851—II. 102. III. 43, 1853, 744. Fr. Kameníček, Diarium pana Smila Osovského z Doubravice, čili popis cesty jeho do Polska, kterou vykonal r. 1587 s arcikn. rak. Maximilianem, voleným králem polským. Č. Č. M. 1888, str. 370 a násl.) Scotto Jeroným Alessandro byl vlašský alchymista a dobrodruh, jenž po různých dvorech cestoval. Při tom byl politickým agentem. V Čechách byl poprvé r. 1590. R. 1587 dával arcivév. Ferdinandovi tyrolskému rady, jak se má chovati, aby byl v Polsku zvolen. Co se týče vtipné odpovědi Scottovy, vypravuje Khevenhiller tutéž věc s varianty takto: »Man erzehlt, Kayser Rudolph hab den Scotum (von welches Thaten gantz Europa voll), wer König in Pollen werden wird, gefragt, der Ihr Mayestät geantwort: »Deus.« Und als ihm, man wisse wol, dass Gott ein König aller Königen seye, replicirt worden, hat er gesagt, man soll das Wort Deus zurück lesen, so wird man den Namen des Königs ausz Pollen finden, und als sie ihn zurück gelesen, ist der Namen Sued gäntzlichen herausz kommen.« (Annales Ferdinandei, tom III. pag. 610.) O pobytu Scottově v Čechách viz: Svátek, Obrazy z kulturních dějin českých, díl II., str. 49.

**) Míní se dr. Wesenbek, o němž viz níže.

***) Ke dni tomu po straně poznamenáno: 1. paroxismus febrilis, pak: 2. paroxismus imminente nocte; a ke dni 18. března: 3. paroxismus, qui fuit excussus itineris salubritate, ita ut non fuerim nimirum aggravatus. 21. Martii. Paroxysmus mane et noctu circiter

17. Martii, dies rorida. Discedimus Bückspergo et confectis tribus milliaribus devenimus in oppidum Allentheim, quod paret nobilibus ibi residentibus et eodem oppidi nomine gaudentibus, sed feudum est episcopi Wirtzpurgensis seu Herbipolitani.

Vesperi duobus milliaribus exactis sumus Masbachii, oppido electorali. Totum ligneum, ut nostra Caslawia. Orthodoxa fides ibi propagatur et pauci cives aliam doctrinam amplectuntur. Iter montosum.

18. Martii, dies nubilosa. Masbachio devehimur in pagum Ikirschtorfium, duobus a Masbach milliaribus. Iter longe difficillimum, saxosum, montosum et longum. A Masbachio fere ad dimidium milliare ad pagum quendam praetervecti sumus Neccarum.

Ikirschtorfii pransi fuimus, et Albertus Bukuwka propter gallinam ibi glande plumbeo trajectam omnes in se concitavit rusticos.

Ikirschtorffio duo milliaria restabant Heidelbergam conficienda, quae sub ipsam noctem magna cum difficultate exegimus.

19. Martii, dies nubilosa. Aderam lectioni publicae in academia dni. Danielis Tossani,*) in qua explicabatur Cap. 13. apocalyp. Joan. Refutabatur autem Bellarminus,**) qui contendit.

I. Antichristum nondum venisse.

Ratio 1. Quia ante antichristi adventum evangelii doctrina in toto mundo praedicari debeat, quod quia non sit, concludit Bellarminus, ergo antichristus nondum venit. Refutatio. Non docet scriptura praecise, ante antichristi adventum ubique in toto mundo doctrinam evangelii praedicandam, sed ante finem mundi. Verum dicamus et hoc, quod fuit praedicata, ut docet Paul. Rom. 10. et Eusebius initio ἀποδειξέων.

Ratio 2. Quia imperium Romanum nondum omnimodam patitur dissolutionem. Ad quod facile responderi potest etiam ex ipsorum Jesuitarum scriptis. Et Erasmus scribit: jam tantum Romani imperii umbram extare.

---

horam secundam in dimidio horologio. 23. Martii. Nocte media 5. paroxism. habui. 24. Martii. 6., 7. paroxismus.

*) Dr. Daniel Toussaint (Tossanus), syn theologa a šířitele reformace Petra Toussainta, narod. se r. 1541 v Mümpelgardu. Studoval v Basileji a r. 1562 stal se kazatelem v Orleansu. R. 1569 byl odtud vypuzen, avšak vrátil se opět, až po noci Bartolomějské musil Orleans trvale opustiti. Odebral se do Heidelberka, kde se stal kazatelem Fridricha III. Od luteránsk. kurfirsta Ludvíka byl vypověděn z Heidelberka, později se opět vrátil, stal se superintendentem a r. 1586 professorem na Heidelberské universitě. Zemřel roku 1602. Psal různé theologické spisy. Životopis Daniela Toussainta napsal syn jeho Pavel. (Heidelberk 1603.)

**) Robert Bellarmin narod. se r. 1542 v Monte Pulciano, vstoupil r. 1560 v Římě do řádu jesuitského, vyučoval na různých místech po Italii. Od r. 1576 byl v Římě, kde se stal rektorem jesuitského kollegia. Roku 1595 stal se provincialem v Neapoli, r. 1597 radou při inkvisici a examinatorem biskupů a r. 1598 kardinalem. Pro spory s Dominikány musil Řím opustiti. R. 1601 byl zvolen arcibiskupem Capuanským. Roku 1605 vrátil se do Říma, kdež zemřel r. 1621. Hlavní jeho spisy: »De potestate pontificis in temporalibus. Disputationes de controversiis fidei adversus huius temporis haereticos. (Řím 1581, 82, 92.) Christianae doctrinae applicatio (Řím 1603) a hlavně katechismus, jenž byl mnohokráte vydáván a do různých jazyků překládán.

II. Antichristum singulare quoddam individuum futurum.

III. Ad pontificem Romanum non quadrare notas illas, quae exstant Cap. 13. Apocal.

Hactenus lectio.

A lectione d. doctor Daniel Tossanus comitatus est meum dnm. Wartenbergium et postea rediit ad mensam et mihi in abitu prolixe sua officia deferebat.

Contraxi praeterea notitiam cum Wolfgango Amlingo, filio dni. dni. Theodori Wolfgangi, ecclesiastae Servestani. Item cum Petro Wesenbecio, filio Petri Wesenbecii,*) adolescente nato annos fere XXII. Postea cum dno. doctore theologiae Davide Pareo,**) quem tantum salutavi, quia dies paroxismi mei aderat, necnon cum dno. Paulo Melisco, poëta etc. comite palatino, sene jam fere decrepito.***) Item cum doctore Joanne Calvino, iurisconsulto.

D. Posthius†) adesse nobis non potuit propter podagram, sed filium loco sui misit.

In febri mea usus sum dno. doctore Ludovico Gravio,††) poliatro Heidelbergeno, qui me humanissime habuit. Heidelbergae praeterea post paroxismum usus sum scarificatione et sensi quandam levationem.

D. Hinco baro Nachodius relictus est ibidem cum praeceptore suo Paulo Polonello Hunnobrodensi.

23. Martii. Mane egredimur Heidelberga et ad prandium venimus in pagum Grauen, tribus ab Heidelberga milliaribus: Vesperi sumus »zu Baden«, Badenis Marchicis. Coenavit meus Wartenbergius cum illustrissimo dno. marchione, postea in diversorio publico laverunt. Oppidum enim illud balneis naturalibus sive thermis est plenissimum. Badenis conveni cum dno. doctore Felice Platero etc.†††), qui aqua centuriae minoris ante paroxismum uti suasit ad duas uncias.

---

*) O rodině Wesenbeků viz níže.

**) David Paraeus byl přijat r. 1593 za prof. Nového zákona na universitu Heidelberskou. Roku 1587 vydal tak zv. »Neustädtische Bibel«. Jako mnoho jiných chtěl spojiti reformované a luterany i napsal proto r. 1606 spis »Irenicum, sive de unione et synodo evangel. conciliando liber votivus. Jiná data o něm viz: Johann Friedrich Hautz, Geschichte der Universität Heidelberg (Mannheim 1862—63. 2 Bd.) n m. m.

***) Paulus Meliscus (Schede), básník a humanista, nar. r. 1539 v Melrichstadtě. Napsal »Maletamata sive schediasmata poet. (Paříž 1586.) Poslední léta svého života byl bibliotekářem v Heidelberce, kdež r. 1602 zemřel. O životě jeho viz: Brucker, Ehrentempel der deutsch. Gelehrsamkeit, str. 148 a n.

†) Jan Posthius, lékař a básník latinský. Viz o něm J. F. Hautz, Geschichte der Universität Heidelberg, n. m. m. August Thorbecke, Geschichte der Universität Heidelberg. (Heidelberg 1886.) n. m. m.

††) Ludvík Graf (Gravius) z Heidelberku, lékař a prof. na universitě Heidelberské. Přednášel praktické lékařství a logiku. Roku 1577 byl rektorem. (J. F. Hautz, Geschichte der Universität Heidelberg, n. m. m.)

†††) Felix Platerus nar. se v Basileji r. 1536. R. 1552 odebral se do Montepellieru studovat medicinu. R. 1557 vrátil se do Basileje, brzo po návratu promovoval a počal provozovati praksi v Basileji. Od r. 1571 byl prof. prakt. mediciny a zároveň městským lékařem.

24. Martii. In pago Milburg dormivimus, qua nocte ultimum paroxismum febrilem, numero 7., sustinui.

25. Martii, dies pluvia. Sumus zu Liechtenaw in prandio, vesperi Argentinae, ubi divertimus »zum Geist«.

Distat autem Heidelberga ab Argentina 14 milliaribus non magnis, et quidem itinere facili, expedito, quia nulli montes occurrunt, sed perpetua planities in agros amplissimos sese diffundit.

In dextra manu Heidelberga Argentinam tendentes, Spiram, urbem imperialem, reliquimus, quae tribus tantum ab Heidelberga distat milliaribus.

Argentinae praecipue spectator eram turris, die sequenti,

26. Martii, item horologii, in quo admirabi[li] artificio coelestis motus observandus, dies calendarii, lunae solisque cursus. Cetera, quae ibi in eodem horologio visuntur, sunt additamenta ornatus causa:

1. ut Maria gestans infantulum, quem magi prodeuntes e scenis adorant,

2. item notae quaedam, quae impulsae, sono exprimunt harmoniam cantionis: »Vnser Vatter in Himelreich,« item harmoniam hendecasyllabi carminis: »Vitam quae faciunt«, item cantionis de nativitate Domini: »Puer natus in Bethlehem« et si quid aliud iisdem notis exprimi potest,

3. gallus in summitate positus, qui et alis plaudit et vocem viventis cantu imitatur.

Ejusmodi horologium faber domi suae habet, ubi haec eadem, et quidem facilius, visuntur.

Notitiam contraxi cum dno. doctore Joanne Lobecio iurisconsulto.*) Item cum d. Dionysio Gotthofredo Parrisiensi, itidem iurisconsulto et historico,**) necnon cum d. Melchiore Seibitzio, poliatro Argentinensi, qui omnes prolixe mihi sua officia deferebant. Frater est Seibizii, Brigensis principis medici.

27. Martii, dies clara. Argentina discessimus et exactis quatuor milliaribus pransi fuimus in pago Lotharingii Matzen.

Vesperi exactis tribus milliaribus, venimus in civitatem imperialem Schlettstad, patriam Beati Rhenani, laudatissimi illius historici.***)

Zemřel roku 1618. Sepsal: »Praxis medica«, pokus jakési učebnice pathologie na indukci založené (1602), mimo to vydal sbírku popisů různých nemocí. Zprávy o jeho životě podává jeho autobiografie posledně vyd. od H. Boosa (Tomas und Felix Plater. Basel 1878).

*) Jan Lobecius, prof. ve Štrassburku, někdy učitel Karla ze Žerotína (Chlumecký, Karl von Zierotin, 134).

**) Dionysius Gothofredus nar. se r. 1549 v Paříži. Pro víru odešel do Ženevy a potom do Německa, kde na různých místech, jako na př. v Štrassburku a v Heidelberce, právům vyučoval. Zemřel r. 1622. Vydal: »Corpus iuris civilis« (Lyon 1583). Mimo to napsal spisy: »Notae in Ciceronem« (Lyon 1591), Antiqua historia (Basilej 1590), Statuta regni Galliae cum iure communi collata (Frankfurt 1611) a j.

***) Beatus Rhenanus nar. se r. 1487 v Schlettstadtě. Zemřel r. 1547. Vydal Tertulliana, Plinia, Livia, Tacita a jiné klassiky s výklady. Mimo to sepsal 3 knihy de rebus Germaniae, k nimž vydal ke konci 17. stol. Jakub Otto kommentáře. Život Rhenanův popsal Sturmius (Vita Rhenani). Viz: A. Horawitz, Beatus Rhenanus. Ein biographischer Versuch. Des Beatus Rhenanus liter. Thätigkeit von 1508—1547. (SB. der phil. hist. Classe der Wien. Akademie. Bd. 70, 189—244. Bd. 71, 643—690. Bd. 74, 323—376. Wien 1870—1872.)

Habetur ibi medicus, in cujus aedibus extat hoc distichon:

Sit felix doctor Wincklerus pluribus annis.
Christophoro felix quilibet aeger erit.

28. Martii (Dominica Judica). Dies nubilosa, et nocte insequente copiosa pluvia cecidit. Colmariam venimus, imperialem civitatem, pontificiam passim. Est autem clarior Colmaria propter medicum illum celebrem Jacobum Weckerum, qui ibidem paucos ante annos diem suum obiit.*) Sita est inter altos montes, in quibus passim arces Lotharingii conspiciuntur.

Vesperi devenimus Ensesheimium, civitatem Ferdinandi archiducis Austriae, fratris Maximiliani II. imperatoris, qui in conjugio habuit Philippinam, patriciam Augustanam. Jam vero, quia idem Ferdinandus diem suum obiit et haeredes reliquit non tantum ex Philippina, (qui quidem non archiduces Austriae vocantur, sed marchiones tantum, et eorum unus est factus cardinalis et splendide vivit, alter vero non tam laute etc.), sed etiam ex altera conjuge, administratorem constituit Rudolphum, imperatorem modernum, et, ut Ensesheimii dicebatur, intra dies XIV. a pascha homagium illi, qui locum tenebit imperatoris, praestabunt.**)

Cudit civitas illa monetam multiplicem adhuc post obitum Ferdinandi, sub nomine tamen demortui, donec fortassis homagium subditi imperatori praestiterint. Est autem alia ratio monetae ibi parandae quam in aliis locis, nam non cuditur, sed exprimitur nomen et imago possessoris, instrumentis spectatu dignis. Et mei discipuli d. Joann. a Wartenberg cum dno. Georgio Sigismundo Pracksicky a Zastrizel experimentum illius rei manibus propriis fecerunt et a se expressos taleros etiamnum asservant.

Molendinum praeterea ibi vidimus, quod equis trahitur sine adjumento aquae; item locum, ubi conventus istius comitatus Phirtzburgensis instituuntur.

29. Martii, dies nubila. Ensesheimio quinque milliaria Basileam numerantur, quae dum conficimus, in medio itinere pransi fuimus. Tandem sub occasum Basileam omnes salvi et incolumes devenimus; quo nomine aeterno Deo Patri, Filio et Spiritui Sancto sit honor et gloria in sempiterna secula Amen.

Sumus Basileae.

30. Martii, dies nubila et pluvia. Divertimus ad Ciconiae signum, zum Storch. A concione tradidi litteras dno. doctori Joann. Jacobo Grynaeo***)

*) Jan Jakub Wecker nar. se r. 1528 v Basileji, kdež se stal později prof. Přednášel nejprve dialektiku a latinu, od r. 1558 lékařství. Zemřel r. 1586 v Kolmaru.

**) Ferdinand tyrolský, druhor. syn císaře Ferdinanda I., měl s Filippinou Welserovou dva syny: Ondřeje, jenž byl později kardinálem († 1600), a Karla, jenž se stal markrabětem Burgavským († 1618). S druhou manželkou Annou Kateřinou měl dvě dcery: Annu, pozdější manželku Matiašovu, a Annu Kateřinu, jež vstoupila do kláštera.

***) J. J. Grynaeus, prof. theol. a dějepisu v Basileji. Nar. se r. 1540 v Bernu. Roku 1565 byl pastorem v Rötelu, poněvadž však nechtěl podepsat konkordanční formule, odešel do Basileje r. 1575. R. 1584 odebral se do Heidelberka, kde přednášel historii. R 1586 vrátil se do Basileje. Vykládal na tamní universitě Nový zákon. Zemřel r. 1617. Napsal: »Theologica theoremata et problemata«, mimo to vydal mnoho exegetických spisů. O životě

theologo missas a dno. promarchione Moraviae Friderico seniore Zerotinio. Item tradidi litteras gen. dno. dno. Wratislao Zerotinio missas a fratre Victorino Zerotinio.*)

Postea interfui solenni actui, in quo deferebatur medica laurea Adamo Gabelchovero Carno, Lubiano. Cui proposita fuit quaestio ad disserendum, de senum avaritia, utrum ad illius emendationem ex arte medica praesidium aliquod inferri possit?

Responsum: »Quod non.« Quia nec desuefacere eos ab hoc vitio poscis, cum sicci sint et humidum radicale paulatim in illis intereat etc. Vinum senes bibunt, non quod humiditatem in illis augeat, sed ne pori claudantur et difficilior fiat concoctio.

31. Martii, dies pluvia. Accedimus primum ad mensam reverendi viri dni. Joannis Jacobi Grynaei, ecclesiae Basiliensis antistitis et ss. theologiae doctoris; nominatim hi: generosus baro Joannes a Wartenberg et Napagedlii, Georgius Sigismundus Pracksicky a Zastrizel et Buchlovii et ego Mat. Borbonius.**)

1. April., dies clara. Alb. Bukuwka accessit ad primariam mensam dni. mag. Joan. Bucksdorfii, hebraicae linguae professoris,***) Georgius autem ad alteram mensam, promiscue studiosorum multitudini usitatam.

3. April., dies clara. Georgius Boskowicius accessit ad primariam mensam dni. Joann. Bucksdorfii, quia in altera parte tractari putaretur.

4. April., dies clara.

5. Ap., dies clara. Ablegavi cisiarios nostros in Moraviam Basilea, per quos litteras dederam, ad dn. promarchionem, dn. Carolum Zerotinium, dn. Wenceslaum Seniorem a Zastrizel, dn. Wenceslaum Budowicium, dn. Hieronym. Arconatum, dn. Hermanum Sstanowicium, dn. Wilhelmum de Lowče, capitaneum Buchlovii, M. Simonem Scalam Glattowinum, Matthiam Plorantium past., Joan. Wirbium past., ad Wenceslaum, fratrem meum germanum, dn. Simeonem Grynaeum, medicum Brunam.

6., 7., 8., 9. dies pluvii, quidam nubilosi

7. Professori hebraicae linguae in victum Alberti de Bukuwka et Georgii

---

jeho: J. J. Grynaei vita et mors ex variis eius scriptis collecta et edita a duobus nepotibus Joh. Jacobo et Hieronymo a Brunn (Basileae 1618).

*) Viktorin a Vratislav ze Žerotína, synové Karla III. ze Žerotína. Viktorin žil později při dvoře arciv. Maxmiliana, Vratislav zemřel v mladém věku. (Notata geneal. Franck de Franckenstein, rukopis Roudnické knihovny sub sign. VI, Fa 2, tom. XIII.) Srv. níže zprávu o smrti Vratislava ze Žerotína.

**) Grynaeus založil pro syny šlechtických rodin konvikt, jejž na př. několik Žerotínů navštěvovalo. Přijetí do konviktu platilo za vyznamenání. (Hagenbach, Die theol. Schule Basels. Basel 1860. Str. 16.)

***) Jan Buxtorf st. nar. se r. 1564 v Kamen ve Vestfalsku. R. 1588 přišel do Basileje a převzal prof. hebrejštiny. Zemřel v Basileji r. 1629. Buxtorf byl jedním z nejznamenitějších učenců Basilejských. Jeho konkordance a jeho rabínská bible mají posud cenu. R. 1620 vydal spis Tiberias, v němž vykládá výsledky svého badání o masoře. Nejznamenitějším dílem jeho je velký talmudo-rabínský slovník, na němž pracoval od r. 1609 a jejž jeho syn Jan Buxtorf ml. vydal. (Viz: E. Kautsch, Johann Buxtorf der Ältere. Basel 1879.)

Buchlowii dati 100 fl.; 5. vero, quod supra notandum fuit, in victum dominorum meorum uxori d. doctoris Joan. Jacob. Grynaei dati 400 thalleri, unus thal. valens 20 bacz.

10. dies pluvia. Cum meis, Joanne a Wartenberg et Georgio Sigismundo a Zastrizel relatus sum in matriculam academiae Basiliensis, rectoratu fungente dno. Felice Platero, medico.*)

11., dies nubila et tristis.

12., dies nubila et pluvia. Wenceslaus a Zastrizel Basilea discessit cum suo Paludio Genevam.

13., dies dubia. Purgabar illo die medicina ordinata a dno. Felice Platero, prout subjicitur:

Recept. Syrupi rosati solutivi cum infusione rhabarbari drachmam unam et electuar de succo rosato drachmas duas, aquarum endiviae et cichoreae duas dr.; fiat potio.

Eadem die recipiebatur inter professores academicos Basileae d. doctor Amandus Polanus a theologis.**)

14., plus inclinata ad pluviam, quam ad serenitatem; non tamen pluebat.

15., dies clara. Usus sum potione ab eodem medico ordinata ad expellendam bilem, ne, si persuaserit in viscera, colicos mihi dolores excitaret. Infra autem potio tota describitur.

Eadem die dimisi meos deambulatum cum Georgio Fabuschio; ipsemet adesse non poteram, quia medicinalem potionem sumserim. Redierunt autem ebrii et tarde; objurgati molliter a me, Sigismundus Zastrizel mea excepit verba et audacter respondit: »Dominus patruus meus te mihi praefecit ut praeceptorem, non ut carnificem.«

*) Přicházející na universitu Basilejskou byli hned zapisováni do matrik, při čemž se platila určitá taxa. Potom přísahali rektorovi a ohlašovali se děkanovi fakulty, jenž zapsal nové posluchače do knihy fakulty. Při tom se opět platila taxa různá dle fakult. U mediků obnášela půl tol. Posluchači, kteří posud na žádné universitě nestudovali, platili dvojnásobné taxy. (Thommen, Geschichte der Universität Basel 1532—1562. Basel 1886.)

**) Amandus Polanus nar. se 1561 v Opavě. Studoval ve Vratislavi a v Tubinkách filosofii a theologii. Přiklonil se úplně ke kalvinismu. Žil pak v Basileji, Ženevě, Heidelberce a jinde. R. 1590 usadil se trvale v Basileji. R. 1596 stal se prof. v Basileji a vykládal St. zákon. Zemřel r. 1610 v Basileji. Napsal mnoho theol. spisů, jako na př.: De aeterna Dei praedestinatione (1600), Institutiones de concionum sacrarum methodo (1604), Symphonia catholica (1607) a j. M. Konečný přeložil do češtiny spis Polanův »Gemmula partitionum theologicarum (Basilej 1580) a překlad ten byl vydán r. 1598 v Králicích. Jiný spis česky vydaný jest zmíněný spis: »De aeterna Dei praedestinatione.« (Jungmann řadí překlad tento mezi spisy pochybné.) V musejní knihovně je rukopis: Amanda Polana z Polansdorfu rozdílové theologičtí. V Bazilei u Kundrata Waldkircha r. 1590 vydané a v český jazyk přeložené i sepsané r. 1598. V předmluvě vypravuje Polanus sám o svém životě. (Vrťátko, Amand Polan z Polansdorfu. Č. Č. M. 1861, 292.) Polanus byl někdy praeceptorem Diviše ze Žerotína a s Karlem ze Žerotína udržoval stále styky. Na vydání knihy: »Expositio bibliorum« (Basilej 1597—1600) přispěl Žerotín Polanovi značnou částkou, a Polan naopak zase věnoval svému příznivci spis svůj »Syntagma theologiae« (Basilej 1606). O stycích Polanových se Žerotínem viz Chlumecký, Karl v. Zierotin str. 136 a 286. Názory svými se klonil Polanus vždy k Bratřím a podle Vengerského »nomen suum voluit profitere inter ministros fratrum in Eibenschitz«. (Volný, Kirchl. Top. II. A 1, B. str. 253.)

16. dies clara. Usus fui potione usitata, ut supra.

17. dies nubila et plane ad pluviam inclinata. Potione, item medicata sum usus.

Ea die donavi exemplar meorum Caesarum dno. Zvingero med. dri.*) et amanter cum illo de variis rebus collocutus sum.

Ministri verbi apud Basilienses pulso papatu.

Hos habuit pulso, felix Basilea, papatu
praecones verbi, lector amice, sacri:
lucem evangelii primis accenderat annis
Wolfgangus Capito,**) quem capit aula poli,
Oecolampadius***) successit, ut ignea lampas
fulsit et in Christi splendidiore domo,
hunc excepisti venerande Oswalde Myconi.†),
Sulcerusque tuum mox quoque trivit iter,
post hunc Jacobus Grynaeus gramine verbi
salvifico Christi pascit et auget oves.

Amand. Pol[anus].

18. dies pluvia. Usus fui medicamento purganti post ternam illam praeparationem.

---

*) Jakub Zwinger dr. m., syn slavného Theod. Zwingera, nar. v Basileji r. 1569. Od r. 1595 byl prof. v Basileji. Zemřel r. 1610. Své »Psalterium« věnoval Žerotínům.

**) Wolfgang Capito nar. se v Hagenau v Elsasku r. 1478. R. 1498 byl povýšen ve Freiburce za dra. lékařství. Potom počal studovati theol. a r. 1504 stal se v Basileji drem. theol. Přednášel nějaký čas v Basileji a ve Freiburce o scholastické theologii. Studoval mimo to ještě práva a hebrejštinu. Po nějakém čase učinil jej kardinál Albrecht Braniborský, arcibiskup Mohučský, svým kancléřem. R. 1523 stal se proboštem u sv. Tomáše v Štrassburce. Napsal: Institutiones Hebraicae, Enarrationes in Hoseam et Habacuc, Explicatio in Hexaëmeron a j. O působení jeho v Basileji viz: Vischer, Geschichte der Universität Basel, n. m. m. (Basel 1860).

***) O Oekolampadově působení v Basileji viz: Thommen, Geschichte der Universität Basel str. 2, 5 a n. K. R. Hagenbach v 2. sv. sbírky »Leben und ausgewählte Schriften der Väter und Begründer der reformirten Kirche« (herausg. von J. V. Baum); Herzog, Das Leben Johannes Ökolampads (Basel 1843). Do Basileje přišel Oekolampad poprvé r. 1514. Po čase opustil Basilej a vstoupil stíhán vnitřním nepokojem do kláštera v Augšpurce. Avšak ani život klášterní ho neupokojil i opustil opět zátiší. R. 1518 zdržoval se nějaký čas v Basileji. R. 1522 vrátil se k trvalému pobytu do Basileje. Tam šířil reformaci všemi silami a vliv jeho zasahal velmi mocně v poměry Basilejské jak souvěké tak budoucí. Oekolampad zemřel 23. listop. 1531.

†) Osvald Myconius (Geisshüsler) nar. se r. 1488 v Luzernu. Do Basileje na universitu přišel r. 1510. Roku 1514 stal se bakalářem, brzo potom učitelem u sv. Theodora, později u sv. Petra. Roku 1516 stal se učitelem v Zurichu. V době té byl horlivým šířitelem učení Zwingliho. Po smrti Zwingliho vrátil se do Basileje, kdež se stal farářem u sv. Albana. Roku 1532 zvolen za nejvyššího duchovního správce v Basileji a počal též vykládati Nový zákon na universitě. Myconius účastnil se všech souvěkých sporů theologických. Napsal několik theologických traktatů a životopis Zwingliho. Zemřel 15. listopadu r. 1552.

Habetur autem tota medicina hoc modo:

Recipe. Syrupi de endivia de radicibus (grana VI),
aquarum absinthii, cichorii
centauri min. (grana VI),
misce, fiat julepus.

Capiat cras mane et reiteret per tres dies.

Die quarto sumat hanc potionem:

Recipe. Rhabarbari electi inf. in aqua endiviae
et expressi scrupulos IV.
Syr. rosati solutivi cum infusione senae
et agarici unciam unam
electua. de succo rosato drachmam unam
aquae endiviae,
absinthii quantum satis:
fiat potio, capiat die Dominica, vel die Lunae.

19. Nox praecedens tota pluvia et dies consequens Lunae. Doctor Amandus Polanus Basilea discessit Genevam. Habebatur eadem die disputatio de humoribus, ego nihil opponebam, quia adhuc febricitabam.

20. dies nubila, sed non pluvias adduxit.

21. dies partim clara, partim nubila, ut etiam magna tempestas circa horam sextam et septimam pomeridianam fuerit et coeli intonuerint.

22. dies pluvia, grando, coeli fragore.

Maximilianus Pantaleon, medic. studiosus, Heinrici Pantaleonis, comitis palatini et quondam physices professoris in academia Basiliensi, filius, primam mecum ingressus est familiaritatem.*)

Scribebatur nomen meum in album medicorum Basiliensium sub decano dom. Caspare Bauhino, anatomico et botanico. Gratitudinis ergo in fiscum medicum obtuli 1 thall.**)

---

*) Jindřich Pantaleon (Pantlin) nar. se r. 1522 v Basileji. Studoval v Ingolstadtu, ve Vídni a v Heidelberce. Roku 1544 byl přijat za prof. latinské grammatiky a prosodie. Rok potom byl přijat na theol. fakultu, ale později počal studovati medicinu. R. 1551 byl vyhlášen ve Valencii za dra. lékařství. Potom zdržoval se nějaký čas v Montepelliern. R. 1558 vrátil se do Basileje a přednášel na fak. med. Zemřel roku 1595. Přeložil Sleidana a jiná díla historická do němčiny. Hlavní jeho spisy jsou: Chronographia ecclesiae (Bas. 1550). Historia martyrum Galliae, Germaniae et Italiae (Bas. 1551). Prosopographiae virorum illustr. Germaniae (Bas. 1565). Tento spis je pokusem o všeobecné dějiny německé v biografiích a končí biografií autorovou. Roku 1580 vydal Pantaleon dějiny Johannitů.

**) Kašpar Bauhin pocházel z franc. rodiny v Amiensu. Otec jeho Jan Bauhin byl životním lékařem krále Františka I. Později vystěhoval se z Francie pro víru a zdržoval se v Anglii a Belgii, konečně usadil se v Basileji, kde byl přijat do kollegia lékařů a provozoval praksi. Zemřel r. 1582. Syn Kašpar nar. se r. 1560. Studoval v Basileji, kde se stal mistrem svob. umění, v Padui, v Montepellieru, v Paříži a v Tubinkách. R. 1584 byl přijat do kollegia lékařů Basilejských a roku 1589 svěřena mu professura botaniky a anatomie. Sepsal »Anatomii« (1588), studie o některých abnormalitách lidského těla a opravil anatomickou terminologii. Tyto práce převyšují cenou díla botanická, v nichž poprvé počal rostliny družiti podle určitého systému. Mimo to uvedl jakýsi pořádek do pojmenování rostlin, v čemž

Johann a Wartenberg bruta sua inobedentia movit mihi bilem, ita ut incensus ira probe illum pulsarim, sed non curavit iste nimium verbera, — adhuc minis est adversum me insignibus usus. Domine, mi Jesu, da illi et mihi sanam mentem, ut ego bene doceam et educem, et ille bene morem et sine murmure gerat.

21. Quod supra notandum fuit, inchoavimus lectionem Veteris testamenti ab initio, ex redditione Sebastiani Castallionis.*) Eadem die mane initium fecimus interpretandi praecepta rhetoricae Audomari Talaei.**) Domine Jesu, da ut in te proficiamus, doce nos et duc nos, ut in viis tuis ambulemus.

Item 22 April. discipuli mei fecerunt initium componendarum epistolarum loco styli exercitio, cum tantum illis proposuerim argumenta breviter et nude dialectice enunciata, quae postea pro captu suo amplificarunt.

23. dies pluvia.

24. dies paulum rorida sub tempus matutinum. Herbatum prodiit totus grex studiosorum cum dno. Casparo Bauhino usque ad templum idolatricum in rupe exscissum, quod distat uno milliari ab urbe Basiliensi non procul ab arce Landeskran.***)

25. dies ventis obnoxia.

26. dies nubila. D. Felix Platerus causam nubecularum et muscarum oculos meos praetervolantium dicebat abundantiam humoris biliosi. Ideoque suasit ut mane aliquandiu jusculum sumam (qualemcunque), in quod injiciam aliquantum samsuchi, aliquantum sive majoranae, item aliquid de nuce muschata, et brevi me experiturum levationem. Domine Jesu, juva me.

---

panoval před ním zmatek. Po smrti Platerově (1614) byl Bauhin jmenován professorem praktické mediciny a zároveň městským lékařem. Zemřel r. 1624. Bratr jeho Jan byl též výtečným botanikem. V letech 1566—1571 přednášel rhetoriku v Basileji, potom se stal životním lékařem vévody Ulricha Würtemberského. Zamýšlel vydati veliké dílo botanické, avšak smrt mu v tom zabránila. I vydal r. 1619 Jindřich Cherler úvod do toho díla. Ostatní materiál nasbíraný uveřejnil r. 1651 Grafenried O životě Kašpara Bauhina viz: Herz, Caspar Bauhins Leben und Charakter. Beitr. z. vaterl. Gesch., hrg. von der hist. Ges. in Basel. Bd. 7, 111 (1860). Häser, Geschichte der Mediz. II. 57.

*) Sebastian Castellio nar. se r. 1515 v Saint Martin du Frèsne (Dept. Fin.). R. 1594 přišel do Basileje v bídě a počal si různou ruční prací vydělávati na živobytí. Při tom v noci překládal bibli do latiny a frančiny. Od r. 1553 byl prof. řečtiny. Zemřel r. 1563. Syn jeho Fridrich studoval v Basileji filosofii a theol. Roku 1589 stal se prof. rhetoriky. Zemřel roku 1613.

**) Audomarus Talaeus (Talon) přednášel rhetoriku na různých místech. Sepsal »Rhetoriku« (Frankfurt 1575). Orationes quinque de laude regiae dignitatis (Basilej 1578), kommentáře k Ciceronovi a j.

***) Viz Thommen, Beilagen zur Geschichte der Universität Basel, 1532—1632. Č. IV. (»Die Gutachten der drei oberen Fakultäten über die Verbesserung ihrer Lehrpläne. 1536), kde se žádá: »dass man von Jahr zu Jahr oder je in zweien Jahren einest ein Anathomie halte, dadurch man erkennen lerne die verletzten Glieder von in- und auswendig des Menschen« und »dass in Sommerszeit die Jungen von den Doktoren ausgeführt werden in Wald und Wiese, auf dass der Kräuter Samen und Wurzel Vermischung geleben (befolgen) und den Kranken helfen können«.

Basilea discessit Joannes Richterus Oppaviensis Patavium ad continuanda studia medica. Deus illi adsit.

27. dies rorida.

28. dies pluvia, et nocte imminente Jovi tota pluebat, sed sine motu coeli.

Maximilianus Pantaleon Wartenbergio meo patris sui Henrici Pantaleonis, tum jam demortui, donavit diarium historicum in folio.

29. dies clara, sub vesperam turbida, sed inpluvia.

30. dies clara, sub noctem nubila.

Lenis purgatio Plateriana.

Recipe. Rhabarbari radicis drachmam unam
(vel etiam ejusdem liquoris).
Spicae quantum satis (Spica enim temperat rhabarbarum).
Agarici drachmas duas.

Misce vino, et exprime per linteum, si rad. rhabar. accipies, et colaturam illam ebibe. Leniter purgat. Etiam febricitantibus hujusmodi purgatio a Platero afferebatur. Vina bona, (quae alioquin febricitantibus perniciosa sunt), acida tamen Rhenana, non magna quantitate sumta, damno nulli sunt.

Eadem accepi litteras ab Amando Polano cum cista, quam a me commodato in suos accepit usus.

Nox erat pluvia et ventis ingentibus obnoxia, inprimis ante Lusanum.

Majus.

Majus. 1. dies pluvius a mane ipso statim. — Interfui declamationibus duobus de monarchia, de democratia, quae cui sit anteferenda, habitis a filiis duobus Castilionei mercatoris, qui paucis diebus Argentina, ubi studiorum causa commorati sunt, redierunt.

2. dies nubila. Discessit rectoratu in academia Basiliensi doctor Felix Platerus, et ei successit d. doctor theologiae Joannes Jacobus Grynaeus, noster pro tempore hospes. Deus hoc illi officium fortunet.*)

3. dies ad meridiem clara, ad (vesperam) pluviae ingentes. Fui cum Jacobo Zvingero doct. med. et multis aliis in musica iucunda et suavi apud organistam Basiliensem.

4. dies nubila. Dedi litteras Genevam ad Amandum Polanum in aedes Cornelii Peliscarii.

5. dies serena, vespera nubila et pluvia. Dedi litteras ad d. Wenceslaum Lavinium med. Pragam, et ad Simonem Skalam Glatovinum eodem, item ad Simonem Grynaeum, med. doctorem, Brunam. Dederant etiam mei ad suos.

6. dies serena. Pomeridianum tempus dabam musicis harmoniis apud Jacobum Zuingerum, quo etiam perduxi meos discipulos.

7. dies nubila.

8. dies pluvia, rorida. Publica consuetudine academiae prodiimus herbas collectum usque ad rudera Augustae Rauracorum. Aderant Bauhinus, Stu-

*) O volbě rektora na univ. Basilejské viz: Thommen, Gesch. der Univ. Basel str. 35—36.

panus professores,*) Jacob. Zuingerus, Vallesius Gall. peregrin. m. dr., inde studiosorum cohors. Aderant et mei domini et dn. Wratislaus Zerotinius. Navi domum ab Augusta rediimus per Rhenum fluxu secundo.

9. dies pluvia tota.

10. dies clara. Wartenbergius coepit aegrotare.

11. dies clara. Die praecedente dedi litteras in Moraviam ad Simonem Grynaeum med. per quendam Basiliensem, qui Brunae uxorem ducturus erat.

Noctu vehementissimus exortus fuit ventus, sed tantum duravit tres horas, a decima videlicet ad 1. horam, et pluvia exigua cecidit.

12. dies serena, a prandio nubila, attamen vehementer calida. Purgabatur Wartenbergius et ego. Rhabarbarum infusum syrupo rosato nihil promovit, quia haud dubie fuit valde obsoletum.

13. tristis d., pluvia et nubila admodum, pariterque ventis obnoxia.

14. d. pluvia, nubila, alicubi etiam coelum intonuit, sed lenius.

15. d. nubila, noctu pluvia copiosa, sine tamen murmure coeli.

16. d. vento obnoxia, iam clara, iam nubila, sub vesperam intonuit coelum et pluvia copiosa cecidit.

Pro calefactione ventriculi, frigidi oblata potio Wartenbergio per d. Felicem Platerum.

Recipe. Rad. cichoreae graminis granum unum et unciam semis.
Herb. absinthii drachmas duas
majoranae drachmam unam.
Fl. buglossae.
boraginis.
violarum.
rosarum granum unum et unciam semis.
Sem. foeniculi drachmam unam et semis.
Rad. galangae drachmas duas.

Conquassentur et illigentur linteo, quod injiciatur in unam mensuram vini, unde bibat

Fuit calefactus vehementius, adeo ut sanguis in excretionibus alvi appareuerit guttatim, ideo denuo oblata illi fuit alia purgatio talis.

Alia purgatio Plateriana, recens ab eo inventa, et tantum primoribus oblata, non cuivis promiscue.

Recipe Pom. citrinum.
Cidoniorum decoctum
Capiat quam satis et leniter admodum dejiciet.
Pallud. in 2. epigramma.

*) Stupanus přednášel nejprve na artistické fakultě v Basileji logiku. R. 1580 vydal latinský překlad Macchiavelliho: »Knížete«. To vzbudilo všeobecnou nevoli a Stupanus byl se svého místa sesazen. R. 1583 počal opět přednášeti. Od r. 1589 vykládal theoretickou medicinu. Roku 1620 nastoupil po něm syn jeho Emanuel. Stupanus překládal hist. spisy z vlaštiny do latiny a napsal několik matem. a medic. traktatů.

17. d. nubilus et pluvius.

18. d. partim clara, partim nubila. Sub vesperam intonuit coelum et fulgura visa.

19. partim clara, partim nubila.

20. d. pluvia et ex concursu nubilum frigida.

21. d. pluvia, nubila, frigida. Disputabatur a Joanne Mosellano de disenteria pro consequendis insigniis doctoralibus; aderam, opponebam cum aliis.

22. d. nubila. Disputabatur de sacramentis in genere a m. Ludovico Lucio Basiliensi.

23. dies serena.

24. d. serena ad noctem nimirum caliginosa. Accepi litteras ab Amando Polano et Georgio Jenitschio Geneva per d. Castilionaeum, mercatorem Basiliensem missas.

25. d. tristis et obscura.

26. d. pluvia et frigida.

27. Aderat Jacobus Davius, episcopus Eboracensis, Henrici VI., regis Galliae, in secretiori consiliarius, primus eleemosinarius et apud Clementem VIII., pontificem maximum, pro impetranda absolutione orator, sic enim ipsemet nomen suum in librum Wartenbergii rogatus retulit. Vir humanus videbatur, et facie M. Adamum Danielem, typographum Pragensem, referens. A dno. Felici Platero postulavit, ut sibi mitteret librum precationum Petri Martyris et Graecum Athanasium editionis Comneni Heidelbergensis. Vidit bibliothecam Basiliensem.

28. d. pluvia et frigida. Disputatio de ictero flavo a Petro Wilhel(mio) Svidnicensi habita.

29. d. nubila et frigida. Disputatio juridica de restitutionibus a Joanne Weisbrot Saxone.

30. dies Pentecostes, nubila, et ex caligine frigida.

31. dies ventosa, nubila, frigida, pluvia, interim etiam serena. Accepi litteras a dno. Carolo a Zerotin ex Moravia per d. Castilionaeum, Basiliensem mercatorem. Nox fuit tota pluvia vehementer.

Junius.

1. Junii, tristis et pluvia. Disputabatur de homicidio a Justiniano Mörder Spirensi pro gradu. Dedi litteras Genevam ad d. Amandum Polanum cum 30 coronatis solaribus, ut vocant, et ad Georgium Jenitschium litteras.

2. d. tota pluvia, tristis et frigida.

3. Promovit in doctorem medicum Joannes Mosellanus Gaylndorphius Lympurginus per doctorem Thomam Coccium.*) — Dies pluvia, et nox subsequens tota.

*) Tomáš Coccius nar. se r. 1556, studoval v Basileji filosofii a medicinu. R. 1582 stal se drem. med., r. 1584 přijat na fakultu lékařskou, r. 1587 počal však přednášeti dialektiku a r. 1589 ethiku. Zemřel r. 1610. (Sr. Thommen, Gesch. d. Univ. Basel. n. m. m.)

4. d. pluvia, sub noctem serenitas conspecta. Disputatio habebatur theologica de baptismo a Joanne Dreckmajero Westphalo et juridica de locationibus et conductionibus.

5. Venit post multos una serena dies. Rediit ad ingenium dies sub noctem. Habebatur disputatio juridica de injuriis et famosis libellis.

6. d. pluvia et tristis ob nubes toto die praetervolantes.

7. mane pluit, a prandio et per noctem coelum caliginosum et nubilum. Disputatio juridica de apellationibus M. Christophori Santeri Lindaviensis. Mei primum ingrediuntur academiam audiendarum orationum Ciceronis causa.

8. d. nubila, pluvia et frigida ob tot pluvias. Absoluta lectio Novi testamenti jam septima vice ex illo tempore, quo domino Wartenbergio praesum. Sequenti die denuo inchoatur. Deus nos doceat et informet.

9. d. serena, nox pluvia.

10. d. serena, nox pluvia. Promovebantur novem iuris candidati. Vocati erant ab iisdem et mei in convivium, in coena tandem erant apud comites a Swartzenburg.*)

11. d. pluvia et caliginosa.

12. d. caliginosa.

13. d. caliginosa, tristis et pluvia; nox sequens tota pluvia.

14. d. pluvia, nebulosa.

15. d. caliginosa.

16. d. pluvia.

17. d. caliginosa, sub vesperam paullo clarior. Ea die accepi litteras a dno. Wenceslao seniore a Zastrizel. Fui item cum meis in convivio rectorali tradente Felice Platero doctori Joanni Jacobo Grynaeo rectoratum.

18. d. pluvia admodum. Mei scribebant Wratislaviam ad d. Joan. Schmidium et d. Laurentium Circlerum. Ego primas meas theses de febre tertiana dederam corrigendas dno. Nicolao Stupano, med. doctori.

19. dies clara et serena.

20. d. pluvia. Basilienses pro veteri consuetudine in Campo Martio, qui est ad aedem S. Petri, praelegunt populo privilegia a Friderico III. imperatore et Sigesmundo indulta et postea confirmata a Maximiliano II°. Proclamabantur ore publici notarii. Et mos hic quotannis us tatus est, ut die dominica proxime praecedente festum Johannis Baptistae mane hora 7. ante ingressum in templum eodem loci praelegantur. Praelegebantur postea a prandio leges academiacae tam ad docentes, quam ad discentes pertinentes.

21. d. serena.

22. d. ad pluviam inclinata.

23. d. pluvia et tristis ob caliginosas nubes. Sub noctem ipsam accepi litteras ab Amando Polano Geneva missas.

24. d. pluvia.

25. d. nubila et tristis.

---

*) Jan Günther (1577–1631) a Christian Günther (1578–1642), synové Jana Günthera (1532–1586) z rodu Schwarzburg-Sondershausen.

26. d. serena mane, a prandio nubila. Habebatur sectio oculorum bubulorum, et in pharmacopolium sum ingressus. — Dedi litteras ad S. Grynaeum Brunam cum duobus mearum thesium exemplaribus; dederunt et mei ad suos.

27. d. mane serena, a prandio pluvia, nox tristis et nubila. Praelegebantur in academia leges artium, quo nimirum illae sint ordine proponendae; orationem habuit M. Joann. Bucksdorfius, hebraicae linguae professor.

28. d. nubila, tristis. Accepi litteras a Constantino Fabricio Noriberga et rescripsi missis iis, quae mittenda erant.

29. dies serena, sub noctem nubila.

30. d. mane pluvia, sed sine coeli in sonitum commotione. Respondebam publice ad theses meas de febre; auditorium frequens erat. A disputatione exceptus eram convivio a collegio medicorum.*)

Julius.

1. d. serena, nox insequens attulit tempestatem.

2. d. obscura et caliginosa.

3. d. pluvia et propter fulgura et fulmina tristis.

4. d. pluvia, sed sine coeli fragore. Accepi litteras Altorphio per M. Tobiam Salandrum a Daniele Lucino et J. u. dr. Conrado Rittershusio, prof. ibidem.

5. d. tristis, sed non pluvia. David Strzela,**) nobilis Boëmus, ad nos in mensam Grynaei accedit.

6. d. pluvia. Dn. Amandus Polanus Genova rediit ad professionem suam et mihi literas a Paludio et Janitschio attulit.

7. d. obscura et caliginosa. De morte Joan. Bodini et quorumdam aliorum praestantissimorum virorum Parisiensium nuncius allatus.***)

8. d. pluvia. Accepi litteras Praga a dno. Wenceslao Lavinio medico et S. Skala Glatowino. Rescripsi eadem die Simoni Glatovino, Lavinio non vacabat, et 2°. exemplaria thesium misi. Domino Georgio Jenitschio misi exemplar thesium mearum de febre tertiana.

9. d. clara.

10. d. clara, a meridie ingens pluvia cum grandine cecidit et labores colonorum calamitosos reddidit. Habita item fuit disputatio de peccato originis.

---

*) Po každé disputaci strojilo kollegium hostinu, na niž však musil disputant připlácet. Hostiny byly v Basileji ve velké oblibě. Stolovalo se obyčejně ve velké jídelně Augustinianského kláštera (hypocaustum). O těchto hostinách jakož i o jiných zvycích a poměrech Basilejské university v 16. st. viz Thommen, Geschichte der Univ. Basel 1532—1632. V knize té jest mnoho podrobností doplňujících to, co Borb. o životě univ. naznačuje. Thommen lituje, že se zachovalo málo zpráv o způsobu a látce přednášek. V Borb. našel by některé doplnění. Totéž platí o studentském životě. Sr. též: Fechter, Geschichte des Schulwesens in Basel bis zum J. 1589 (Basel 1837).

**) David Střela z Rokyc na Štěpánově, pán na Krucenburku.

***) Jean Bodin, franc. publicista, narodil se roku 1530 v Angersu, hájil na sjezdu stavů v Blois r. 1574 svobodu svědomí. Hlavní dílo jeho je: »La république« (1577, lat. 1586), pokus jakýsi vědecké státovědy. (Polyc. Lyser, Dissertatito de vita et scriptis Bodini. Wittemberg 1715.)

11. d. vehementer calida.

12. d. vehementer calida. Secabatur caput vitulinum, et monstrabatur origo nervorum e spinae medulla. Nervi omentorum e medulla spinae promanant et non e cerebro etc. Duo sunt ventriculi cerebri, non plures; ii quidem satis capaces, in quibus pituita excrementosa colligitur, quam exspicimus etc. Sectio adhibebatur nova methodo a posteriore parte, non ea, quam Vesalius monstrat.*)

Eadem incepit d. Amandus Polanus discipulis meis interpretari suam logicam.

13. Mane cum solis exortu fulmina magna cum fulguribus. Tacta est turris cathedralis templi Basileae fulmine adurente.

14. d. pluvia.

15. d. calida.

16. d. calida, nox cum fragore coelesti et fulguribus ingentibus.

17. d. pluvia et caliginosa.

18. d pluvia.

19. Talis eo die.

20. Serenum. Aubrium mihi conciliavi.

21. pluvia. Cum comm. a Schwartzenburg mei erant in mensa.

22. d. pluvia.

23. d. clara. Sub vesperam nactus sum litteras ex Moravia a Matthia Plorantio. Herbatio.

24. d. serena.

25. dies serena, sub vesperam obscurior.

26. dies serena, calidissima. In convivio illustriss. domin. comm. a Swarcenburg cum meis discipulis fui et dedi litteras Pragam ad M. Danielem Adamum a Weleslavina, ad dn. Wenceslaum Lavinum, ad Simonem Skalam, ad dr. juris consultum Cunradum Rittershusium Altorphium et singulis unum exemplar thesium mearum de febri apposui.

27. dies clara.

28. dies clara. Discesserunt dni. comites a Schwartzenburg, Joannes Günterus senior et Christianus Günterus junior Basilea in Gallias; comitati sunt mei illos aliquatenus extra urbem.

29. Pluit cum fragore coelesti. Secuit canem Jacob. Cargillus Scotus privatim in theatro publico.**) Eadem die fui cum Wartenbergio apud dn.

---

*) Vesalius nar. se r. 1512 v Brusselu, stud. v Paříži, v Bologni a v Pise Roku 1537 stal se prvním prof. anatomie v Padui. Později byl životním lékařem Karla V. a Filippa II. Zemřel na ostrově Zante vraceje se z pouti do Jerusalema. Vesalius proslavil se hlavně dílem svým: De humani corporis fabrica libri VII. (Bas. 1543 a 1555), v němž se poprvé obrací proti Galenovi, což mu vzbudilo mnoho protivníků. Napsal ještě jiná díla, jako na př.: »Chirurgia magna« (Venetiae. 1568), De radice chinae epistola (Bas. 1568) a j. Spisy jeho všecky s životopisem vydali Hermann Börhaven a Bernh. Siegfr. Albino r. 1725 v Leydenu ve 2 dílech in fol. Viz: Roth, M. Andreas Vesalius Bruxellensis. Berlín. 1892.

**) Theatrum publicum seu anatomicum bylo založeno r. 1588 na pobídku Th. Zwingera. (Thommen, Geschichte der Univ. Basel, str. 90 a 229.)

Felicem Platerum, ubi nobis et herbas, et quae habuit, demonstrabat; inde ad coenam vocatus est ad Storchium a barone Boëmo a Donin etc.

30. Pluit tota die, noctu tonuit coelum.

31. serenum coelum.

Augustus.

1. d. clara.

2. d. subobscura. Disputatio philosophica de anima.

3. d. obscura.

4. allata nova Praga Turcam esse in armis cum quater centenis militibus.*) Domine Jesu tuere nos, nam in praesidium nostrum solus es.

5. d. clara. Fiebat promotio quinque magistrorum.

6. d. calida.

7. d. calida. Misi litteras ad Georg. Jenischium cum exemplari »Phylopinacis« Bauhini.**)

8. d. inclinata ad pluviam.

9. d. pluvia sub noctem, mane serena. Generosus d. Wratislaus a Zerotin Basilea discessit cum quodam Gregorio, homine nobili, qui pro domino abducendo ex Moravia missus erat. Comitati sunt illum mei usque in oppidum Reinfeld, duobus a Basilea milliaribus. Dederunt autem mei per eundem dominum Wratislaum ad suos litteras; ego vero ad dominum promarchionem scripsi, ad dnum. Wenceslaum seniorem a Zastrizel, Joannem Wirbium, pastorem Napagedliensem, cui addidi scriptum Jacobi, Scotarum regis, in quosdam versus apocalypsis***) et Tigurinorum protestationem, quod non, ut papistae fingunt, illis sit pastor a satana ablatus, et ad capitaneum Napagedliensem.

10. d. nubila et nebulosa. Disputavit M. Hieremias Setzerus Silesius.

11. d. nebulosa, nubila.

12. d. calida sub nubibus. Disputatio de melancholia Wind Augustani.

13. d. serena calida.

14. d. serena et vehementer calida.

15. d. calida, sub vesperam fulgura et fragor coelestis cum pluviis.

16. d. obscura, nubila. Disputandum mihi erat de hydrope, sed aegrotabat praeses.

17. d. obscura, pluvia, nubila, nebulosa. Disputatio juridica habebatur.

18. d. obscura.

19. d. nubila. Disputabatur de febribus melancholicis a Georgio Laurea Wratislaviensi.

20. d. pluvia. Disputatio juridica de rebus legatis.

---

*) Sr. Khevenhiller Ann. Ferd., tom. IV., pag. 1601 a n.

**) Viz str. 44.

***) Spisy Jakuba VI. (syn Marie Stuartky, nar. r. 1566, král skotský od r. 1567, král angl. od r. 1603. Zemřel r. 1625), sebral biskup Jakub Montacuti a vydal je r. 1619 pode jménem »Opera Jacobi«. V nich je obsažen též: Commentarius in apocalypsin« s tendencí proti papeži a katol. a Commentatio de Antichristo. Apocalyps. XX. Všecky spisy Jakubovy hájí absolutismus.

21. d. pluvia. Disputatio de abscessibus Ludolphi Henkelii.

22. d. caliginosa.

23. d. serena. Wartenbergius postulavit sibi ex pecunia reddi rationes, quod cum Czertoreÿjský velit videre Helveticas civitates. Iselius, doctor juris, celebravit nuptias.*)

24. d. serena. A prandio d. Amandus Polanus frequente auditorio incoavit Danielis prophetae lectionem.

25. d. serena.

26. d. mane serena, a prandio pluviae. Herbatio fuit publica; aderant mei ambo.

27. d. nubila, caliginosa.

28. d. nubila. Furores pessimi, sine discretione personae et loci aestimatione.

29. d. pluvia.

30. d. serena. Respondebam ad theses meas de hydrope admodum jejune et frigide.

31. Discessi Friburgum Brisgoiae cum meo Wartenbergio et Zastrizelio, et una die confecimus illud iter.

September.

1. d. clara. Vidimus archiducem Matthiam Austrium Friburgi prandentem et coenantem. Noctu tempestas atrocissima.

2. d. nebulosa, pluvia.

3. discedimus Freiburgo, sed die praecedenti vidi meos, generosum d. natu majorem a Nachod et veterem discipulum meum generosum. d. d. Ladislaum a Praga, nec non Wolfium ab Auersperg, fratrem duorum meorum Brigae discipulorum Paulli Wolgardi et Weichardi Aurspergiorum, sed et Gundacherum a Polheim mihi conciliavi.

4. rediimus Freiburgo Basileam, die admodum ventoso et intempesto.

5. d. rorida, pluvia, nebulosa.

6. d. mane rorida, a prandio expers pluviae at non nimis serena.

7. d. pluvia. Promovebantur tres in medica facultate studiosi: Ludolphus Henckel Saxo, Georgius Lauren Wratislaviensis, Tobias Wind Augustanus. Adfui convivio cum meis.

8. d. pluvia.

9. d. nubila et tristis. Noctu ingens tempestas consecuta.

10. d. obscura. Nobilis vir dn. Wenceslaus a Zastrizel prodiit.

11. d. clara.

12. d. clara. Joannes Czertoraysky a Czertoray, nobilis Moravus, convivio excepit meos in publico diversorio ad signum »ciconiae«.

---

*) Ludvík Iselin byl synem prof. právn. fakulty Basilejské Oldřicha Iselina. Nar. se r. 1559, studoval v Ženévě, v Bourges a v Padui. R. 1589 stal se doktorem práv v Basileji, roku 1599 počal přednášeti na právnické fakultě. Za ženu měl Annu Ryhinerovou. Zemřel r. 1612. Právnická pojednání jeho zůstala v rukopise.

13. d. clara et serena. Sed animus meus nubilus et obscurus propter ingentes dni. Wartenbergii molestias, quibus me quotidie terrebat.

14. d. clara et serena. Archidux Austriae Matthias venit Basileam. Vesperi a meis excepti sunt convivio dni. barones Jaroslaus Nachodius Moravus, Gundacerus a Pulheim et Gotthofredus, frater huius. Item Ladislaus a Praga.

15. d. clara et serena. Discedit Basilea archidux Matthias tendens Costnicium.

16. d. clara, serena. Habebatur disputatio theologica de regimine ecclesiae. Discessit Basilea nobilis d. Joannes Certoraysky a Certoray Moravus, comitatus est a meis usque in oppidum Liestl duobus ab urbe milliaribus. Per illum dedi litteras ad dn. Wenceslaum a Zastrizell et Joann. Paludium Genevam.

17. d. clara et serena. Zastrizellius juravit duobus ad coelum digitis sublatis, se, si virgis caedetur, nihil discere velle. Sumendae autem pro merito erant ex illo poenae, quia ne quidem duas lineas ex rhetoricis in spacio duarum horarum memoriae mandavit.

18. d. clara: a prandio nubila, quae ita duravit per noctem.

19. d. nubila, sed non ingrata.

20. d. nubila. Wartenbergius febricitavit.

21. d. nubila, tristis. Generosus dn. Zdenco baro a Waldstein ad meum Wartenbergium litteras Argentina misit, cui mox rescriptum. Illi exemplar utrumque thesium mearum misi.

22. d. clara, mane frigidum et nebulosum.

23. d. clara, frigida.

24. d. nubila, frigida.

25. d. nubila et tristis.

26. d. pluvia toto die et nocte insequente.

27. d. pluvia et tristis.

28. d. pluvia.

29. d. pluvia et frigida.

30. d. pluvia. Habita fuit disputatio de tumoribus Tobiae Bauerschmidii pro gradu doctorali; a prandio de notis ecclesiae in privato theologiae collegio.

October.

1. d. pluvia, ventosa, frigida.

2. d. nubila, frigida. Examinatus fuit Georgius Fabuschius.

3. d serena. Accedebam ad mensam Domini cum discipulis meis, quod fiat cum salute nostra et incremento fidei de remissione peccatorum.

4. d. serena. Respondebat publice pro gradu Christianus Heinricus Suidnicensis de purgationibus.

5. d. serena. Usus sum purgatione.

6. d. serena, sub vesperam obscurior.

7. d. nubila, inconstans.

8. d. pluvia mane, a prandio inconstans, instabilis.

9. d. pluvia et nubilosa.

10. d. pluvia. Fui cum meis in prandio apud dn. Jacobum Riedinum, vem Basiliensem, tum novum maritum. Vesperi coenavimus cum duobus rincipibus Radziviliis, Lituanis.

11. d. pluvia tota a mane ipso usque ad vesperam. Georgius Fabu- :hius legit publice de lue venerea pro disputatione inaugurali. Accepi :teras ex Moravia a dno. Wenceslao seniore a Zastrizell, et meus Sigis- ıundus cum literis 15 ducatos.

12. d. serena, laeta, suavis. Disputavit Petrus Wilhelmus de calculo venarum.

13. d. nubila, frigida. A prandio habuit alteram lectionem de lue venerea eorgius Fabuschius.

14. d. nubila. Disputatio theologica.

15. d. serena, grata, joconda. Tertiam et ultimam lectionem inauguralem ıbuit Fabuschius.

16. d. serena. Disputatio de pleuritide Christophori Copii Hammonensis 'estphali.

17. d. serena, mane frigidissimum. Fabuschius convivium instituit post as lectiones de morbo Gallico in diversorio ad »ciconiam«.

18. d. nubila, inconstans, ventosa.

19. d. nubila, inconstans, ventosa.

20. d. nubila. Disputatio medica Cherleri, theses desultoriae. — Praeterea ripsimus litteras et misimus ad nostros: Constantinum Fabricium, d. Lavinum, . Simonem Skalam, dn. Fridericum Zerotinium, dn. Wenceslaum seniorem Zastrizell.

21. d. pluvia, ventosa.

22. d. ventosa, pluvia. Disputatio juridica.

23. d. ventosa, pluvia.

24. d. nubila, pluvia.

25. d. tristis, nubila. — Nuptiae Amandi Polani cum filia Joannis Jacobi rynaei Maria Grynea. Scripsi epithalamion, quod fuit submissum praelo. — :em eodem nuptiae Jacobi Zwingeri, filii magni Theodori illius,*) cum Juditha randina; scripsi epithalamion, sed non fuit submissum praelo. Ea die dn. ›ann. baro. a Wartenberg, promisit mihi scyphum ad meas, si quando illas :lebrem, nuptias et ipsum convivium nuptiale.

26. d. pluvia tota. Fuerunt mei in nuptiis Jacobi Zwingeri med. doctoris : Judithae Brandinae, sponsae ipsius.

---

*) Theod. Zwinger nar. se r. 1533 v Basileji. (Rodina se původně jmenovala Speiser jméno Zwinger přijal děd Theod. Zwingera, když mu r. 1492 císař Maximilian I. udělil šlech- :tví.) Studoval v Basileji, Lyoně, v Paříži, r. 1553 vrátil se domů, ale brzo opět vydal se . cestu do Italie, kde studoval v Padui medicinu. R. 1559 promovoval a vrátil se do Basileje. . 1565 stal se prof. řečtiny. Od r. 1571 přednášel ethiku a od r. 1580 theoretickou medicinu. :mřel r. 1588. Vydal r. 1561 »Theatrum vitae«, jakousi encyklopaedii všeho, co se týká lského života. »Methodus apodemica« obsahuje rady pro ty, kteří chtějí studovati v cizině, doklady z vlastní zkušenosti Zwingerovy. Z med. spisů vyniká »Physiologia medica«, ku 1610 od syna jeho Jakuba vydaná. O rodině Zwingerů viz: Hagenbach, Die theol. :hulen Basels, str. 63 a n.

27. d. nubila, nox pluvia. Disputatio de epilepsia Michaëlis Chilonii Holsati.

28. d. serena, jam nubila. Disputatio de cephalalgia Joannis Fabri Noribergensis.

29. d. frigida, serena.

30. d. frigida, serena. Disputatio medica de colico dolore et juridica eodem die.

31. d. serena, frigida.

November.

1. d frigidior, serena mane, a prandio nubila. Disputabatur in jure a candidato.

2. d. nubila mane, a prandio clara. Wartenbergius accepit a capitaneo suo litteras cum 6 ducatis Ungaricis, et 6 paribus cultrorum. Accepi et ego litteras a capitaneo, in quibus nihil praeter officia.

Item ab N. N. N. in quibus retegit Wartenbergius technas in me apud capitaneum sinistre accusando. Item de manumissione mea actum fuisse hactenus coram dno. a Rosis. Eadem vespera venerat Basileam Geneva dn. Wenceslaus iunior a Zastrizel cum Paludio. Portabat autem una donata sibi carmina multa a dno. Beza,*) quae submittere velit praelo.

---

*) Theodor Beza (de Bèze), ženevský reformator, nar. se r. 1519 ve Vezelai v Burgundsku. Od r. 1559 byl kazatelem, prof. theologie a pomocníkem Kalvínovým v Ženévě. Po smrti Kalvínově platí za prvního theologa v Ženévě. Zemřel roku 1605. Z latin. básní jeho vynikají na př. »Poemata iuvenilia« (Paříž 1548), franc. napsal na př. truchlohru »Le sacrifice d'Abraham« (Laus. 1550 a latinsky v Paříži 1553), »Comédie du Pape malade« (Genève 1561), »Histoire ecclésiastique des Eglises réformées au royaume de France, depuis l'an 1521 jusqu'en 1563« (Genève 1580) a j. Z theologických spisů na př.: »Confessio christianae fidei et eiusdem collatio cum papisticis haeresibus« (Gen. 1560) a j. Život Bezův popsali ze současníků jeho de la Faye (Fains. De vita et obitu Th. Bezae), Taillepied, Laingeur, protivník Bezův Bolsec a j. O vlivu, jejž měl Beza na Karla ze Žerotína srovn. Chlumecký, Karl von Zierotin, str. 137 a násl. Jiří Zikmund ze Zástřizle bydlil po odloučení svém od Borbonia v Ženévě u Bezy. Později koupil též knihovnu Bezovu za 600 luisdorů. Po smrti Bezově zasazuje se u Caesara Lombarda v Ženévě, aby mu koupená knihovna byla vydána (Chlumecký, str. 137). O osudech této knihovny není nic známo. Bezovy různé básně byly vydány od Václava ml. ze Zástřizle, žáka Bezova. (Nikoliv jak Chlumecký, str. 265, píše od Jiřího Sigmunda ze Zástřizle.) Sbírka má název: »Theodori Bezae poemata varia« (s. l., 1597) a obsahuje básně pode jmény: sylvae, epitaphia, icones, elegiae, epigrammata, emblemata, Cato Censorius. Mezi epigrammy je na př. epigramm na znak pánů ze Zástřizle, několik básní na Paludia, vychovatele Zástřizlů a j. K těmto básním připojen jest Jana Jacomonta lat. překlad Bezovy tragoedie: »Le sacrifice d'Abraham« Jiřímu Sigmundu ze Zástřizle věnovaný a mimo to: »apendix ad poemata«. Celá sbírka věnována jest od vydavatele otci Václavovi st. ze Zástřizle a všem příbuzným a přátelům a opatřena jest rozsáhlou předmluvou. Předmluva nejprve vyčítá zásluhy Bezovy. Při zmínce o Bezově franc. žaltáři vypravuje se, že tento žaltář do mnohých a mnohých jazyků a též již do češtiny byl přeložen. Podobná sbírka básní Bezových nebyla ještě učiněna. Beza sám sebral různé své básně a žáku svému svěřil vydání. Po tomto úvodu zmiňuje se autor předmluvy o svých učitelích a děkuje otci, že mu poskytl příležitost studovati, při čemž popisuje krátce svá studia. Dále děkuje všem příznivcům, především Karlovi ze Žerotína, o němž praví mimo jiné: » — audivi ab exteris peregrinantibus se, cum in Germaniam irent, studio suo satisfecisse non sunt arbitrati, nisi et Moraviam viderint,

3. d. serena, frigida. In Malachiam Amandi scripsi aliquot versiculos, qui extant.

4. d. serena. frigida. Vocati erant mei ad convivium recens creatorum in medicinae facultate doctorum, quorum nomina sunt: M. Joann. Cherlerus Basiliensis, M. Tobias Baurschmid Beyruthino Varisco, Christiano Henrico e Noviforo Silesio, M. Joanni Fabro Noribergensi, Petro Wilhelmo Suidnicensi, M. Michaëli Mejero Chilonio Holsato poetae caesario, Christophoro Copio Hammonensi Westphalo, Joanni Sagittario Dresdensi Misnio, Georgio Fabuschio Mezericensi Moravo.

5. d. frigida, flatuosa, nubila. Nox pluvia tristis.

6. d. pluvia, rorida, frigida. Donavit me Wartenbergius meus tribus ducatis.

7. d. rorida, nubila. Adfui administrationi coenae Dominicae in coetu Gallico Basileae.

8. d. rorida, pluvia, nubila. Sub vesperam ingentes flatus ventorum, qui aliquandiu in noctem ipsam protracti erant.

9. d. rorida, pluvia, nubila, ventosa et tempestuosa admodum. Conferebatur doctoratus in utroque jure hisce tredecim candidatis: dno Joachimo ab Holtz Hamburg. Sax. j. u. licentiato et praecipuorum quorundam principum, comitum et rerumpublicarum in aula Caesaria mandatario, dno. Jacobo Ayrer j. u. licentiato et reipub. Norib. advocato, dno. Jacobo Scholtz, Viennensi Austrio, dno. Alberto Borckenfeldt Hammo. Westph., dno. Andreae Schöne Magdeburgen. Saxoni, dno. Georgio Weber Norico j. u. licentiato, dno. M. Reimaro Seltrecht Wolgastensi Pomerano, dno. Petro Dargatz Gryphiswaldensi Pom., dno. Martino Bocatio Belgardensi Pom., dno. Burckardo Lucano Marpurgensi Hasso, dno Marco Lycklema a Nyholt Frisio, dno. Jeremiae Oesslero Stetinensi, dno. Ignatio Hanniel Schiselbenensi Marchico.

11. d. obscura, nubila. Georgius Fabuschius Basilea discessit in Moraviam; per illum dedi ad capitanum Napagedliensem geminas litteras, et ad Simonem Grynaeum itidem geminas.

12. d. mane clara, serena: a prandio pluvia, rorida et ventosa.

13. d. pluvia.

14. d. rorida, pluvia, frigida.

15. d. nubila, inconstans. Accepi a Constantio Fabricio litteras, quibus significat, fasciculos litterarum nostrarum jam missos esse Pragam ad Lavinium.

16. d. nubila, tristis, inprimis a meridie.

17. d. nubila, tristis ab ipso mane etc.

---

neque cum in Moraviam venissent, nisi Caroli Zerotini aspectu et collocutione fruerentur«. Předmluva ta je zajímava jednak tím, že je příkladem vyspělosti myšlénkové a slohové obratnosti, k níž došel mladý šlechtic moravský sotva studie dokončil, jednak že z ní a ostatně z celé sbírky vycítíme, jaké idee a v jak rozsáhlé míře ssála význačná část moravské a i české intelligence ze styku s učenými theology švýcarskými, což má jistě právo na kapitolu v líčení rozvoje současných, hlavně však následujících dějin.

18. d. clara, pura absque nebulis. Discessit Zastrizelius Wenceslaus Basilea in Moraviam cum Paludio. Per illum dedi litteras ad dn. promarchionem, dn. Wenceslaum seniorem Zastrizelium et mei ad eosdem, Joannem Theodorum ab Ottersfeld Pragam, cui etiam Malachiam misi, Simonem Skalam, Simonem Grynaeum, capitaneum Napagedlium.

19. d. pluvia, nubila, tristis. Dedi litteras ad dominum Wenceslaum iuniorem a Zastrizel per Nöglium Noribergium, bombardarum venditorem.

20. d. nubila, rorida.

21. d. nubila, rorida. Novam vestem indui holosericam. Deo gratia, qui mihi vestitum cum victu suppeditat honesto.

22. d. frigida, nubila.

23. d. calida ut quaevis verna. Incepit secare corpus humanum virile Casparus Bauhinus, medicinae doctor anatomicus. In qua sectione potissimum observavi ureteres, in quibus calculi gignuntur, vel potius in renibus. Cum autem huiusmodi renum calculo quis laborat, vomit frequenter, id fit propterea, quia nervus in ureteribus a stomachico nervo eo descendit, et inde facilis vomitio.

Item ureteres interdum utrinque duo sunt, interdum unus tantum, ut in hoc cadavere fuit. Urina per ureteres a renibus descendit in vesicam, et foramen in vesicam explorare potes graphio ferreo a superiori parte deorsum tendens, ab inferiori autem, id est a vesica vel etiam pene, sursum ascendere non potes, quia valvula, quae in vesica reperitur, ascensum illum prohibet. Ren dexter superius pendet brevius, sinister inferius. Viscera humana (intestina) si omnia exponas, expurges et infles habent in longitudine ulnas Basilienses circiter 18 vel 19. Si homini seu cadaveri imponas, ex quo extracta sunt, septies illum aequat, si a planta pedis metam unam habens usque ad collum seu claviculas. In dextro latere, cum ascendis lectum, non est primum decumbendum et mane in sinistro, ut vulgaris consuetudo obtinuit, sed potius contrario, ut videlicet primum cubes in latere sinistro et mane demum in dextero. Ratio est, quia si in dextrum te provolvis latus, hepati stomachus seu ventriculus incumbet et illud opprimet; si vero in sinistrum latus te praevolves, quo stomachus magis inclinat, (est enim in sinistro latere, ut ἀντοψία docet), melius erit. Nam ita hepar incubabit stomacho et provehet concoctionem, sicut et colon intestinum, quod instar spirae a dextro latere incipiens ad sinistrum usque latus obit. Nec est, quod dicant quidam, quod si in sinistrum latus te primum provolves, repurgitatum cibum ad superius orificium. Id fieri non potest, quia valvulae repurgitationem huiusmodi prohibent. Venae omnes valvulas habent, excepta vena cava. Ratio est, cur habeant, quia prohibent, ne sanguis impote ad inferiora vel etiam superiora ruat. Valvulae pak jsou jako ňáký příhrádky, ne na příč, po vší žíle, neb by tak omnem fluxum sanguinis inhiberent, než příčkau, že krev jako zdržují. Jsou ty valvulae podobny valvulis těm, který vnitř in arundinibus reperiuntur v rybnících, vena pak ovšem jich nemá.

Kámen kdo chce vyřezávati ex vesica, prve než in penem přijde, musí jej prv železnau stilau explorare a potom prst jako in rectum intestinum vstrčiti v zadek, a tak jej prstem zdržeti a potom sectionem před sebe vzíti.

Stilus, to instrumentum chirurginum, jest vnitř excavatum, a moč může skrze ně, quando exploramus, ubi sit in pene calculus.

24. d. calida, pluvia, non opus habuimus calefactione, ut superioribus diebus consuevimus ab initio octobris. In anatomia pervectum.

Colon intestinum habet valvulam, ne possint excrementa repurgitare in intestina tenuia etc. ilis, quae sunt superiora.

Testis tunicae sunt. 1. Scrotum. 2. Dartos. 3. Elithroides. 4. Albuginea. Elithroides, tunica id est vaginea ex peritoneo, quae descendit deorsum et testiculum ambit, ut heriasi quando accidit, tum in eam illabitur vel omentum vel intestinum etc. Ureter dexter oritur a vena cava, ureter sinister a vena emulgente. Axioma medicum: ubi vena, ibi illi est adjuncta arteria; verius: ubi arteria, ibi adiunctam habet venam, et non contra. Venae habent duo principia: alterum ratione ortus e semine, alterum ratione diiciseos seu distributionis sanguinis. In sinubus cerebri, ubi spiritus elaborantur, ibidem etiam pituita colligitur, inprimis noctu, quam postea vel exspirimus, vel per nares eiicimus.

Nervi optici non, ut anatomici tradunt, ab anteriore cerebri parte oriuntur, sed a spinati medulla, quod αὐτοψία demonstrat. Itaque oculistis hoc agendum, ut in dolore oculorum emplastra non anteriori parte, sed occipitio appliceret.

Nates, penis, testiculi non sunt in cerebro, sed prominent extra cerebrum. Haec autem melius videntur omnia, si a posteriore parte seres cerebrum.

Si glandulae non sufficiunt, (in reti mirabili puta glandulas), ad exhauriendam pituitam, fiunt catarrhi, item vertigines.

Cerebrum movetur et non illud impedit pia mater, quia inter duram matrem et piam est interstitium, quod stilo explorari potest.

Empirici secantur interea sextam et septimam costam ex sententia Vesalii, et in foramen, quod exsecueris, inseris fistulam, per quam pus educitur, ubi aegrotus in dextrum se provolvit latus.

Os in capite, quod vocamus communiter cribrosum, melius est ut vocemus spongiosum, αὐτοψία docet, et per illud tantum odores transeunt, non autem sordes e capite descedunt, sed per proximam viam, qua communiter et in fauces et in nares sordes provehuntur.

Splen sive lien melancholiam ebibit. Quidam voluerunt esse epar adulterinum, propterea quia eosdem morbos vitiis suis generat ut hepar, ut icterum nigrum, hydropen. Inventi sunt quidam, qui habuerunt duos splenes, tres splenes et nullum.

Panniculo nervoso pinguendo in pecoribus adnascitur ea parte, qua carni incubat, hominibus autem illa, qua cutem spectat et proxime attingit.

Qui lue venerea laborant, non solum pilos capite amittunt, sed usque adeo morbum penetrat, ut Calvariae os plane perforet et excavat.

Diaphragma non plane recta infimum ventrem a medio separat, sed tali quadam forma ⌒\ ita ut hepar, si quando intumescit, illi incubat et comprimat illud atque hoc modo phthisin generet.

Mediastino, qui pectoris ossi subtenditur, non est alligatum et sub ipso osse situm suum habet, etiamsi parte inferiore acuminata non nihil ad latus sinistrum sese incurvet.

25. d. frigida. Disputatio theologica et anatomia peragebatur.

Pleura fieri potest ab utroque latere et est legitima vel notha. Legitima, quando a vena, quae azygos, id est sine pari sanguis nimium exundans, (inter enim costas singulas, singulas venas spargit), infunditur inter pleuram et periossium, seu alteram pleuram, quae ipsis adhaeret ossibus. Notha autem, quando idem sanguis interfunditur inter pleuram seu membranam, quae ipsas costas circumtegit.

Vesica bilaria non totam bilem ex hepate exsugit, sed aliquantum illius in hepate manet. Extat enim peculiaris meatus tandem ab hepate in intestinum duodenum, qui meatus tandem coit cum altero a vesica bilaria meatu et bilem ex hepate edunt.

Ex obstructione autem vesicae bilariae vel etiam meatus istius ab hepate in intestinum illud duodenum fit flavus icterus.

Quoties autem fit concoctio in hepate sanguinis, toties fit et bilis evacuatio, et quidem per vesicae bilariae meatum magis effluit, per alterum meatum ex hepate in intestinum duodenum minus.

Claviculas tantum habet homo et simia, cetera animalia nulla; usus illarum, ne brachium illabatur pectori.

Si cor in pericardio suo nullam habet aquam, fit tabes, et quando hectici secantur, illis etiam pericardium vanum invenitur.

Crocodilus, inquit Arles, superiorem maxillam movet, praeterea nullum animal.

Axioma medicum: »Omnis musculus sua peculiari membrana involvitur et in sectione ipsae membranae tibi musculos discernunt.«

26. d. pluvia, tepida. Accepi litteras a dno. Hieronymo Arconato Praga. Anatomia.

Nervi omnes in corpore humano duabus integuntur membranis.

Palmari musculo dicuntur, (qui est in manu valde tenuis, ad volam usque se extendens), fures carere, sed iocus est.

In praesenti cadavere hoc peculiariter observatum, quod non habuit in colum intestinum ullum ductum a vesica bilaria.

27. d. nubila. Anatomia duravit adhuc.

28. d. clara. Anatomicus secuit manum.

29. d. clara, frigida. Anatomia absoluta feliciter. Musculi in universo corpore humano sunt 416.

30. d. humida, pluvia.

Venas capillares ex hepate, (in quibus elaboratur sanguis ex succo venarum Mesenterii eductus et postea elaboratus infunditur in venam cavam et ab ea tandem in omnes corporis partes distribuitur), possunt ex cadavere humano exripi integre, si hepar ipsum identitem in aquam calidam intingas et paulatim cultello ipsum παρέγχημα excindas, donec omnes inde evellas. Coqui hepar non oportet, sola enim immersio in aquam calidam sufficit. Ubi ita ex hepate illas exceperis, tum insere in venam cavam ligneum bacillum, alterum in venam portam, tertium in umbilicalem, exsicca in umbra, et meatus omnes animadvertere poteris.

December.

1. d. frigida a prandio serena.

2. d. humida, a prandio pluvia tenuis concidit.

3. d. frigida, serena.

4. d. serena.

5. d. serena, non admodum frigida, ad humiditatem a prandio inclinata.

6. d. mane frigida, hinc ventosa, a prandio serenior et a ventis tranquillior.

7. d. caliginosa et frigiditatis expers. Promovebantur 12 adolescentes ad primos in philosophia honores.

8. d. humida, temperata.

9. d. frigida, caliginosa. Promovebatur in doctorem u. j. quidam Argentinensis. — Ea die vidi embryonem trimestrem, in illo omnia erant naturalia integra: et cor, hepar, venter, viscera, penis; in visceribus seu in-

testinis inventa erat materia quaedam alba instar lactis. Cor erat durum; pulmones rubri, non ita cinerei, ut in anatomia majorum natu apparet. Vertex involutus erat tantum membranis, os aberat, sed os frontis erat et petrosa utrinque. Cerebri erat in capite tantum, quantum juglans caperet mediocris. Manus pedesque instar chordarum cytharas pulsantium, sed et digitorum simulacra non obscura apparebant.

Dum ita embrionem illum tractamus, descendimus in colloquium de membranis tegentibus infantem in utero materno. Allantoide tunica hominis generatio opus non habet, pecora illam habent, quia in eam urina pulli nascituri colligitur. Hominis urina excernitur per vesicam maternam.

Chorion et ammion tantum foetum humanum tegit, per utramque autem tunicam umbilicus infantis transit ad placentam, (sive hepar quod ita vocamus), in quacunque parte uteri materni adhaeret et ex illa placenta sugit alimentum necessarium. Placenta autem ipsa ex sanguine venarum in uterum matris descendentium gignitur. Ubi foetus maturus est, tum a placenta illa abrumpitur, ut pomum maturum ab arbore una cum pediculo et exit, tunica utraque cum placentula eum subsequente.

Qui allantoiden tunicam humano adjungunt foetui, errant, idque eo, quia tantum pecora secuerunt et non gravidas feminas, siquidem, illis donec partum in lucem cedant, etiam damnatis ad supplicium, parcatur.

Embryonem autem hunc praesentem mater expulit incisione venae saphenae et frequenti potione aquae melissae. Quantitas illius erat digiti indicis.

Incidit autem saphenam in mulleolo pedis, quaedam in tibiis incidunt, ut facilius partus necetur.

Eadem die recitavit David Strzela a Rokitz, nobilis Boëmus, orationem Ciceronis pro M. Marcello in auditorio medico magna discentium praesentia.

10. Nox pluvia tota et dies similiter, sed frigoris expers, a prandio invaluit ventus. Dn. Ladislaus Welen baro a Zerotin etc. ingreditur hoc die an. 18 aetatis suae.*)

11. d. calida ut quaevis aestiva, sed tamen obscura et caliginosa et ad pluviam inclinata.

12. d. verna, tepida, ut calefactione opus non fuerit. Fui cum Wartenbergo apud comitem.

Causa immediata epilepsiae est nervosi generis irritatio et non obstructio nervorum, neque tota seu integra atque dimidiata, quod animadvertere licet in epilepticis ex illorum agitationibus.

Sceleton femineum a virili differt. Claviculae in virili sunt instar litterae ∽, sed in mulieribus autem tales ⌒ tandummodo, ideoque lapidem nec quicquam aliud e manu projicere adeo strenue possunt, ut viri.

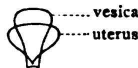
*) Ladislav Velen ze Žerotína na Břeclavě, Třebové a Zábřehu, později král. rada a komoří. (R. 1609 byl hejtmanem kraje olomúckého. Sídlil v Třebové, kdež kolem sebe shromažďoval umělce a učence. R. 1618 přidružil se k Thurnovi, později bojoval pod Dampierem. V letech 1619—1620 byl zemským hejtmanem na Moravě. Po bitvě na Bílé Hoře utekl se do ciziny a zdržoval se v Benátkách, potom v Pešti a na dvoře Betlena Gabora. Padl v bitvě u Nördlink. D'Elvert, Geschichte der Zierotine. Volný, Taschenbuch. 1826, str. 136 a n.)

Deinde pelvis, id est ossa illa circa pubem, sunt capaciora in feminis quam in viris.

Tertia cartilago in pudendo latior in feminis quam in viris.

Quarto in sterno habent foramina duo, per quae venae transeunt.

Qui sceleton erigere vult, omnia ossa potest decoquere et debet, excepta cartilagine in pectore, ad quam costae tendunt, illi enim costae alligari possunt vel asseri filis aeneis. Ac ita erectius erit sceleton. In feminis vesica incumbit naturali situ utero, et vesica quidem longius protenditur seu altius in corpus, uterus autem illi subjacens brevior est, sed latera capaciora habet. Anatomici Vesalius et Platerus seorsim utrumque pingunt, ut conspici possint, non observato naturali situ, qui talis esse potest:

13. d. nubila humida, et tepida ut verna, ut calefactione non fuerit opus.

14. d. verna, a prandio pluvia et sub noctem pariter.

15. d. verna, serena toto die.

16. d. verna, mane serena, a prandio pluvia imminebat. Jacobus Cargillus. Basilea abit ad Joannem Bauhinum Mempelgardum.

17. d. humida, pluvia, ad vesperam frigidiuscula.

18. d. pluvia tota ut et praecedens nox et quae consequuta fuit, aër vero nec tepidus, nec frigidus, ut facile cognoscas allaturum eum insignem in corporibus mutationem.

19. d. aprilea, instabilis, plus tamen ad serenitatem quam ad pluviam inclinata.

20. d. mane serena et verna, a prandio ad pluviam inclinata, noctu venti et ante Lucanum pluvia.

21. d. pluvia, verna, tepida et a prandio ventosa.

22. d. nubila, a prandio vero ventosa. Ea die accessit ad mensam doctoris Jacobi Grynaei inter nos Joannes Amplias cum dno. Raphaële et Andrea fratribus germanis Lesciniis in Leschno et Goluchovii dominis cum praeceptore eorum M. Paulo Wirtungo Küttingensi etc.

23. d. serena, subfrigida, a prandio pluvia. Habebatur disputatio theologica de coena Domini.

24. d. pluvia ut et nox praecedens, sed non admodum frigida.

25. Dies Dominicae nativitatis, frigida et caliginosa. Fama fuit, Hispanum 48 naves amisisse in mari, quas instruxit adversus reginam Angliae.*) Pugnat itaque hic contra Deum, atque ideo omnes ipsius deridentur conatus. Cum ante paucos annos potentissimum exercitum adversus eandem instruxisset, in classe scribendum curavit hunc versum:

»Tu, quae Romanas suevisti temnere leges,
Hispano disces subdere colla jugo.«

In reginae autem navibus contra hoc distichon perscriptum erat:

»Tu, qui coelestes suevisti temnere leges;
virgineo disces subdere colla jugo.«

*) Sr. Khevenhiller Ann. Ferd. tom. IV. pag. 1684 a Frankfurtské relace. 1596, pag. 401. a 409.

26. d. frigidior istius hiemis. — Tertium quemque ad bellum turcicum progressurum ex Moravia, Austria, Boëmia Silesiaque audiebatur. Sed et hoc nomine comitia Oegrae celebrabantur.*)

27. d. frigida et nivium exiguus prolapsus.

28. d. frigida et superiorum omnium huius hyemis frigidissima. — Emi praeceptori sericas vestes 40 fl.

29. d. frigida et serena solito.

30. d. frigida et serena. Splendida bilis regnavit. Joannes l. b. a Wartenberg: »Donavi praeceptori meo Matthiae Borbonio ad libros cognoscendos centum taleros, idque ad rei memoriam manu mea ultro et volens scripsi, et ad ejusdem Matthaei Borbonii officia mihi magis devincienda.«

31. d. vehementer frigida. Albertus Bukuwka de Bukuwky hora 3ª. pomeridiana recitavit orationem Ciceronis post reditum ad quirites in auditorio medico in magna auditorum frequentia et pronunciavit laudabiliter.

Hactenus anni 96. cursus, in quo, quia ab omnibus malis clementi Dei misericordia defensus sum, hoc nomine magnas illi ago gratias; ac suppliciter oro, ut et imposterum, quamdiu vixero, suo benigno et paterno me dignetur vultu et ab omnibus periculis tueatur ac custodiat.

Anni 1597, quem gratia Dei mihi et omnibus sanctis fortunet.

Januarius.

1. d. frigida, et vento vehementi a prandio obnoxia.

2. d. ventosa, remittente non nihil frigiditate pridiana.

3. d. serena, sub noctem vero caliginosior. Audiebatur peste extinctos esse a Septembri praecedentis anni ad modernum Januarium Heidelbergae 1200, inter quos etiam Jardus Kimedontzius, theologus, et Joannes Opsopaeus, medicus.

4. d. pluvia frigiditatisque omnis expers. Doctor Amandus habuit orationem de orthodoxa ecclesia in Moravia, Bohemia et Palatinatu utroque, quidquid in illis digni relatu acciderit ab annis septem, diligenter commemoravit. Promisit ejusdem argumenti de statu ecclesiarum Polonicarum et Gallicarum.

5. d. mane serena, a prandio ad pluviam inclinata. Georgius Jenischius Neurodensis imbecillus Schaphusio allatus Basileae sanitati recuperandae apud nos operam dabat.

6. d. frigidiuscula ac partim serena, partim caliginosa. Nocte ea, paulo antequam surrexerim, m. m. e. favi. Canem secuimus feminam, idque ad contemplationem uteri et vesicae. Uterus recto intestino adhaerebat, illi vero vesicula imminebat ut et in mulieribus. Ceterum, quod aiunt, singulares cellulas esse pro uno quoque seorsim in utero canis foetu, id sane non fuit animadversum etiam diligentissima adhibita αὐτοψία; rugae quaedam duntaxat conspiciebantur.

*) Sr. Khevenhiller, Ann. Ferd. Tom. IV. pag. 1602.

7. d. humida et ventosa.

8. d. frigida et serena.

9. d. frigida. Vesperi accepi litteras a dno. promarchione Moraviae dno. Friderico seniore Žerotinio et dno. Wenceslao seniore a Zastrizl.

10. d. humida, pluvia. Respondi utrique ad hesternas litteras.

11. d. pluvia. Dedi litteras ad Constantinum Noribergam, Lavinium Pragam, dn. Wenceslaum iuniorem de Zastrizell Boskowicium. — D. Bauhinus venas monstrabat ex parenchymate hepatis humani.

12. Tabellarius abiit Noribergam, per quem litterae datae.

13. d. serena, frigidiuscula. Cepit Bauhinus ab initio anatomiam in publicis praelegere lectionibus. Albertus Bukuwka publice in auditorio theologorum hora tertia pomeridiana recitavit epistolam Pauli ad Galatas latine. A dno. rectore doct. Joanne Jacobo Grynaeo munus adhuc praesente coetu toto librum precationum Petri Martyris in psalmos accepit.

14. d. frigida, ventosa, inconstans ad pluvias inclinata.

15. d. nubila. Nives copiosae deciderunt, quantae hoc anno non erant animadversae.

16. d. nubila, et nivosa.

17. d. serena, verna etc.

18. d. serena, tepida, verna.

19. d. tepida, humida, ventosa. — Ex Gallia allata erant mirabilia nova: Primum quod Parisiis pons, qui ripas Sequanae conjungit, impetu aquarum sit abreptus una cum omnibus tabernis et aediculis opificum, ita ut aestimentur capita hominum 300 eo aquae diluvio esse abrepta. Secundum sex domus in suburbio quodam ibidem esse hiatu terrae absorptas. Item in Burgundia gregatim et catervatim magnam luporum copiam obambulare et saevire in quosvis obvios, maxime noctu, ut jam devoraverint 31 personas, et feles, (domestica illa animalia), contra magno numero sylvarum cavernas petere. Procul dubio lupi hostem adventurum voracem quempiam denotant, qui regis apostasiam puniat. Sed tu, o Deus, tuam serva et clementer custodi ecclesiam, ut nomen tuum inter nos crescat in dies locupletius.

20. d. serena. Nocte praecedente hora IV. obdormivit in Domino filia Joannis Jacobi Grynaei etc. Salome, cum luctata fuisset cum catarrho, febre, ad extremum peripneumonia sublata fuit.

21. d. serena, tepida et plane verna. Sepeliebatur filia Grynaei hora pomeridiana secunda.

Anatomiam foetae ovis habuimus, in qua situm uteri naturalem consideravi, foetus in utero motum, serundinam, allantoidem i. e. farciminatam seu instar farciminis tunicam, in qua coacta erat aqua, quam urinam alii vocant. Haec autem aqua in utero humano non in allantoide invenitur, ut qui ea tunica in foetu humano non extet, sed intra ammion, quae proxime foetum humanum ambit, (sicut et brutum), urina illa continetur. Serundina autem in foetu bruto et totum foetum cingit et non est admodum crassa, in humano contra vehementer crassa. Allantois etiam tenuis est sicut et ammion in brutis et tectum foetum cingit, ut in humano foetu sic et in brutis.

Cordis motum in vivente adhuc animali intuebar, et quidem integrum move:ur animali valentioribus constante viribus. Dificientibus postea motus erat caprizans, imo solae auriculae movebantur, et tandem vita defecit.

Uterinum hepar seu placentula non datur in brutis, sed loco eius sunt aliquo asi bullae exiguae, quas acetabula vocant et cotyledones vocamus, aliquam dintiam inter se habentes, (jako hubky kadeřavý na štěpích ohnilých). Nihil autem ɹd ea acetabula sunt quam vasorum seu venarum in uterum descendentium :ula et extremitates, ex quibus per venam umbilicalem foetus alimentum attrahit.

In vena umbilicali hoc praecipue considerandum, quod ea sit involuta, etiam brutis, propterea, ut sanguis prius in vena illa excoquatur, antequam fieret alintum foetus, item, ne impetu irruat in tenerum foetum atque ita potius illum ruat quam nutriat.

Arteria illi proxima, immo contigua est, quae recto ductu in foetum tendit; ısa, quia foetus magis spiritu opus habet, quam alimento.

Οὐραχὸς praeterea ibidem in brutis invenitur, qui in foetu humano non datur.

Haec autem vasa vena, nimirum umbilicalis arteria, urachos tenui pellicula oluta sunt, quam intestinolum anatomici vocant.

In utero sunt duo cornua, (puto autem uterum ovis), in quorum utroque erdum foetus reperitur. Os uteri interius, de quo dicit Hippocrates (puto autem nanum), quod nec specillum recipiat tum, ubi jam concepit.

Collum uteri est valde angustum, in feminis brevius quam in brutis, laxatur em in partu. Cervix uteri jam ad ipsam pudendam extenditur, nisi quod inferior adhuc habeatur sinus castitatis. Lienem valde exiguum et minorem canino ›ent oves.

22. d. serena, tepida instarque verna.

Nervi recurrentes in ovis anatomia demonstrabantur. Porro in collo considenda veniunt decem vasa, quatuor venae, ex una parte duae, ex altera totidem, :eriae, quae carotides vocantur, quatuor, et nervi recurrentes duo, qui nervi, si antur in animali, vocem praecipiunt.

23. d. pluvia et tepida.

24. d. mane nubila, a prandio pluvia.

25. d. pluvia toto. Ea autem est dies conversionis Pauli, quae inter cri:as habetur. Pictorem adduxi ad Sigismundum in bellicis instruendum etc.

26. d. pluvia. — Ex Othone Grynehadio, qui est in aula palatina, audivit ›annes Jacobus Grynaeus, doctor ss. th., quod in Germania quodam in ıgo rustica femina subdita pro deputato annuo afferebat anserem die Doıini, quo administrabatur *εὐχαριστία* Domini, et quia ejusdem debebat esse articeps anseremque deponere noluit, ne amitteretur, assumpsit una secum lum in templum et reclinato capite illius sub axillam accedit ad altare una ım aliis conviviis. Anser, ut vorax est, erexit se, et praeripit oblatam hoiam feminae. Lutetiis in Gallia, (retulit Dionysius Gotthofredus, juris conıltus Argentinae), administrabat missam papicola in privatis aedibus apud uandam aegrotam. Dura autem pro consuetudine papicola erigit manus ım hostia in sublime, accurrit forte simius ex conclavi et eripit illi cruulam ac devorat. Femina vocatur in judicium, quare simium ex conclavi imiserit, sed absolvitur, quia haec omnia fortuito et invita aedium et simii omina agebantur.

27. d. frigida, nivosa. — Georgius Sigismundus a Zastrizell publice in magna frequentia in auditorio medico pronunciavit orationem Ciceronis pro Ligario; praemium accepit Helveticum grossum etc. Ante recitationem Joannes Jacobus Grynaeus, ss. th. doctor, aliquot breviter historias recitavit, quibus illum animatum reddebat et auditores praesentes ad hujusmodi orationum recitationem excitabat. Inter multas alias haec occurrit notatu digna de Joachimo Wadiano, homine Helvetio. Is enim cum hoc seculo anno 15. Wiennae Austriae degeret et in propinquo conventus publicus celebrandus esset a Maximiliano I. et Sigismundo rege Poloniae I.,*) academiae proceres soliciti erant, quem possent oratorem instituere, qui nomine academiae imperatorem exciperet. Oblati tum erant tres iuris consulti, quorum quilibet mordicus hunc honorem excipiendi monarcham sibi commendari cupiebat, ita ut ad lites fuerit perventum. Verum ubi dies adventus imperatoris imminebat, tum singulis animi in genua prociderunt, ut significarent magno academiae rectori nullum ex illorum numero tanto oneri esse parem. Breve tempus erat, neque deliberando tempus terendum. Commendant rem Wadiano, suscepit eam modeste cum excusatione. Prodeunt itaque die sequenti omnes academici proceres extra portam bini et bini, occurrunt imperatori equitanti, et Wadianus, quantumvis breve tempus erat, quod illi datum erat ad praeparationem, ad integram horam oratione protraxit imperatoremque adeo exhilaravit, ut auream torquem de collo ipsius suspenderit et poëtam laureatum pronunciaverit etc. Hoc, inquam, pro incitamento auditoribus praesentibus alias etiam ad ipsum Sigismundum erigendum, ut in hoc exercitio in dies progrederetur, a dno. Grynaeo dictum fuit.

28. d. humida, verna. Quod sapientiae fons Dominus felix faustumque praestet, hac die coepi cum dno. decano collegii medici dno. doctore Thoma Coccio de doctoratus dignitate in medicina obtinenda agere; et quia nihil dubitabatur de meis profectibus, statim me privatim, pro more accademiae examinavit, incipiens a medicinae divisione; quam dum ex Galeno bipartitam constitui (1. de sanitate tuendae) acquievit, et partes omnes ad haec summa capita duo revocare jussit. Ubi factum id a me fuit, statim se contulit ad icteritiam flavam, examinans totum morbum desiitque in ipsis a bile flava profectis obstructionibus. Atque hoc modo me tentato dignum publico honore censuit et die sequenti ad Felicem Platerum ablegavit.**)

29. d. humida, verna. D. doctor Felix Platerus munere suo de me privatim examinando hoc modo est defunctus: Quaesivit primum, quot sint hominis principia ex Galeno. Ubi responsum, progressum est ulterius, ad quam videlicet facultatum generatricem referam. Ubi et huic interrogationi satis factum, regressus est ad elementa et hinc ad principia sensualia seu sub sensus cadentia,

*) V červenci roku 1515. Císař Max. I. přijel do Vídně 10. července a 17. července přijeli za ním králové Sigmund Polský a Vladislav. Císař pořádal na uvítání hostů nejskvělejší slavnosti.

**) O zkouškách dokt. na univ. Bas. viz: Thommen, Gesch. der Univ. Basel. Celý postup až do prohlášení za doktora popisuje Felix Plater ve své autobiografii. (Thomas und Felix Plater hrg. von Boos.)

id est ad humores. Atque his quaestionibus excussis, incidimus in paralysin orsi a definitione lento progredientes pede usque ad curam; conclusimus autem paralysin esse symptoma, affectionem vero in musculis, ut qui voluntario inserviant motui. Nam ubi quis paralysi tentatur, ibi voluntarius motus, cujus instrumentum sunt musculi, concidit ac penitus collabitur, morbum autem esse in nervis obstructionem. Hactenus ea die Platerus.

30. d. serena, verna. Sepeliimus dnm. Joannem Wolowetzium nobilem Litvanum, qui secum semina pestis Argentina attulit, et hic aliquandiu commoratus, bubone, quem in dextro crure paullo supra genu habuit, extinctus est. Sepulturam procurabant principes Radzivilii, duo patruelae, et feretrum e longinquo secuti sunt.

31. d. frigida, serena. Habebatur disputatio medica de elementis a doctore Stupano conscripta. Ego vero a doctore Platero iterum examinabar privatim in febribus, item in pleuritide.

Februarius.

1. d. serena. Principes Radzivillii Basilea abierunt. Institutum fuit tentamen mei in medicina a collegio medico Basiliensi, in quo Joannes Ryffius,*) Casparus Bauhinus, Joannes Nicolaus Stupanus, Platerus, Thomas Coccius, decanus facultatis, tribuerunt autem mihi duas pomeridianas horas, primam et secundam. Cursim discurrerunt per totam medicinam. Et quidem dn. Riffius a primis incunabulis exorsus in humoribus desiit, ubi prius etiam res nonnaturales prius excussit, dn. Bauhinus inprimis humores examinavit, d. Stupanus et humores et facultates et spiritus, dn. Platerus febres simplices et compositas, dn. decanus Coccius de officio medici discurrit et dosibus medicamentorum. Sub dimissionem proposita mihi erant duo themata, theoricum de humoribus, practicum de colico dolore.

2. d. nivosa, pluvia, frigida. A prandio hora prima themata illa breviter perorando descripsi filo Ariadneo nixus. Inde objectiones dominorum contra themata allatas pro virili exsolvebam. Et ratio hodierni quoque examinis ad horam tertiam durabat. etc.

3. d. nivosa, frigida, humida.

4. d. nivosa, frigida, humida.

5. d. humida, frigida. Sepeliebatur principum Radzivilliorum minister, qui peste sublatus fuit.

6. d. nivosa, frigida. Dies haec plerisque est critica, sicut et sequentes duae, ut videtur iis sit responsurae in tempestate d. r. d. — Accedebam ad mensam Domini, cujus nos filius Dei convivas dignos faciat, ut hic cum illo convivia agitantes, illa in coelesti patria, ad quam aspiramus, cum omnibus sanctis perficiamus. Amen.

---

*) Ryff, (Ryffius) nar. se r. 1552. Od r. 1586 byl prof. math. v Basileji. R. 1595 počal přednášeti na med. fakultě. Zemřel r. 1629. Sepsal několik math. spisů, však větší zásluhy nabyl tím, že připsal pokračování ke kronice po jeho prastrýci Fridolinovi pojmenované. (Chronik des Fridolin Ryff. Bd. I. der Basler Chroniken. Sr. Thommen, Gesch. der Univ. Basel, n. m. m.)

*

7. d. nivosa, frigida. A prandio tentabatur Georgius Jenischius a medico collegio.

8. d. vehementer frigida. — A prandio examinatur Jenischius a medicis et de duobus thematis respondit: de corpore salubri, insalubri et neutro, item de cephalalgia.

9. d. frigida admodum.

10. d. frigida, nivosa.

11. d. frigida, nivosa.

12. d. frigida. Theses distribui de podagra inter studiosos.

13. d. frigida.

14. d. frigida, serena, laeta. — Disputabam pro gradu de podagra. Disputatio duravit fere per horas quatuor. Ex doctoribus opposuerunt Leo*) Zwinger, Vallesius, commensalis Choveti, concionatoris Gallici. Inprimis discutiebatur thesis, an podagra aliqua sit haereditaria, item, an semen ex omnibus corporis partibus profluat, item, an aliqua podagra possit a sanguine ortum habere, siquidem phlegmonem non gignat. Interponebat suam autoritatem dn. Platerus. Aderant audiendi causa dni. Grynaeus rector, Amandus, Chovetus.**) Coccius et Bauhinus aberant urbe. In convivio post disputationem aderant: dn. Platerus vice-decanus, Wallesius, Ryffius, Stupanus, Leo, Zwingerus et duo mei competitores Jenischius et Thobias Salander.

15. d. serena, frigida.

16. d. nubila. A prandio accepi diploma meum Praga missum a dno. Wenceslao Lavinio.

17. dies vehementer frigida.

18. d. frigida. Disputabat Thobias Salander de pleuritide sat feliciter.

19. d. frigida vehementer.

20. d. frigida. A concione fuimus apud dnm. Felicem Platerum ordinis causa. Sortes jacebamus. Sors prima mihi obvenit, quia in manibus tuis sortes meae, o Deus. Expertus fui invidiam, sed parvi eam facio, cum mihi Deus faveat.

21. d. frigida. Disputatio de colica Georgii Jenischii.

22. d. frigida. A prandio invitabamus academicos ad actum nostrum medicum et ad convivium post actum.

23. d. frigida, nivosa. Exhibebamus promotori nostro dispositiones ora- tiuncularum in actu recitandarum.

24. Dies Matthiae apostoli et pariter promotionis in doctoratum mea cum Georgio Jenischio Neurodensi Silesio et M. Thobia Salandro Glacen Silesio. Antequam autem ea die ingredimur in brabeutirium accademicum

*) Leo Jiří Jan z Malé Basileje nar. se r. 1565. Přednášel na artist. a med. fakul Zemřel r. 1610.

**) Jakub Chovet nar. se r. 1550 v Baillage Auxerre. Pro víru vystěhoval se do [illegible]e. nevy a později do Basileje. Napsal Observations apologétiques contre Scaliger. (Genevae s. a.) Doctrine ancienne contre le même. (Genevae 1593.) Doctrine de la prédestination. (Bas. 1599.) De la conférence tenue a Nancy entre un Jésuite et un Capucin d'un part et deux ministres de l'autre. (Bas. 1600.)

ducebamur in templum ad concionem sacram ordinariam et preces, ut Deus velit nostris adesse conatibus, et quidem ego ducebar a magnif. academiae rectore, doctore theol. dno. Joanne Jacobo Grynaeo etc., Jenischius a doctore Amando, Thobias a doctore Iselio Tandem hora nona inchoatur actus noster; in quo aderant plerique academici. Post actum in convivio aderant ex baronibus duo Leschinii fratres Poloni, Wartenbergius, Narussowitzii, Sigismundus, doctores Grynaeus, Amandus, Chovetus, Platerus, Stupanus, Ryffius, Leo, ex civibus: Andreas Ryffius, Castilionenses etc. Laus autem Domino, qui me in his honoribus obtinendis juvit, studiis benedixit et ad hunc finem sibi placentem perduxit. Dirige deinceps, quoad vixero, omnes meos conatus ad tui nominis laudem.

25. d. vehementer frigida.

26. d. vehementer frigida.

27. d. frigida et nivosa. Fui cum meis in prandio apud gener. dominos Leschinios etc. Polonos.

28. d. frigida.

Martius.

1. d. frigida. Habebatur promotio jur. con. septem, inter quos sorte primum obtinuit locum Paullus Latermannus Heberstadiensis.

2. d. vehem. frigida. Dedi describendam practicam Plateri studioso Balthasari etc.

3. Dies frigida. Disputatio theologica habebatur de imagine Dei. In ea prima vice dn. Sigismundus se exercere coepit.

4. d. frigida. Scribebamus litteras ad nostrates.

5. d. frigida, nivosa.

6. d. tepidior. Pro labore in promovendis nobis tribus supra hactenus aliquoties nominatis obtulimus dno. Felici Platero poculum argenteum 24 fl. et 10 baronibus.*)

7. d. tepida. Habebatur disputatio de dolore. Post disputationem vocatus eram a medicis ad convivium.

7. Martii pro doctoratu cum insigniis meis poculum promisi. Eadem die alterum etiam promisi.

8. d. verna, pluvia, rorida. Litteras ad nostros in Moraviam praeparavimus ad dnm. promarchionem, dnm. Wenceslaum Zastrizell, dnm. Carolum Zerotinium, dnm. Lavinium, dnm. H. Arconatum, dnm. Simonem Skalam, doct. Grynaeum, dnm. Hinconium, Iglaviam, captitaneum Napagedliensem, dnm. Joannem Wirbium, dnm. Joannem de Bukuwka. Compellarunt etiam eadem occasione suos mei omnes.

9. d. rorida, ventosa.

10. d. rorida, ventosa et frigida evocavit meos foras in prata.

11. d. mane frigida, a prandio clara, tepida ut vernae solent.

12. d. tota tepida.

---

*) O taxách doktorských v Basileji viz: Thommen, Gesch. der Univ. Basel, str. 69.

13. d. clara, tepida. Coenavi cum dominis Leschiniis, Raphaële et Andrea fratribus.

14. d. clara, tepida.

15. d. clara, tepida, mane vero gelu sat intensum. Organista primum ad nos accessit, ut instrueret meos musica instrumentali.

16. d. clara, tepida. Bukuwka fidicinem nactus, et alter puer Philippus Rolletus, puer Gallus, meo jussu ad mensam stipendariorum in superiori collegio accessit rogato prius dno. Buxdorfio.

17. d. serena, tepida. A dno. Platero nihil obtentum praeter verba. Coenavi cum Amplia.

18. d. obscura, nubila, frigidula.

19. d. tepida, verna, sub vesperam ventosa et pluvia, sicut et nox subsequens, interdum etiam nives provolitabant.

20. d. frigida, nivosa.

21. d. verna. A prandio mei examinarunt analytice psalmum 146. monstratis argumentis diligenter omnibus, quae ibi occurrunt.

22. d. verna, grata, jucunda, sub noctem visa obscurior. Amandi conjunx recidivam patitur.

23. d. humida tota.

24. d. humida tota.

22. Martii promisi dno. praeceptori cingulum argenteum muliebre. Item superiori anno donavi duos torques, quos etiam ei tradidi.

25. Dies annunciationis Mariae, pluvia roridaque constitutio. A prandio deambulavimus.

26. d. nubila. Dies in albis.

27. d. nubila, sed eam facit nobis serenam Dominica a mortuis resurrectio et nostracum eadem a peccatorum somno expergefactio.

28. d. nubila, caliginosa, nox subsequens pluvia.

29. d. frigida, inconstans.

31. d. frigida, inconstans. Male habui, rigor quidam frigidissimus me horas quatuor detinuit.

Aprilis.

1. d. pluvia, nivosa inprimis mane, a prandio nubila.

2. d. pluvia. Absolvit lectionem Novi testamenti dn. Wartenbergius i: octava vice. Filius Dei nos informet et doceat.

3. d. frigida, pluvia, inconstans.

4. d. frigida, nives in montibus profundae noctu ceciderant.

5. d. serena, tepida, verna.

6. d. serena, tepida, novilunium. Ex Gallia nova allata erant, Tolosam Gallis ab Hispano proditione ereptam; Viennam quoque Austriae, quam proditione Turca occupaturus erat, proditoribus poenis extremis affectis liberatam.

7. d. humida, nubila. Habebatur herbatio verna prima publica.

8. d. pluvia sicuti et nox praecedens. A prandio dimisi Philippum Boletum. Splendida bilis tumuit et talem dimissionem mihi minabatur, quam habuit Fabuschius a dno Wratislao Zerotinio.

9. d. nubila, sed sine pluviis.

10. d. serena, mane frigidum et nebulosum ob hesternas nubes. Instituta fuit disputatio privata cum meis discipulis prima, de hac thesi: »Sacra scriptura est norma veritatis.« Opponebant Bellarmini argumenta contraria.

11. d. serena, sed ad pluviam a prandio inclinata.

12. d. nubila; pluebat a prandio et tonabat. Comitabamur doctorem Jenischium abeuntem in Moraviam usque Reinfeldium et per illum dedimus litteras ad dnm. promarchionem, capitaneum, Grynaeum, Wenceslaum a Zastrizell iuniorem etc.

12. Promisi torquem dno. praeceptori.

13. d. inconstans a prandio pluvia. Herbaria Valerii Polani*) data mihi usui.

14. d. ut et nox praecedens pluvia. Regum priorem inchoavimus. Secui venam mediam in sinistra manu feliciter Domino volente. Disputatio theologica et juridica.

15. Nox praecedens pluvia, ventosa, frigida. Dies nubilus pluvius, tristis, frigidus. Accepi a fratre meo Wenceslao litteras Praga missas et nunciatum est mihi per litteras ad dnm. dnm. Thob. scriptas a Hoffmano, mihi libertatem a domino meo impetratam manuque missione esse donatam.

16. d. fere inconstans. Fui ad dnm. doct. Arragosium,**) ex quo didici rationem mercurii acquirendi facillimam ejusdemque praeparandi, ut tuto per os assumi possit.

17. d. calida, nocturnum sub crepusculum fulgura frequentia cum fragore coelesti et pluvia copiosa. Disputabant mei altera vice de hac thesi: »Scripturam esse perfectam.« Afferebant contraria argumenta Bellarmini.

18. d. frigida propter hesternam pluviam, et inconstans. Talis et nox subsequens.

19. d. frigida, nubila, ad pluviam inclinata. Ea die concinnavi litteras ad fratrem meum Wenceslaum, dnm. Wenceslaum Budowicium, dnm. Hieronymum Arconatum, Simonem Skalam Glatovinum, dnm. Wenceslaum Laviniumi, Constantinum Fabricium, Noribergam etc.

[19.] Nox pluvia et dies.

20. d. perinde pluvia, rorida. Habebatur disputatio juridica.

21. d. nubila, rorida, sed non ut hesterna, quae subinde pluvias novas adducebat.

22. d. nubila, sed sine pluvia, nox vero subsequens attulit pluviam tranquillem.

23. d. pluvia tota. Anabaptista a nobis abiit et litteras ad dnm. promarchionem a Wartenbergio accepit.

---

*) Amandus Polanus měl, jak sám vypravuje v předmluvě díla svého »Rozdílové theologičtí«, dva bratry. Jiří byl na stud. v Tübinkách, v Heidelbergu a v Italii. Druhý bratr Valerius též studoval, však vrátiv se z Frankfurtské akademie, zemřel. (Vrťátko, Amand Polan z Polansdorfu, Č. Č. M. 1861. 201.)

**) Tento Arragosius uchoval svoji památku spisem lék. zv. »Epistola medica«, jenž byl r. 1598 v Bas. vydán.

24. d. nubila, sed sine pluvia. Hynko a Nachod baro cum Paulo Polonello, praeceptore, Basileam appulit et dn. Zdenko Brtnizensis ad meos litteras misit.

25. d. pluvia, nubila.

26. d. nubila, pluvia, et mane etiam frigida Cum Paulo Hentzlero Silesio iurisconsulto et duobus ipsius discipulis Christophoro Rhedigero Wratislaviensi etc. visitavimus armamentarium Basiliense et bibliothecam academicam.

27. d. pluvia magis, quam serena. Habebatur disputatio juridica. Abiit Rhedigerus Genevam. Nocte hac surrecturus somniabam me accepisse ex Moravia pallium viatorium, (Von den Meisnischen tuch), carens tamen collari; mox itaque expergefactus interpretabar missionem illam de reditu in Moraviam et collaris carentiam de adimendo uno discipulo. Interpretationem hanc mox eventus comprobavit, nam ea ipsa die accepi a dno. promarchione litteras, quibus me cum Wartenbergio domum avocat et Zastrizelium tradit Paludio, cum quo Genevam proficiscitur. Accepi etiam litteras a dno. Wenceslao seniore Zastrizelio, nostro capitaneo Napagedliensi, M. Simone Skala, quae vocationem continent in academiam Pragensem ad professionem medicam.

28. d. nubila. Solvebam creditoribus.

29. d. nubila, pluvia.

30. d. nubila, pluvia.

Majus.

1. d. pluvia. Eligebatur novus rector. Hactenus in gratissimo Najadum [illegible] et Dryadum Basiliensium, inter tot virorum clarorum professorum meorum [illegible] amplexu, Dei munere vivere datum. Jam abeo, vale Basilea, dulcissima studiorum mater, vale hospita pientissima, amicissima, bene tibi sit, nunquam [illegible] malum, nunquam hostem parietes tui videant, regere lucerna verbi Dominic [illegible] in aeternum.

2. d. nubila, rorida. Reliquimus amoenam illam Rauracorum Basilea[illegible] discedentes inde cum comitatu magno, in quo erant generosi dni. Lesch[illegible]cinii Poloni fratres germani Raphael et Andreas cum studiorum praefect[illegible] dno. Joanne Amplia doctore, Tobias Salander cum discipulo dno. Davi[illegible] Strzela dno. in Rokitz in Boëmia, dn. Franciscus Castilioneus, mercator Bas[illegible]liensis, et Ressplinger, itidem mercator. Liestelii prandium sumsimus. Et sim[illegible]l inde discedimus, ingens mihi obvenit periculum, equus meus ultro non i[illegible]pulsus etiam calcaribus resupinavit se in me, verum Domino prohibe[illegible]e nihil mihi tantus casus nocuit, quia et in plano et in agro recens arato [illegible]d mihi contigit. Liestelio exactis tribus milliaribus in pagum Basiliensium Ba[illegible]stl dictum devenimus et ibi pernoctavimus. Iter difficile, lapidosum, montos[illegible]m.

3. d. pluvia, rorida. A Balstl Deo duce devenimus ad prandium in oppid[illegible]m Solodurum. Homines sunt pontificii. Versum turris quaedam hunc praef[illegible]t:

»In cellis nihil est Soloduro antiquius, unis
exceptis Treviris, quorum ego dicta soror.«

Sub vesperam eadem die venimus Bernam.

4. d. nubila. Commorabamur Bernae diem totum. Ibi nobis aderat dn. Petrus Hübnerus Silesius, diaconus ibidem, item dn. Hulderichus Trogus, hebraicae linguae ibidem professor, ad quos duos litteras ab Amando Polano attuli, item dn. Paulus Lentulus et nobiles duo a senatu ad nos missi. Cum Hübnero ascendimus turrim. Vidimus aream ad templum magnum, bibliothecam in schola, ursos octo, curiam et in illa tapetes Caroli Burgundi, in quibus symbolum auro pictum chalybs et silex, quod omnia flammis dare constituerit. De illo proverbium: »Karel ersten hatt verloren sein gut, hernach sein mut (i. e. exercitum), zur lezt sein bluet.« Divertimus autem ad signum coronae. Vidimus etiam altitudinem turris futurae depictam et lapides ad aedificium cavatos artificiosissime. Item locum, ubi monachi Bernenses Franciscani sunt combusti, ubi Valentinus Gentilis decollatus,*) ubi Wolfgangus Musculus**) et Benedictus Aretius***) sepultus.

*) Jan Valentin Gentilis, vlašský antitrinitář 16. st. Nar. se v Cosenze, avšak v pol. 16. st. opustil rodiště a odebral se do Ženévy, obávaje se pronásledování pro své názory náboženské. V Ženévě shromáždila se zatím již celá obec vlašských uprchlíků, kteří se brzo ve příčině některých pojmů náboženských dostali s kalvinisty do sporu. Gentilis byl uvězněn a odsouzen k veřejnému pokání a k nucenému pobytu v Ženévě. Po čase podařilo se mu prchnouti do Lyonu, kdež sepsal spis »Antidota« na obranu svých názorů. Poněvadž byl opět a opět stíhán, odebral se roku 1563 do Polska. V Polsku zdržoval se tři roky. R. 1566 musil toto své útočiště opustiti. Vrátil se přes Moravu a Vídeň do Švýcar. V Gexu chtěl všecky okolní theology vyzvati, aby s ním disputovali, a kdo by podlehl, měl ztratit život. Avšak k tomuto vyzvání nedošlo, Gentilis byl uvězněn a v červenci r. 1566 dopraven do Brna. Od 5. srpna až do 9. září byl vyslýchán, potom k smrti odsouzen a 10. září sťat. R. 1558 vydal v Lyonu confessi svou pod názvem: »Valentini Gentilis Itali, Domini Jesu Christi servi, de unius Dei vero filio et de spiritu st. paracleto catholica et apostolica confessio«. Proti tomuto spisu napsal Calvin: »Impietas Valentini Gentilis brevi scripto detecta et palam traducta«. (Opera Calvini. Amsterodami. 1667. Tom. VIII. 579 a n.) Mimo to přičítá se Gentilovi několik pochybných spisů. Prameny pro jeho život a učení jsou hlavně: »Valentini Gentilis justo capitis supplicio Bernae affecti brevis historia et contra ejusdem blasphemias orthodoxa defensio articuli de S. Trinitate. Auctore Benedicto Aretio. Genevae 1567.« a spis Bezův, k němuž je pojednání několika jiných theologů připojeno: »Valentini Gentilis, teterrimi haeretici, impietatum ac triplicis perfidiae et periurii brevis explicatio ex actis publ. senatus Genevensis optima fide descripta. Earundemque refutationes a doctissimis aetatis nostrae theologis scriptae. Genevae. 1567. (Srv. J. Trechsel. Lelio Sozini und die Antitrinitarier seiner Zeit. Heidelberg. 1844. V. str. 316, VI. 355. a n.)

**) Wolfg. Musculus, prof. theol., nar. se r. 1497 v Dienze v Lotrinsku, stud. v Colmaru, Schlettstadtě, potom vstoupil v Lixheimu do benedikt. kláštera. Tam četl se zálibou spisy Luterovy a získal pro jich nauky několik bratrů. To způsobilo, že biskupové Metský a Strassburský počali proti němu zakročovati, tak že musil uprchnouti. R. 1527 zasnoubil se s Markétou Bartovou. Živil se všelijak, až se stal diaconem ve Strassburce. R. 1531 byl povolán do Anglie, kde se stal kazatelem u sv. Kříže. V době té naučil se hebr. a řecky, tak že mohl na př. z Basilia, Athanasia a j. překládati. Mimo to napsal kommentáře k některým částem písma sv. R. 1549 byl povolán do Bernu za prof. theol. Zemřel r. 1563. Mimo zmíněné napsal: Loci communes theologiae (Bas. 1599), Explicationes decalogi (1546) a j. Syn jeho Abraham popsal jeho život. (Hist. vitae et obitus Volfg. Musculi. Bas. 1595.)

***) Bened. Aretius z Petterkindu v kantonu Bernském byl nejdříve prof. filosofie v Marpurgu, roku 1545 stal se gymnasiarchou v Bernu, později přednášel též theol. Vydal několik theol. spisů n. p. Problema sacra, sermones de coena Domini a j.

5. qui est ascensionis Dominicae festum, mane Berna discedimus, e venimus Murlatum in oppidum Bernensium ad lacum situm. Cibo sumto pro gressi sumus Peterlinum in oppidum Bernatum et ibi pernoctavimus. Palu dius in itinere pupugit me, quod non hoc pacto inebrietur ut alii quidam qui cum furca stabulariorum ebrii discurrunt, voluit me istis verbis per trahere in furnum, in quo ipse sit, ut me sibi habeat socium.

6. d. rorida, pluvia. Peterlino discessimus et venimus ad prandium in oppidum Moudo. Inde ad noctem Lausannam; ibi nobis adfuerunt Joanne Haller, hebreae linguae professor et Tremolleus, logicae professor.

7. d. nubila. Ad prandium venimus in oppidum Ronnam, relicto ad dex tram oppido Morgiorum, vesperi autem Genevam.

8. d. rorida, pluvia. Tradidi litteras Amandi dno. Bezae, Patzio et Ligna rido. Eadem die sub vesperam salutavi altera vice dnm. Bezam sumto mecun iam Wartenbergio. Syndicus primarius dn. Lectius monstravit dno. armamen tarium, curiam, bibliothecam, lectoria scholae. Idem syndicus adfuit nobis in coena cum altero quodam; obtulerunt etiam senatores vinum honorarium Paludius cum dno. Sigismundo migravit ad dnm. Bezam.

9. d. frigidior, Aprilea magis, quam Maja. Eadem die fuimus in prandio apud dnm. Bezam, lauto illo et opiparo. Senex hic venerandus, quantumvis iam agens annum aetatis octavum supra septuagesimum, valde tamen hilarem et exporrectum frontis se praebuit, omnibus etiam manibus propriis inserviit et hoc officio ministrandi se privari noluit. Dnm. Wartenbergium etiam ad constantiam in sana doctrina exhortatus est. A prandio monstravit nobis bibliothecam suam et tandem valedicens omnibus nos a se humanissime dimisit. A prandio eadem die rursum nobis Jacobus Lectius syndicus adfuit et foris cum meo extra urbem obambulabat et digna visu demonstrabat et inprimis in porta Sabaudica tramitem magnum erectum et asseribus nudisque occultatum, qui tamen levi attactu fili aenei ad eam rem parati subito erumpi et per pontem viam intercipit. In coena aderat nobis iunior Herdelianus

10. d. pluvia. Discessimus Geneva cum comitatu magno, Marco Antoni• et ejus fratre Sigismundo Zastrizellio, duobus Castilionei filiis, Friderico e Wernhero. Pransi fuimus in oppido Nione Bernensium et per noctem Mo giis requievimus.

11. d. nubila, rorida. Morgiis profecti itinere ultra Lausannam molesti simo ad prandium pervenimus in oppidum Mouden, sub vesperam Peterlinum et ibi requievimus. Ubi etiam incidit in nos doctor Vallesius, qui Basileae apud Chovetum vixit.

12. d. nubila, rorida. Pransi fuimus Arbergae, oppido Bernensium, ur ipsa Berna, quam nuper transieramus, praetermissa. Inde confectis trib milliaribus devenimus Solodurum et ibi in vetus hospitium nostrum ad co nam divertimus.

13. d. nubila, sed sine pluvia. Devenimus ad prandium in oppid Altam Solodurorum itinere non admodum difficili. In itinere habuimus oppid Bernensium Arulam, quod a fluvio Arari nomen accepit. Pernoctavimus Me lingae, oppido libero; Badenas non sumus ingressi.

14. d. calida vehementer sub vesperam ad pluviam inclinata, quae tamen non est consecuta. Mellinga itinere valde montoso ad prandium devenimus Tigurum et divertimus ad signum gladii. Incidimus ibi in Brocardum Stupanum, medicinae doctorem cognomine Boronius. In coena aderant nobis dn. Gulielmus Ellingus, concionator, et dn. Gaspar Waserus, hebraeae linguae professor.*) Ibidem tum quoque aderat Jacobus Gajderus Noriberg. liberarum artium studiosus, qui a prandio die 15., h. e. ipso Pentecostes, a nobis abiit ad visitandos suos Basilienses.

15. Dies Pentecostes, inconstans, constitutio jam videtur serena, jam obscura. Administrationem mensae Dominicae Tiguri spectavimus ex domini mandato institutam. A ministris enim per loca omnia crustulae magnae integrae dividebant et frangebantur, item vinum in lagenis, ex quibus bibebant, prout quem in loco suo ubivis sedentem ordo tangebat. A prandio vidimus armamentarium et aream ad aquas fluentis lacus arboribus consitam. In prandio aderant nobis dn. Marcus Beumlerus scholarcha, dn. Casparus Vaserus, dn. Rudolphus Simlerus, iurium doctor, item dn. Ulrichus Zvinglius, professor Novi testamenti, Ulrichi illius magni nepos, item Olivarius, med. doctor, homo Gallus, dominorum Grispeckorum in Boëmia medicus.

16. D. nubila. Discedimus Tiguro et pervenimus Schaphusium, ubi nobis aderat dn. Jetzlerus, theologus, item diaconus senex Ruhelus, ni fallor. Ibi vidimus arcem Unnot seu Munot sat ad hostem repellendum aptam et domum sagittariorum sat elegantem et umbrosam ad januam.

17. d. clara; Schaphusio discessimus et pervenimus in oppidum Austriacum pontificium Stocken dictum.

18. d. calida admodum. Rhedingam pervenimus, ubi pernoctavimus.

19. d. clara. In pago quodam duobus milliaribus ab Ulma quievi.

20. d. pluvia, rorida. Ulmam mane veni, ubi Schadius dr. u. j. nobis adfuit. Conveni ibidem etiam Laurentium Kichelium, med. doctorem, item Leonhardum Fuchsium, filium veteris illius Fuchsii, qui nobis institutiones reliquit etc.**)

21. d. pluvia; die Walaunera navem ascendebant defluxuri ad Viennensem urbem.

22. Dies Trinitatis. Itidem die Walaunera milites defluebant secundo Danubio Viennam. Audivi concionantem Wesenberium doctorem non ex familia illa clara j. c. oriundum, sed ex ducatu Wirtenbergico et loco quidem

---

*) Kašpar Waser nar. se r. 1565 v Curichu, stud. v Altdorfu, Heidelberce a Ženevě. Cestoval po Holandsku, Anglii a Italii. Od r. 1596 byl prof. hebrejštiny v Zurichu, později přednášel též řečtinu. Napsal mnoho spisů obsahu theol., mathem., aneb týkajících se hebrejštiny a východních jazyků vůbec. Život jeho popsali Jodoc a Knosen (Oratio de vita et obitu Vaseri).

**) Leonard Fuchs st. nar. se r. 1501 ve Wemdingách v Švábsku. Byl nejprve ve svém rodišti učitelem, r. 1521 stal se prof. lékařství v Ingolstadtě, potom v Ansbachu, r. 1526 opět v Ingolstadtě a r. 1535 v Tübinkách. Vydal několik Hippokratových a Galenových spisů a sepsal: Medendi Methodus. (Bas. 1541.) De sanandis corporis humanis malis. (Bas. 1542.) De historia stirpium (Bas. 1543.) Institutiones medicae (Bas. 1567) a j.

obscuriore.*) Noster Fabuschius ad rosam Ulmae in defectu rei pecuniariae propria manu scripta verba in papyro et parieti affixa reliquit: »Deus, egenus fui et pauper, nutrivisti me solus pro tua benignitate.«

23. d. pluvia, postmodum serenior. Discedimus Ulma navi Deo nos ducente et ea die exegimus octo milliaria. Praeteriimus civitates Lavingam, quae paret palatino, Dillingam, ubi episcopus, item Heistettum. Pontes 16 connumerato Ulmensi, qui solum lapideus, ceteri omnes lignei, et hoc omnes pontes subnavimus. Pernoctavimus Donnenbergae.

24. d. serna. Donnerberga discessimus et duodecim milliaria exegimus usque in oppidum Kelhaim Bavari. Ingolstadii inspeximus collegium ut academiam vocant. Idola vidimus: aliquot monachos et jesuitas. Pontes ea die subnavimus octo et vidimus et Goburgum oppidum et Neoburgum, ubi principis resessio. Hactenus usus fui veteri stylo; iam secundum novum computationem instituimus.

Junius.

4. d serena. Kelhaimio solventes appulimus Ratisbonam, ubi praeter idola nihil vidimus et praeter murmura papicolarum nihil audivimus. Pransi ibi perreximus et Straubingam devenimus, Phellingae tandem in pago pernoctavimus, atque ita ea die decem milliaria confecimus.

5. d. serena. Phellinga solventes Wiserurfortii in pago pernoctavimus milliaribus exactis quindecim. In itinere habuimus Passoviam.

6. d. mane pluvia, a prandio vehementer calida. Hac die exegimus quindecim milliaria, vidimus Assam, oppidum episcopi Pictaviensis seu Passoviensis, item Lincium, ubi pransi fuimus ad ursam; ibidem ingressi sumus scholam provincialem alloquutique sumus rectorem, qui tum ibi iam 22 exegerat annos. Incidimus in Strudel vnd Wirbel, locum angustum, lapidosum et degyrationes visu horridas, quae a Lincio oppido proficiscentibus Viennam septem distant milliaribus. Pernoctavimus in oppido Scherbelstein.

7. d. ventosa. Inde solventes exigimus 15 milliaria et dormivimus Trecensehe; vidimus oppida Stein, Crembsium.

8. d. ventosa. Mane venimus Viennam. Coenantem vidimus archiducem Matthiam, et litteras reddidi Bartholomaeo Paravicino, eiusdem archiducis medico, cum quo etiam coenavi et hilariter locutus sum de variis rebus. Conveni ibidem cum Joachimo Olomucensi, olim praeceptore filiorum doctoris Hohe Viennensis.

9. d. serena; a prandio pluvia cum fragore coelesti. Eadem die mane summo hora quarta in medio foro erecto patibulo suspensus est adolescens Viennensis propter furtum.

10. d. rorida, pluvia. Ad pontem longum Viennensem, cum jam domum rediremus, incidimus in archiducem Matthiam, Maximilianum et Ferdinandum Caroli Graecensis filium, Pragam tendentes.**) Et die eadem in area arcis suspendio sublatus vigil, quod ad solitum punctum horae non vigilaverit et accla

*) Srv. str. 81.

**) Khevenhiller. Ann. Ferd., tom. IV., pag. 1717.

mantibus responsum non dederit. Item ibidem palo affixus quidam, quod proditionem urbis sit molitus. Et paucis ante diebus Pielgram Gallus eodem mortis genere sublatus propter idem flagitium. Pernoctavimus Wallice, Welspurgio in oppido Caroli a Liechtenstein; Lunterburgum pervenire non licuit.

11. d. serena, calida. Tentavimus Luntenburgi, ubi litteras eo spectantes et Eywanitium reliqui. Bzenecii pernoctavimus.

12. d. nubila. Napagedlium pervenimus salvi et incolumes, quo nomine filio Dei tanquam custodi corporum et animarum nostrarum laus sit in omne aevum. Amen.

13. d. pluvia, rorida.

14. d. nubila, sub vesperam etiam pluvia. Die proxime praecedenti misi litteras ad dnm. promarchionem, quibus significavi nostrum reditum.

15. Nox praecedens pluvia, sed sine fragore coelesti, ita et mane pluvium. Pomeridianum tempus serenius.

16. d. nubila. Visitavimus dnm. Joannem Zalkowitzium Dobromerzicii, affinem Sstanovicii, ubi conveneram cum Georgio Alphitico Volino, pastore ibidem.

17. d. serena, quibusdam tamen in locis, ut erat videre, pluvia cecidit. Accepi litteras a dno. promarchione responsorias.

18. d. serena. Tabellarius ablegatus Oppaviam.

19. d. calida; a prandio pluviae cum coeli commotione. Visitavi Martinum Banowsky, civem Hradistiensem, hydrope anasarca post febrim quartanam laborantem. Praescripsi quaedam topica domestica, siquidem pharmacopolio oppidum caret.

20. d. pluvia tota.

21. d. pluvia, frigida, ventosa, qualis etiam nox praecessit.

22. d. nubila. Tabellarius Oppavia rediit, pecuniam non attulit.

23. d. pluvia.

24. d. pluvia. Visitavi meum hydropicum Hradistii et medicamenta obtuli.

25. d. nubila.

26. d. pluvia. Purgabatur meus hydropicus pilulis de Mesereo etc.

27. d. pluvia.

28. d. nubila et ventis obnoxia.

29. d. mane serena, a prandio pluviae cum fragore coelesti.

30. d. serena. Hradistii fui apud meum hydropicum, purgavi illum palypodio addito pauco rheubarbaro, scarificavit in cogendicibus meo jussu. Ibidem oblatus est mihi notarius publicus varicosus et uxor ejus a lumbricis infestata, item alius oculos vehementer affectus, quibus omnibus medicamenta praescripsi.

Julius.

1. d. serena, nox praecedens nubila et ad tempestatem proclivior. A prandio ad jussum dni. promarchionis vehebar Cogetinium, tendens Olomutzium versus. Praeparabam etiam pro meo hydropico emplastrum exsiccans ex stercore columbarum etc.

2. d. serena. Olomutzium mane perveni.

3. d. serena, a prandio ad pluvias inclinata. Wratislaus Zerotinus pro debito ipsius a me exsoluto false me deridebat et persolutionem denegabat. Cum patre Bukuwka mei sum collocutus. Eadem die promarchio, cum intus nostros cognovisset et factas ubivis expensas, animo aequo eas tulit. Dn. Wenceslaus a Zastrizell quaerebat de itinere confecto et expensis factis et de causa litium inter Paludium et doctorem Amandum ac etiam Grynaeum.

4. d. calida, vesperi sub primam noctis horam fulgura, fulmina et pluvia copiosa.

5. d. humida, rorida. Wartenbergio tradebantur bona in senatu Olomutii, a quibus etiam data est illi potestas abeundi in Italiam. Curatores constituti ad subsidium veteribus illis, nempe dno. promarchioni et Bernhardo Zerotin, dn. Archelaus Cunovitzius et dn. Wilhelmus a Raupaw.*) Eadem die dn. promarchio mecum egit, ut cum Wartenbergio proficiscar in Italiam, quod diu cum illo jam sim, cognitos habent mores et consuetudinem meam et mihi Italicam peregrinationem etiam usui futuram.

6. d. pluvia tota, sed sine coelesti fragore. Napagedlium rediimus.

7. d. pluvia sicuti et nox praecedens tota.

8. d. pluvia. Redibat Theodoricus Cunovitzius Olomutio et apud nos substitit.

9. d. pluvia ut et nox praecedens, auditi etiam fragores coelestes pluribus vicibus.

10. d. pluvia, inconstans.

11. d. pluvia, inconstans. Georgius Sartorius Trnaviensis pro tempore doctus in schola Przerowiensi. Dn. Baro emit mihi »Herbarium Boëmicum« recens novem taleris. Calculosus meus gratia Dei et medicina a me oblata recuperavit sanitatem.

12. d. serena.

13. d. serena. Fui Hradistii apud hydropicum meum, podagricum et defluxionibus oculorum laborantem. Veterem recolui amicitiam cum abbate Welegradensi Joanne Scardowide Geseniceno.

14. d. clara. Rustici homagium Wartenbergio meo praestabant praesente dno. Archelao Kunowitzio, dno. Petro Skrbensky et Joanne Worzechowio. Mihi etiam denuo Wartenbergius ab Archelao commendabatur.

15. d. serena perspirante eam iucundissimo ventulo.

16. d. ventosa, nubila.

17. d. ventosa, nubila, calida. Fuimus apud dn. Petrum Skrbensky z Hříště Brzezolupii in ipsius pago.

18. d. ventosa, nubila, calida. Capitaneus de pillulis laudani Theophrastici accepit pro una dosi sex. Deus in salutem ipsius convertat. Vomuit

---

) Srv. str. 22). Zdeněk z Vartenberka zemřel v mladém věku, zůstaly tedy všecky statky Janovi. Ovšem, že jich dlouho nepoužíval († 1600). R. 1600 přešla Napajedla na Vilíma z Roupova, jenž je postoupil r. 1602 Václavu Molovi z Modřelic. (Prasek, Paměti městečka Napajedel a dědin k panství Napajedlskému ode dávna příslušných. Velké Meziříčí. 1881.)

oties, et quoties aliquid superbibit aut comedit, ea omnia per superiora ebat, copia autem egestorum duplo superabat ea, quae sive in cibo sive otu assumebat. Pedes et inprimis partes eae, ubi solet esse podagra tissima, ad madorem usque sudabant. Quin et a collo manuum articulis im humorum sentiebat vehementem. Sequenti die ab illo vomitu, (per iora quippe nihil egerebat), optime habuit et ingentem levationem sentiebat.

19. d. calidissima, qualis praecedentibus diebus nulla.

20. d. clara, serena.

21. d. serena. Fui Stribrnicii in pago Buchlovio et suscipiebam e sacro ismate filium Wenceslai Ottae z Losu, cui imposuimus nomen Nicolai. vesperam divertimus ad abbatem Welegradensem, ubi pernoctavimus.

22. d. serena. Welegrado invisi meos aegrotos Hradistii.

23. d. nubila; auditus fuit etiam fragor in coelo.

24. d. pluvia cum fragore coelesti.

25. d. nubila post hesternam pluviam. Dn. Archelaus scrutatus est vasa llectilemque argenteam mei Wartenbergii. Eadem aderat hic dn. Ca- s a Zerotin et humanissime mecum est de veteribus suis hospitibus col- tus et die sequenti mane pro ea clementia et benignitate, qua bonos es amplectitur, dicebat, se in meo aere esse, quod citissime exolvendum recordatus nimirum Caesarum meorum et epithalamii transmissi.

26. d. nubila. Archelai conjunx telam et vestitum Wartenbergii scruta- r.

27. d. nubila et pluvia. Fui Hradistii apud meos aegrotos.

28. d. nubila et pluvia. Fui Hunnobrodae apud dnm. Archelaum, qui me in sua ebrietate durioribus excepit verbis.

29. Profecti fuimus Hunnobroda Wesselium ad nuptias dni. Wogsko bi de Bogduntzowitz, oratoris Caesarii per Moraviam, qui senex claudus, us ducebat Katharinam de Nachod virginem. Ibi audivi a quibusdam torium Brunae constitutum esse provincialem medicum.

30. d. calidissima. Hospites ex nuptiis abibant, nos vero adhuc haesimus. tu fuit suborta ingens tempestas et multa fulmina audita.

Augustus.

1. d. serena, a prandio pluvias minabatur. Abiturus eram a Warten- io propter ipsius mores, ni fuissem quorundam precibus victus.

2. d partim serena, partim nubila. Noctu fulgetra copiosa visa et pluvia iocris decidit.

3. d. serena, jam nubila.

4. d. serena. Reducebam Albertum Bukuwkam z Bukůwky ad patrem s Eywanowitzium.

5. d. nubila et ventosa.

6. d. nubila et vehementer calida. Redibam Napagedlium Eywanowitzio stebam gradum Litoměřicích, pago Wenceslai Zalkowitzii.

7. d. nubila et pluvia, sed sine coeli fragore; nox sequens pluvia et sa.

8. d. nubila et tota a mane usque ad ipsam vesperam pluvia.

9. d. humida. Vocatus a dno. Petro Skrbensky ad curam uxoris ipsius, patientem asthma, ἀλφοψίαν in sinistro pede et de debilitate stomachi conquerentem. Cura apud abbatem Welegradensem.

10. d. pluvia. Ablegavimus tabellarium Pragam gestantem debitum Castillionei 200 ducatorum cum litteris plurimis et ad Lavinium, qui pecuniam ad Calandrinum Noribergam promovebit et inde Basileam mittetur. Litterae nominatim missae sunt ad illos: Dnm. Amandum, dnm. Grynaeum, Tobiam Salandrum, Joann. Paludium, Sigismundum Zastrzizelium, Castillionem, C. Calandrinum, Sim. Glatovinum, fr. Venceslaum, Sim. Grynaeum, dnm. Lavinium. Simoni Grynaeo misi practicam Dominici Leoni incompactam.

11. d. pluvia et nubila vehementer.

12. d. serena, mane aliquantula nubilior.

13. magna pluvia cecidit cum novilunio, auditi etim alicubi fragores coelestes.

14. d. serena. Equitamus Hunnobrodam causa pecuniae in Italiam.

15. d. serena. Incidi Hunnobrodae in Gregorium Czechticzenum pauperem et afflictum.

16. d. nubila. Circa nocturnum crepusculum ingens oborta fuit tempestas, consecuta grande, fulmina et fulgetra.

17. d. serena, a prandio nubes hincinde vagabantur. Domum redii cum Joanne Wirbio a dno. Petro Skrbensky sub ipsam noctem.

18. d. serena, antecedente crassissima nebula. Plurimi hoc mense dysenteria moriuntur.

19. d. serena, sed passim multa fulgura visa, et fulmina cum fragore ingenti audita. Litteras dabam ad dn. Archelaum Kunovitzium de itinere nostro Italico.

20. d. serena.

21. d. serena, calida Gregorius Czechticenus me invisit Napagedlii et tabellarius Praga a dno Lavinio rediit afferens litteras, quibus Lavinius promisit se velle pecuniam missam diligenter curare, ut Basileam perveniat.

22. d. serena, calida. Accepi litteras a dno. promarchione de nostro i[illegible] Italiam abitu et conjunctione cum dno. Wratislao Zerotinio. Ea die pro cu[illegible] accepi 10 taleros. Primae curae praemium.

Dysenteria plurimum regnavit, quam plerique sic tollebant: Recipe f[illegible] rinae triticeae, quantum volebant, nuces mulcatas 2 vel 1 et ova duo. Co[illegible] tusis nucibus agitabant haec in liquore ovorum et pinsebant in cande[illegible] ignibus latere argilleo et dysentericis proponebant. Sed et lumbricorum t[illegible] erat copia ingens, quos vulgus hoc pacto tollebat: Recipe: Cretae p[illegible] unciam unam, butyri recentis quantum satis, olei oliv. drachmas tres. C[illegible] jiciebat in cervisiam tepentem et praebebat aegrotis, multi sanabantur.

23. d. serena, calida. Respondi ad litteras dni. promarchionis de itin[illegible] Italico.

24. d. pluvia. Visitavi asthmaticum dnm. Erasmum Kokorzowsky. [illegible] illo accepi 1 ducatum.

25. d. pluvia. Vocor Hunnobrodam ad dnm. Archelaum.

26. d. serenior. Sumus Blatnicii.

27. d. serena. Accipio ad iter Italicum a dno. Archelao 500 ducatos Hungaricos et rediimus domum.

28. d. serena. Misi Oppaviam causa debiti centum ducatorum ad Zachaeum Gottschium (Goltschium)?), vitricum dni. Amandi. Accepi a dno. Arconato litteras de renovatione meorum insignium, item a Simone Skala, a dno. Carolo Zerotinio. Ea die scripsi litteras ad dnm. Venceslaum seniorem Zastrizellium et juniorem quoque de meo stipendio annuo.

29. d. nubila. Scripsi ad Bukuwkam de itinere. Biblia in folio Tremest(?) donavit mihi Wartenbergius.

30. d. nubila. Rediit tabellarius a dno. Zastrizellio et litteras attulit de dandis mihi 70 fl.

31. d. nubila. Buchlovicii fui, sed capitaneum non invenimus domi.

September.

1. d. serena. Rediens Buchlovicio jentavi Welegradii apud abbatem, a quo pro quodam consilio accepi annulum dono cum rubino, smaragdo et diamanto. Pessimum hoc mihi apud illum accidit: male bibi.

2. d. serena. Hunnobrodae fui vocatus, ubi de testamento mei Wartenbergii agebatur. 1(0 ducati Oppavia allati.

3. d. pluvia. Wesselium cum meo proficiscebar ad Jacobum Wogsko, procuratorem caesarium, pro formula testamenti his locis consueta.

4. d. nubila. Iter nostrum esse dilatum significavi Alberto.

5. d. nubila, a prandio fulmina et fulgetra cum turbine ingenti. Wartenbergius donavit me Novo testamento Boemico deaurato in 12°.

6. d. serena, a prandio ingens pluvia cecidit, auditi etiam fragores coelestes.

7. d. serena. Accedebam ad mensam Domini Napagedlii, qua me filius Dei dignum fecerat pro sua gratia et misericordia. Ad eandem etiam accedebat dn. meus Wartenbergius, et tum quidem vice prima in coetu Fratrum per Moraviam. Ea die accepi a dno Wenceslao seniore a Zastrizell 70 fl. pro institutione Sigismundi Buchlovii. Eadem quoque die mortuus est dn. Bernhardus baro a Zerotin, Mezericii dominus, et dn. Wratislaus Zerotinius tendit ad dnm. promarchionem causa itineris Italici.

8. d. serena. Faciebam spiritum vini

9. d. serena. Distillabam aquam polypodii ad purgandum. Fuit apud me Matthias Plorantius.

10. d. serena. Adhuc eram in opere cum aqua polypodii. Ea die a prandio Vartenbergius meus donavit me cantionibus Boëmicis Fratrum in maiore 4° corio rubro involutis et deauratis. Sub crepusculum nocturnum pluvia mitis decidebat, sicut et subsequente nocte.

11. d. pluvia. A Hradistiensi cive pro cura accepi 21 gr. alb.

12. d. pluvia. Veni Drevosticium ad dnm. Carolum Zerotinium, ubi contuli cum dno. Laur. Schucardo de multis.

13. (sabb.), d. pluvia et frigidiuscula. Redibam domum a dno. Carolo. Dn. Carolus donavit me 24 taleris.

14. d. pluvia. Visitavi aegrotum dnm. Petrum Skrbensky.

15. d pluvia. Propinavi rustico diaturbith. et ab illo accepi 3 ortones.

16. d. mane serena, a prandio nubila et tristis. Praecedentem noctem exergi apud Petrum Skrbensky patientem ingentes alvi constipationes.

17. d. serena, mane frigidum. Gratias egi per litteras dno. Carolo Zerotinio pro donatis 24 fl. (sic). Dysenteria curatur: »Pultes hordeaceae in acerrimo aceto decoctae et umbilico appositae sistunt fluxum dysentericum«. Dysenteria nulla est sine febre, quia omnis putredo, qualis est etiam in dysenteria, causat febrim.

18. d. serena. Dabam litteras Pragam ad Simonem Skalam.

19. d. serena. Redeo domum a dno. Petro Skrbensky, a quo pro cura accepi 6 fl. et duas pelles hircinas.

Rheubarbarum communiter nostri praeparant macerando illud in vino tot horis, quod sedes habere volunt et addunt addenda.

20. d. nubila, pluvia, inconstans.

21. d. nubila, sed sine pluvia.

22. d. serena. Ablegavi tabellarium Olomucium pro medicamentis ad strumam consopiendam, ut sit facilior ad exsectionem. Secui medianam in dextra manu sat feliciter Deo benedicente et sculpellum cheirurgi regente.

23. d. mane et nocte praecedente pluvia, a prandio serena. Donavit me cultris Sim. Grynaeus, manubriis ornatis, cinnamomeis.

24 d. serena.

25. d pluvia Secui strumam cuiusdam puellae Brzezolupii, sed negotium non successit, quod caro intrinsecus respersa fuerit quibusdam tenuibus venulis, quae ruptae novacula copiosam effundebant sanguinem, ut de vita puella periclitaretur.

26. d. pluvia, tristis, caliginosa.

27. d. frigida, humida. Pluvia, alicubi etiam grando nivosa cecidit.

28. d. pluvia cum grandine, nivosa.

29 d. pluvia vehementer.

30. d. pluvia. Curavi torminibus ventris laborantem Joannem Bucovicium, archimagirum et hortulanum Velegradensem, et dnm. Joannem Vorzechovium debilitate stomachi laborantem.

October.

1. d. pluvia.
2. d. pluvia, sub vesperam serenior.
3. d. nubila. Olomutzium abeo.
4. d. frigida et nubila.
5. d. rorida. Fabuschius excepit me convivio.
6. d. serena. Olomutzio domum redeo.
7. d. humida. Dn. Venceslaus Zastrizellius ad nos venit.
8. d. serena. Holessoviana quaedam mecum egit oculorum debilium causa

9. d. pluvia, ut et nox praecedens. Apud Orzechovium fuimus.

10. d. nubila. Joannae Skrbensky moritur sponsus.

11. d. nubila.

12. d. nubila. Discedebam Mezericium ad Beczwam. Circa hoc tempus rnsteinius ad Jaurinum aeneo globo traiicitur.*)

13. d. pluvia.

14. d. serenior, a prandio vero rorida. Sepeliebatur d. Bernhardus Zeinus, dominus Mezericii.

15. d. nubila, sed sine pluvia.

16. d. nubila. Redii Napagedlium Mezericio. Respondit dns. promarchio litteras.

17. d. serena

18. d. serena.

19. d. partim nubila, partim serena.

20. d. serena. El. Cyd. purgantia parabam. — Pro cura a puero accepi 1. Napagedlii.

21. d. nubila, mane gelu intensum. Moritur villicus Napagedliensis Lautius acceptis aliquot vulneribus, cum domum rediret Hradistio ebrius. ae res Iglavia advectae. — Pestis saeviit Iglaviae, die sepeliebantur viginti sonae plus minus. Quidam conflictabantur dies quatuordecim, quidam o conficiebant spacio 24 horarum.

22. d. pluvia.

23. d. nubila.

24. d. serena, non sine frigore. Ingreditur in scorpionem. Conficiebam ulas e terra sigillata, quibus imprimabam signum scorpionis in chalybe sculpti. Eae gestatae dicuntur arcere pestilentem contagionem qualitate ulta.

25. d. pluvia et nivosa. Praeparavi theriacam diatessaron. Promarchio eris requisivit, discesserimne Pragam.

26. d. humida, pluvia et nivosa. Secretarius Latinae cancellariae episcopi litowsky Polonus.

27. d. nubila et frigida.

28. d. frigida, serenior.

29. d. serena, laeta, hilaris.

---

*) Vratislav z Pernšteina měl dcery Johannu, Alžbětu, Hedviku, Anežku, Polyxenu anu a dva syny Jana a Maxe. Max se věnoval duchovnímu stavu a zemřel r. 1590 v Římě., ž cestoval maje se státi kardinálem (Roudn. arch.). Na Janovi spočinula starost o statky írající rodiny. Vše bylo zadluženo, nic se nedařilo; i prodával Jan statek za statkem udn. arch. Dluhy Jana z Pernštejna). Aby si poněkud pomohl, oženil se se sestřenicí Annou Manrique de Lara, ale ani to nezbavilo ho peněžních tísní, tak že roku 1596 dlužený Pernštein prodati musil. Zdá se, jakoby oddechu od těchto starostí hledal ve e: bojoval v Nizozemsku, později (od r. 1596) byl nejvyšším zbrojmistrem ve vojsku v. Maxe v Uhrách. R. 1597 účastnil se opět boje v Uhrách a na mnohých místech se namenal; 30. září r. 1597 při obléhání pevnosti Rábu byl zabit dělovou koulí. (Boczek, Pernsteine. Wolný, Taschenbuch, 1826 I. str. 161.—215. O smrti Jana z Pernšteina: venhiller. Ann. Ferd., tom. IV. pag. 1752.)

30. d. nubila, ad nivem inclinata.

31. d. serena, frigida. Audiebam Heydelbergensem academiam peste esse dissipatam.

November.

1. d. serena, gelu atrocissimum.
2. d. serena cum gelu atroci.
3. d. serena cum gelu intensiore.
4. d. serena cum gelu intensiore, a prandio suborti erant venti difficiliores.
5. d. ventosa, frigida.
6. d. nebulosa tota, nubila.
7. d. pluvia tota.
8. d. pluvia ad tempus usque meridianum. Oblatus est mihi asthmaticus; sub noctem secui in sinistri pedis nucleoso venam.
9. d. pluvia, lutosa.
10. d. nubila, sed sine pluvia.
11. d. frigida, cum ingenti gelu. Fui Hradistii in nundinis, quae incidunt in diem Martino sacrum, inde Hunnobrodam proficiscimur.
12. d. nubila.
13. d. rorida. Hunnobroda domum revertimur. Eadem die accepi litteras a domino Wenceslao iuniore de Zastrizell, quibus flagitabat aurum Kotwrdovicio in Italiam missum, quod etiam a me est redditum. Una exhibuit mihi litteras a Beza ad se scriptas, quarum datum erat 18. Junii.
14. d. pluvia. Hac nocte vitam iugulo finiit in agro Werbecensi rusticus quidam in bonis Wartenbergii.
15. d. pluvia, et nox praecedens.
16. d. pluvia.
17. d. pluvia vehementer.
18. d. pluvia. Fuit apud me Matthias Plorantius.
19. d. nubila, sed sine pluvia. — Invasit me quartana et ea die primum paroxysmum habui.
20. d. nubila.
21. d. nubila, sed sine pluvia.
22. d. serena. Paroxysmum febrilem secundum habui.
23. d. serena frigida. Scripsi litteras ad fratrem Venceslaum, cui misi cum altero fratre dividendos 5 ducatos. Item ad affinem et illi misi duo paria cultrorum. Item scripsi ad dominum meum, cui promisi duo vasa vini, et ad Adamum Rosacium et adieci meas theses medicas.
24. d. serena et valde frigida. Tabellarius cum litteris disced t Suticium.
25. d. nubila. Paroxysmum febrilem tertium habui, in quo vehementer aestuabam.
26. d. nubila, ventosa, austri flabant.
27. d. nubila. Circa horam pomeridianam primam natus est filius Sstanovicio ex Catharina Zalkovicia, cui nomen inditum Wenceslai Przech. Praecedente die pro cura Holessovianae puellae accepi 2 fl.

28. d. nubila. Paroxysmum febrilem habui quartum.
29. d. nubila.
30. d. nubila et ventosa.

December.

1. d. nubila, nivosa et pluvia. Febris mea me in quinto reliquit paromo, quo nomine laus Deo aeterna, qui ita medicinis, quibus usus fui, poer benedicere voluit.
2. d. nubila, ventosa.
3. d. nubila, ventosa. Fuit Napagedlii dns. Wilhelmus a Raupaw.
4. d. nubila ventosa. Valedixi meo Wartenbergio, me frustra cucurrisse (?) n divinis et in humanis.
5. d. nubila, ventosa.
6. d. nubila, nebulosa, pluvia.
7. d. serena, sed sine frigore.
8. d. serena, sed sine frigore. Fui apud Orzechovium et Skrbensky. In tu sub noctem frigus ingens erat.
9. d. serena et frigida.
10. d. serena, cum ingenti frigore et gelu.
11.—13. d. serena et frigida. Miles rediebat Saxonicus ex Ungarico bello.
14. d. serena et frigida vehementer.
15.—17. d. frigida. Aquilonia constitutio.
18. d. frigida. Tabellarius meus ex Boëmia rediit, responsum ab omnibus, a me litteris erant compellati, attulit.
19.—20. d. frigida. Aquilo flat.
21. d. summe frigida.
22.—24. d. frigida. Zephyri flabant.
25. d. Dominicae nativitatis vehementer frigida propter institutionem iloniam. Accedebam ea die ad mensam Domini cum multis aliis piis.
26. d. remissior frigoris Austro flante.
27. d. frigida sine vento.
28. d. frigida vehementer.
29. d. frigida cum gelu.
30. d. frigida cum gelu ingenti. Olomucii pestis semina jacit.
31. d. frigida cum gelu ingenti, et nebulae totum diem tegentes. Atque Deo me clementer protegente annum hunc veterem 97 exegi salvus et ›lumis, tantummodo quartana ad septem paroxysmos attritus; idem, o cleıtissime Deus, hoc anno imminente me cum omnibus piis tuere, serva ›mni malo et da, ut vitam novam tibi placentem cum novo anno ingrediar, rotae manus tuae inclusus in anima et corpore, ab omnibus noxis delar. Amen.

Januarius.

1. d. nivosa. Baptizatur Wenceslaus Przech Sstanovicius, cuius ego cum multis e sacro fonte susceptor eram.
2.—4. d. nivosa.

5. d. frigida, nebulosa.

6. d. nivosa.

7.—8. d. nivosa, frigida.

9. d. frigida. Olomutzium descendebam.

10. d. nivosa.

11. d. nivosa. Dno. promarchioni sub noctem propinabam oleum anisi in aqua scabiosae adversus asthma.

12. d. frigida, nivosa.

Dno. de Trzebitz propinabam oleum amygdalorum dulci in malvatico adversus calculum. In senatu agebatur de debitis dni. Ladislai a Pernstein interfecti ad Jaurinum.

13. d. nivosa. A fratre meo accepi litteras ex Boëmia.

14. d. frigida, nivosa. Domum redibam Olomutzio. Richterus Oppaviensis Olomutii locum quaerit ad praxin idoneum.

15. d. nivosa admodum.

16. d. nivosa. Curabam Petrum pastorem Spietihnoviensem torminibus ventris laborantem.

17. d. frigida.

18. d. nivosa, frigida.

19. d. frigida. Cura(vi) lanionem Martinum Napagedl. torminibus ventris laborantem.

20. d. frigida.

21. d. frigida, nivosa.

22. d. frigida, sine nive.

23.—24. d. frigida.

25. d. frigida, cum nivibus.

26. d. frigida, cum liquefactione nivium pomeridiana.

27. d. frigida, cum liquefactione nivium pomeridiana. Pro cura a Spietihnoviensi pastore accepi 2 fl. — pan z Lipýho umřel.

28. d. frigida et nubila.

29. d. nivosa A quartanario accepi 6 fl.

30. d. nivosa et ventosa. Fuit apud nos nobilis Nemcicky, minister dni. promarchionis.

31. d. frigida. Discedit Nemcicky ad episcopum.

Februarius.

1. d. frigoris impatiens. Dedi litteras ad dnm. promarchionem, ut functione Wartenbergia recedam.

2. d. nivosa.

3. d. nivosa et ventis obnoxia.

4. d. nivosa et obnoxia ventis.

5. d. frigidissima. Hac die proficiscebam ad dnm. Archelaum de Kunowitz Hunnobrodam curae causa.

6. d. frigida.

7. d. tepidior. Decretum caesarium de milite Pragensi spargitur per oraviam.*)

8. d. nubila, nebulosa. Litteras accepi a dno. promarchione. Archelaus ırgatur pilulis.

9. d. frigida. Archelaus vesperi accipit pilulas alsephanginas.

10. d. frigida. Litteras accipio a Worzechovio, ut ad se veniam.

11. d. frigida. Dimittor a dno. Archelao, et pro cura accipio 5 ducatos. abitu autem emplastrum illi finxi ex santali speciebus diarhodone membris rosarum novella, quo hepar refrigerabat. Ea vespera veni ad Worzechoviam :phriticam et colicae doloribus attentatam, utrumque malum in triduo sustuli eo benedicente innucleonibus infrigidantibus et emplastro de baccis lauri.

12. d. valde frigida. A prandio liquefiunt nives. Domum redeo.

13. d. frigida. Liquantur nives. Redii ad Vorzechoviam, quam omnino ıam repperi.

14. d. tepidior. Napagedlium a Worzechovia redeo.

15. d. tepida.

16. d. serena, tepida, liquabantur nives. Cura venatoris laborantis cephalgia et dolore aurium cum surditate.

17. d. serena, vento obnoxia.

18. d. nubila. Novae nives superveniunt, quantumvis liquatio non desiit.

19. d. frigida cum gelu intenso, a prandio liquabantur nives.

20. d frigida cum ingenti gelu. Nuncius allatus fuit de morte Wratislai Žerotin, quam obierit in Italia Paduae.

21. d. ventis obnoxia et nubila, ita ut ne ecchlipsis lunae horis matutinis nspici potuerit.

22. d. nubila et humida.

23. d. frigida. Drzevosticium avehebar ad dnm. Joann. Němčanium.

24. domum redii a Nemcanio.

25. d. ventosa et nubila.

26. d. ventosa et nubila, inprimis vero nox praecedens. Dn. Wartenrgius donavit me decem urnis vini.

27. d. frigida et ventosa. Accepi ea die Hunnobroda pro cura cuiusdam ninae 1 fl.

28. (sabb.) d. serena, tepida.

Martius.

1. (d. dmc.) d. humida, pluvia.

2. d. serena, tepida, verna.

3.—5. d. tepida, verna. Olomutzium tabellarium ablegavi pro medicinis. :peliebatur dominus a Lippa.

6. d. tepida.

7. d. humida, statim ab obscuratione solis.

*) Khevenhiller. Ann. Ferd. tom. V., pag. 1897. a n. Ortelius redivivus et contiatus, pag. 230.

8. d. humida.

9. d. pluvia.

10. d. humida. Ad Worzechovium tendo.

11. d. humida.

12. d. serenior. Advenerat dn. Nemczanius cheiragricus.

13. d. serena. Curam auspicor cum Nemczanio. Wratislaus frater meus ad me venit.

14. d. serena, sed frigida.

15. d. humida.

16. d. humida, pluvia.

17.—18. d. humida.

19.—20. d. nivibus obnoxia et frigori.

21. ningebat.

22. d. resurrectionis Dominicae nivibus obnoxia. Accedebam ad sacram synaxin.

23. d. serena, sed ventosa.

24. d. serena. Nemcanius Napagedlio abit paulo valentior, a quo cum pecuniam recusarim, accepi Novum testamentum boëmicum in 12°·, quod tandem donavi Joanni Bubacio pastori Castohostizii.

25. Ingredimur iter Mladonoviciùm ad nuptias filiae domini Wilhelmi a Raupaw, quae nubebat domino a Kaunitz.

26. d. serena. Eywantitzium devenimus.

27. d. serena. Conveni Eywantitzii dnm. Jacobum Narrissum seniorem et m. Nicolaum ibidem docentem.

28. d. serena. Mladonovicii sumus.

29. d. serena. Tota fere dies in colloquio mihi consumpta fuit cum dno. barone Hincone de Raupow, qui tum jam Pragae degebat, et cum filio dni. Wilhelmi de Raupow. Jaurinum Turcae ereptum hac nocte.*)

30. d. serena. Colloquebar cum dno. Wenceslao Hodycio de cura podagrae. Nuptiae celebrabantur: et tum vidi Jacobum Alphaeum docentem Trebicensem et Joannem Gersonem Dacicensem, qui me in abitu cereo donavit.

31. d. serena. Discedimus Mladonovicio.

Aprilis (30 dierum).

1. d. serena. Znoymae conveni Pomarium, qui tum secundas nuptias celebrabat cum vidua Pauli Sesseri medici quondam coniuge. Aderant nuptiis mei, Rucardus, Ursinus, quos tamen jam ibi non offendi.

2. d. serena. Pohorzelicii pernoctamus.

3. d. serena, a prandio turbidior. Sumus apud dnm. promarchionem et honorifice accipimur. Promisi hic futurum adhuc apud Wartenbergium annum.

4. (sabb.) d. serena. Domi sumus.

5.—7. d. serena. Discedo Olomutzium. Pernocto Przeroviae.

---

*) Khevenhiller. Ann. Ferd., tom. V., pag. 1918.—1922.

8. d. serena, ventosa.
9. d. frigida.
10. Prostannam devehor.
11. d. pluvia, turbida.
12. pluvia, turbida, nivibus obnoxia. Domum redii.
13. d. turbida, ventosa et nivibus obnoxia.
14. d. humida, frigida ventosa. Aderam sepulturae dni. Wratislai Žerotinii Paduae 29. Januarii demortui et Holessovium in Moraviam advecti.

Eadem die Napagedlii ab Adamo. Mintznar accepi — 1 fl. pro consilio et medicamento.

15. d. ventosa, nivibus et pluviae obnoxia. Aderam funerationi nobilis dominae Felicis uxoris dni. Archelai de Wiczkowa, filiae dni. Prazmae.
16. d. ventosa, pluvia. Sum Drzevosticii apud Nemcanium epilepticum.
17. d. turbidior, sed sine pluvia.
18. d. turbidior, sed sine pluvia. Pro cura a dno. Wartenbergio accepi 9 fl et 16 gr. alb. Ea die a prandio discessi ad comitia Brunam.
19. d. serenior
20. d. serenior. Conveni primum cum Mathia Timino medicinae doctore apud dnm. promarchionem et cum cheirurgo Zobelio de Nickelspurgo.
21. d. pluvia. Dn. promarchio retulit ad me, fieri non posse jam, ut in equitum Moravicarum statum suscipiar. 1. Quod ipsemet adesse non possit comitiis propter morbum. 2. Pauciores adesse numero nobiles quam triginta. 3. Competitores alios adesse sex.
22. d. pluvia, a prandio serena.
23. d. pluvia. Accepi a quodam nobili Czechovicio, tum capitaneo Hodoiensi, pro dato consilio etc. 2 ducatos.
24. d. pluvia. Domum redii Bruna.
25. d. nubila et pluvia.
26. d. pluvia, inconstans. Fratri misi 1 fl. et tibialia etc.
27. d. serena, laeta. Accepi a fratre meo Venceslao Praga litteras.
28. d. nubila, pluvia.
29. d. serena.
30. d. serena et calida.

Majus. 31.

1. d. serena.
2. d. calida serena.
3. d. serena. Accedebam ad mensam Domini cum multis aliis piis.
4. d. calida. Fui Hunnobrodae.
5. d. serena.
6. d. vehementer calida. Sum Drzevosticii. Noctu hoc vere primum coelum graviter tonuit et multa fulgura visa.
7. d. serena, a prandio subobscurior.
8. d. nubila, inconstans.
9. d. nubila, sed sine pluvia.
10. d. serena: Dominica missi Spiritus sancti in apostolos.

11. d. nubila.

12. d. nubila, sed sine pluvia. Frater meus Hollessovio ad me Napagedlium rediit.

13. d. nubila, obscura. Dimisi a me dnm. Nemcanium in thermas Petrovienses.

14. d. nubila, pluvia circa meridiem cum fragore coelesti.

15. d. serena, circa meridiem pluvia cum grandine et fragore coelesti. Fui Hradisstij.

16. d. serena, circa prandium pluvia cum fragore coeli.

17. d. Trinitatis, serena.

18. d. serena. Conficiebam aquam antipodagricam etc.

19. d. serena. Nemcanio misi aquam antipodagricam in thermas Petrovienses et Georgio Kulissek Hradisstium.

20. d. pluvia. Abibam in monasterium Welegradense. Pro cura ab epileptico accepi 1 fl.

21. d. pluvia. Holessovii sanguinem pluit.

22. d. pluvia, inconstans, turbida.

23. d. serenior, a prandio pluvia.

24. d. serena. Wartenbergius abiit Mezericium.

25. d. caliginosa.

26. d. caliginosa, sed sine pluvia.

27.—28. d. caliginosa.

29. d. turbida, caliginosa.

30. d. caliginosa, ventosa.

31. d. caliginosa, ventosa. Audiebatur Hispanum, Gallum et reginam Angliae pacem inter se fecisse. Moritur promarchio Moraviae Fridericus Zerotinius post primam pomeridianam.*)

Junius (30 dies).

1. d. caliginosa. Sub noctis crepusculum pluvia cum coeli fragore.

2. d. mane caliginosa et frigidior propter serotinam pluviam.

3. d. serena. Nuncius allatus de morte domini promarchionis. Morit[illegible] Stanislaus Pawlowsky, episcopus Olomucensis.**) Abbati Welegradensi m[illegible] tragulam.

4. d. nubila. A prandio pluvia cum coeli fragore.

5. d. nubila. Sepelitur Paulus Slawikowec nobilis Napagedlii. Plu[illegible] descendit cum fragore coeli.

6. d. pluvia cum coeli motu. Audiebatur de morte supremi scribae Moravia,***) et de morte domini a Nachod.

---

*) 30. května dle D'Elverta.

**) Stanislav Pavlovský z Pavlovic byl bisk. Olomuckým od 11. června 1579. O j[illegible] životě a činnosti viz Jireček, Rukověť II. 90. a 91.

***) R. 1579 byl nejvyšším písařem na Moravě Mikuláš z Hrádku na Nových Zám[illegible] Hošticích a Zástřizli (podkomoří markr. Mor. až do r. 1597). Po něm byl nejvyšším pís[illegible]

7. d. pluvia cum coeli fragore.

8. d. frigidior a pluviis antegressis.

9. d. serena. Accepi a domino Jetrone Kunowitzio 10 fl. pro extracto zedoariae. Et eadem die discessi ad dominum Petrum Skrbensky.

10. d. nubila, sed sine pluvia Discessi Polessovicium. Curavi ibi epilepticum et impotentem sponsam ad officia veneris.

11. d. pluvia. Spitinovium, Wrahovim, Panovium et quidam alii pagi coelitus incensi pereunt. Curavi patientem colicum.

12. d. nubila. Sum Orzechovii apud viduam nobilem nephritico laborantem.

13. d. serena. Domino Petro Skrbensky mitto triplex emplastrum ad ignem sacrum.

14. Sum Orzechovii. Dantur mihi pro cura calculosae 4 fl.

15. d. serena. Accepi a Simone Kozubio, pastore Borschicensi, pro cura colicae passionis 2 fl. et 1 ducatum.

16. d. nubila. Sum Welegradii.

17. d. serena. Pomarius ad P. Skrbensky venit.

18. d. serena. Visito phtisicam Borschicii. Sepultura domini episcopi Olomucensis. Eadem commendatur mihi cura conventus Welegradensis a reverendissimo domino abbate. Curo eadem die in eodem conventu fratrem Petrum tertiana laborantem, quem tandem subsequente die dominica reliquit.

19. d. serena.

20. d. nubila, sed sine pluvia. Revertor Napagedlium.

21. d. serena. Vocor ad functionem in academiam Pragensem; item aliam vocationem accipio oretenus ad dnm. Petrum de Rosis. Nuncium accipio de vidua relicta a filio doctoris ab Hagek et duabus neptibus Lavinii Pragae.

22. Dies pluvia et nox subsequens. Redeo Velegradium. Nuptiae Fabuschii.

23. d. nubila. Borschicii a phtisica accepi 1 fl.

24. d. serena, calida.

25. d. calida. Miles per Moraviam vagatur.

26. d. calida.

27. d. calidissima.

28. d. serena. Sub noctem ingentia fulmina, fulguraque. Tangitur fulmine casa capitanei Napagedlensis et interficitur coca ejusdem casae, dum semine anethi accenso fulmina ab aedibus abigere vult. Paulo autem ante fidem dederat duobus de paciscendo coniugio addita imprecatione, fulmine se velle optarique tangi, quam ut alterutrum decipiat. Interea vero dum nuptias apparat, tangitur. Videndum itaque, quam Deus periuria omnia puniat. Ita Daniel Lucinus moritur in patria, dum viduam pro virgine Mezericensi ducere voluit.

29. d. nubila.

30. d. serena.

Ctibor Syrakovský z Pirkova. D'Elvert, Zur Oest. Verwaltungsgesch. str. 666. a 668. Míní tedy asi Borb. Mikuláše z Hrádku.

Julius (31).

1. d. serena.
2. d. calida.
3. d. nubila. Sum Brzezolupii apud Orzechovium.
4. d. calida. Redeo Welegradium, et concedo domino abbati, in praesentia capitanei ipsius Wenceslai ab Ekharditz etc. 243 ducatos auri puri Cremnicensis, additis 23 gr. et 4 den., quae universa moneta facit 400 fl.
5. d. serena. Sub noctem obscura. Daniel Porzicky celebrat nuptias. Eadem dns. Pomarius transibat Poleschovitzio.
6. d. a prandio pluvia, sed sine motu coeli.
7. d. serenior.
8. d. serena. A prandio proficiscebar Straznicium Welehradio ad baronem colicam patientem. Simul igitur ac veneram, inieci clysterem, quo parum promovi.
9. d. serena. Patienti meo fortiorem propinavi medicinam, unde dolores mitescebant.
10. d. serena. Inungebatur patiens oleo chamomaelino.
11. d. serena. Sub vesperam advenit Straznicium Simon Grynaeus doctor.
12. d. serena.
13. d. serena. Abeo Straznicio Poleschovicium donatus a dno. barone 20 fl.
14. d. pluvia a prandio. Proficiscor Selovitzium ad sepulturam dni. promarchionis et pernocto Swatoboricii.
15. d. pluvia.
16. d. serenior. Sepultura dni. promarchionis Friderici senioris Zerotinii.
17. d. pluvia, nubila.
18. d. pluvia, nubila. Redeo Napagedlium a sepultura Noctu tonitrua gravissima audita.
19. d. nubila.
20. d. nubila. Fui Drzevosticii.
21. d. serenior.
22. d. calida.

23.—25. ad ultimam usque dormivimus. Uxor asthmatica dat pro cura 3 fl. cum dimidio.

Augustus.

Hoc mense pluviae multae erant, cum imber quotidianis effunderetur a 21 usque ad 30.

A capitaneo Straznicensi Nephritico accepi 10 fl., a Katharina Slavatarum virgine obstructione mensium laborante 2 fl., a Paulo, scriba orphanorum, Straznicii epileptico 3 fl., a Dworacek tumore manum laborante 1 fl., a Kawkowa obstructione antri laborante 1 fl., a Martino fabro 12 gr. alb., Napagedlii a quadam 4 cruciferos, a dysenterica Kudlovicii venatoris uxore 2 fl., a coniuge domini Orzechovii Belgicae telae pro collari uno, iudex Januss de Wrbka, Straznicensis dysentericus 40 gr. alb.

September.

1. Coeli serenitas constans.

2. d serena. Vocor ad dnm. Archelaum de Kunowitz ad filiam Mariam ientericam.

3. d. nubila.

4. d. serena. Sum apud capitaneum Hunnobrodensem de Borotina. Angeli pupugit.

5. d. serena.

6. d. serena. Redeo domum, pro cura accepi a dno. Archelao 6 fl.

7. d. serena, noctu pluvia cecidit.

8. d. serena. Descendo Olomutzium pro conducendis equis ad iter Boë:um. Wartenbergius donat me 30 fl. In itinere visito Hrachowecium hy›picum et filium Aristonis epilepticum.

9. d. serena. Redeo domum Olomutzio.

11. d. serena. Ingredior iter Pragense. Veni Straznicium pro commeniciis ad Justinam Rosteiniam, capitanei Straznicensis Joannis Wokaun de :ava uxorem.

12. d. serena. Sumus in vico Hosteradek dicto.

13. d. serena. Pernoctamus Biteschii.

14. d. serena. Sumus Zdiarii.

15. d. serena, grata, aestiva. Pervenimus Czaslawiam.

16. d. serena, tepida. Sumus Bohemobrodae et quod damnum inunda:nes in suburbio aedificiis intulerunt, vidimus.

17. d. serena. Ea die pervenimus Melnikium, ubi incidi in Andream ıann Zdarensem.

18. d. serena. Pervenimus Litomerzicium et divertimus apud Mathiam ma dictum.

19. d serena. Renovavi veterem notitiam cum dno. M. Elia Sstirkolsky Wolovitz.*) Tradidi litteras matri Salomenae Nosidlowey viduae et viri Katharinae. Deus consilium meum regit. Pernoctavi apud Eliam.

20. d. serena. Pransus fui cum Simone Gredl, cive sene et viro bono. dem die ascendi turrim Mrazorum cum dno. Sigismundo Mraz, ubi hila:r viximus.

21. d. serena. Virgo dimidiatum de coniugio sui fecit votum praesente nrado pharmacopola Litomerzicensi. Ea die curabam Wenceslaum parem Litomerzicensem. Conveni item Adamum decanum Novae civitatis dem podagricum.

22. d. pluvia Accepi a capitaneo de Milessowka pro cura 15 gr. alb. 20 ova.

23. d. serena. Verba virginis Katharinae: »Simul ac hinc in octiduo. Perem absolvero, meus Borbonius esto.« Miseram ad dominos Wartenbergios

---

*) Později učitel na školách Litoměřických (Dvorský, Paměti o školách českých. 572). ı jeho Daniel r. 1626 odsouzen ke ztrátě dvou třetin majetku, avšak, poněvadž byl katom, zůstaven v zemi (Bílek, Děj. konf. 1120).

24. d. serena. Vineas perlustrabamus. Data cor et amica manus, diu manibus sola.

25. d. serena. Accepi a Balthasare Pitzmanno pro cura 60 cruciferos.

26. d. serena. Accepit annulum, cetera respuit.

27. d. pluvia et ventosa. Tabellarius a dominis Wartenbergiis rediit.

28. d. pluvia tota, quae remoram mihi nexuit diutius haerendi in amplexibus meae puellae.

29. d. pluvia. Discedo Litomerzicio comitibus omnibus angelis, siquidem die sanctorum angelorum ingredior iter, urbem tantum angelo Tobiae comite ingrediens. In valedictione dedi meae puellae annulum cum smaragdi gemmula et duobus osculis. Pauperis est numerare pecus.

30. d. nubila. Pernocto Welwarii. Pragam veni.

October.

1. d. nubila. Visitavi Huberum

2. nox praecedens pluvia, et dies hic totus.

3. d. pluvia. Misi feria V. meae viginti ulnas holoserici, tibialia ex filis sericeis, sandalia holoserica, ocreas albas et matri virginis itidem ocreas.

4. d. pluvia. Accedebam ad sacram synaxin in coetu Fratrum germanico Pragae. Pransus fui cum domino Benjamino Kutovecio, aderat dominus Budovecius, magister Daniel et M. Sebestianus, pastor.

5. d. pluvia. Pessime bibi apud doctorem Erasmum Heidelium.*) Deus me a tanto malo post hac benigne tueatur ac defendat.

6. d. nubila. Coenavi cum M. Bistriceno. Responsum allatum ab amica cum annulo.

7. Miseram ad dnm. Wintirzium cum litteris a dno. Wenceslao z Kalisste a z Ottersfeldu, Wenceslao Radnicky ze Zhorze, Adam Lynhart z Nayenpergu, mistra Daniele z Weleslawina. Relegavi item meum cisiarium et puerum in Moraviam.

8. d. serena.

9. d. serenior.

10. d. pluvia, inconstans. Avehor Litomierzicium ad meam cum dno. doctore Adamo Hubero.

11. d. pluvia Veni Litomierzicium in tempore.

12. d. pluvia.

13. d. serena. Mater promisit se daturam mihi filiam.

14. d. serena. Katharina promittit coniugium in praesentia dn. doctoris Adami Huberi, mag. Eliae et matris suae, his verbis: »Poněwadž widím, že jest w tom vůle Boží, abych se vám za manželku dostala, já wám manželstwím připovídám«; quod fecit oblata manu.

15. d frigida. Pragam redii cum M. Elia.

16. d. serena.

---

*) Dr. Erasmus Heidelius z Rasensteina, rada při appellacích, byl bratr Jiřího Heidelia z Rasensteina, primatora Staroměstského, jenž hrál při jednání o majestát značnou úlohu.

17. d. frigida et humida.
18. d. serena. Contigit videre dnm. Theodorum Sixtum. Prandebam apud . Georgium Pardubsky in domo Flavini Minoris urbis Pragensis, audita ione Samuelis Suticeni.
19. d. pluvia. Conveni affinem Wenceslaum Bartak in aedibus domini ıicky et postea in aedibus Churfürst w Kaprowě ulici, cum quo coenavi.
20. d. pluvia. Abiit Praga affinis, per quem dedi litteras ad meam puellam [. Eliam.
21. d. serenior. Tabellarium misi ad Henricum Danielem a Semanin, siasten Rosenbergicum.*)
22. d. serenior.
23. d. serena. Iterum scripsi ad M. Eliam Litomerzicium.
24. d. nubila, nox praecessit pluvia.
25. d. nubila. Concionatur Ephraimus. Fui in prandio apud dnm. Barɔmaeum Havlik, Novae urbis Pragensis notarium.
26. d. nubila. Scripsi epitaphium in Mathiam Havlik.
27. d. nubila, nivosa. Tabellarius meus a domino Rosenbergico rediit.
28. d. nubila. Prandebam apud dnm. de Kalisst. Fui in nuptiis Milis Sudoris.
29. d. pluvia.
30. d. nivosa, pluvia. Curabam M. Joannem Bistricenum. Et decem nplaria statutorum regni Boëmiae parvo modo excusa accepi dono a Sale Prostano cive Veteris Pragae.
31. Ingredior iter ad dominum Rosenbergium cum M. Simone Skala, ernoctamus Benessovii.

November.

1. d. serena. Devenimus Militzinium ad Joannem Gelasium Moraschiım, tribus illis milliaribus tantum exactis, et ibidem pernoctamus bene iti ab omnibus.
2. d. nubila. Confectis quatuor inde milliaribus devenimus noctu in um Sudomerzic et ibi pernoctamus.
3. d. nubila. Sudomerzicio sub noctem devenimus Netolitzium, itidem uor exactis milliaribus.
4. d. nubila. Mitto Netolitzio in arcem Rosenbergicam ad Fr. Henricum schedula significante meum adventum.
5. d. nubila. Comparui coram domino Rosenbergio, nihil impetravi; conum, ut lupo meo fauces centum ducatis obturentur, et hians guttur ıti urnis vini Moravici pelluatur.

*) Bratr Schwarz. Jindřich Daniel ze Semanína nar. r. 1541. R. 1560 vydal se na e do Německa. Po svém návratu zdržoval se v Evančicích u Blahoslava. Od r. 1569 Mladé Boleslavi. Účastnil se sněmu r. 1575 a napsal o něm zprávu. (Zprávy o sněním jednání v březnu r. 1575.) Roku 1583 byl s Karlem ze Žerotína v Italii. Okolo 90 povolal jej Petr Vok z Rožmberka za domácího kněze na Bechyň. Poslední leta Karla ze Žerotína v Rosicích. Zemřel r. 1612. (Jireček, Rukověť. II. 282.)

6. d. nubila Accepi pro cura 1 fl.

7. d. serena. Abimus a domino Rosenbergio et pernoctamus in opp Woline dicto.

8. d. serena. Sumus Suticii.

9. d. serenior. Toto hoc octiduo detentus sum ab amicis Suticii, me humanissime habuerunt.

10. d. serenior. Thomas Rosatius, pater fuit nobiscum.

11. d. nubila.

12. d. nubila. Cum Vintirzio conveni Suticii.

13. d. pluvia. Pro cura 4 fl. accepi.

14. d. nubila, pluvia.

15. d. serena. Suticio discessimus et venimus Kolinecium cum Westarp(Kulissek Brzeznicky a panem primatorem Sušickým Mikulášem Bakalař Taborským. Datae mihi litterae manumissoriae et conservatoriae pro 160 th solidis et 20 urnis vini. Iustus es, Domine, et recta sunt iudicia tua in aeternı

16. d. serena. Glatoviam venimus.

17. d. serena. Coenamus cum M. Paulo, pastore Glatoviensi.

18. d. pluvia. Přesticii in parochia pernoctamus.

19. Pilznae prandemus et Kralowitzium plena nocte devenimus.

20. d. serenior. Senomatii prandemus, pernoctamus in oppido za I kanem wrchem, klášter pod ním Ročow.

21. d. nubila, pluvia, nivosa. Prandemus Lunae in schola. Pernoctan Trebenicii u Jana Konwáře.

22. d. nubila. Lidomierzicium pervenimus a prandio, mater nos agno dum curat vinum in villa Huberiana. Salutavi meos vesperi.

23. d. pluvia. Agitur de die nuptiarum, et fuit nostrae comoediae epita

24. d. humida. Vivimus, ut solitum amantibus.

25. d. pluvia. Adamum Nosydlo de Geblitz conveni.

26. Matri diem illum dedi. Dies nuptiis dicitur IX. Febr., quem di incolumis videam cum omnibus meis faxit lucis conditor clementissimus.

27. d. nubila. Valedixi meae puellae et difficulter me ab illa abstrah passus sum.

28. d. nubila. Pernoctavimus Welvarii. Devenimus Pragam sub vesper

29. d. nubila. Conveni Huberum doctorem.

30. d. pluvia.

December.

1. d. nubila. Scribebam ad meos. A M. Joanne Campano accepi] cura 1 fl.

2. d. nubila, pluvia. Res meas omnes confeci, domum cogitans omn:

3. d. nubila. Domino duce ingredior iter Moravicum. Custos Isra custodi animam meam et corpus meum, animas et corpora omnium meor Nocte praecedente hanc lucem somniavi, me duos canes albos ad anatom Glattoviae praeparasse. Significavit duos equos meos conductitios ad hendam rhedam, qui meum animum misere exarnificarunt, debiles sta prima die, ut de illis dimittendis omnino cogitarim. Tanta Dei bonitas

etiam in somnis monear eius, quod lux subsequens sit allatura. Pernoctavi Brodae, ubi conveni Crucem, iudicem caesarium.

4. d. nubila. Deveni hora tertia noctis Caslaviam. Mane visitavi Sstanderum, notarium Czaslaviensem.

5. d. ventosa, frigida. Pernoctavi in oppido Habr, u Richa, řezníka.

6. d. frigida, ventosa. Pernoctavi Teutobrodae apud Matthiam Romenecium, pastorem.

7. d. frigida valde. Mane Cernoviceno Teutobrodae in diversorio vendidi theriacae diatessaron, theculam lamineam 2 fl. Pernocto apud abbatem in monasterio Zdarensi.

8. d. serena. Abbas Zdarensis dederat mihi pro consilio in podagra 2 fl. et pro theriaca diatessaron 1 fl., scriba ibidem pro medicina in quartana 2 fl. cum dimidio. Pernoctavi Krzizanovii non in aedibus domini Procopii cerevisiariis, sed in oenopolio etc.

9. d. serena, frigida. Conveni M. Joannem Ursinum in villa quadam dominae Berkowinae, dimidio milliari a Krzizanovio, qua iter Bytessium. Pernocto Byteschii, non apud Hadrianum, sed apud alterum quendam civem in contiguis Hadriano aedibus.

10. d. nubila. Perveni Brunam in diversorium ad cervinum caput.

11. d. nubila. Advocor ad dnm. Archelaum Kunowitzium, in aedes ipsius Brunae, pernocto ibi et cibum capio. Conveni meum Grynaeum. Scripsi ad meam et Skalam.

12. d. frigida. Prandeo apud Grynaeum Brunae et male cum quibusdam hospitibus bibo.

Nocte praecedente lucem diei 18. mensis Septembris cum dormivissem in oppido Melnik et rem meam coniugalem universam Domino precibus commendassem, somniavi me in Danubio navigasse, cumque bis ad ripam navim appellere voluerim, bis ripam manu prehensam ab aquis defluentibus tractus, dimisi. Tandem paulo post defluxi ad murum quempiam lapide quadrato instar cuiusdam propugnaculi, sed carentis tecto erectum, ac eum fortiter utroque pede, navi dimissa, conscendi, et ibi quasi omnibus superatis periculis gaudio exsilui, manibus latus suffulcientibus.

Somnium hoc eventus sic explicuit: »Ripam primo insultu dimitto, dum virgo coniugium videbatur renuisse propter quendam Pernensem rivalem. Secundo insultu ripa dimittitur, dum propter affinis Wenceslai praesentiam non audet mihi libere promittere coniugium, quod postea fecit. Tertio apprehendo murum immotum, dum res meae conjugales Domino benedicente stant immoto loco, ubi nimirum etiam dies nuptiarum dicetur. Tantum enim confidere in Domino et negotia ei omnia commendare! ipse quippe faciet.

13. d. nubila. Sub crepusculum nocturnum cum Archelao et dno. Borzita discedimus in oppidum Lissnow, et ibi iterum pessime bibimus.

14. d. frigida. Devenimus Ssarditzium.

15. d. nubila. Devenimus Luccam, na Lauku.

16. Venio Hunnobrodam et ibi visito meos.

17. d. frigidior. Napagedlium delabor. Domino autem laus et gloria, qui mihi hoc toto itinere adfuit et me clementi sua dextera tutat.

18. d. nubila. Male bibimus.

19. d. nubila.

20.—21. d humida.

22. d. pluvia et nox praecedens fere tota.

23. d. frigida, serena. Sum Brodae.

24. d. humida, nubila.

25. Dies Dominicae nativitatis subfrigidior.

26. d. mediocriter frigida, sub vesperam redeo Brodam et pernocto inter Fratres.

27. d. frigida, nivosa. Baptizatur filia dni. Archelai, cui nomen inditur Alina.

28. d. humida. Rediimus Napagedlium cum domino de Wiczkaw.

29. d. nivosa.

30. d. nivosa. Supplico Wartenbergio, ut reddat debitum sescentorum et tredecim talerorum. Nihil obtineo. Cum quicquid reddit, magna est habenda gratia.

31. d. nivosa. Fui apud Petrum Skrbensky.

Hactenus anno 98 salvi et incolumes Domino nos protegente, viximus. Da Deus clementissime, ut annum 99 ingressi pie sancteque vitae spacium nobis propositum decurramus, portam vitae beatae absque noxa perniciati expectantes. O Jesu, da quod vis, ut faciam voluntatem tuam, cum omnibus tibi dilectis. Amen.

Januarius.

1. Nox praecedens pluvia, similiter et dies subsequens. Dies intermedii curarum et angustiarum undiquaque pleni. Dominica infra octavam nativitatis dominicae coelum aliquoties tonuit. Interea dum ego ingentibus curis in Moravia obruor, perfida Katharina abnegat coniugium, quae donaria a me acceperat, coniugi dn. M. Eliae Sstirkolsky reddit, exceptis holoserici ulnis quindecim, ex quibus vestem Pragae fieri curavit, item ulnis novem khermesini ex quibus pallam gestavit, item exceptis tibialibus ex filis sericis et alter pari tibialiorum simplicium, sandaliorum, ocrearum, calceorum vestequ pellicea. Dum venio Litomerzicium in aedes puellae non admittor. Pernensi praevaluit. Non est autem silentio praetermittendum, quam benignissime clementissimus Deus etiam iniustae mutationis et dubiae in puella fidei me i somnis habuerat admonitum, dum video dormiens, (noctem non annoto, qu haec ab initio omnino mihi frivola et incredibilia videbantur), puellam aedibus patriis adstantem mensae, facie obversa ad parietem. Assisto illi quaero, quonam torques per tabellarium allati sint, ubi diutius me detin premit illos e sinu et monstrat, sed in alia theca. Aspicio faciem, ea to a pustilis perarata, vestigiis ubique profunde comparentibus. Aspicio uteru is tumuit. Abeo, taceo, expergiscor. Explicuit tempus somnium ex par excido sponsa et eam protraho in forum Litomerzicense.

Někteří přátelé a příznivci Borboniovi.

Pag. 248—510 prázdná.

Pag. 511:

Consignatio nominum quorundam bonorum virorum, qui aliquando mihi litteris fortasse essent compellandi etc.

Georgius Scherhackl ab Hartenfels, S. Caes. Maj. aulae nobilis, tum generosi dni. dni. Ladislai Weleni Zerotini Genevae in Allobrogibus praefectus, Tobiáš Pawlowic, měšťan w Sušici, švagr můj, Otthmar Müller, mercator Basiliensis, litterarum procurator ad nostros mittendarum, Constantinus Fabricius, minister verbi ad Aegidium Noribergae, procurator litterarum ad se missarum, Jacobus Zwingerus Theodori filius medicus Basileae, Jacobus Rudinus, patricius Basiliensis, Georgius Hannisius medicinae et liberarum artium candidatus, qui me agnovit Basileae, Vitus Theodorus ab Obrnitz, illustrissimorum comitum a Swartzenburg, comitum imperii, morum et studiorum praefectus, Basileae eum agnovi, Edoardus Chilaeus Anglus alchimista, qui accepit a Gulielmo barone Rosebergero baronatum unum dono forte propter alchimiam,*) Joannes Jacobus Mejer, Basiliensis, praefectus Joannis a Czertoray, Moravici nobilis, qui residet Hefflinii et Neuhovii, non procul a Znayma, Osvaldus Crollius Ratisbonae, bonus chimicus, Leonhardus Fuchsius, medicus Ulmae L. Fuchsii filius.

Ibidem Laurentius Kichileus medicus.

Bartholomaeus Paravicinius archiducis Matthiae medicus.

Thomas Pintschgvart Apotheker e regione Caroli Hirschii, Olomutzii.

Zacharias Zuginkhopf Apotheker e regione portae jesuiticae, Olomutzii.

Jan Benýdek z Veveří a Mysletína, hejtman zámku a panství krumlovskýho.

Václav Marek z Bavorova, sekretář rožumberský.

Matiaš Nank, měřič zemský rožumberský.

Abraham Mecerod z Mecerodu.

Václav Březan.

Ceny léků. Žáci Borboniovi.

Pag. 514—571 prázdná.

Pag. 572.

Usitata quorundam simplicium et compositarum pharmacopoliis sumtorum taxa. Scammoniae uncia una 12 gr. alb. Rheubarbari vero 2 fl. Hellebori uncia una 2 gr. alb. Sennae uncia una 2 gr. alb. Aristolochiae rotundae uncia una 2 gr. alb. Scammoneae altera vice unciam unam vendidit mihi

*) Eduard Kelley byl povýšen od císaře Rudolfa II. r. 1588 do stavu rytířského, na sněmě r. 1589 obdržel inkolat a r. 1590 daroval mu Vilém z Rožmberka dva statky deskové totiž Libeřice a Novou Libeň u Jílového, jež byly odhadnuty na 34.369 kop 30 gr. O osudech Kelleyových viz Svátek, Obrazy z kulturních dějin česk. I. str. 133. an.

Thomas Pintschgvart Olomucensis 20 gr. alb. Gentianae uncia una 7 den. Bacca lauri unciae IV 4 gr. alb. Myrrhae uncia una 4 gr. alb. El. Eleschoff. uncia 4 gr. alb. Hierae picrae Galeni uncia una 6 gr. alb. Hierae Logadii uncia una 6 gr. alb. Pestilentialium uncia una 12 gr. alb. De serapino uncia una 10 gr. alb. Aggregativarum uncia una 12 gr. alb. Arthriticarum uncia una 10 gr. alb. Pil. de mezereo uncia una 10 gr. alb. Trochisci de rheub. uncia una 16 gr. alb. Trochisci de myrrha 10 gr. alb. Trochisci de lacca 10 gr. alb.

Pag. 574—577 prázdná.

Pag. 578.

Discipulorum illustrium nomina, quos in diversis habui locis:

Maximilianus et Gundackerus fratres germani, barones a Liechtenstein.

Joannes et Ladislaus a Praga, barones Austriaci, quorum etiam privatus informator fui.

Tres fratres barones a Puchenheim, Austriaci.

Tres fratres barones a Giles, Austriaci auf Sonnenberg et Holobrun.

Dn. a Zinzendorff, Austriacus baro.

Rudolphus baro a Schlenitz, Lusatius.

Wilhelmus Leo baro a Rziczan, Bohemus.

Zdenco baro a Waldstein, Moravus.

Bartholomaeus baro a Waldstein Arnoviensis, Boëmus.

Comes ab Hardek.

Duo barones a Presing, Austrii.

Weichardus et Paulus Volgardus ab Auersperg, barones Austriaci.

Carolus a Zerotin, Casparis Melchioris in Boëmia filius.

Henricus a Zahradeck nobilis Moravus.

Domini ab Zahradek fratres, Krnowii in Morawia.

Georgius Sigismundus Pracksicky a Zastrzel et Buchlovii.

Nobiles Wenczelik, tres fratres non procul ab Iglavia.

Albertus Bukuwka de Bukuwky.

Hoddiegowský Adam.

Smrczka.

Doctoris Hohe, jure consulti filii duo Austriaci Vienna.

Autobiografie Borboniova.

Pag. 580.

Aetas mea, Matthiae Borbonii, quam mihi Dominus clementer in hoc mundo largitus est. Natus sum in oppido Minore Colonia in tractatu Pisnensi olim propter aurifodinas celebri, sub nobili domino Wenceslao Wintirz de Wlckowicz, anno Christi 1566, mense Augusto, diebus proxime praecedentibus festivitatem s. Bartholomaei, (certum quippe diem ignoro), patre Stephano Burda ibidem olim nato et matre Katharina ex oppido Kassehowitz tribus milliaribus a Colonia distante.

Initia doctrinae litterariae domi didici ex Joanne quodam Pisceno monoculo, item Joanne Caelestino, Joanne Katerzinka cive Glatoviensi. Postea annos natus 10 missus fui Suticium, ubi tantum per medium annum audivi M. Joann. Bistricenum. Inde abductus domi commorabar annum dimidium. Glattoviae totum triennium exigo, sub rectore quodam bono viro Franco, qui ibidem linguam nostram Boëmicam didicit, et utiliter illi scholae praefuit. Abeunte illo in patria loca, successit illi M. Paulus Cubinius Altomittenus, Misa eo adductus. Interea vero quia non ad omnes lectiones eius eram aptus, audivi cantorem Claudium Scutium, et post illum Georgium Tachovinum, qui ambo cives Glattovienses facti sunt. Sub hoc tempus dissipatur schola propter miserabilem exustionem, quam quidem ego non spectabam, nam domi febre tertiana cruciabar, quod omnino aetatis meae crediderim fuisse anno — 14, climaterico nimirum secundo.

Anno meae aetatis — 30 (Christi — 96) rediit eadem febris, cum in itinere Basiliensi essem cum generoso domino domino Joanne a Wartenberg etc., qui annus erat climatericus sextus, unum sex annis metiendo et me graviter diuque torsit.

Glatovia Lunam proficiscor cum M. Joanne Rosacio Suticeno; ubi tantum dimidium commoror annum et pariter ipsum Rosatium audiebam, quam Matthiam Svidnicianum.

Luna Pragam venio, et M. Joanni Standero Beronensi in scholam Stephani commendor, apud quem tantum medium exigo annum.

Ex schola Stephani provolvor ad Michaëlis in Novam Pragam ad Adamum Rosacium, apud quem contrivi integrum annum absque paucis septimanis. Raconae, quo me invito Rosacio dedi, sub Joanne Mendicillo Zateceno, dimidium confeci annum, in patria grassante peste item dimidium; rediens sub Joanne Wokorineo Zluticeno medium item vivo annum.

Coloniae ad Albim sub Samuele Georgillo Glattovino integrum exegi annum.

Chrudimii sub Felici Teutobrodeno dimidium annum.

Mezericii ad Oslavam sub M. Joanne Ursino, integrum quadriennium, postea ipsius collega per sesquiannum.

Anno 96, ipsis feriis Simonis et Judae, quinque integri anni elabentur, ut praesum generoso domino domino Joanni a Wartenberg etc.

Domine mi, quod reliquum est vitae meae, si quid reliquum est, pro tua gratia et misericordia guberna.

Hactenus autem vitae meae anni ad ferias Bartholomaei videntur elapsi — 30, in quibus labor et dolor ingens.

Cum eodem autem Wartenbergio primum exegi sesquiannum Znoymae apud doctorem Joannem Pomarium a Pessekau.

Iglaviae in mensa Joannis Hinconii, notarii publici, in aedibus vero viduae Liedelianae a Liedlau, matris Augustini, caesarei telonarii Pragae etc. integrum annum, ubi commensales nostri erant:

1. Generosus dominus Zdenco a Waldstein, filius domini Henrici Mezericii olim habitantis.

2. Generosus dominus Paulus Wolkardus, baro Austrius, cum fratre generoso domino Weichardo etc.

3. Nobilis Heinricus Zahradecky, cuius pater in Trztinicz degit.

4. Nobilis Georgius Sigismundus Pracksicky a Zastrizel, modernus meus discipulus.

5. Nobilis dominus Adamus Ropalius a Rieffenberg, eorumdem praeceptor.

Cum iisdem postea Bregae in Silesia in una et eadem mensa et aedibus, conjunctis et communicatis operis, totum exegimus annum, apud optimum virum Josiam Rotermelium, telonarium caesarium ad nigram aquilam.

Napagedlii substitimus integros tres quadrantes, dum nos ad iter Helveticum adornamus.

In Helvetia exegimus annum unum integrum cum tribus mensibus.

Rediimus Napajedlium et ibi substitimus quatuor menses; inde Deo duce sub finem Septembris descendimus in Italiam.

Pag. 587—592 prázdná.

III.

Denník z roku 1622.

Pag. 1. A male informatis iudicibus ad melius informandos conceditur appellatio. (Si non sit lata sententia): Borbonius non erit privandus facultatibus:

1. quia non ipsius, sed uxoriae; propriis per milites bis est exspoliatus.
2. quia, si quid superest uxoriarum, impendenda ipsi erunt ad praeparationem medicamentorum chymicorum, quibus hactenus summo opere prae omnibus otiis adiuvare Pragam studuit,
3. quia ipsius crimina in C. M. tanta sunt, ut huiusmodi poenis carceris et privationis bonum non promeruerit. Investigentur isti, qui populum in curiam convocaverant.
4. Tradunt omnes, ut paupere vixi. Et qui voluit possidere τὸν οἶνον μοῦ, plus obtinet magis ex arbitrio, quam de iure.
5. Diripuit bona Popp, regius secretarius, quem phthisicum et ramenta pulmonum eiectantem curavi, et ego, qui studii S. C. M. tueri, puniar, plectar, bonis privabor? Et Peyr poenis ereptus? Idem crimen, si crimen; cur non eaedem poenae? Ita silentium imperatum ab nominatis Caesaris iudicibus. Quare? Quia vexat censura columbas! Hoc populus, hoc Pragenses quirites, quiritumque pedisequi abunde testabuntur interrogati.

Potestis retractari post latam sententiam, sed a superiore vel potius supremo magistratu.*)

Pag. 2. Severýn Táhlo z Horštýna, sekretář.

7. Septembris datum decretum na svod do domu J. M. C. panu rychtáři.

Jiřík Šíp, hejtman na Hrádku nad Sázavau J. M. pana hofmistra nejvyššího.

Argumenta interpellationis:

1. quia antiquus dierum,
2. quia vita praecessit laudatissima et multis diligenter inservitum,

*) Co je dále ještě psáno na 1. stránce, není čitelno.

3. quia omnia fere uxoriaria et testis firmat,
4. quia culpa mea levior, quam ut tantam poenam promeruerit,
5. quia ad medicum instructum pecunia oportet, si subtilia medicamenta paranda.
6. Cur non idem fecerunt, ut praesente capitaneo et eius iniussu populum convocarunt

et ab aliis invicem separarunt, a senatoribus decem viros, tribunos et c. Et in unum Borbonium totam culpam coiiciunt. Cur non punitur Peyr? Cur Kautský, qui linguam in directura praebuit?

Joannes Bugenhar: »Si Christum nescis, nihil est, si omnia cetera discis.«

Non omnibus dormio, non omnibus servio. Omnibonus Theodorus adest, gaudete timentes, vobiscum mox faciet pia vota.

Pag. 3. Rejstřík, co z domu doktora Borbonia tři sekretáři: Hans Popp Jan Rasper a Kašpar Písař pobrali a odvezli na třech vozích formanských:

Seslí osum harasem vyšívaných. Tři sesle červenau kůží potažené. Velkau sesli z dutýho dřeva, jinak meridionaria sella. Almárku vysokau cínem obloženau pro umývadlo, kterau od stěny odtrhli. Dvě sesle červenau kůží povlečené. Almárku kautní. Stůl fládrový. Čtyři tabulky malý, barvený. Koberce dva kožený, jeden od stěny odtržený, druhý se stolu toho fládrovýho. Rohy od stěny odtržený. Čtvero loží dřevěných. Tři almárky zelený, nízký, s kruhy pocínovanými. Almárku vysokau, zelenau, pro šaty. Almárku vykládanau, žlutau s šuflády. Ložních šatův velkých, prachových dvaceti kusův. Kožených polštářův větších, menších se čtrnácti.

Pag. 4. Obruč železný na sud vinný a k němu fizír moravský v dřevěný pošvě. Dvě stříkačky mosazný. Škop měděný, pocínovaný. Külfass měděný, pocínovaný. Kotlíky pro vaření ryb tři. Kotel ku praní šatův. Kšíry nový na dva koně. Dvě truhly vykládaný, žlutý, velký. Z truhly zelený na dva pláště saukený. Kožich dlauhý, kůžičkama liščíma podšitý. Šaty mužský dvoje. Dvě sukně ženský, damašková a dykytová, kteréž k svý potřebě žena má koupila. Dva kabátky hedvábný. Pět koberců tureckých. Tři koberce prostý. Futro liščí hřbetový od P. V. Magrle.

Pag. 5. Užitky a moci 12 kamenův J. M. paní, paní Trčkový sem vypsal. Ze jména těchto: jaspisu, granátův, krystalův, koralů červených, tyrkysu, smaragdu, hyacinthu, amethystu, perel, safíru, sirotku.

Pag. 5. Memorial, aby pan Daniel připravil. I. Extractum esulae. II. Baccarum viridium sambuci. III. Baccarum spinae infectorum, et ali quam partem ipsarum buccarum, ut exsicet, ita ut esulae pro extracto ad hiemem. IV. Quintam essentiam perlarum, quia sunt pro podagriis, ex Anselmo Booto. V. Elixir proprietatis Paracelsi pasta pro principe. VI. Auri potabilis praeparationem, ne diffla[illegible]

et de menstruis in primis sit sollicitus, praesertim iis, quae sint absque acrimonia.

In Glück erhebe dich nicht,
in Unglück verzage nicht,
denk, dass der Gott ist solcher Mann,
der Glück und Unglück ändern kann.

Eckenberger, podagricus, comes intimus Caesaris*) Episcopi Hungariae dno. Opavia principis est. Hamburgum IV agnos. Eperger in Scepusio. Lentschovii medicus Samuel Spielenbergensis. Tirnavia Martinus Brunensis. In Transilvania Mathias Erbinaeus.

Iter in Scapusium geminum: alterum ad Cracoviam tutum, alterum ad Olomutzium et inde per Teschinoviam ducatum, sed valde infestum a Kozakis et aliis.

Omnia contemnet, qui mortis spicula cernit,
omnia despiciet, quisquis sua funera novit.
Humana objiciet, quisquis coelestia quaesivit.
Facile omnia contemnet, qui se moriturum novit.
Omnia contemnent, quos mortis spicula terrent.

Eleonora, Mantuae ducissa, dni. imperatoris Ferdinandi II. coniunx.

Epitaphium.

Quisquis est eonia, qui me cantare cicuta
Audisti vatem, verba suprema lege!
Errorum fueram calamoque et voce magister,
catholica melior morbo magister ero.

Toho roku již hrubě na nohy svý sem ustával, zvláště když se celý den po dláždění choditi musilo.

Frater B. Valentin: »Canis, lupus devorabit leonem, simulacter ab eo deglutiatur.« Id est: Per antimonium ter trajiciendum aurum. Vide. Comp. Basil. Chym. pag. 90. In oleo salis XIV. Confer haec cum terra sigillata montani in ms. nostro.**)

—13. Listy s tištěným úvodem do kalendáře.

Pag. 13—116. Kalendář.

4. *2. ledna.* Suplikoval sem k J. M. císařské, k J. M. knížeti Karlovi z Lichtenstejna, k JMti pánu, panu kancléři nejvyššímu.***)

Psaní k J. M. paní, paní Trčkový o dekret, aby to vše do Vídně posláno bylo.

Jan Oldřich z Eggenberka býval téměř stále podagrou k loži připoután. O tom: particularis regiminis Ferdinandi II. (Amsterd. 1637), pag. 74.—76. Životopis Eggen- H. von Zwiedineck Südenhorst, Hans Ulrich Fürst von Eggenberg. Wien 1888.
Nejvyšším kancléřem 1599—1628 byl Zdeněk Vojtěch Popel z Lobkovic
Basilius Valentinus, mnich řádu benedikt., žil na poč. 15. st. v benedikt. klášteře kém a obíral se hlavně alchymií a lékařstvím. V alchymii platil vedle Paracelsa po

Pag. 14. *4. ledna.* Psal sem ku panu Václavovi z Fliessenbachu in causa praxeos medicae et librorum pharmacopaeticorum. Odpověď: »Že mne lituje jako svýho milýho přítele, ale že mi na ten čas pomoci nemůže, až J. M. osvícený kníže Karel se z Vídni navrátit ráčí.«

Pag. 14. *8. ledna.* Tredecim octidua elapsa arresti mei domestici, et in curia praefluerunt ante triginta duo plene. Mors vel captivitas.

Pag. 16. *15. ledna.* Šebestovi dlužen zůstávám ze 2 fl. již jen 30 kr.

Pag. 17. *16. ledna.* Sníh pršel ve dne i v noci předešlé.

Pag. 17. *17. ledna.* Zima ulevila bez větru. Simeon Trunsa, Jan Hrabík, Boleslavští, mne navštívili.

Pag. 17. *18. ledna.* Zima ulevila.

Pag. 18. *18. ledna.* Meliora nova de rebus meis et uxoriis. Tu, qui in coelis habitas, in fugam converte inimicos tuos et nostros.

Pag. 18. *19. ledna.* J. M. císařská ráčila vyjeti z Vídni po samých vobědech do Salzpurku a odtud do Inšpruku. Fluctuavit mare domestici ventis toto die.

Pag. 20. *24. ledna.* Led.

Pag. 20. *25. ledna.* Led.

Pag. 20. *26. ledna.* Led. Gratae litterae cum pollicitacione.

Pag. 20. *27. ledna.* Led. Litterae Viena a natis, me esse in gratia apud imperatoris Majestatem. Laurentius Glatz de Parentino, Joannes Baptista Khamna, capellanus scripsit. Šebestiánovi Stříbrskýmu do města Světlý odeslány 3 kopy gr. po panu Tobiášovi, měštěnínu odtudž. Item Václavovi Nosidlovi do Litoměřic psal jsem o prodeji dvoru Nosidlovskýho. Též do Sušice Tobiášovi Pavlovic švagrovi. Žalobník a sok můj při dvoře ve Vídni že byl cís. rychtář malostranský, již J. M. C. v kanceláři sekretář a před tím dávno dvorský apatekář.*) S ním jsem nikda nemluvil, a právě to člověk mně neznámý a já jemu též neznámý. Scripsit disertis verbis Joann Baptista, S. C. Majestatis a sacris intimus. Litteras habet Laurentius Glatz de Parentino.

Pag. 20. *28. ledna.* Vítr v noci od půlnoci k východu velice silný. Tobiáš hospodář má býti doma v Světlý.

Pag. 21. *30. ledna.* Pan Filip sekretář vdával dceru svou za pana Kropáčka

Pag. 22. *30. ledna.* Bečka soli ze Sušice poslána panu M. Jindřichovi do Boleslavě po Adamovi Trubači.

Pag. 22. *31. ledna.* Jan Pachta z Klatov, ujec pana Pavla Michny, causa surditici consultavit.

---

celé 16. a 17. st. za nejvyšší autoritu. Napsal několik alchymist. a chem. spisů, n. p.: De quintessentia. De rebus naturalibus et supernaturalibus. De macrocosmi magni mundi mysterio, (vyd. v Marpurgu r. 1509) a j. Jeho díla byla r. 1572 v Basileji vydána. (Kopp H. Die Alchemie. Heidelberg. 1886.)

*) Jan Hegner z Rösselfeldu.

Pag. 22. 1. *února*. Psaní k J. M. paní, paní Trčkový a Šebestovi na Světlau učiněno. Sestře M. Skály Evě odpověď na její starou žádost dána, by přímluva za ni učiněna ku pánům Klatovským. Přímluva není učiněna z jistých příčin. Než poznamenání jí dáno rukau Samuelovau, kdež sem se já vlastní rukau podepsal, že po panu ujci jejím vydáno 5026 kop gr. č.

Pag. 22. 2. *února*. Pan Pavel Michna z Vídně do Prahy se navrátil šťastně. Dnes mý věci řízeny a dobře v Bohu vyřízeny. Posláno Šebestový manželce po dceři 30 kr.

Pag. 22. 4. *února*. Frigida itaque aura, quod volunt fysici, non impedit infectionem. Opět Šebestový manželce posláno 30 kr.

Pag. 22. 5. *února*. Captivitatis meae integer elapsus est annus. — Šebestián se navrátil z Prahy. Psáno urozené paní, paní Maří Majdaléně Trčkové, rozené z Lobkovic, paní na Kumburce, Opočně, Světlé, Lipnici, Ledči, Kopidně, Rovnicích.

Qui Michnam laudat, divina charismata laudat;
Non habet huic similem Caesaris aula virum.

Pag. 23. 8. *února*. Kněz Matouš Konečný v Brandejse pana Žerotína umřel, jsa tehdáž vyhnancem s mnohými jinými.*) Psáno urozenému a statečnému rytíři panu Maxmilianovi Pechlarovi z Mammingu, J. M. C. lidu válečného kapitánu.**)

Pag. 24. 8. *února*. Den pěkný, jasný, teplý. Pan V. Magrle s švagrem svým mne navštívil s panem Pachmanem.

Pag. 23. 9. *února*. Vidíny tři slunce a tři duhy vokolo šestnácté hodiny nad Prahou. Urozenému pánu, pánu Sezimovi z Vrtby na Vrcholtových Janovicích, Křešicích a Červeném Hrádku, J. M. C. tejné radě a hejtmanu.***) Vypraven Šebestian k J. M. paní Trčkový. Den pěkný, jasný, teplý ráno; pod večer pošmurný.

Pag. 24. 12. *února*. Rozjiżování bylo, a to veliký. Na Světlý býti zase má Šebestián.

Pag. 26. 13. *února*. Den teplý a právě jarní.

Pag. 25. 14. *února*. Den teplý a jarní. Ten den vracujíc se z rathouzu Starýho města Pražskýho bratr můj Václav naposledy mne v arrestu mým navštívil.

Tonitru in ponte Pragensi demolitus est miles in somnis et fornix plerisque in locis undavit, dum illi inambularem. Aquae quoque ad aridum transierunt. Somnium.

---

*) Jireček, Rukověť I. 383.

**) »Don Baltasar de Maradas zabavil statky Tedražice a Kolínec Mandaléně Perglarové, rozené Janovské z Janovic, kteréž v summě odhadní 9233 kop a 14.420 kop míš. byly postoupeny kapitanu Maxmilianu Pechlarovi z Memminku na srážku jeho pohledávky za služby vojenské. (Bílek, Děj. konf. 422.)

***) Sezima z Vrtby byl r. 1622 hejtmanem na Novém městě a členem kommissí, jež měly vyšetřovati menší přečiny v povstání jakož i nároky žen a věřitelů na skonfiskované statky.

Smlauva post dominicam Invocavit stala se mezi panem Rudolfen Ferdinandem Lažanským a Václavem, bratrem mým.

Pag. 26. *15. února.* Aquae pontem eundem superaverunt et directo cursı templum Patrum per januas excussas impleverunt noctu. Voknı pro led zadělávaný. Den jasný a pěkný.

Pag. 25. *16. února.* Den pošmourný, neveselý.

Pag. 25. *17. února.* Den pošmurný, nejasný a neveselý. Šebestový ženě dánı 30 kr. Pan Ladislav Julius Kurtzpach začal stonati.

Pag. 27. *20. února.* Psáno na Světlau J. M. paní, paní, panu Adamovi synu Šebestovi et duo exemplaria dominis transmissa. Šebestovi ode sláno po Tobiášovi 30 kr. a Tobiášovi dáno za posloužení 15 kı

Pag. 27. *20. února.* Den pošmurný.

Pag. 28. *21. února.* Den kalný, pošmurný. Paní Trčková do Prahy přijel pod večer.

Pag. 28. *22. února.* Tobiáš Rejsek z Světlý teprv odešel z Prahy. Georgiu Crommeromontanus, Silesius, medicus apud dnm. Nicolaum s. ı Poloniae mareschalum Krepicii, non procul a Varschavia. Psa sem k němu v příčině mý sancti regii tincturae. Po lokajovi J. M paní Trčkový psal mi Šebestián, že J. M. paní na Světlý m očekávati.

Pag 27. *23. února.* Rozkvetla J. M. pana písaře nejvyššího láska ke mn paní též i panny Benigny. — Vítr, déšť, pošmurno.

Pag. 27. *24. února.* Sníh pršel velice. Václav, bratr můj, ve čtvrtek na sv. M těje ve tři hodiny na noc, šlakem jsa poražený, zemřel. Měl vě svýho okolo čtyřiceti osmi let. M. Casparus Vagner, primar pastor ad S. Trinitatem in Minore Praga, in templo germani Paní Anna Elpognarová na Poděbradech, hydropica: II saccu et II morsellos ad alvi apertionem et aquae excutionem.

Pag. 28. *26. února.* Šebestian dnes dvě neděle jest na Světlý. Šebesto ženě posláno 1 fl, tak za všecken čas, co u mně je, vzala 4

Pag. 30. *27. února.* Pan Mikuláš Elpognus, hejtman na Dymokuřích, br lékařství paní Anně Evě Elpognové, sestře své, do Poděbra Exsolvit iuste omnia. Zůstal dlužen 1 kopu 15 kr., neb ned než 5 fl. maje dáti 5 kop 15 kr.

Pag. 29. *28. února.* Den velice pěkný, teplý, jasný a právě jarní.

Pag. 30. *29. února.* Václav Borbonius, bratr můj, byl pohřben u sv. Jan pod Ouvozem jdauc na Pohořelec v kostele blíž oltáře. Kázán nad ním učinil kazatel německý od sv. Trojice, pan M. Kašpa Wagner. Založil je na slovích sv. Pavla k Efezským, V. 2: »Christu dilegit nos et tradidit semet ipsum pro nobis oblationem et ho stiam Deo in odorem suavitatis« a pověděl potom de vita mortu co se náleželo. Na pohřeb z arrestu nebyl sem propuštěn, ač s za mne rukojmové stavěli, a tak žádnýho sem nepohřbil z svých

Pag. 29. *1. března.* Pan Filip Fabricius z Rozenfeldu, sekretář, do Vídně se vracel z Prahy. Time inhiatorem tuorum bonorum etc., servitorem huius quotidianum.

Pag. 30. *1. března.* Navigatio in fluminibus pura aqua. Somnium et nuntius mox de cadentibus ex ponte περὶ τοῦ ἀργυρίου. Benedictio Domini! Sperantes in se Dominus non deserit unquam. Dic anima mea: »Iste pauper clamavit et Dominus exaudivit eum et ex omnibus tribulationibus eripuit eum, propterea vota mea Domino reddam in conspectu omnis populi eius.

'ag. 30. *3. března.* Den veselý, teplý a právě jarní. Scripsi Litoměřicium ad affinem Venceslaum περὶ τοῦ χαλκοῦ. Do Rakovníka lékařství paní Kateřině Kavanový posláno. Item Jiříkovi do Škvorče.

g. 30. *4 března.* Den pošmurný, zimavý. Pan Pavel Michna vzkázal, že od věcí ženských nic nemá bráno býti. Po panu Janovi Pachtovi mi vzkázal. Paní Trčková z Prahy na Světlou zase odjela. Kněz Viktorín Vrbenský a Mistr z Tejna Vltavy v Dobrovici u Boleslavi Mladé umřel.

ıg. 29. *5. března.* Den pošmurný, zimavý, studený, deštivý. Hac vespera elapsa sunt XXI octidua domesticae meae captivitatis.

ıg. 31. *6. března.* Rugitus leonis in arce sub vesperam horribilis auditus, qualis ante irruptionem Passaviensium Pragam, qualis ante mortem Rudolphi II., qualis ante victoriam Ferdinandi II., imperatoris. Den pošmurný, větrný, deštivý.

ıg. 31. *7. března.* Dirige conatus nostros, Deus alme! Nostrum opus ut laudi serviat omne tui. Praveno, že dnes J. M. knížecí, Karel z Lichtenstejna ráčí býti na Světlý u pana Rudolfa Trčky. Den pošmurný, větrný, deštivý, podvečer jasno. Hactenus Martis furor ab astris dependens a Januario.

ag. 31. *8. března.* Toho roku židé v Praze na přesný chleby svý k veliké noci semlíti dali jedenácte kop korců pšenice, protože mnoho přespolních židů u sebe měli. Jindy, předešlých let, toliko šest kop a nejvíce osum kop korcův mouky pšeničné vypotřebovali. To rozprávěl Jan Váňa, mlynář. Stuvartii, cuius pium nomen tota nocte animum meum exagitavit, antea plane inauditum. In collegio Carolino omnia privilegia obsignata.

ag. 32. *10. března.* Den nestálý a větrný.

ag. 31. *11. března.* Pana Prokopa Dvořeckého*) hlava dolů s brány městský spadla vokolo osumnáctý hodiny; vzata od popravců k dalšímu opatření, na ráno neb na zejtří dána zase na svý místo, jakž praveno.

ag. 32. *12. března.* Novilunium. Den větrný, pošmurný, deštivý.

ag. 33. *13. března.* [Sněm na hradě Pražském o kladení do desk českým jazykem léta 1495.]**) Rozuměti tomu, že prve vkladové se dáli

*) Z Olbramovic.

**) Zpráva tištěna v kalendáři, k níž Borbonius poznámku připsal.

jazykem latinským, jakž mnoho příkladů před rukami. — Šebestianovi odesláno na Světlau na outratu 3 kopy gr. a široký šedesátník obzvláštně, kterýž poštýři v Habru vydal; přijal to k sobě posel Josef, J. M. pana Trčky poddaný.

Pag 33. *14. března.* Den dešťavý, kalný, pošmurný. Rukojmův za mne shledalo se šest, a poněvadž J. M. C. pan rychtář pryč odjel, propustil sem je. Na zejtří den postaviti se mají zase. Bylo odloženo do 18. hodiny. D. Schub, D. Gulielmus, pan Pavel Aretýn, Jan Löfl apatykář, pan Pavel Zahořanský, Tomáš Harpačík, bratranec můj, M. Baltazar bradýř, M. Jakub Zabonius slíbili. Pan Jakub Lavín, Karolides Daniel, Tobiaš Huml, Simeon Polydor, Matiáš Švik, pan Filip Junker zlatník se spářili návodem mých dobrých přátel, kteřížto osla přes pytel bili. Tomášovi řečeno [14. Martii] od pana rychtáře J. M. C., že za šelmu slibuje, za rebella a že sám rebellem býti musí.

Pag. 33. *15. března.* Den jasný, jarní. Suplikoval sem v příčině rukojmův k J. M. pánu ze Vchynic. Dána hned odpověď od J. Mti.

Pag. 34. *15. března.* Ani na ten den rukojmové přijati nebyli; rozpuštěni jsau. V tom přišel dekret, aby osedlý přijímal a zapsati dal a mne v domě do příjezdu J. M. knížecí aby zanechal. A toliko aversa facie na mý suplikaci napsáno bylo a zapečetíno sekrýtem, na němž jeřáb vyrytý Buď byl pana Kapra, buď pana Severýna Táhly.

Pag. 33. *16. března.* Den kalný, pošmurný.

Pag. 33. *17. března.* Den studený, pošmurný, větrný, sněžný. J. M. paní Pruskovská z Vídně přijela. Opět rukojmové moji se postavili u pana rychtáře J. M. C.; propustil je prázdný a dvě hodiny u něho strávili. V outerý pak půl čtvrtý hodiny tamtéž strávili. Lítost a hanba!

Pag. 33. *18. března.* Den studený, pošmurný, větrný. Vox audita utraque parte. Šebestianový ženě dány 2 fl, a tak všeho jí samý dáno 6 fl. V pátek ve 22. hodinu vidíny tři slunce k západu; stály více než hodinu. Třetí brzo za mračno zašlo v Boleslavi.

Pag. 36. *20. března.* Den nestálý, pošmurný, větrný, studený.

Pag. 35. *21. března.* Den nestálý, pošmurný, větrný, studený s krupkami. Z Vídně J. M. knížecí vyjeti ráčila. [Sněm v Augspurce o pomoc proti Turku léta 1566.]*) Hoc anno natus sum; exegi LI annos

Pag. 36. *22. března.* Vítr, sníh. Žid Passavant, monetarius, rediit Viena.

Pag. 36. *23. března.* Ráno sníh, od večera den jasný, teplý. Brány knížky po Kochanovi od J. M. C. pana rychtáře.

Pag. 36. *24. března.* Pošmurno a velice studeno, podvečer s oteplením. Co jsem já nejvíc hříšný, co jsem já největší hříšník! Šebestový dáno 16 kr. U sv. Jindřicha pan farář oznamoval, že J. M. C., pán král náš nejmilostivější, z milosti a lásky dovolovati ráčí, ab

*) Tištěná poznámka.

v Tejně u matky Boží v Starém městě Pražském a u sv. Jindřicha v Novém městě posluhovalo se stolem večeře Páně obojí částkou, takž jakž Boží nařízení vyměřuje. Doloženo, že to objednáno skrze J. M. knížete Karla Opavského, J. M. C. místodržitele.*) Šebestian Chlole z Arrsína v Brandejse bral lékařství. Pan Tomáš z Proseče a na Jírnách vzal svá lékařství i jeho paní. Paní šlechtična Vchyňská de aprugna. Pan Ladislav Kurtzbach půl sudu piva bílýho. Pan J. z Vartenberka τὸν μόσχον, ἀμνὸν μή.

Pag. 36. *25. března.* Principis reditus Viena ad dominum Trčkam exspectatur. Pošmurno, větrno, zimavo. Anticipaverunt diebus sex celebrationem.

Pag. 36. *26. března.* [Dešťů očekávejte.] Tak se stalo. Od poledne hrubě pěkný den. Šest neděl minulo, jak jest Šebestian na Světlý, neb z Prahy vé čtvrtek vyšel.

Pag. 37. *27. března.* Den pošmurný, neveselý, bez jasnosti slunečný, mživo, deštivo, větrno i v noci z soboty na neděli.

'ag. 37. *28. března.* Den pěkný, jasný, bez větrů ráno, ale pod večer pošmurno i vítr i déšť.

Pan Jan Jiří z Vartenberka lékařství pro svou melancholii od Jana apatékáře blíž mostu ode mne předepsané vyzdvíhl a na Nový zámek odjel, by ho tam užíval.

'ag. 37. *29. března.* Oblačno, pošmurno, dešťavo a tak právě smutná Veliká noc dle předepsání Miltnova. Větrno pod večer. Paní Pruskovská vzkázala mi, že mne navštíví mimo naději a abych sobě nestejskal.

ıg. 37. *30. března.* Den pošmurný, však bez deště, bez větrů. Pan Václav Elpognar, bratr pana Mikuláše, byl u mne jsa posekán na levý ruce. Dnes a ve čtvrtek převazován.

g. 37. *31. března.* Den pošmurný, však bez deště až do noci. Monetarii: žid Hans de Vite, Jobst von Brüssel, a pan Pavel Michna praveno, že není v tom počtu.**) Panu Joachymu Babkovi pás z barchanu na průtrž po pravý straně udělán. Když se zakašle, dělá mu těžkosť, jindy ne hrubě. Emplastrum Aptini cum pinguide.

. 37. *1. dubna.* Vítr veliký od nešporů se vzdvihl. V pátek na šildvachu z čistýho jasna na zámku na Náchodě voják hromobitím zabit.

Suplikoval sem J. M. paní Pruskovské, ne mei curam in adventu principis deponat sed et alios intercessores sibi adjungat, adjuncturam paní Žďárskou a paní Maternovou. Causae intercessionis praeesse ipsam.

---

*) Gindely, Geschichte der Gegenreformation, str. 108 a n.

**) Míní se nejspíše družstvo, s nímž 18. ledna 1622 uzavřena byla smlouva, dle které Janovi de Vitte a jeho druhům pronajímá ražení peněz v království Českém, v Rasích pod Enží a na Moravě na jeden rok (od 16. února 1622) za 6 millionů. Družstvo dalo se z 15 osob a mezi nimi byl též Pavel Michna z Vacínova. O škodě, již toto žstvo ražením špatné mince způsobilo a detaily viz: Bílek, Děj. konf. str. 1271. a n. dely, Geschichte der Gegenref. str. 327. a n.

Pag. 37. *2. dubna.* Praveno, že J. M. C. ráčila sněm do Edenburku Uhrš položiti k tomu dni.*) Sníhpršel pod večer velice hrubě.

Nicolaus Strauss für die Lungensucht acceptavit. Compellandus e etiam dominus Paulus Michna, si quidem ab illustrissima domi cancellaria negotium meum est ipsi commendatum, ut Pruskovic retulit. Hans de Vite, judaeus monetarius a snad i žid skrze ji židy Jobst von Brüssel. — Antepileptica medicamenta vniti paní Žďárský předepsal jsem v počtu osum, topika šest, a p slány jsau s suplikacími jinými a jinými. Dána odpověď po mé pacholeti, že to vše opatřiti chce bez mého dalšího se zanepraz ňování a přijato všeckno k odvedení onde a onde. — Extractu dulcamare cum spiritu vini allarum cum aqua cichoriae na m rozkaz udělal Jan Löfl v svý officině ad hepatis et lienis obstru tiones in icteritia flava et nigra melancholia et quartanis. — Pa Alena Maternová, rozená Lažanská z Bukova na Přítocích. Pa Alžběta Volfenie Žďárská, rozená Berková z Dubé a Lipého Kladně a Červeném Oujezdci.

Pag. 40. *3. dubna.* Chladno avšak jasno a nestálo. Plný vejpis perdonu je rálního sem dostal.

Pag. 40. *4. dubna.* Pršky, sníh. Paní švagrová odeslána na rathauz k přes šení příčin pana Lažanského k appellování. Daniel Švik purgator

Pag. 40. *5. dubna.* Větrno velice po vobědích. Sectio venae panu Švik

Pag. 39. *5. dubna.* Andres Herbst z arrestu rathauzního propuštěn. Byl v ně vokolo dvanácti týhodnův, avšak v hospodáře hořejší světnici, ja říkají. — Václav Nedvěd z Peclinovce. Jakub Leopold z Mořeň prokurator. Martin Prušek z Prušova, J. M. C. rychtář na M nice. Kněz Jan Sartorius, čtvery pilulky do Boleslavě, je pražs rodič. Ňáký pekařský, která někdy slaužívala u paní Kocíno březová voda. Neví se, kdy jest příčiny pan Lažanský složil; píše, že nedal času projíti právnímu.

Pag. 39. *6. dubna.* Nikolaus Strauss zu Schneeberg in der Neustadt d Meilen Wegs vom Annaberg, Buchdrucker des Herrn M. Alt Mollers Kalender; hats bis uf dem 1630 Jahre.

Den jasný, teplý velice s poledne, však dubnový.

[6. dubna, léta 1453 začátek dobývání Konstantinopole od Turkův.] A tak se poráží domnění lidský, že Turek nevytahuje do p až po stětí sv. Jana, 29. srpna.

Pag. 40. *7. dubna.* Den jasný, ráno studený a v dni teplý; v noci na pát byl znamenitý vítr.

Pag 40. *8. dubna.* Den pošmurný, deštivý. Táhlo rejtharův i pěchoty mno kornetů a praporců, něco k Kladsku a něco do Žateckýho kra jakž praveno.

*) Khevenhiller, Ann. Ferd. tom. IX. pag. 1671.

**) Tištěná poznámka.

Pag. 42. 8. *dubna.* Na Malý Straně odsouzen právem krieksmanským pán ňáký Jan Jerstoff a sťat. Dáno mu za vinu, že jest ňáký list k hraběti Ernestovi z Mansfeldu posílal a sám že se měl také k jeho vojsku připojiti.

Pag. 40. 9. *dubna.* Panu Janovi Chrysostomovi Šverýnovi běží na 74. rok. Pravil to u mne v domě.

Pag. 41. 10. *dubna.* Tumult v Tejně pro kněze Jana Lociku, který odtud vyzdvižen a na jeho místo kněz Jan Kotva dosazen jest.*)

Pag. 41. 11. *dubna.* Den dešťavý, pošmurný. Spor se stal, má-li slyšeti paní švagrová příčiny čili. nic. V zejtra zase se postaviti má. Snad uráčí to páni k zejtřku. Paní Kateřina Štumbergerová za příčinau paní Alžběty šlechtičny, sestry svý, ze Vchynic a Tettova u mne se zastavila. Casus obstructionis mentium a quatuor mensibus. Nota bene: purgans caesarium ex senasute et aliis. Skobová: paralysis manuum et genuum. Václav Scebířský ode mne odjel na Zásmuky.

Pag. 42. 12. *dubna.* Panu V. ze Vchynic psal sem; item synu Octavianovi i J. M. paní samý de me liberando.**) Šebestovi odpověď na Světlou. Šebestovi na Světlou poslány 4 kopy gr., oplaceny panu Tobiášovi půl druhýho zlatýho na širokých dvaugroších a témuž Tobiášovi dáno od chůze 20 gr. bílých. Manželce Šebestový dáno po čtyřikrát po půl zlatým a jednau celej zlatý, a Šebesta dal jí též zlatý a potom denár bílý. Švagrový mý opět odloženo na rathauze staroměstským, protože málo pánův bylo, že jí vzkáží, kdy se bude míti postaviti.

g. 41. 13. *dubna.* Dnes první trančík přijala paní Alžběta ze Vchynic.

g. 41. 14. *dubna.* [Alchymista knížete Virtenberského, podvodník, obě-

*) Gindely, Gesch. der Gegenref. str. 111.

**) Borbonius měl styky s různými členy rodu Vchynských, i nebude na škodu pozati k jich příbuzenství:

Václav Dlask ze Vchynic († 1542).
Anna z Vřesovic († 1556).

(1590). Anna Pausarová z Michnic († 1598). — Radislav I. (1619.) — Estera z Vřesovic. — Václav († 1560).

lav Vchynský ze chynic a Tetova (1572—1626). Alžběta Krajířová z Krajku — Jan († 1597). — Rudolf. — Radslav (1660). — Vilím prvý hrabě († 1634). Alžběta Trčková, dcera Marie Magdaleny Trčkové. — Oldřich († 1620). — Kateřina 1. Wolfgang Stubenberk. 2. Bohuslav Jiří Krakovský z Kolovrat. — Anna

Jan Octavian († 1679).

Adam Karel — Adolf Arnošt — Anna — Sabina. Purkhart Střela. — Estera — Alžběta († 1622).

Dějiny rodu Vchynských za Rudolfa, Matyáše a Ferd. II. poskytovaly by látku k velmi ímavé monografii, jež by s dějinami doby velmi úzce souvisela. Borbonius přišel ve ky s Vchynskými nejspíše prostřednictvím Marie Magdaleny Trčkové, jejíž dcera byla vdána za Vilíma ze Vchynic.

šen.]*) A tak podvodník oběšen a ne alchymista, kterýž má býti muž dobrý a rozumný a ne klamař.

Pag. 41. *15. dubna.* [nestálé slunce]**) Bylo tak. Pan Vilím ze Vchynic dnes začal požívati svýho lékařství, ad praecautionem vertiginis. Paní Vchyňská s pannou Esterau šlechtičnau příčinau některých lékařství mne navštívili. Item paní Alžběta Služská.

Pag. 41. *16. dubna.* Exsolvendi a domino Stephano Gerstorfio pro medicina 9 kop 22 gr., a Scebusio 4 kopy.

Pag. 42. *16.* dubna. Pes velký niederlantský a kocour morovatý na lavici svěsíc hlavou dolův leželi. Conterre Domine inimicos nostros!

Pag. 44. *17. dubna.* Zahřmělo nejprve tohoto jara. Na Valdicích datum mírné rozhodnutí od J. M. knížecí. 9 aprilis datum dekretu aneb patentu. Přijal jsem od Šebestiana psaní a v něm dokladu, že brzo J. M. C. do Prahy ráčí se strojiti a že J. M. knížecí u Světlý blízko ráčí býti. Psaní datum 11. Aprilis. Jan Panáčík, patient můj umřel ex hepatis obstructione et praetractione. Paní Kurtzpachová příčinou dětí syna svýho ráčila mne navštíviti. Item paní Šverinová příčinou svýho šlaku.

Pag. 43. *18. dubna.* Paní hejtmanová Sezimová naše Novoměstská ráčila u mne býti příčinau navštívení a ne pro lékařství. Darovala jí žena má písně a žalmy svázaný tištění Karolidesova.

Pag. 43. *19. dubna.* Panna šlechtična z Vrtby za příčinau lékařství svýho se u mne zastavila se pannau Alínkou Ropalkau. Pan rychtář J. M. C. též do domu přijda do malýho pokojíčku všel; rozuměti, že do něho chce ňákýho svýho služebníka ložírovati. Paní Stumbergová se paní Služskou přijely ke mně za příčinau paní šlechtičny větší i maličký i za příčinau pana Vilíma, jagrmistra nejvyššího. Uvedl pan rychtář J. M. C. ňákého šenkýře do domu mýho, aby v něm bydlel.

Pag. 43. *20. dubna.* Šenkýř začal se do domu mýho stěhovati se svou ženou na rozkaz J. M. C. pana rychtáře. Učinil to bez povolení J. M. knížecí. Proti tomu sem pohledával u J. M. pana hejtmana novoměstskýho a za přímluvu sem požádal J. M. paní jeho. — Ženě Šebestový dáno 4 zl. — J. M. arcikníže Leopold má bráti, jakž slyšeti, kněžnu dceru knížete Savojskýho.

Pag. 43. *21. dubna.* Item uvedl [pan rychtář] do jinýho pokojíku vdovu po doktoru Rottovi. Pán, pan Purkhart Střela na Chlumci odjel ku pánu panu V. ze Vchynic, k němuž, jakož i ku paní i k synu Octavianovi psaní sem učinil. Panu Jiřímu Steffanovi index odeslán

Pag. 44. *22. dubna.* Jiřímu z Těchenic dal sem žilou pouštěti.

Pag. 44. *23. dubna.* Den jasný, pěkný, teplý.

Pag. 43. *23. dubna.* Kníže Karel z Lichtenštejna, kníže Opavské, slavně do

*) Tištěné zprávy.

**) Tištěné poznámky.

měst pražských z Vídni od J. M. C. se navrátil, jsa učiněn na místě J. M. C. gubernatorem a místodržícím.*)

Šebestovi při návratu dal jsem 36 kr.

Janovi Váňovi mlynáři ab osse patroso odňata kůstka; rozum toho, že se odštípila acredine humorum et ipsorum etiam balsamorum et mixtutorum.

45. *24. dubna.* [Neděle, den sv. Vojtěcha.] Sv. Vojtěcha světili v sobotu, v neděli sv. Jiří pro pouť na hradě Pražském.

46. *24. dubna.* Dlužni sme 130 kop grošů opět v nové.

Multi multa piis contraria verba loquuntur.

45. *25. dubna.* Jan Jiří z Vartenberka, nejvyšší šeňk království českýho, na Nových Zámcích, Rohožích, Lipém a Skalkách.

45. *27. dubna.* [Nestálé piršky.] ***) Bylo tak.

46. *27. dubna.* Cancros captare tutissimum nubilo coelo; capies omnes, quodquod inveneris. Dat apocham, cuius manu cepisti.

J. M. knížecí, Karel z Lichtenštejna, kníže Opavské, za místodržícího J. M. C. skrze patenty císařský vyhlášen.

45. *28. dubna.* [Vítr.] ***) Bylo tak.

46. *28. dubna.* Pán, pan Jiří z Vartenberka z Prahy do Vídně na poště odjel.

45. *29. dubna.* Privilegia omnia collegio Carolino ablata et professores dimissi.

46. *29. dubna.* Ráno, dvě nebo tři hodiny přede dnem, odvezeni z hradu Pražského vězňové, jakž praveno bylo, na Zbiroh a Točník, pan Fümfkirchen, Rakušan, pan Vilím z Lobkovic, pan Pavel z Říčan, pan Jan Vostrovec, pan Šťastný Pětipeský, kteříž čtyři poslední direktory byli s jinými mnohými.**)

45. *30. dubna.* Den jasný, pěkný, teplý.

47. *30. dubna.* V nově tytul: J. M. paní, paní Marii Magdaleně Trčkové, rozené z Lobkovic, na Opočně, Smiřicích, Náchodě, Ledči, Světlý nad Sázavou a Kamenicích.

48. *2. května.* [Ve dne tři slunce, v noci tři měsíce vidíny v Praze, přes ně kříž, 1569.] ***) Následoval valný mor. Gaudia sunt miseris socios habuisse malorum. Durlachiensis typografia vitiosa est.

48. *3. května.* Dešť.

48. *4. května.* Pošmurno, dešť.

47. *2., 3., 4. května.* Slavná processí se dály ode všech farních kostelův u velikém množství všelikého lidu.

---

*) Gindely, Geschichte der Gegenref. str. 41.

**) Tito všichni dostali milost 26. července, 1621. Do 29. dubna byli vězněni na hradě ...ěm, potom převezeni na Zbiroh a Točník. Říčan a Fünfkirchen zemřeli nejspíše ve ... Pětipeský a Vostrovec byli 16. května 1623 propuštěni. Později byl i Lobkovic ...těn. (Gindely, Geschichte der Gegenref. 35.)

***) Tištěná poznámka.

*

Pag. 47. *4. května.* Pardon jenerální po rathouzích vyvěšen a publikován před tím v sobotu*) na rathouzích.

Pag. 47. *5. května.* Na den Božího v nebe vstoupení táhlo skrze Prahu 43 praporce pěchoty Neapolitanův, v nichž jich načteno sedumnácte set a padesáte statečných bojovníků a dva kornety rejtharův. Praveno, že táhnou do Falcu proti Mansfeldovi.

Pag. 47. *6. května.* J. M. pán, pan Albrecht Eusebius z Valdštejna, nejvyšší nad vojskem, z Prahy do Vídně k J. M. C na poště sám dvanáctý odjel; praveno, že na místě jeho má býti pán, pan Václav ze Vchynic a Tettova.

Pag. 48. *6. května.* Mejdla do Boleslavi panu mistru Jindřichovi Danielovi půl kamene za 3 fl., libra po 18 kr.

Pag. 48. *7. května.* [Dešť.] Bylo tak.

Pag. 47. *7. května.* Dorota koláčnice na růži na pravý noze zhojena a jen z jednoho přiložení.

Pan Henrich Brunnař svý počištění vzal.

Paní Kateřina Stumbergerová pouštěla žilou.

Pag. 49. *8. května.* Jasný den, pěkný, teplý.

Pag. 49. *9. května.* Jasný den, pěkný, teplý.

Pag 50. *9. května.* Pana Joachyma Andresa hraběte Šlika hlava z špice na věži městský pražský na žádosť přátel dolův sňata od popravce a přátelům vydána, aby k tělu přiložena byla, což se stalo a k tělu in templo Salvatoris jest přiložena. Jiní jistili, že se to stalo 7. Maji, hrubě ráno, tedy dva dny před tím.

Pag. 49. *10. května.* Den nestálý.

Pag. 50. *10. května.* Suplikací svou sem zopáčil k J. M. knížecí o propuštění mne z arrestu; donešena a presentována od Její Milosti.**)

Páni pp. Nového města Pražského vymlouvali viny proti J. M. C. před místodržícím J. M. knížecí Karlem Opavským.

Mistr Jiřík Krumlovský, měštěnín Nimburský, u sv. Štěpána pohřben.

Pag. 49. *11. května.* Hřmění, krupobití hrozný, podvečer veliký vítr.

[Město Klatovy vyhořelo, 1579.]***) Byl sem tehdáž v letech 15, ita anni mei erunt 58, ut reor, vel ad summum subtractis duobus.

Pag. 50. *11. května.* Pan Petr Jerstoff, forstmistr na Poděbradech, bral pro sebe lékařství ad praeservandum a phthisi. Exsolvit.

Okolo osumnácté hodiny veliké hřmění a krupobití bylo. Na týž den, málo před tím krupobitím J. M. pán, pan V. ze Vchynic odeslal ke mně pana Sadovskýho z Sloupna, že mi jinak z arrestu pomoci nemůže, nežli abych se jemu poddaností zavázal a tak, chci-li prost býti, abych to učinil. Dána odpověď, že sem stár a tak v poddanosti že býti nemohu, statku též že žádného ne-

*) 30. dubna. Gindely, Geschichte der Gegenref., str. 41.

**) Totiž od paní Trčkové.

***) Tištěná zpráva.

Lékařství dceři pana Jindřicha Kozla, panně Mandičce, spravený. Item jiné do Brodu Českýho panu Mikulášovi Blivičskému.

Pag. 53. *22. května.* Velký studeno, až se muselo na ruce ofukovati.

Pag. 53. *23. května.* Velice studeno, jako by mráz padlý byl.

Pag. 54. *23. května.* Pan Lukavský starý bral své manželce lékařství.

Pag. 53. *24. května.* Teplo, jasno. Paní švagrový odklad na rathouze staroměstským do toho dne.

Pag. 54. *24. května.* Pan Jiří Matouš z Těchenic vyžádal lékařství pro sebe. Pan Henrich Pichlberger přijal extract. Catholic. pillul. VIII; successerunt sedes minime.

J. M. paní, paní Trčková v domě mém u mé manželky se zastavovati ráčila a mnoho připovědíno.

Pag. 54. *25. května.* Šatstvo svý všeliké sem potratil i zase pilně ho hledajíc našel.

Pag. 53. *26. května.* [Božího těla.] Den pošmurný a bez růžovýho květu tráven.

Pag. 54. *26. května.* Slavná processí v Starém městě z Tejna po Celetný ulici mimo rychtu, kde bývaly masný krámy, potom zase do Tejna přes ryňk šly.

Pag. 53. *27. května.* Den pošmurný, větrný.

Pag. 54. *27. května.* O vyproštění mne z arrestu jednáno s pilností, pročež i k J. M. paní, paní Trčkový psaním připomínáno.

Si te non faciunt aliena pericula cautum, mox alios cautos, dum cadis ipse, facies.

Pag. 53. *28. května.* Noc předcházející pošmurná, ráno oblačno, chladno.

Pag. 54. *28. května.* Dolus in proximo; somniavi aurum et torques. Nempe quos credis fidos, affuge, tutus eris.

Pag. 55. *28. května.* Rukojmové za mne o propuštění z vězení pod šest tisíc kop, a J. M. paní Trčková má býti podpůrčím:

1. Pan Pavel Aretýn z Erenfeldu.
2. Pan Jan Löfel.
3. Filip Juncker, zlatník.
4. Pan Matouš Švik z Lukonoš.
5. Pan Pavel Zahořanský.
6. Bernard Karban.
7. Pan mistr Jakub Žabonius z Vyšetína.
8. Pan Florian Písecký z Kranichfeldu.
9. Pan Simeon Polýdor z Bauhinu.

Pag. 56. *29. května.* Od sv. Jindřicha šly processí s velikou slávou k Božímu Tělu po Novém městě.

Pag. 56. *30. května.* Den dešťavý po polední. Na Malý Straně processí držána.

---

epigrammatum cum miscellaneis liber posterior, Indiarum occidentalium poëtarum cum rubeo ense. Impressum Utopiae apud Raphaelem Arabalida. Cum licentia Moschovitarum Anno MMDDXLIOI. Místodržitel dal pamflet ten zabavit. (Jireček, Rukověť II. 92.)

Pag. 56. *31. května.* Dnes nešly processí pro vlhkosť a chladno a protože včera ustaly.

Pag. 55. *31. května.* Začali sme znova na rathouze žalmů zpívati. Somnium de Nabothi vinea, et quae praecesserunt, et quae secuta sunt. Ἐνύπνιον ὑπὲρ τὴν ὅλην νύκτα.

Pag. 56. *1. června.* Den chladný ráno. Processí na Novém městě, a před Tůnských udělán pěkný oltář.

Pag. 56. *2. června.* Každé jitro od neděle nakloněný k dešťům. Jan Strachovský; pan Jiřík, bratr jeho, zabit od vojákův.

Pag. 55. *2. června.* Ochtáb sv. processí dodržán. O Pane Pánův, zdržujž nás na cestě tvých svatých příkazův, abychom po nich a ne po nálezcích lidských kráčeli k slávě jména tvého svatého.

Uxori Auderský tertianariae: 1. purgans in decocto. 2. spiritus salis polonici. 3. doses V. pulveris febrifugi. 4. Diaturb. tubulatum ad tres drachmas pro una dosi.

Pag. 56. *3. června.* Hřmění veliké v noci. Propuštěn sem z arrestu rathouzního na přímluvu J. M. paní, paní Trčkový pod šest tisíc kop.

Pag. 56. *4. června.* Hřmění ráno.

Pag. 55. *4. června.* Počet zavřín potud s Šebestianem; nalezeno, že přijal za 20 týhodnů 32 kop, srazíc, co na cestu dáno, 6 kop, byl by povinován vrátiti ještě nám 6 kop, ale to jest jemu všecko odpuštěno. Co víc bude sloužiti, za to jemu povinováni budeme platiti.

Pag. 58. *4. června.* Johannes Bernhardus Dresdensis, medicus illustrissimi principis Caroli de Lichtenstejn, visitavit me.

Pag. 57. *5. června.* Dešť.

Pag. 57. *6. června.* V tento pondělí před rokem, totiž léta 1621,*) po druhý neděli po sv. Trojici, byla exekucí na starém ryňku mečem, provazem a metlami a přibitím jazyku jedné osoby hřebíkem.

Pag. 57. *7. června.* Dešť, kalno, mračno. V nešpory opět veliký dešť.

Pag. 58. *7. června.* Suplikoval sem o apatéku a o navrácení knih a J. M. paní, paní Trčková o dům.

Jiří Müller a Krištof Vinkler mne navštívili. Boleslavští u mne se zastavili.

Pag. 58. *8.* Prodromus germanica: Pragae visus.

Kněz Laurentius Samuel Rozín, Michal Schultz slyšeli v svý uši mluvícího Jana Chrysostoma Šrepla z Šreplberku, císařského rychtáře na Novém městě Pražském, že by bezpečen sebou nebyl, dokavadž by toho kacíře na zkázu nepřivedl. Čehož sem se na ten den nejprve dověděl.

Pag. 57. *9. června.* Chladno.

Pag. 59. *13. června.* U J. M. pána, pana nejvyššího hofmistra sem byl a laskavě přijat.

---

*) 21. června, 1621.

Pag. 59. *14. června.* Noha J. M. pána, pana hofmistra převazována, protože se znova otevřela.

Suplikací v mý příčině Jeho Milosti knížecí paní Trčková ráčila podati.

Pag. 60. *15. června.* Od perdonu publikování šest téhodnů vyšlo dle vyměření.

Pag. 59. *15. června.* Patron český sv. Vít slavně svěcen.

Za Litoměřický přímluva se stala u J. M. pána, pana hofmistra nejvyššího Adama z Valdštejna.

Pan rychtář J. M. C. poručiti ráčil skrze svého šenkýře, abych se z domu vystěhoval. Odpověď: »Co učiniti míti budu, že po třech dnech oznámím a odpovím.«

Pag. 60. *16. června.* Větrno, chladno a přestudeno a vítr nenadále přestával a zase se vznášel.

Pag. 59. *16. června.* Suplikací podána J. M. paní, paní z Valdštejna s strany domu. A v týž den J. M. paní, paní Trčková se paní Vchyňskou do domu přijeti a dům opravovati poručiti ráčila. Item pana Sferýna rada, aby žádná praecautio J. M. C. pana rychtáře se nečinila. Non esse consultum, super ora ponere stultum. Item unus homo, nullus homo.

Kteří k perdonu se ohlašovali a jeho užíti žádali, těch jména do jiných knih zapisována byla, protože termin vyměřený přeběhl.*)

Pag. 60. *18. června.* Pan rychtář J. M. C. opět vzkázal po Danielovi, písaři rychtářským, abych se z domu stěhoval a na dobrodiní pana rychtáře pamatoval. Odpověď: »Že sem v moci J. M. knížecí a že mi nic o tom poručeno není.« Nalezl mne před domem paní Buzkovský.

Pag. 62. *19. června.* Do. Joanni Ignatio magnum honorem exhibebant assectores ipsius et arcus triumphales eregerunt. Eodem prosecuti sunt honore et Franciscum Xaverium, Indiae apostolum, quo die sancto omnia templa per universam Pragam siluerunt. Tantae fraudis erat Domini contemnere legem; memento ut diem...**)

Pag. 61. *20. června.* Dešť téměř celý den, avšak bez hřmění, blýskání a větru.

Pag. 62. *20. června.* Paní Johanka Švihovská na Horažďovicích v Praze v domě svým mezi 18. a 19. hodinou umřela, byvši před tím nemocna téměř od dvanácti let.

Pag. 61. *21. června.* Occule luciferos sol nubibus, occule vultus et caveat radiis lux hodierna tuis! Antannua dies tristissima executionis secundum.

Pag. 61. *22. června.* [Vítr, oblaky] a dešť v noci až do rána ve čtvrtek.

Pag. 62. *22. června.* Podána k přečtení a k odpovědi dání má suplikací J. M. C. panu rychtáři novoměstskému, což se stalo na vlastní poručení J. M. knížecí.

*) Gindely, Gesch. der Gegenref. str. 41.

**) Hammerschmid, Prodromus Gloriae Pragensis. Cap. V. pag. 90.

Pag. 61. *23. června.* Den pošmurný, dešťavý, oblačný.

Pag. 61. *24. června.* Den oblačný, dešťavý. ††† Tolle crucem.

Pag. 62. *24. června.* Vel bonus esse mihi, vel malus esse velis. Castigans castigavit me dominus, sed morti non tradidit me.

Pag. 62 *25. června.* Divně pán Bůh mne navštívil. Pan rychtář J. M. C. skrze Adama, služebníka svýho, mne povolal a tři punkty mi předložil. 1. Proč ho neuznávám za svou vrchnost. 2. Proč naň suplikuji k J. M. knížecí a jeho proč pobíhám. 3. Proč z domu vycházím a nemocným sloužím. Potom dal mne dvoum biřičům vésti za ruce. Od domu Vovsa ševce dva po hřbetě a po nohách kyjmi opálenými mne bez lítosti bili až do domu, kde bydlím, s tím křikem: »Bejvej doma!« Daniel, písař rychtářův, ten začal bíti žilou po pravým boku mým a přes hlavu u dveří domu mýho. Naposledy do domu biřič poslán, že mi má kyjem třikrát přes hubu dáti a zuby vytlouci. Rukou levou sem se zavrhl, že mi nic neublížil. Zatím pan rychtář J. M. C. křičel, aby mi hnáty spřeráželi.

Pag. 61. *25. června.* Na rathouze sláčejíc se z šatův řekl pan rychtář J. M. C. před paní Karbanovou: »Již sem se nad tím šelmou starou pomstil,« a na týž den do arrestu na poručení J. M. knížecí na rathouz novoměstský vzat.

Pag. 64. *26. června.* Dostaven arcus triumphalis nákladně v kolleji p. Jesuitů.

Pag. 64. *27. června.* Dešť hned od rána beze všeho hřmění a celý den oblačnej, mživej.

Pag. 63. *27. června.* Služebník pana Albrechta Pagana ráno s východem slunce v domě pana rychtáře J. M. C. v sobotu s strany ňáký jistoty byl; a již tam se čtyřmi pochopy rychtář městský byl a kyje opálený s sebou měl, a přísáhl před domem V. Vovsa, že neví, co chce se mnou pan rychtář J. M. C. dělati. Na dekret se neptal; ješto ani popravce nic před sebe nebéře, leč jemu jest ortel prve přečtěn. Toho mi zprávu učinil ten služebník v pondělí (27.), když pro lékařství pánu svému přišel.

27. v noci na 28. v svítání spatřil sem syna Božího v oblacích ve snách v podobě a tvářnosti anjelské s křídlami dvěma a v rouchu běloskvoucím, vnitř pak jako pod rouchem červenost jasnou, kterou ruka lidská neumí učiniti, tak i pod křídly oběma. Svolával sem k tomu ženy ňáké, aby se na to podívaly, ale velmi brzo to všecko minulo. Tak nápodobně, když sem byl v Znojmě, spatřil sem ve snách syna Božího za městem Plzní v velmi jasným, červeným habitu a jabko v rukou. Tu na příkopě v pole poklekší, milosrdenství a slitování pozdvihší rukou k němu, sem sobě žádal. A třetí vidění sem měl již v Boleslavi: syn Boží kázal a napomínal ku pokání. Posluchačů neměl než pět osob a kostel velmi chatrný.

Suplikoval sem k J. M. knížecí a k J. M. panu hofmistru nejvyššímu v příčině svého zbití na rozkaz J. M. C. pana rychtáře.

Pag. 64. *28. června.* Starý Řečický mne navštívil.

Pag. 64. *29. června.* Borbonius male audivit in coetu sanctorum ad Visurgim.

Pag. 64. *1. července.* [Padeborn město vyhořelo léta 1128],*) roku tohoto m. Aprili od knížete z Halberstatu Brunšvickýho vzato válečným způsobem.

Pag. 64. *2. července.* Ráno přede dnem hřmění, ve dne dešť, vítr; čas zlý pro vobilíčko.

Pag. 63. *2. července.* Bene omnia fecit Dominus! Divná věc! Před týhodnem dal mne pan rychtář J. M. C. dvoum biřičům a třetímu písaři kyjmi bíti, dnes pak pan purkmistr novoměstský vezl mne na svým voze od J. M. pana hejtmana Sezimy z Vrtby do Starého města Pražského.

Pag. 65. *3. července.* Pěkný, jasný, horký den.

Pag. 65. *6. července.* Na Teplici z Prahy sem vyjel.

Pag. 65. *7. července.* Podvečer na místo sem se dostal. Enema carminativum virgini iniectum sub noctem domesticae praeparationis.

Pag. 66. *7. července.* Litteras vidi, quibus adiguntur ad confessionem omnium debitorum, tam ii, qui rebellarunt, quam, qui non rebellarunt.

Hordeum colligebant messores in montibus imminentibus Teplitio, quod hoc anno primum videre licuit.

Pag. 65. *8. července.* Enema carminativum virgini iniectum et cataplasma eiusdem virginis utero applicatum domesticum.

Pag. 66. *8. července.* Prima lotio serotina in thermis.

Pag. 65. *9. července.* Pilula catholicas XII cum sale Armeniaco parabar; deglutiit ex granis XVIII.

Pag. 66. *9. července.* Altera lotio item serotina.

Pag. 68. *10. července.* V noci dešť přede dnem a den celý pošmurný, vlhký, mživý.

Pag. 66. *10. července.* Enema item iniectum sub vesperam et e sacculo bibitum, quarum utrumque aliquantum promovit.

De meis medicamentis virgini Elisae praebita ab VIII. Julii:

1. Pilulae XII catholici extracti cum sale Armeniaco. 2. Doses II. cristallini tartari per scrupulos II et scammoniam per scrupulum I. 3. Socculus ex purgantibus conpluribus, qui madefiebat vino. 4. Cristallini tartari bis cum scammonia [scrupulos II, scrupulum I.], item altera vice scrupulos II, scrupulum I. 5. Pilulae catholicae XXIX grana in XII pilulis.

Ad XXV. Junii, συμπαθεὶς M. Georgius Colsinius Jitschinus:

»Fustibus exceptus Doctor Borbonius insons,
carcere Peucerus, qui prius alter erat.
Peucero insonti concessa est gratia iuste,
sic bene Borbonio gratia facta bono est.«

*) Tištěná zpráva.

Pag. 68. *11. července.* V noci předešlou dešť, ve dne náramně veliký horko.

Pag. 67. *11. července.* Kranický z Prahy na Teplici se vrátil.

Enema hoc die non est praebitum, quia ex tartaro et scammonia alvus sufficienter promota. Vinum ex sacculo non est bibitum.

Pag. 68. *12. července.* Den mživý a dešťavý, oblačný. Do města Mostu odjel pan doktor Daniel Štyrkolský pro lékařství. Lavi.

Pag. 67. *12. července.* Repetita dosis cristallorum cum scammonia. Vomitus secutus cum dolore capitis et post illum sedes tres. Vinum asiaticum hora XX. bibitum.

Sacculus carminativus paratus totum complectans inferiorem ventrem; profuit multum et respirationem iuvit.

M. Schoenaius, primas v Mostě, kázal mne pozdraviti s tím doložením, že mým i paní Alžběty, mý švagrový, jest a zůstane dobrým přítelem, ač o tom že já snad nevím a věděti nemohu.

Pag. 68. *13. července.* V noci na středu blýskání, hřmění bez deště. Den oblačný, mživý, hřmění. Mnoho k tomu dni Partlicius polen daroval.

Pag. 67. *13. července.* Mane tartari cristallini per se drachmam I ex brodio assumpsit. Hora XX. pomeridiana vini ex sacculo purgante exhausit uncias IV, duabus horis ante vespertinum cibum. Esula Cyparissina per se parabatur extractum. Eius dosis drachma una. Ita per se ailantus praeparasse putatur. Trahit aquam Si addideris purgantia ad extractum, habebis, quod volueris, ut nimium hos vel illos humores purget.

Pag. 68. *14. července.* Psal sem J. M. paní Trčkový, panu jagrmistru nejvyššímu, Aretinovi, ženě svý, panu mistru z Semanina do Boleslavě z Teplice.

Pag. 67. *14. července.* Extracti catholici grana XIV in pilulis XII assumpsit mane. Nihil promoverunt, quia mane assumpsit. Vomuit undecies, sub vesperam nihil assumpsit.

Pag. 68. *15. července.* Přeprchávalo celej den. Šebestovýho psaní sem dostal z Prahy po mušketýru. Na Doubravský Hoře pan Matěj Milínský daroval mi rys papíru.

Pag. 67. *15. července.* Successerunt mane sedes quatuor ex usu cristalli tartari per se assumptorum. Vinum purgans hora XX. assumpsit.

Pag. 68. *16. července.* Den pošmurný, avšak bez deště.

Pag. 69. *17. července.* Přijal sem od ženy své psaní, jehož datum v minulý pondělí. J. M. panu purkrabímu lékařství přijde i pánu z Proseče.

Pag. 70. *17. července.* Mane in brodio babato acceptavit doses VI tartari cristallini per se. A prandio successerunt sedes tres virides. Sub nocte inbibit vinum ex sacculo cum speciebus purgantibus. Psal sem J. M. pánu, panu purkrabímu nejvyššímu, panu Tomášovi z Proseče a opatřil sem lékařstvím pana Matesa Mydláře a pana Mistra z Hrubýho a ženě svý sem psal.

Umřel Jan Hanák v Teplici maje věku svého 99 let. Tejden před smrtí narozen jest jemu syn, kterémuž Diviš jméno na křtu dáno.

Pag. 69. *18. července.* V noci na pondělí blejskání bez hřmění, deště, avšak trochu větrno. Den nestálý, pošmurný, avšak bez deště.

Pag. 70. *18. července.* Fomentatio ex carminativis pluribus parata et suis temporibus apposita toti ventriculo tumido. Recepta: Maechoaceae drachmam semis, turpathi gr. XV.

Opět do Prahy k ženě svý po židovce sem psal s strany mejdla a svíček. Lékařství a psaní z Prahy přinešeno podle předepsání.

Pag. 69. *19. července.* Chladný, pošmurný, dešťavý den. Velký hřmění, příval za několik hodin.

Pag. 70. *19. července.* Mane fomentatio ex carminativis. Sub vesperam, hora XX, enema hydropo pumane iniectum, elicuit phlegmaticas sedes copiosas tres.

Pag. 69. *20. července.* Noc větrná, kalná, dešťavá a náramně studená; tak potom i celej den.

Pag. 70. *20. července.* Mane iniectum enema extracti esulae. Profuit. Hora ante prandium in brodio babato assumpsit XX guttas spirit. tartari, hora XX. vini ex sacculo uncias IV. Successerunt sedes duo.

Pag. 69. *21. července.* Noc i den pošmurný, dešťavý, studený. Medicamentum ex arena maris dictum, monstratum esse ex mercurio communi.

Pag. 70. *21. července.* Datum enema carminativum cum esulae extracto, successerunt sedes. A prandio bibit de recenti sacculo vinum ad uncias IV. Topica renovata.

Pag. 69. *22. července.* V noci dešť, ráno pošmurno, dešťavo, chladňo, kormoutlivo. Pod večer jasno.

Pag. 70. *22. července.* Accepit de aquila alba Saxonica grana XL et drachmam tartari cristallini. Contrivimus diligenter permixta in marmore, et ita in brodio galinae praebitum. Successerunt sedes septem. Vesperi topicis tantum pugnatum. Vinum ex sacculo non bibebatur.

Pag. 69. *23. července.* Den velice teplý a jasný, až i noc jasná a parná. Litteras accepi Praga ab uxore et aliis.

Pag. 70. *23. července.* Bona nox praecessit. Itaque mane praebuimus spiritum tartari et spiritum salis; simul mixti guttae XX in brodio communi. Fomentationes carminativae adhibitae.

Pag. 72. *24. července.* Hřmění, déšť. Noc chladná. Pan Purkhart Vchyňský na Teplici přijel.

Pag. 71. *24. července.* Mane praebitus spiritus tartari cum spiritu salis communis in brodio ad tollendas obstructiones. Ante prandium iniectum enema ex carminativis cum drachmis VI esulae extracti. Extracti baccarum viridium sambuci drachmam unam. Extracti gentianae dosim unam. Sub vesperam bibebatur vinum ex sacculo. Ad noctem adhibita topica, ut prius.

Pag. 72. *25. července.* Psaní do Prahy k ženě mý vypraveno a do Litoměřic paní Veruně Pazderákový.

Pag. 71. *25. července.* Nocte praeterita successerunt duo sedes ex vino et vomitus. Mane asumpsit spiritum tartari et salis communis ex brodio XXX guttas. Hora IXX praebitum aquilae dulcis grana XX, tartari cristalini drachmam semis. Exhausit in brodio Successerunt sedes quatuor.

Pag. 72. *26. července.* Den studený, pošmourný. Urozenému pánu Janovi Mostníkovi z Nýštice, měšťanu města Litoměřic, psáno.

Pag. 71. *26. července.* Noctu successerunt tres sedes; tota erat in somnis, ideoque quievimus ab omnium internorum usu. Inditia fluxus menstrui apparebant quotidie.

Pag. 72. *27. července.* Den pěkný, jasný. Pan Pavel Stránský, pan Mikuláš Mráz, J. M. C. rychtář v Litoměřicích.

Pag. 71. *27. července.* Tota quievimus, tantummodo externis pugnavimus.

Pag. 72. *28. července.* Den pěkný, jasný, horký. K večeru veliká bouře, hromobití, blejskání, příval.

Pag. 71. *28. července.* Nihil in usurpationem internam oblatum, externis pugnatum a domesticis, quandoquidem immundicies quaedam sanguinitenta ex muliere profluebat, non quidem in copia, sed ita, ut dignosci humores potuerint et, ut Hippocrates loquitur, loturae carnium a stimulis. — Psaní z Prahy sem dostal.

Pag. 72. *29. července.* Den jasný, parný, horký.

Pag. 71. *29. července.* Nihil actum toto die, quia nihil ferre aegrota voluit. Spiritus afflictus carnes consumit et ossa.

Pag. 72. *30. července.* Nihil actum rationabiliter a domesticis; datum brodium ad cienda menstrua mesmintagogis (?). Centies flatus per se et sua sponte eruperunt, tandem suppositorio ex smegmate intruso substiterunt. Inflammationem recti intestini clamitabant, quod num fuerit, dubitatur, anne excogitatum, ne clysmata iniiciantur, sicuti ne potiones praebeantur. Vomitus causabantur assistentes.

Pag. 73. *31. července.* [Pošmurno.] Bylo tak. Často sprchlo bez hřmění.

Pag. 74. *31. července.* Hora quarta noctis natura protrusit sanguinis et aquae magnam copiam, ad quatuor pintas, ut affirmarunt assistentes. Inditia illius apparuerunt XXVI. Julii, donec cum ultima quadratura Lunae eruperunt. Roborabatur brodiis galinae et carnium bubularum destilatis. Enematis plerumque huiusmodi usi fuimus: rutae, absinthii, matricariae, anethi, chamomillae, meliloti cum p. j. corvi, baccarum jeniperi, aristolochiae rotundae, cortis sambuci, lini et. c. Decoq. addito melle rosota et oleo cham. Formentationibus in toto ventre.

Pag. 73. *1. srpna.* Unius corruptio et alterius generatio. Den pošmurný, chladný.

Pag 74. *1. srpna.* Fluxus non substitit. Fulciimus corpus et vires roboravimus. Reliqua Deo et naturae commendavimus. Decoctum ex

galanga subinde bibit. Item ex cinnamomo. Assumpsit praeterea aliquantum magisterii perlarum, quod ante a me postularunt Praga. Pulsus hac die debilissimus inventus, manuum et pedum extrema frigida. Magisterii perlarum grana VI oblata in brodio.

Pag. 74. *2. srpna.* Nox praecessit bona, dormivit et multum aquae excessit. Pulsus agilior, galatina carnium usa est diluta brodio galinaceo. Unctus ventriculus oleo mastichino et nucis muschatae. Febricula lenta toto die duravit.

Pag. 73. *3. srpna.* Den pošmurný, dešťavý, vlhký.

Pag. 74. *3. srpna.* Nox bona, sed non absque febricula, non absque singultu et dolore abdominis. Aquae profluxerunt, sitis affuit. Ad mitigandum calorem urticae pedibus appositae. Singultui tollendo hesternis usi sumus sacculis et iniectionibus. Scutum contra singultum ex ladano, aloa, myrrha. Emplastrum de baccis lauri, meliloto cum oleo nardino paratum et applicatum. Mitigabatur singultus, ut etiam rarius animadverteretur.

Pag. 73. *4. srpna.* J. M. paní, paní Trčkový psáno, J. M. panu Vilímovi a ženě mý. Nox difficilis. Cibis et extrinsecis pugnavimus. Febricula per diem et noctem.

Pag. 73. *5. srpna.* [Dešť.]*) Nestalo se. Noctu sex sedes successerunt per se, absque virium prostratione, praecesserunt quidem cibi amoliantes, pulmenta e parvis pastillis, olei bibitio et cristallorum tartari usus semel tantum. Sub noctem septima sedes profluxit et octava. Tandem oblatus pulvis fungulorum cum magisterio perlarum in aqua cardui tenea. Pro somno conciliando topica adhibita.

Pag. 73. *6. srpna.* V noci až do dne 13 stolic přišlo dobrovolně, ale potom daly se staviti. Nox insomnis, interdiu parum successit somni. Febricula ut ante arsit Psáno panu Vilímovi i J. M. paní, paní Trčkový.

Pag. 76. *7. srpna.* Den pošmurný, avšak bez deště. Mikeš, domácí, s psaním ke mně od ženy mý přišel z Prahy.

Pag. 75. *7. srpna.* Illa nocte somnus successit, dormivit etiam interdiu. Copiosius cibum assumpsit quam totis prioribus decem diebus, atque hoc modo bonam spem sanitatis recuperandae nobis reliquit. Medicamenta nulla praebita praeter cibos quosdam medicamentales. Urinae quoque hac die non malae visae. Sedes una successit spontanea. Pan Jakub Lavin z Prahy dvoje lékařství poslal: syrupos commixtos astringentes et confectionem ruduum scorzonerae, což obý paní Stumbergerová ráčila k sobě přijíti, quia aegrotae erant inutilia.

Pag. 76. *8. srpna.* [Noviny dobré.]*) Nevíš komu. Den nestálý, jednak jasno, jednak pošmurno, větrno. J. M. pan V. ze Vchynic a Tetova z Prahy na Teplici s J. M. paní, paní se navrátil.

---

*) Tištěná poznámka.

Pag. 75. *8. srpna.* Noctu sedes successit una, urinae una vice profluxit ad mediam pintam. Instaurativis et diarheticis brodiis pugnatum. Successit et altera sedes ante prandium. Tandem ad noctem usque ipsam sex biliosissimae. Nox non admodum quieta supervenit.

Pag. 76. *9. srpna.* Mikeš domů do Prahy vypraven z Teplice. Kněz Krištof Megander, který prvé byl u pana Štefána z Šternberga.

Pag. 75. *9. srpna.* Mane sudor sponte erupit et, ut ancillae referebant, foetidus. Cum ortu solis brodiis instaurativis usa est. Indormivit ad duas horas somno continuo. Sedes cum sequenti nocte successerunt spontaneae et biliosae decem.

Pag. 76. *10. srpna.* Den v ránu pošmurný, podvečer jasný, horký.

Pag. 75. *10. srpna.* Per noctem sat somni habuit. Indormivit enim somno interrupto ad quinque horas. Mane extorsiva brodio cicerum rubrorum est usa. Tandem aliquantum de syrupo, de excocto alterativo et corallorum adstrictivo assumpsit. Reliquum diei brodiis instaurativis et adstrictivis pugnatum.

Pag. 76. *11. srpna.* Den horký, palčivý, v noci blejskání bez deště, bez hřmění.

Pag. 75. *11. srpna.* Nox bona et laudabilis fuit. Mane datum brodium cum spiritu vitridi. Per noctem collegimus urinae ad duos sextarios. Ante prandium post assumptionem brodii illius cum vitrido urinae efluxit media pinta.

Pag. 76. *12. srpna.* Déšť, hřmění a to celej den často, i příval se přirojil. Panu Jakubovi Lavinovi psáno o perly strojený.

Pag. 75. *12.* srpna. Noctem quietam habuit absque singultu, absque tussicula, absque agitatione. Non sitiit. Urinae ad duos sextarios. Febricula perseveravit omnibus diebus inde a 2. Augusti. Dati fl. sulphuris cum saccharo candido in butyro; a balsamo abstinuit propter foetorem. Sub noctem brodium alterativum ex cichoraceis. Noctu, ne, quid fit, animadvertat, datum magisterium corallorum in gelatina communi.

'ag. 76. *13. srpna.* Den pěkný, jasný, teplý. Psal sem ženě svý po poslu J. M. pana hofmistra nejvyššího, který z Prahy na Teplici poslán byl.

ag. 75. *13. srpna.* Nox in somnis fere transacta. Magisterium corallorum noctu acceptavit. Noctu duas sedes habuit, mane tertiam. A tinctura rubinorum abhorruit, quam in syrupo citrino exhibere voluimus. Urinae non admodum coloratae, sed cum sedimento albo, sine lentore et gravitate. In vitris urinariis hodie iam quarto die visum est sebum, signum restagnationis venum et vicinarum partium. Circa XIX. horam datum magisterium perlarum. Hned po čtvrtý hodině na noc dopracovala, rovně tak, když před čtrnácty dny v touž hodinu v noci vodnatelnosť se proručila. Mors in prima quadratura, profluvium in ultima lunae.

Pag. 77. *14. srpna.* [Pánům neštěstí.]*) Kdo ví, kterým. Den vlhký, chladný.

Pag. 78. *14. srpna.* Tělo panny Alžběty šlechtičny ze Vchynic a Tetova doneseno v hodinu první na noc z morany do kostela českýho na Teplici beze všeho zvonění a lidu zbytečného shromáždění a tu chováno v kaple až do pohřbu, který má sprostný býti; jen při obyčejným nešpoře má se kázání udělati při shromáždění lidu obecního v Teplici, beze všeho hostí přespolních zvaní, a tak potom těla do hrobu vložení.

Pag. 77. *15. srpna.* Den jasný, teplý. Ferdinandus Ernestus, archidux Austriae, filius Ferdinandi II, imperatoris, česky dobře mluví.

Pag. 78. *15. srpna.* J. M. panu Václavovi ze Vchynic psal sem o smrti panny Alžběty, sestry páně, na rozkaz paní Kateřiny Stubenbergový z Teplice.

J. M. pan Rudolf Trčka s paní na Teplici přijeli podvečer a hned potom na [po zármutku radosť]:

Pag 78. *16. srpna*, ráno čtvrt před jedenáctou hodinou na celým orloji J. M. paní, paní Alžběta Vchyňská, rozená Trčková, porodila syna, [a to bez přílišných bolestí], kterémuž potom na křtu dáno bylo jméno Karel Adam. Křest přijal v neděli nastávající, jež jest 13. po sv. Trojici. M. Krištof Megander tam posluhoval. Dítě pan Rudolf Trčka, děd, na loktech svých nesl.**)

Pag. 77. *16. srpna.* Ženě svý sem psal do Prahy po panu Branickým a na jiný psaní odpověď sem přijal.

Pag. 77. *17. srpna.* J. M. C. panu rychtáři Nového města Pražského na poručení J. M. knížecí povědíno od J. M. pana Sezimy z Vrtby, hejtmana Nového města Pražského, a pana Kapra, aby domu mýmu ve všech příčinách pokoj dal.

Pag. 77. *18. srpna.* Den byl náramně teplý a horký. Byl sem v Duchcově v zámku i v zahradě.

Pag. 78. *18. srpna.* Pan Volf Vřesovec, nejvyšší, churfürsta na Teplici přijal; praveno, že sněm v říši bude 1. Octobris v Řezně a tu že všickni churfürstové se in persona postaví a že bude jednáno: 1. de pace, 2. de moneta, 3. de religione.

Pag. 77. *19. srpna.* [Dešť.]*) Bylo tak a velmi tichej. 5000 puštěno na dubium komus a všecko za to Borboniovi připovědíno i dům i statek ženě.

Pag. 77. *20 srpna.* Pan Kekule na Soběchlebích umřel.

Pag. 79. *21. srpna.* Křtiny na Teplici Karla Adama ze Vchynic a Tetova.

Pag. 80. *22. srpna.* Rys papíru pán Václav ze Vchynic a Tetova ráčil mi poručiti vydati Matějovi hejtmanu.

Pag. 79. *22. srpna.* Den dešťavý velice od rána až do večera.

Pag. 80. *23. srpna.* Praveno, že pan Rozín a pan Uzlar z arrestu puštěni z rathouzu, aby v domích svých v arrestu byli.

---

*) Tištěná poznámka.

**) Alžběta, manželka Vilíma ze Vchynic, byla dcera Jana Rudolfa Trčky († 1634) a Marie Magdaleny roz. z Lobkovic.

Pag. 79. *23. srpna.* Pan Řezníček z Boleslavi rodilý přines mi psaní od ženy mé z Prahy na Teplici od pana Martina, J. M. pána, pana Trčky. Po témž na ráno zase odpověď dána. Přijal pak to psaní z rukou pana Jana Branickýho, aby mi je do mých rukou odvedl.

Pag. 80. *24. srpna.* Den nestálý. Pan V. Vřesovec daroval mi 10 fl. Vejhostu Pithopoeus nedostal.

Pag. 79. *24. srpna.* Na Soběchleby odjel Daniel Štyrkolský ad dysentericam loci illius dominam, ku paní Kekulový vdově. Pán pak Teplický s J. M. panem Trčkou odjeli k J. M. panu Stefanovi ze Sternberga. Pan Volf Vřesovec z Teplice s svou paní odjel na Vchýnice a za mne se přimluvil skrze psaní ku panu mincmistru nejvyššímu, aby mi mineram Saturni od Hory v dostatku poslal podle své mně učiněné přípovědi.

Item pan Daniel Štyrkolský psaní od J. M. paní Trčkový přijal s strany povinovaných 1000 kop, aby za ně vína v čas přicházející vydal, což připověděl.

Pag. 80. *25. srpna.* Den nestálý, dešťavý, téměř celý den se kropilo, jednak víceji, jednak méněji.

Pag. 79. *25. srpna.* Praveno, že J. M. kníže Karel*) na podagru nemocný v Jihlavě ležeti ráčí, a že se stal v Praze až do sv. Havla v statcích braní neb dávání odklad. Nodi, quod in omnium digitorum flexuris conspirantur et insignes dolores causantur.

Pag. 80. *26. srpna.* [Vítr, vlhko.]**) Bylo tak, jakž se nadpisuje, až i dešť několikrát sprchl.

Pag. 79. *26. srpna.* Pan doktor Daniel domů do Litoměřic z Teplice odjel. Patenty J. M. C. ve Vídni publikovány a přibity, aby uherský dukát platil 3 kopy, tolar široký 2 kopy a duplšedesátník toliko 60 kr. A že tak mincí spadati bude pomalu, až by přišla na starodávní způsob a cenu.***)

Pag. 80. *27. srpna.* Pan Viktorin Vokoun na Teplici příčinou statku pana Kekule přijel, aby jej zinventoval. Dimissi superioribus diebus ex arresto contubernales mei, ut iam finis adsit huiusmodi ulterioris ultionis.

Pag. 82. *27. srpna.* Praeterita nocte, sole clarissimo, miles quidam duas lanceas fregit ad ipsum ferrum praedixitque, ubi tertia frangenda erit, universum populum armatum proditurum undique.

Pag. 81. *28. srpna.* Větrno velice. V noci dešť i ráno, bez hřmění a blejskání.

Pag. 81. *29. srpna.* Veliký horko. Čeládka pana Trčky z Teplice na Roudnici vypravena, aby tam J. M. pána očekávala.

Pag. 82. *29. srpna.* Ista vero nocte circa mediam noctem datum est mihi caput fatis (sic) a reliquo corpore me non aspectante praecisum, quod in plurimas partes adhuc tepens et digitos meos mordi-

*) Z Lichtenštejna.
**) Tištěná poznámka.
***) Gindely, Gesch. der Gegenref. str. 337.

cans, sine tamen nocumento, discerpsi et in cloacam, quae vicina erat, conieci. Odpověď dána na psaní Danielovi Štyrkolskýmu, ubi monstruosa solis et extractum vegetabilium purgantium memini. Ad Mathiam Pfluekpail de medicina restinguente calorem febrilem in Christophoro Hrobčicio rescripsit fuisse cataclysma solare beneficio chymiae et ignis naturae paratum, cum fuerit aurum potibile, cuius datae guttae in vehiculi aquam.

Pag. 81. *30. srpna.* Dešť v noci velký, vítr, blejskání, hřmění; i ve dne potom téměř celej cen, ostatek pošmurno a chladno.

Pag. 82. *30. srpna.* V outerý tělo panny Alžběty šlechtičny ze Vchynic a Tetova na Teplici v českým kostele v tichosti bez lidu do hrobu vloženo.

Pan Trčka se paní z Teplice odjeli a paní mi ráčila poručiti, abych od pana Martina, sekretáře domácího jejich, odpovědi vyhledával, jakou pan hofmistr nejvyšší a pan Kapr na psaní J. M. paní dáti ráčil a dal. Pan Viktorin Vokoun zase z Teplice odjel.

Pag. 81. *31. srpna.* Pan Jan Branicský do Prahy odjel, po něm k ženě svý sem psaní odeslal.

Pag. 82. *31. srpna.* Do Litoměřic pro lékařství k doktoru Danielovi posláno.

Pag. 81. *1. září.* Pošmurní a velice studení dnové. Dnes osum téhodnů, jak jsem se na Teplici z Prahy dostal.

Pag. 81. *3. září.* Noc dešťavá, den pošmurný, vlhký.

Pag. 82. *3. září.* Dal sem odpověď na psaní panu doktorovi i sole něco a salenitru poslal z Doubravské Hory. Tak i odpověď sem odeslal panu Janovi Mostníkovi z Nýštice a, kde sem melouny odeslané odvedl, jeho spravil. Přihotovil sem i listy, jeden k J. M. paní Trčkový a druhý J. M. paní, paní Paumbergový do Vídně. Mates panský je na obě místa donesl.

Pag. 84. *4. září.* Posel propuštěn do Litoměřic s odpověďmi.

Pag. 83. *4. září.* Vysoce urozené paní, paní Polyxeně Lobkovské rozené z Lobkovic, paní na Roudnici, Obřístvi, Býšicích, Nelahozevsi, Chlumci a Litomyšli.

Vysoce urozenému pánu, panu Adamovi z Valdštejna na Hrádku nad Sázavou, Lovosicích, Novém Bezdězi, Hiršperku, Vidími, Housce, Žilechovicích, J. M. C. tajné radě, komorníku a místodržícímu a nejvyššímu hofmistru v království Českém. To psáno a posláno do Vídně. Item do Prahy panu písaři nejvyššímu, panu Sezimovi z Vrtby, ženě mý, panu Matoušovi Švikovi z Lukonoš, panu Bernartovi Karbanovi z Volšan a Šebestovi z Krušce, panně Benigně z Klenovýho, aby i k J. M. panu purkrabímu nejvyššímu*) za mne se přimluviti ráčila, urozenému pánu Janovi z Klenového a z Janovic na Žínkovách, Žitíně a Roupově, J. M. C.

*) Adamu ze Sternberka.

radě, komorníku, místodržícímu a nejvyššímu písaři v království Českém.

Pag. 84. *5. září.* Nejvyšší pan hofmistr království Českého z Prahy do Vídně vyjel.

Pag. 84. *6. září.* Den pošmurný, mživý a vlhký.

Pag. 84. *7. září.* Dvanáctero psaní napsáno a vypraveno, něco do Vídně a něco do Prahy.

Pag. 84. *8. září.* Vítr a chladno. Pan Volf Vřesovec hrubě ráno vyjel z Teplice na pouť a k Matce Boží pod Krupkou.

Pag. 83. *8. září.* Psal sem do Prahy ku panu Erazímovi Majkovi a k ženě svý po Janovi z Přibenic, komorníku. Nogaltius, doktor mostský, vracejíc se s pouti od Matky Boží pod Krupkou, na Teplici se se mnou shledal na zámku, kdež i obědval; na ráno pryč do Mostu odjel. Si aqua acida ubiubi est, sit vitriolica, iniice frustum gallae, nigrescet, quod etiam absque teste proba, credibile est. Přistupovalo jich k stolu Páně na ty pouti 600, a že se nedostávalo oplatků, totiž hostiarum defectu, prázdných mimo ty pustili 300.

Pag. 84. *9. září.* Nogaltius doktor odjel do Mostu domů z Teplice.

Pag. 84. *10. září.* Undecimum sabbathum abominabilis percussionis in me exercitae per lictores et scribam.

Pag. 85. *11. září.* Si hac die non pariet asina, serius enitetur. Videbatur praedictioni satis fieri, sed consiliis tantum, ut audiebatur. Asinae multae fetum habebant na rozličných místech.

Pag. 86. *11. září.* Byl jsem v Litoměřicích mezi svými patienty.

Pag. 85. *12. září.* Na Červený Hrádek ku panu Janovi Hrzanovi pan V. Vchyňský odjel se panem Volfem z Vřesovic.

Pag. 86. *12. září.* Zase na Teplici podvečer sem se navrátil, zastaviv se na Lovosicích u J. M. panny Kateřiny šlechtičny z Valdštejna. A pan doktor Štyrkolský jel odtud na Podsedice pro matrices granatorum na připsání pana Volfa z Vřesovic.

Šťastnýmu u Pičmana, hectico, předepsáni prsní saftové cum balsamo sulfuris, saccharum candisatum item in balsamo sulfuris et ad sitim tollendam syrupi cum spiritu vitrioli. Máteři pak jeho herbae anodynae ad lotionem manus dextrae. Item pana Václava Koštěrského manželce.

Pag. 85. *13. září.* Den velice teplý a horký.

Pag. 85. *14. září.* Den teplý, jasný, horký.

Pag. 86. *14. září.* Z Litoměřic víno v hroznech a melouny přinešeny od pana doktora a pana Jana Mostníka; rozděleno všem.

Pag. 85. *15. září.* Den pěkný, jasný, horký jako o psích dnech, bez větru, bez deště.

Pag. 85. *15. září.* Zaplaceno do obouch apatyk, Mostský i Litoměřický, i odpověď na psaní dána. Sůl sem neposlal; měli tu pohotově jen po jednom vypálení, a tak čekalo se na druhý. Panu Adamovi Mrá-

čkovi z Kišpergu do Litoměřic s strany manželky jeho psáno. Do Mostský a Litoměřický apatyky za pannu šlechtičnu Alžbětu vydáno od pana Matěje z Kalivody 6 kop a 17 gr. č.

Pag. 85. *16. září.* Den náramně pěkný, jasný, horký, jako o psích dnech.

Pag. 86. *16. září.* Pan V. ze Vchynic pouštěl medianou na pravý ruce ad avertendam febrim. Lazebníka měl z Duchcova. Psaní od ženy svý sem dostal a od pana Míchala Šálce na Blatech.

Pag. 85. *17. září.* Den pěkný, jasný, teplý, horký. Psal sem Danielovi z Volovic do Litoměřic.

Pag. 86. *17. září.* Odpověď pánům představeným města Litoměřic, že sem se za ně přimluvil k J. M. panu Vilímu ze Vchynic, aby jim při sv. Havle druhého tisíce kop zapůjčil; přípověď se stala, pokavadž jim toho páni kammerati příti ráčí, aby se mohli dlužiti, jinak nic.

Pag. 88. *18. září.* Den nestálý, avšak teplý.

Pag. 87. *18. září.* Pan Vilím Kaplíř z Milešova o manželku svou se mnou mluvil ob dubiam impraegnationem. Syn jest pana Bohuslava. Item pan Belvic ob caliditatem hepatis et faciem pustulosam. Jan Krištof sluje a pod Mělníkem bydlí.

Pag. 88. *18. září.* Den vlhký, mživý, pošmurný, s přeprchováním častým, skrovným.

Pag. 87. *19. září.* Paní Alžběta Vchyňská po svém porodu v chrámě Božím se postavila, ač ještě zouplna pět týhodnů neprošlo. Si omnes consenserint, ego non recusabo.

Pag, 88. *20. září.* Mates odjel do Prahy a mých listů nevzal, zapomněl.

Pag. 87. *20. září.* Psal sem ženě svý po lokajovi panským, item k J. M. paní Trčkový i ku panu Michalovi Šálcovi na Blatech. Turbabor, sed non perturbabor, quia vulnerum Domini Christi recordabor. Apage Satane, et tu ultime hostium mors!

Extracti catholici pilullas X in aqua cerasorum pan Vilím ze Vchynic přijal; udělaly pět stolic, dvě poslední krvavý propter fluxum haemorrhoidum. Pan Vilím Kaplíř z Milešova přijal pro posilnční auri potabilis guttas III in syrupis cordialibus a dobře to posilnilo. Erat dysentericus, ad phthysin summopere inclinatus. U večer po purgací a v lačným žaludku na závrať pán naříkal, při večeři ji předešel.

Pag. 88. *21. září.* Den pěkný, jasný, teplý. Ráno hustá mlha, podvečer deštík. Pan Houžka do Teplice přijel. Mikuláš z Bezberýna na Teplici přijel příčinou ňákých svědkův. Lapsa Heidelberga.*)

Pag. 88. *22. září.* Den pošmourný. Pan Severýn Táhlo koupil Ronšperg, pan Kapr Liběchov, pan Filip Řepín.**) Turecký poselství do Vídně přijelo.

---

*) 16. srpna, 1622.

**) Ronšperk, (kr. Plzenský), byl skonfiskován Anně Maxmilianě ze Švamberka, jež po bitvě na Bílé hoře ze země ujela, a prodán Severínovi Táhlovi z Horštýna za 30.945 kop míš. (Bílek, Děj. konf. 662, 663) Statek Řepín (kr. Pražský, okr. Měln.) byl s ostatním

Pag. 87. *22. září.* Paní Pičmanová vrátila se domů do Litoměřic z Teplice. Po ní psal sem panu doktorovi Danielovi, aby mne navštívil před mým odjezdem do Němec, na Rumburk, Hanspach, Kamenici. Henrych Belvic z Liběchova vzal počišťování.

Pag. 88. *23. září.* Den jasný, pěkný, veselý, teplý. Šaty soukený J. M. pan Vilím ze Vchynic dal mi dělati.

Pag. 87. *23. září.* Panna Kačenka šlechtična vracovala se z Teplice na Lovosice.

ag. 88. *24. září.* Den pošmurný, chladný. Kameník z Duchcova proti dušnosti lékařství přijal. Kníže Karel z Lichtenštejna z Vídně vyjel.

ag. 87. *24. září.* Po Jiříkovi Cverglovi poslal sem J. M. paní Trčkový, ženě svý a panu Míchalovi na Blata psaní, které měl Mates prve vzíti před kolika dny. Pana Vilíma Kapléře z kury sem propustil. Panu Henrychovi Belvicovi z Liběchova dal sem pouštěti žilou. Od pana Daniele z Litoměřic psaní sem přijal. Skořicovýho oleje proti závratu pán ze Vchynic v polívce požíval; od pánů představených Litoměřicských přišlo psaní. Doktor Daniel na Teplici ke mně přijel.

g. 89. *25. září.* Den mživý, vlhký, dešťavý, hřímání a blejskání podvečer s malým deštěm. Pan Vilím Kaplíř z Teplice odjel.

g. 90. *25. září.* Superavimus lento cursu clareque lucente sole virides colles et aquas tranavimus defluxu perspicuo manantes. Rada dána manželce pana Adama Kaldy, quae melancholia hypochondrias laborat. A vino non abstinet.

g. 89. *26. září.* Den kalný, avšak bez deště. Litoměřičští z Teplice se odebrali. Muškátovýho květu v voctě močenýho sem užíval.

g. 90. *26. září.* Kroupová s pacholaty na Řešetlák si vyšla. Pánům Litoměřickým dána odpověď v příčině půjčky peněz od J. M. pána ze Vchynic, aby měšťani zjistili. Pan Henrych Belvic z Teplice odjel; ne mnoho zdraví svýmu prospěl pro mokrý korbel a pěknou skleničku.

g. 89. *27. září.* Den pěkný, jasný, teplý, ráno toliko chladno.

g. 90. *27. září.* Přijal sem psaní od manželky svý po Jiříkovi Kvarklovi, lokajovi. Pan V. ze Vchynic odjel na Vřesovice ku panu Volfovi Vřesovci.

V sobotu v noci ve tři hodiny v Novém městě Pražském od Koňský brány po té straně, kde zahrada Teuflovic, shořalo osum domů. Potáhl se oheň až k domu Šrámovic, jinak Šreplovýmu.

ag. 89. *28. září.* [Nečas],*) anoť den velice pěkný, jasný, teplý bez mrákot, ráno toliko chladno.

---

nčním Mikuláši Gerštorfovi z Gerštorfu skonfiskován a postoupen Filipu Fabriciovi z Rosenfeldu, sekr. české kanc. dvorské, za 20.000 zl. rýnsk. (Bílek, Dějiny konf. 116.) O Liběchově ie Bílek nezmiňuje.

*) Tištěná poznámka.

Pag. 89. *29. září.* Ráno chladno sic, den pěkný, jasný, teplý, podvečer deštík spadl.

Pag. 90. *29. září.* Z Dubu plátenník přišel raditi se o nohu levou, zlou; měl na ní fontanellu udělanou radou Emmaniusa Žitavskýho. Musel hojiti purgatione, melanagoga, lotionibus per cardanum bened. et opodeldoci.

Pag. 89. *30. září.* Ráno chladno, den pošmurný, s poledne mírný teplo a jasno.

Pag. 90. *30. září.* Přijal sem od pana Jana Housky z Adlerspergu z Litoměřic putnu vína v hroznech a dva dukáty v listu zapečetěný. Žid metu bubonis veneris consilium petiit, Procházka krejčí ženě ňáký přespolní. J. M. paní Alžběta Vchyňská z Lipého na čtyři košile plátna pěknýho mně darovati a J. M. paní Kateřina Stumbergová je svým domácím ušiti dáti ráčila. Hosté v Teplici: pan Volf Vřesovec s paní, pan Zdeněk Vratislav s paní, pan Hartvík Vratislav, pan Zbyněk z Kolovrat Buštěhradský.

Pag. 89. *1. října.* Den velice pěkný, jasný, teplý.

Pag. 92. *2. října.* Dvoum čeledínům pán veselí strojil, zahradníku a lokajovi.

Pag. 91. *2. října.* Žid přijal bezoardicum metalicum quercatani VII grana; dobře se vypotil a bubo veneris počal se tratiti.

Pag. 92. *3. října.* Ráno velice studený a den teplý. List, odpověď doktorovi Danielovi, dána po Zahořanských, kterou měl vzíti vyslaný jeho v pátek předešlý.

Pag. 91. *3. října.* Žid opět přijal VIII grana téhož a ještě víceji se potil. Psal sem do Prahy manželce svý po panu Janovi Branicským a Samuele s ním sem poslal pro některý věci.

Pag. 92. *4. října.* Mráz padlý, všude bílo bylo.

Pag. 91. *4. října.* Žid přijal IX grana a již k zdraví pospíchal. Voslíček, truhlář, post purgationes usus appositivo ex aristolochia rotunda cum sale nitro quatuor matutinis et ex hypochondriaca tensione ex obstructionibus in dies emergebat.

Psal sem do Prahy paní Dorotě Kuklový z Nýštice, item panu Janovi Mostníkovi a panu doktorovi Danielovi do Litoměřic. Paní gurgelwasser byl připraven ex restrigerantibus, potom i kozím mlékem ústa byly vyplachovány proti bolesti jich.

Pag. 92. *5. října.* [Chladný oblaky],*) ale bez mrazu padlého. Christopl Megander, Pastor von Bensen, na Teplici u pána se zastavil až do vobědů.

Pag. 91. *5. října.* Žid dnes odpočinul a diaphoretico, ut videam, quid et quantum natura valeat. J. M. paní, paní svých gurglů požívati ráčila pro zuby i mandly. Praveno, že poselství turecké k J. M. C. do Vídně před několika dny přijelo. Praveno, že listy od knížat říšských některých předneslo.

*) Tištěná poznámka.

Pag. 92. *6. října.* Den jasný, pěkný, teplý odpoledne, podvečer dešť. Do praní: 1 košile, 2 punčochy, 2 šátky, 2 vobojky.

Pag. 91. *6. října.* Voják chudý přijal po třetí bezoardicum metallis quercatani crescente pondere. Žid pak po čtvrtý, v pátek po pátý a v sobotu sem ho vypurgoval. A tak konec initiis gallicae luis. Na poště sem přijel ku panu Čížkovi do Berouna a pěkně jasně svítilo slunce a potom sem na jinýho hnědýho koně přesedl. U pana Čížka byla dlouhá síně klenutá, jako v kaple v domě paní Premearový na Starým městě v ryňku podle domu pana Fridricha Švihovskýho. Somnia ne cures, quia nil est vanius illis, uni, quae cures, trade gerenda Deo.

Pag. 92. *7. října.* Dešťavo, mokro, v noci na sobotu dešť hojnej. Jeiunat, ut mens sobria a labe prorsus criminum.

Pag. 92. *8. října.* Dnové chladní, pošmourní, dešťavý. Ančičce vpravováno lékařství příčinou votoku po prsech, nožičkách a rukou.

Pag. 93. *9. října.* Vítr, dešť s studeností velikou. 24 loket šňůrek, lot štíbry, a 18 hrubých knoflíků k oddávací sukni. J. M. pán poručil mi plášť černý dáti udělati.

Pag. 94. *9. října.* Ančička užila svýho prášku proti votoku, včera, totiž v sobotu, udělal tři stoličky beze všeho hryzení, a pravý bůček namazán mastí sandalavou s olejem peluňkovým.

Pag. 93. *10. října.* Velice dešťavo v noci i ve dne a k tomu i studeno. V týž čas u Bergen po tři dny náramný vítr po poledni se strhl s vyjasněním a trval do osmý hodiny noční.

Pag. 94. *10. října.* Pater Martinus Becanus dicitur confessarius Caesareae Maiestatis. Vína v hroznech a vína mladýho deset sudův, bílýho dva, červenýho osum jménem J. M. paní Vchyňský a paní Stumbergový posláno po zahořanských poslích, aby je dodali. Psáno, že na Augšpurce korec žita za 20 fl., pšenice za 25 fl., vovsa za 15 fl a jiné věci k jídlu též v veliký ceně a šacuňku. — Pan písař nejvyšší proti mně meče svýho povytahoval a já zase svýho proti témuž, a pan Pavel Aretýn jedním dobrým svojím mně známým pohrozil, však jest tu pohrůžku ničímž pověděl, — toto enim somnium sub lucem habui, horam circiter decimam. Obrátil se v písaře Teplickýho, který ke mně škartičku napsal. Samuel vrátil se z Prahy a přinesl mi psaní od ženy a Míchala.

Pag. 93. *11. října.* Den pěkný, jasný, teplý, beze všech mračen. Ančičce udělán prášek pro žaludek z mastyxu, anýzu a cukru.

Pag. 93. *12. října.* Den pošmurný, bez studenosti. Spiritum salis dominus baro Vchynicius usurpare coepit. J M. kníže*) do Prahy z Vídně se navrátil.

Pag. 93. *13. října:* Den pošmurný, dešťavý zase. Ženě svý a paní Trčkový do Prahy po poslu sem psal.

*) Lichtenstejn.

Pag. 94. *13. října.* Tres serpentes devoravi coctos absque nausea. Plášť dán. Ulrich Graf von Eckenberg, intimus consiliarius Caesareae Maiestatis, perpetua cum arthritide conflictans. Děvčeti quartanariae dána purgací tribus horis ante evasionem. Syn pána z Harachu má býti arcibiskupem pražským po smrti nynějšího a již jest k tomu potvrzen od vrchnosti duchovní i světské.

Pag. 93. *14. října.* Dešť a větrno. Haemorrhoides fluxerunt. Quartania měla zimnici ráno. Purgací dána Jakubovi Voslíčkovi, truhláři.

Pag. 96. *16. října.* Větrno velice, podvečer dešť. Stará Zvistová umřela.

Pag. 95. *16. října.* Praveno, že J. M. vysoce urozený pán, pan Adam z Valdštejna má jeti s J. M. císařskou na sněm do Řezna, avšak před tím do Prahy že na některý den přijede. Psala to paní Stumbergový panna Kačenka z Valdštejna.

Ančička měla dvě stoličky, velice flussovitý, nevonný a petržele celý kousky v nich byly sdélí malíku. Karlíčkovi z ouška pravýho začalo téci.

Pag. 96. *17. října.* Pošmourno a chladno. Quartania má míti zimnici ráno; nepřišla. Huba, tvář náramně votekla a puchejři na tváři se udělaly. Usurpavit bis de radicibus aristolochiae rotundae.

Pag. 96. *18. října.* Hodie magis haemorrhoides fluxerunt, quam unquam ante. Kašlem sem trápen v noci náramně.

Pag. 95. *18. října.* Auditum fuit in intimo cubiculo Joannis de Rupescissa Albicolam, quod non apparebit ad Danubium, se quidem L. Ch. chymicorum, quem in Bohemia concinnabat, sit vitio laboratorum ruptus. nisi colligatur et instauretur; discipulum autem unum atque alterum missurum, ne sit et videatur fractor sigilli Dei.

Říha, posel na Zeleným rynku v Teplici, psaní mi od ženy mý přinesl, v kterém odpovídá proti psaní mému předešlému.

J. M. paní, paní Trčková psala v listu k J. M. pánu Teplickýmu, že na mé sollicitování má odpověď, že chce žádosť její ráčiti naplniti co nejdřívěji J. M. knížecí.

Pag. 96. *19. října.* Den byl pošmurný bez deště, podvečer sprchlo. Haemorrhoides non fluxerunt hodie a tak jich konec in fluxu hesterno copiosiore.

Pag. 95. *19. října.* Panu Tomášovi z Proseče odeslán sacculus ad purgandum pro tribus vini sextariis; X doses tartari cristallini cum sale armeniaco; trageae ex rhabarbare et saccharo ad doses II. Posel naschvál to nesl do Prahy. Za lékařství požádáno 8 kop.

Pag. 96. *20. října.* Studeno, jasno, větrno. Posel ráno šel do Prahy Jakob von dem Satler ku pánu z Proseče.

Pag. 95. *20. října.* Odvedena mi čepice a rukavice od J. M. paní, paní, liškami podšitý; od pana Matěje pantofle za jeho vlastní peníze koupený a pár střevíců na panský groš spravený, totiž za 3 kopy grošů a pantofle rovně též za ty peníze, neb drahota znamenitá byla.

Pag. 96. *21. října.* Obnovení rady v S·arém a Novém městě Pražském.

Pag. 96. *22. října.* Den pošmurný, ráno mráz dobrý. Der Herr vom Trauttensdorf und Herr Khan, duo consiliarii caesarei, post Eckenbergerum comitem. Na ráno též obnovení rady v Menším městě Pražském.

Pag. 95. *22. října.* Palandránu sem přijal od J. M. pána z sukna mišeňskýho po 3 zlatých rejnských. Kožich opět připověděn, že bude dán.

Pag. 97. *24. října.* Téměř celý den slota dešťavá s sněhem. Německý kostely v Praze zapečetíny a do pátku kněžím čas uložen, aby se vystěhovali pryč z země, což se i stalo, že v 21 hodin v pátek odjeli.

Pag. 98. *24. října.* Literae allatae ad praefectum venationis, ut ferinam subministret pro morsu imperatorio Ratisbonam sufficienter.

Confectio Embdaria, Mercurius praecipitat; aquae et huiusmodi alia rubicunda. Cum summo regni Bohemiae cancellario, qui veste amictus nigra, colloquium feci in aurora.

Pag. 97. *25. října.* Den pošmurný, ne hrubě studený, avšak sněhové po horách se ukázali v mírnosti.

Pag. 98. *25. října.* Na Zahořany k sbírání vína odjel pán. Somnium: Vykládán té noci ortel, že sem se k svatým nepostil, jim se nemodlil, ale vysmíval. Z Zahořan do Prahy pán jeti umínil dle psaní J. M. pana Trčky. Jakub posel z Prahy se vrátil a odpověď mi přinesl.

Pag. 97. *26. října.* Den pošmurný, neveselý. Tumult v Praze, že byl, praveno, příčinou kněžstva německýho.

Pag. 98. *26. října.* Dal sem odpověd manželce svý do Prahy a J. M. paní, paní psáno též, že se děti dobře mají, po naschválním poslu.

Na veliký, pevný hrázi sem seděl a na ní bezpečně spal, vody se spokojily a velmi nízce ležely. Mates z Lipska přijel na pěším; kůň mu vzali v Frauenbergu čtyři míle od Teplice; dvaceti vojákův naň vystoupilo. Pán Teplický do Prahy se dostal pod samý večer z Zahořan.

Pag. 97. *27. října.* Den pošmurný, neveselý a hrubě studený. Podvečer jasno. Aquilae solaris albae přijal pan Matěj XVIII grana, učinilo stolic sedum šlemovitých.

Pag. 98. *27. října.* Z Lipska kupci oustní noviny přinesli, že kníže Mauric a Mansfeld s knížetem Spinolou veliký potkání měli.

Dicastus v Lipště vyžebral na kupcích nýdrlantských dva nový pláště z drahýho sukna a vokolo čtyř nebo pěti set kop. Za J. M. pánem do Prahy sem psal po poslu domácím a k manželce svý též; toto přihotoveno prvé bylo. Dominus Deus exercituum nobiscum, non timebimus. Quid faciat nobis mortalis sane?

Pag. 97. *28. října.* Do prádla: 2 košile, 1 ručník, 4 šátky, 1 pár punčoch, 1 karkule. Überpain in dextro oculo Ančičce.

Pag. 97. *29. října.* Dešť nebyl, ačkoliv mělo se k němu dosti dobře. J. M. paní Stumbergová odvedla mi 50 fl. odkazu od panny šlechtičny Alžběty

a panu doktoru Danielovi 25 fl., kteréž sem k sobě přijal. Psáno za J. M. paní Vchyňskou do Prahy a připamatoval sem sebe.

Pag. 100. *30. října.* [Místy sníh.] Bylo ho dosti při horách, sníh na horách šedivý. Den ráno teplý, potom pošmourný, podvečer dešťavý. Psalmus CVIII: »Maledicent illi et Tu benedices, qui insurgunt in me, confundentur, servus autem tuus laetabitur in Te.«

Pag. 100. *31. října.* Den pěkný, jasný, ne hrubě studený. Kněze Štěpána manželka od sv. Petra z Prahy... Mikuláš Hofman umřel a nechtěli ho pochovati. Ještě v Zahořanech pán nebyl.

Pag. 99. *31. října.* Po Janovi z Hradiště panu doktorovi Danielovi do Litoměřic sem psal a odkazu od panny šlechtičny Alžběty odeslal 25 fl

Sempronium ist Edenburg, Scepusium ist Spíše, Eperges, Trenčín, Trnava, Bahensko. Tu škola bejvala vzácná před lety.

Karlíčka panna Mandička Šindlovna umejvala.

Zikmund Bukuvka Dobřikovský z Malejova, ouředník na Zahořanech, který prve u pána, pana ze Vchynic sloužil za pachole.

Erazím Majk z Majvertu, pražský lékař.

Pag. 99. *1. listopadu.* Den pošmourný, k sněhu nakloněný. Psal sem J. M. paní Vchyňský, žcně svý a panu Pavlovi Aretýnovi z Ernfeldu. Posel Němec to k sobě vzal.

Pag. 99. *2. listopadu.* Hypnoticon. Ipse daphum (sic) sublimis adii. Sedesque revisi consuetas. Foenus quaedam promittebat spontaneum de quat. m. praesente sene Vchynicio,*) qui ante quatuor annos abdormivit in Domino. Tu dissipa varios dolos et verte in illos, o Deus! Explicuit se ipsum mox. Facile omnia contemnit, qui se moriturum novit.

Pag. 100. *3. listopadu.* Byl dešť tesklivý. Jel sem na Zahořany na rozkaz panský a zůstal sem v Litoměřicích u pana doktora Daniele Štyrkolskýho.

Pag. 100. *4. listopadu.* Den pěkný, jasný.

Pag. 99. *4. listopadu* Pouštěl hlavní [žilou] pan M. Tychistes v Litoměřicích v mý a pana doktora jich domácího přítomnosti. Odkudž sem jel na Zahořany.

Pag. 100. *5. listopadu.* Dešťavo a větrno celej den i noc celou. Hünnerfluss, Lejtenant.

Pag. 99. *5. listopadu.* Psal sem i poslal k ženě svý a ku panně šlechtičně Kačence z Valdštejna po poslu Zahořanským. Požádány z Prahy některý speties, pro vino purgante, aby je pana šlechtična Estera zaplatila. Zastavil sem se v Litoměřicích a navrátil sem se na Teplici podvečer. Praveno, že mnozí lidé městští z Moravy pro náboženství přestěhovali se do Sedmihradské země. Leučovii seu Levočovii medicus patricius Samuel Spielenbergerus, Tir-

---

*) Radislav (I.) ze Vchynic.

navii vero Martinus Brunnensis, in Transylvania Mathias Erbinaeus, Arnoviensis, Boëmus, někdy pana z Valdštejna poddaný.

Pag. 101. *6. listopadu.* V noci i celý den dešťavo, větrno. Haemorrhoides denuo apparuerunt in barone.

Pag. 102. *6. listopadu.* Pán, pan hofmistr nejvyšší:*) »Videndum, quid possimus?«

Divendendum stannum, et Luna oppigneranda vel etiam divendenda pro pecunia promta; Zděněk Vratislav 300 kop grošů; pan V. ze Vchynic in causa equorum datorum.

Multi ex Moravia in Transylvaniam causa religionis commigrarunt, voce publice loquente.

Pag. 101. *8. listopadu.* Den dešťavý i v noci. Ančičce votok i pod očima byl spatřín.

Pag. 102. *8. listopadu.* Militem Bavaricum dicebatur hybernaturum in Hessia.

Pag. 101. *9. listopadu.* Den pošmurný, bez deště a chladna hrubýho. Karlíček byl ráno v koupeli a protož podvečer neplakal, ježto jindy vždycky vokolo první na noc pláče půl hodiny i víceji.

Pag. 102. *9. listopadu.* Dáno děvčeti v zámku částka medicamenti laxativi v polívce ad purgandum. Pan doktor Daniel z Litoměřic dal odpověď, že na tom trhu přestává, avšak že by místo Mostníka rád jiného měl, protože v témž bahně s ním vězí. O přímluvu pana V. ze Vchynic sem psal v příčině dluhu 300 kop za paní Ludmilou Vratislavovou na Mníšku, aby takové mé psaní do panskýho listu vloženo a upečetěno bylo.

Pag. 101. *10. listopadu.* Den mírný, ani studený, ani teplý, avšak pošmurný a nejapný. Ančičce kašel překážel.

Pag. 102. *10. listopadu.* Praveno, že v Hrobích všickni ti, kteříž učiněni jsou katoličtí, přisahati musejí, že jsou dobrovolně, bez nucení od poznalé pravdy a svého náboženství odstoupili. Item, že všech kněží z Jihlavy a jich panství vyhnáno šestnácte.

Pan arcibiskup pražský toho téhodne**) a pan Khan rakouský na Světlý, domů se navracujíc, umřel.

Pag. 101. *11. listopadu.* Den jasný, teplý, veselý. Haemorrhoidum fluxus in barone apparuit. Martě malý dána pokroutka ad purgandum. Haberland, Haberfürst Saxoniae praecontemtum a papicolis.

Pag. 101. *12. listopadu.* Noc dešťavá i den, avšak beze všeho chladna i zimy. Děti obě kašlaly. Quid dicas, si ministri verbi a te et tuis bonis propellantur? Id ipsum, quod si ipsemet etiam solum vertere iuberer, dicerem.

Pag. 102. *12. listopadu.* Psal sem do Prahy k ženě svý a ku panu Střelovi o žita šest korců připověděných, a od paní Stumbergový zjednal sem 20 kop, aby je vydala panna Estera, šlechtična, ženě mý na službu potom povinnou Káči, děvečce.

*) Adam z Valdštejna.
**) Arcibiskup Jan Lohelius zemřel 2. listopadu 1622.

Pag. 103. *12. listopadu.* Hieronimus Opicius z Frejberku, kazatel.
Anjel v háji u Vittemberga sedláčkovi povídal, že bude mor, hlad, válka, znamení toho, že letos hlavy a oči boleti budou, a hlavy množí že rukami spodpírati budou, a konec světu že by Bůh bezbožnýmu již učinil, kdyby modlitbami některých pobožných zdržován nebyl. To in Augusto tohoto roku že se stalo. A to že se rozpisuje, však že tištěno nebude.
Nagellius že něco novýho kalendářuje a Petr Grugetius, Danus, že mu na tom odpor činí, rozprávěl kn. Longolius.*) Et Solomonem septennio exacto regnaturum, et hoc anno eclipsin in ortu futuram, paulo post autem solem lucem pristinam acquisiturum. Haec et illa multa. Pan, pán J Michna s jinými obnovili ouřad v Litoměřicích. Purgmistr ročně má ouřad držeti, pan písař, jen radní jeden, osob v radě 16. Gubernator města pan Ryc, pan děkan pryč městský; pan probošt v neděli ponejprve mši držel a kázal v kostele městským. Odtud jel do Oustí. Byl se panem Michnou pan Voldřich Bechyně a Prokop Tandler, prokurator, pan Hynek Žďárský a ňáký pan doktor z appellací.**)

Pag. 104. *13. listopadu.* Ladiger putatur. Per defectionem ab Hugenotis ad pontificios dicitur pax facta Et connestablii officium in defectorem collatum. Publica fama.

Pag. 103. *13. listopadu.* Přijal sem od ženy svý psaní po poslu pražským jednovokým, rozeným z Boleslavě Mladé, v něm odpověď od J. M. pana hofmistra, že mně rád chce z ouzkostí mých pomáhati, až se navrátiti ráčí.

Pag. 104. *14. listopadu* Den teplý, jasný. Pan probošt Litoměřický nejprve jako včera v městě v velkým kostele začal kázati, a škola odvedena jezuvitům.

Pag. 104. *15. listopadu.* Den pěkný, bez větru. Recontiliationem petiit Schrepl in nocturnis somnis. Pan Michna a pan V. Bechyně ráno z Teplice odjeli do Mostu jako kommissaři k obnovování rady.

Pag. 104. *16. listopadu.* Urozenému pánu, panu Zdenkovi Vra[ti]slavovi z Mitrovic na Mníšku a Hostouni, J. M. C. radě a komorníku, psáno. Den deštivý i v noci.

Pag. 103. *16. listopadu.* Spiritus salis communis bene praeparati sextarios za 40 kop mám dáti přinésti, ut praeservet a podagra, quia ex-

*) Michal Longolius z Kralovic, kněz pod obojí, byl s kn. Ant. Hofmannem Žateckým správcem duchovním v Teplici Obíral se hvězdářstvím. Později se stal farářem v Bořislavi. a r. 1624 odebral se do vyhnanství. Vydal 1. Jana Arndta Čtvery knihy o pravém křesťanství spasitedlného pokání. V Praze 1617. 2. Complementum astronomiae, t. j. důvod a vysvětlení pětileté pranostiky l. 1619 v Hali vytištěné skrze Pavla Nagelia Lipského. V Praze, 1620. Crugerius Petrus byl professorem mathem. a poesie v Gdansku (zemřel r. 1639). Napsal několik astronomických spisů.

**) Srv. Bílek, Děj. konf CVII.

sicat et omnem patefactionem abarcet, ut exemplum in Katharina Poppenhaimia, apud Crollium et in cive Romana apud Benignum ex Voleterano.

Pag. 104. *17. listopadu.* [Sněhu hojně.]*) Ba vody, deště, bláta i po horách i dolinách. Pan Branický odjel do Prahy, ad uxorem binas [litteras] tullit, ad Sagillarium, ad Zdenconem Vratislavum, ad Martinum.

Pag. 104. *19. listopadu.* Den pošmurný. Ančička v noci dávila, horkost měla zimničnou ex tertiana dupla; urinas rubicundas. Od ženy a některých dobrých přátel psaní sem dostal několikero po Janovi Zedníkovi z Teplice u pana úředníka.

Pag. 104. *19. listopadu.* Cum Joanne Tibisco in ripa cuiusdam fluminis ultra sepimenta, ubi fundus viridis erat, in aqua turbida coelo sereno lavi, fratrem puerum Venceslaum vidi, qui matrem aegrotare dicebat et factam esse exsanguem, ut vix caro ossibus haereat. Somnium, at fui copronymus in illius fluminis ripa lavans.

Pag. 105. *20. listopadu.* Dešť celý den. Starý pán Mrácký okolo osumdesáti let mající k stolu Páně u Jezuvitů v Praze přistupoval, byvší prve vždycky evangelicský.

Pag. 105. *22. listopadu.* Bez větru, ticho, však pošmurno, studeno bez mrazu. Ančička kašlala i v noci i ráno. Dáván jí saft řepnej s cukrem, domácí, z jíchy strojený.

Pag. 106. *22. listopadu.* Tota nocte sermones evangelicos et prophetarum decantatos audivi in quodam insigni templo recens exstructo, et quidem a pastoribus illis, quorum nomina etiam num teneam. Et quia exutus et spoliatus eram vestibus, adeo magna copia telae mihi donata fuit, ut gestari a me non potuerit. Iacta curam tuam in Dominum et ipse faciet! Haemorrhoidum fluxus copiosus et in Stumbergia, et litterae Praga a sorore ipsius allatae, quod uxori meae dederit 20 kop.

Pag. 105. *23. listopadu.* [Sněhu bude hojně.]*) ano nikde nebyl, ani při horách vysokých. Dešťové částí předešli. J. M. C. v Řezně na sněmě.

Pag. 106. *23. listopadu.* Mille opifex fraudum furiit. Custodi Christe tuos, ne pereamus! Mnozí z stavu rytířského, jimž statkové pobráni byli, strojili ven z země i také odjeli, jako Stampachové, Oderští a jiní.

Baro lavit in publico thermarum balneo, ut discuteretur influxus catarrhi a spatulis dorsi. Doktora Daniela vína poznamenáno jménem panským 20 sudův a oznámeno o tom i panu Rycovi jakožto hejtmanu města.

Pag. 105. *24. listopadu.* [Chladní dnové],*) ano naopak. Deště byly, teplý, mírný bez studena.

*) Tištěná poznámka.

Pag. 106. *24. listopadu.* Psal sem do Prahy k ženě svý po Janovi Zedníkovi, panu Eliašovi Rozínovi a panu Pavlovi Zahořanskýmu, aby sem syna svýho poslal k mytí, že bude ode mně náležitě opatřen. Praveno, že v Polště hrubě rána boží panuje a ve vokolních místech, že Brunšvický kníže umřelo, syn Julii, a že na strejce Halberštadtskýho připadlo a že v říši se bundují proti tomu. Pan hauptman Šlik byl na Teplici vracujíc se z Drážďan. Noc dešťavá.

Pag. 105. *25. listopadu.* [Jasno.]*) Naopak pošmurno velice a větrno, a v noci předešel dešť. Causa facit martyrem, non ipsum martyrium; modo coronantur. Curramus, curramus pro illa corona aeterna omnes. Occupet extremum scabies. Timidi non intrabunt, nec obtinebunt.

Pag. 105. *25. listopadu.* Den kalný, pošmurný, beze všeho studena a zimy. Henrych Julius hrabě Šlik byl přes noc v Teplici v hospodě. »Abeat ad Hynconium, ut crucietur capite!« Ita hostis me persequens clamabat.

Pag. 108. *27. listopadu.* Den pošmourný, bez větru, mživej celej, beze všeho studena.

Pag. 107. *27. listopadu.* Pan Torschtetel byl na Teplici vom Bergen. Dicebatur conclusum esse, omnem haeresin abigendam et funditus exterminandam, soli catholico locum concessum et datum. Správce školy žatecský někdejší M. Paulus Georginus žádal místa za praeceptora u strejce pána ze Vchynic.

Pag. 108. *28. listopadu.* Vinštíře u bednářů pohledali, anebo v sudech v zámku i v městě. Není nic nalezeno ani se doptalo. Na ten den druhý vůz votýpek mi přivezen.

Pag. 107. *28. listopadu.* Jiřík Zverkel z Prahy se navrátil a odpověď mi od ženy přinesl.

Pag. 108. *29. listopadu.* [Mrazové tuhý],*) Až po hřbetě teklo, nebo celý den pršelo a bláta dosti bylo, i noc nastávající bez deště nebyla.

Pag. 107. *29. listopadu.* Odveden spiritus salis J. M. pánu. Proti J. M. paní, paní kancléřový paní Trčková jela z Prahy až na Světlou. Ad Melandrum Ottonem **) scribendum suasu uxoris meae.

Pag. 108. *30. listopadu.* [Sekej led.]*) Nekvap, počkej až namrzne, ještě řeky zouplna běží. Den pošmurný. Děti se dobře měly. Ančičku trápil ráno kašel.

Pag. 107. *30. listopadu.* Ut vacatio universalis, ita et salvatio. Příčinou sv. Ondřeje slota celej den, sníh a dešť. Pan doktor Daniel o svá vína psal, že mu jich pasírovati nechtějí. Dána odpověď

*) Tištěná poznámka.

**) Dr. Otto Melander ze Schwarzenthalu, právník, žil při dvoře Ferdinanda II. (Status particularis regiminis Ferd. II. pag. 105.) Roku 1621 byl členem hrdelní kommisse, a sice sekretářem německého jejího oddělení a sepsal obžalovací spis proti direktorům.

od pána. Baroni datae sub noctem denuo pilulae V Soluta alvus quatuor vicibus.

Pag. 108. *1. prosince.* Byl mráz náramný. Knihař z Krupky na trhu.

Pag. 107. *1. prosince.* Non est prudentia, non est sapientia, non est consilium adversus Dominum. Položil hvězdář rozjižování, anoť byl mráz třeskutý. Před tím: »sekej led,« pobízel. anoť ledu nebylo viděti ani na blátě, netoliko na řekách a jinde.

Panu Janovi Rycovi z Liechtenfeldu, J. M. C. lejtenantu a gubernatorovi města Litoměřic a Oustí.

Přijal sem z lásky od J. M. pána, pana 20 kop ad praeparationem albi cupri et auri potabilis. Pan Petr Vchyňský se navrátil.

Pag. 108. *2. prosince.* Byl mráz hrubý, až se postýskávalo votrhanýmu. Paní Zuzana, Goliáše mladšího manželka, do Teplice z Niederlantu přijela.

Pag. 107. *2. prosince.* Psal sem k doktorovi Ottovi Melandrovi; spis německý ženy své jemu sem zaslal, a k ženě svý po Joglovi, kuchaři, který šel odtud, z Prahy na Bystřici.

Pag. 108. *3. prosince.* [Plíhanice], ano, veliký mráz a v noci sněhu přibylo. Pan Vilém Khelbl pro mne posílal Martina, u Zvěsta pacholátko.

Pag. 107. *3. prosince.* Panu Petrovi Vchyňskýmu za praeceptora přijat od J. M. pána ze Vchynic M. Paulus Girconis, Guttenbergensis. Nostrae preces ardentes ad Deum habitae certo certius exaudiuntur propter Christum, interpellatorem nostrum.

Pag. 109. *3. prosince.* Panna Manda Šindlovna dala pouštěti sinistro brachio.

Pag. 109. *4. prosince.* Vzala počištění. Učinilo stolic všech deset.

Pag. 110. *4. prosince.* Embda iudicem pro suggesto audit docentem. Ita cum ruderibus Hierusalem et Sionis agit Dominus! Gestat enim regnum in suis humeris, quod nullus mundanorum regum tentaverit.

Odjel sem ku panu Kelblovi z Gajzinku na Předlec, qui gallica passione cum ictero symptomatico luteo laborat. Sequenti die rescripsi.

Téhož dne psaní od ženy svý sem přijal po panu Janovi Branickým, potom od pana doktora Daniele z Litoměřic, od pana Kelbla. Vrátil sem se 8 ve čtvrtek bene do města. Panna Mandelína Šindlovna nemocna; děvečka Pavlova menší; Anna, švadlí; Lída, děvečka u panny šlechtičny Ančičky.

A ministro alieno in uno et eodem equo dilatus sum in profundam piscinam in horto quodam, ita ut ministri illius caput in aquam submergeretur. Et ubi non potuissemus alliorum murum ascendere, rediimus eadem via per piscinam paulo compendiosiore et una lavimus ambo absque periculo vitae, quod tamen vix vix effluximus.

Pag. 109. *5. prosince.* Dešť. Praveno, že mistr Jan Campan Vodňanský v svý apostazii umřel u velikém zoufalství.*) [Povodeň v Praze i do sklepů šla r. 1560.]**) Následoval mor, hlad.

Pag. 109. *6., 7. prosince.* Dešť, rozjižování.

Pag. 109. *8. prosince.* [Zase mráz.]**) Bez mrazu, dešť, rozjižování, bláta dosti.

Pag. 109. *9. prosince.* Dešť, slota celou noc i následující celej den. XXVII. liberationis

Pag. 110. *9. prosince.* Respondi domino Danieli, medico, Litoměřicium per scribam. Evolemus, evolemus ex his miseriis ad aeternam patriam. Dnes vzkázáno po panu Janovi Branickým ku panu Matějovi, hejtmanu, aby mi vydal ku potřebám všelikým lékařským 20 kop. A tak řeč první stvrzena.

Pag. 109. *10. prosince.* XXIV. percussionis Pán ráčil vyjeti na Zahořany se všemi svými.

Pag. 110. *10. prosince.* Vypravil sem svýho Samuele do Prahy, psal sem po panu Janovi Branickým J. M. panu kancléřovi, J. M. paní Trčkový, ženě svý, Pavlovi Zahořanskýmu, panu doktorovi Danielovi. Ženě svý poslal sem 69 kop 30 kr., zvláště sedum dupldesetníků císařských na některý věci ku potřebám svým ad aurum potabile et cupri dealbationem. Bylo 36 duplšedesátníků s anjely churfürsta saskýho v pagetě svázaných.

Pag. 112. *11. prosince.* [Vítr, mráz.]**) Ani vítr, ani mráz, milej hvězdáři! Hans Georg Vaas, J. M. churfürsta saskýho rada, blíž Hanspachu.

Pag. 111. *11. prosince.* Plenus venter non orat ardenter. Cavete, ne corda vestra graventur. Panu Ottovi Kelblovi z Gajzinku u pana Václava Kelble v Předlici lékařství předepsáno, aby v Oustí bylo připraveno. Dal 1 tolar.

Pag. 112. *12. prosince.* Dnes vítr a sníh po horách. Pan Jakub Jileš, hejtman na Benešově a Kamenici.

Pag. 111. *12. prosince.* Psal sem panu Jakubovi Jilešovi s strany retort šesti, dvouch recipientů, šesti bocií s kelímky, jeptišek desíti, malých třiceti et cetera, aby zde byly v šesti dnech.

Pag. 112. *13. prosince.* Mrázek, a sněhu připrchlo na mále.

Pag. 111. *13. prosince.* Psal sem do Litoměřic ku panu doktorovi s strany pana Chlumeckýho: Topinambur, elixir proprietatis Paracelsi a o rozmarýnu a o svý pachole, aby bylo fedrováno.

Pan Vilím ze Vchynic včera z Zahořan do Velvar dojel a dnes, v středu suchou, jest v Praze, a tak mý věci dodány budou bez dalších odkladův.

Pag. 112. *14. prosince.* Praveno, že Šalamoun Německý při svých modlitbách ranních a večerních nejobyčejněji zpívá žalmy 34.: »Nechci pře-

*) Podle Jirečka zemřel Kampan 13. prosince 1622 přestoupiv v listopadu ke katolictví. (Rukověť, II. 333.)

**) Tištěná poznámka.

stávati«, item 35.: »Vstup na odpor mým odpůrcům«, item 149.: »Píseň novou pánu zpívejte.«

Psáno J. M. paní Stumbergový, aby se na Zahořany vypravila, až bude lepší cesta, a já též.

Pag. 112. *15. prosince.* [Zase sněhu napadne dosti.] *) Nic nenapadlo, milý Partlici, ani v horách, ani v rovinách. Mauric, knihař z Meziříčí, který před dvaceti pěti léty umřel, ňákými knihami řeckými celou noc mne zanášel, a druhej mrtvej o mnohých věcech vezdejších mně zprávu činil.

Pag. 112. *16. prosince.* Vejpověď z Prahy, že sem svůj díl statku J. M. C. propadl, a ženě mý že její díl zůstává, avšak toho dílu aby vyhledávala při komoře u J. M.

Pag. 111. *16. prosince.* J. M. pánu, panu do Prahy a doktorovi do Litoměřic psaní sem odeslal o jeho vlastní věc po poslu Litoměřicským. Kn. Mauric se vyráčil. Starosť o knihy na Doubravský Hoře a o vína doktora Daniele Štyrkolskýho z Litoměřic. Posel od pana Vilíma Kelble z Předlice u mne byl; že jest zdráv.

Pag. 111. *17. prosince.* Přijel sem ku paní Kelblový na Chlumec u Oustí k vyhojení pedis dextri, a na ten den sem ji dobře vypurgoval.

Pag. 113. *18. prosince.* [Pánům neštěstí.] *) Kdo ví kterým a jaké hádáš. In sex octiduis bibliopolae Pragenses omnes evangelicos libros divendere debent et numquam alios apportare.

Pag. 113. *19. prosince.* [Nestálé slunce.] *) Bylo tak. [Mikuláš a Klára, staří, pobožní lidé, pro víru v Praze spáleni r. 1520.] *) Ani na to ohled nebyl, co onino pravili: »Ne v den sváteční, (ne před hody Božími), aby snad nebyl rozbroj v lidu.« Tak ve stu letech měla Praha novou tragoedii a v téhodni sv. Štěpána.

Pag. 114. *19. prosince.* Navrátil sem se od paní z Chlumce, vom Khelben. Paní Stumbergová odjela na Postoloprty ku paní Štěpána ze Sternberga in causa apostasiae mariti ipsius.**) Rediit die Mercurii. Nalezl sem psaní doktora Daniela v příčině pana M. Tychystesa, hydropici. V Krupce u zlatníka a u Pavla knihaře sem byl a jemu i lékařství po poslu sem odeslal.

Pag. 113. *20. prosince.* [Vlhko, vítr.] *) Ano, velmi veliký mráz, jemuž tu zimu podobného nebylo. Zastavoval sem se u zdravých, nemocných blíž Úkropu v Teplici.

Pag. 114. *20. prosince.* Praveno, že D. Bazilius velmi smutný *διὰ τὴν τῆς ἁπάσης ὀρθῆς ἀντίληψιν.* Ne nos inducas Domine in tentationem. Et Petre, Petre, ne te calehias ad ignem pontificis, adhaere coetui, ne cadas.

---

*) Tištěná poznámka.

**) Štěpán Jiří ze Šternberka měl již průběhem války srozumění se stranou císařskou a hned po bitvě bělohorské stal se katolíkem. Proto byl při statcích svých ponechán. (Bílek, Děj. konf. 633.)

O Poláku rozprávka continuirována, že vstal z mrtvých u sv. Jakuba v Praze a že zvoníka mnicha tlačil, až od toho umřel. Comitiorum imperii dilationem ad Januarium imminentem. Et rex Angliae Jacobus dicebatur mortuus. Publica fama.

Quid dormitis? Surgite et orate, dicit Dominus, ne intratis in tentationem Luc. 22. Altera vice repetitum.

Pag. 113. *21. prosince.* [Oteplení, vítr.] *) Dobře zima, bez větru. Cheiragra in muliere dilata, palmus cordis in Petro Kelblio vídáno.

Pag. 114. *21. prosince.* Lixivium ad cheiragram. Simplitia ad palmum cordis abigendum.

Flumina irrigua visa, ubi antea amnis exiguus. Et litterae a Samuele Georgillo, Chruda, ad uxorem boëmice ex meo latino praescripto; initium: »Quid tibi precer? Quam Deum clementissimum?«

Praveno, že mnozí pod jednou zlořečí na ty, kteříž odstupují od svýho náboženství a přestupují k pod jednou, říkajíc, že ani Bohu ani lidem víry nedrží. »Date, quae sunt caesaris, caesari, et quae sunt Dei, Deo; animus itaque hominum Deo offerendus« Pragae quidam ita explicuit.

Pan Petr Švihovský, syn pana Fridricha, přistoupil mezi pod jednou a páni Kokořovcové čtyři též.

Pag. 113. *22. prosince.* Větrno s zimou. Sněhu hojně napadlo v noci. Lékařství panu Jiříkovi nach Khalben. Item panu Petrovi Kelblovi purgans et ad palmum cordis.

Pag. 114. *22. prosince.* Pana J. z Chlumce úředník svý lékařství ode mne pobral. Praveno, že novokřtěnců do padesáte tisíc z Moravy do Polska se odebralo, kdež sou přijati za obyvatele, ano i proti nim v cestu posláno, aby jim škozeno nebylo. Jiní praví jen polovici.

Pag. 113. *23. prosince.* Carolus Žerotín pro se et suis ministris, at non pro subditis, impetravit unicum ecclesiasten; [quem in arce alat.] Sníh pršel.

Pag. 114. *23. prosince.* Usus sum scarificatione et barbae tonsura, sed non capitis.

Pag. 114. *24. prosince.* Náramný i v noci i ve dne vítr byl spolu s přeprchováním sněhu.

Pag. 116. *25. prosince.* Větrové ve dne i v noci. Pan V. ze Vchynic v Praze přes hody zůstal s svými. Panu Vilímovi Kelblovi z Gaisinku lékařství posláno.

Pag. 115. *25. prosince.* Humiliabitur superbia Assur et sceptrum Aegypti recedat. Zachar. 10. 11. O, dejž to, Pane, ať se tak stane!

Quicunque dubitat de remissione peccatorum, atrocissime impingit in decretum de salvando homine totius sanctae Trinitatis; tandem

*) Tištěná poznámka.

peccat singillatim in aeternum Patrem, qui ex dilectione dedit filium suum unigenitum in mundum; contemnit et proterit pedibus omnia filii Dei, Domini nostri Jesu Christi, merita et Spiritum sanctum arguit mendacii, quod per prophetas et apostolos falsum de nobis redemtis et in gratiam receptis perhibuerit testimonium. Tím se těš a upevňuj, věrná duše!

Pag. 116. *26. prosince.* Znamenití větrové. Den velice teplý, jasný s rozjihem. Od pana Nikodema z Velvar psaní sem dostal.

Pag. 115. *26. prosince.* Panu Vilémovi Kelblovi z Gaisinku na Předlici posláno dvoje purgans et magisterium oculorum cancri. Za to dlužen 2 kopy.

Pag. 116. *27. prosince.* Panu Vilémovi Kelblovi čtyři pytlíčky ad purgandum se mají poslati. Zaplaceny jsou.

Pag. 115. *27. prosince.* Byl sem na Předlici u pana Viléma Kelble a jemu od koliky pomohl. Potom ve čtvrtek ráno zastavil sem se na Chlumci u paní Kelblový vdovy a jí nohu bolavou pravou opatřil. Tam sem nalezl pana Adama Švarce, Mikuláše komorníka, Haldiusa a Jana Čížka mladýho z Berouna. Navrátil sem se v pátek podvečer na Teplici. Od ženy z Prahy po Samuelovi sem dostal psaní.

Pag. 116. *28. prosince.* Kalivodovi purgans.

Pag. 115. *29. prosince.* Má se paní Elisabetě pro lékařství poslati cum tribus angelis ad cheiragram tollendam. Stalo se. Peníze pro lékařství poslány a posel odpraven v sobotu ráno.

Pag. 116. *30. prosince.* XXX. liberationis. Hrubě studeno.

Pag. 115. *30. prosince.* Pasť na blechy z Lipska přinesena. Velice vzácná věc! Za poslem na Zahořanech psaní zůstává mně od ženy mi poslaný a od Samuela pacholete. Jileš psal, že sklenice spraví i odešle nejdřívěji.

Pag. 116. *31. prosince.* XXVII. percussionis. Rozjihování a podvečer násilný mráz.

Pag. 115. *31. prosince.* Ženě svý zase psaní sem odeslal a panu Nikodemovi do Velvar. Poručil jsem je k odvedení po panu Mikulášovi Komorníkovi z domu pana Bernarta Karbana proti kotcům soukenickým.

O panu M. Janovi Campanovi, který umřel 13. decembris, zpráva, že dokonal pokojně a že odvolal s pláčem svou apostasii in privatis precibus před M. Cespiviusem.

Pag. 117. až 129. jsou vyplněny jen tištěnými zprávami kalendářními.

Pag. 130. Páni a rychtáři Menšího města dluhu Matiašovi Bsovi povinného summy hlavní odvedli 1000 a úroků šedesát... 1060 kop.

Páni a rychtáři M. K. na tisíc kop míšeňských Matiašovi Bsovi, na šest set kop mišeňských někdy Max. Host. povinných toliko ourok, totiž 156 kop, odvedli. Vydáno z rejster pana Míchala Šálce na Blatech.

*

Mathias Borbonius, doktor, hat sollen geköpft verden, aber auf kaiserliche gnad in gefängniss verbleiben. Ex impresso publico, 21. Julii, 1621.

Sedum duplšedesátníků aneb raději sedum grošův po půl třetím zlatým učiní 15 kop. Máme dodati paní Kačí čtyři a tři dukáty v cele, proto že nám takových zapůjčila. 16. April. notatum v Linci 1 kopa grošů širokejch za 10 fl.

Dukát za 15 fl. Ceský groše říšský za 4 kr.

Ex 30.000 exsurgunt 2880 kop.

Pag. 131. Knížka: Krátká zpráva o přijímání velebné svátosti pod jednou a dvojí spůsobou, k podělení a k potěšení všech sprostných, upřímných a spasení duše své milujících lidí. Kněze Petra Linteona. Kašpar Kargezius vytiskl l. 1613.*)

Pag. 132. Rechsperger, mathematicus, professor et medicus practicus Viennae. Gilbertus, senex, medicus caesareus, summendus in medicos caesareos. Sexaginta annos natus.**)

Pankharti se nedařívají. Z Lota pošel Moab s ženy postraní, a byl nepřítelem lidu Božího. Též z Lota Ammon; odtudž Ammonytští též nepřátelé lidu božího.

Léta tohoto 1622 Šmartoš norimberskýho zlata malířskýho mušlíček za 18 kop, stříbra za 12 kop prodával; jindy za 7 kop, stříbra za 5 kop.

Cukru libra 2 kopy, jindy za 9 neb 12 gr. alb. Oleje dřevěnýho libra 2 fl., jindy za 18 kr.

Vína pražskýho žejdlík prodáván za 15 kr. jindy za 3 kr.

Korec ovsa za 2 fl. až do 3 kop, jindy za 1 kopu aneb 18 gr. alb.

Žito po 3 kopách, a tu již vpadla 1 kopa.

Pšenice po 5 kopách, jindy po 2 kopách, po 5 gr. alb.

Másla žejdlík za 18 kr., jindy za 2, za 3 gr. alb.

Medu žejdlík za 15 gr. alb, jindy za 3, 4, 5 gr. alb.

Libra mejdla za 9 gr. alb. [Jindy za 3 gr. alb. kupována] Libra svíček lojových též za 9 gr. alb. [Jindy za 3 gr. alb.] Vinštíře cizího libra za 1 fl., jindy za 10 neb 12 kr. Sanitru libra za 1 kopu grošů, jindy za 15 gr. Kámen vlny za 13 kop, jindy za 3 kopy bez 10 gr. alb.

Sedmivěderní sud Litoměřickýho vína prodáván byl od nejvyšších nad vojáky za 200 kop, žejdlík šenkován za 9 gr. alb. a museli je kupovati měšťané a šenkovati a nejvyšším platiti.

---

*) Jireček, Rukověť I. 452.

**) Vilém Rechsperger, dvorní lékař a knihovník. Ferdinand II. (Status particularis regiminis Ferdinandi II., pag. 111.) Dr. Gilbert (Vosz), životní lékař Ferdinanda II (Hurter, Ferdinand II. Bd. III. 221.—223.)

IV.

Příloha.

Žádost Borboniova na knížete Lichtenstejna ze dne 17. června 1622.*)

Osvícené kníže a pane, pane mně nejmilostivější! Na Vaši knížecí Milosť jakožto J. M. C. místodržícího pokorně a se vší uctivostí vznáším, kterak včerejšího dne skrze čeledína svýho J. M. C. pan rychtář Nového města Pražského pan Jan Chrysostom Šrepl ze Šreplberku mi vzkázal, abych se z domu vystěhoval, že dům mé manželky, ve kterým bydlím, jest mu dán, a že zaň veliké peníze dal. K jakémuž vzkázání jeho s odpovědí do třetího dne jsem odložil. A ačkoliv pak o tom dobře vím, že Vaše knížecí Milosť jakožto místodržící J. M. C., pána a krále nás všech nejmilostivějšího, jemu Janovi Chrysostomovi takový dům decretem jest dáti ráčila, avšak s tím zvláštním doložením, že se to děje do další ratifikací J. M. C. Ale však až posavad ani od J. M. C. ani od Vaší knížecí Milosti jakožto místodržícího J. M. C. žádná taková ratifikací jemu na týž dům jest neprošla, aniž věděti se může, aby co za takový dům dal a jak peníze složil, anebo co na lid válečný J. M. C. zapůjčil. K tomu týž dům vlastně jest ženy mé, kterýž ona vlastními svými penězi zaplatila, což i provedla, ano i to prokázala, že do jejího statku k ní jsem se dostal a po rodičích svých že žádnýho patrimonium jsem nevzal. A vina má, čehokoliv proti J. M. C. jakožto pánu a vrchnosti své nejmilostivější jsem se dopustil, ta ne tolik má vina jest, jako jeho často jmenovanýho J. M. C. pana rychtáře vlastní, nebo on pětkráte mne, abych při dvouch radních do kolleje Veliké mezi defensory šel a jim to, aby oznámeno bylo, což pod literou A se nadpisuje, při shromáždění obce napomenul. Potom i těch jest vina vlastní, kteříž Čechy a jiné měšťany svolati dali a je pod ztracením měšťanství, jakáž slova i mně na dveřích napsána byla od služebníka purkmistrovského, na rathouz citovali. Ježto kdoby byl ten, aby k tak přísnému povolávání, jsa poslušenstvím panu purkmistru jakožto od nejvyšší vrchnosti správci nařízenému [zavázán], se nestavěl, ježto prve nikdá žádný mne na rathouze nevídal, proto že jsem

*) Současná kopie v Roudnickém archivu sub. sign. A. 66.

z své povinnosti lékařské nikdá nevykračoval. K tomu týž pan rychtář má dva domy, tak že kde bydleti má bez požádání cizího domu, a co pro J. M. C. ztratil, známo není. A doložím Vaší knížecí Milosti i toho, že žena má všecek statek svůj movitý i nemovitý Její Milosti vysoce urozené paní Máři Magdaleně Trčkové rozené z Lobkovic, paní mně velice milostivé, po smrti své před mnoha léty zamluvila, aby její Milosť, paní, paní ním dědičně vládnouti ráčila. A toho nyní táž Její Milosť paní, paní Trčková při Vaší knížecí Milosti jakožto při J. M. C. místodržícím vyhledávati ráčí, aby týž statek ženy mé movitý i nemovitý, totiž dům ten se všemi všelikými svršky i se všemi jí povinovanými kdekoliv a od kohokoliv dluhy do knih městských s přikancelovaním všech a všelijakých jiných zápisův, pokudž by se kdo k takovému domu a k jinému statku právo jmíti pravil, k užívání a držení dědičnému po smrti nás obouch manželův zapsán a postoupen byl, a aby toho Její Milosť paní, paní Trčková a to při Vaší Milosti knížecí objednati moci ráčila, my manželé za to Vaši knížecí Milost jakožto pána, pana nám velice milostivého, ano abych dále na všecky potomní časy bez dalšího vězení i bez rukojemství prací svou lékařskou nemocným bez překážky každého člověka volně a bezpečně posluhovati mohl, za to služebně prosíme a žádáme. Začež já Vaší knížecí Milosti tak jako kdy prvé zemský v království tomto lékař a služebník zůstávající odměňovati i odsluhovati ustavičně a vždycky se připovídám. Actum suplikací v pátek po památce sv. Víta mučedníka Božího, léta 1622.

V službách ustavičně volný
Matiáš Borbonius, v lékařství doktor
a zemský lekař.

A tergo:

Osvícenému knížeti a pánu, panu Karlovi vladaři domu Lichtenstejnskýho, knížeti Opavskému a Trnovskému, J. M. císaře římského, císaře Uherského a Českého krále tajné radě, komorníku a nařízenému plnomocenstvím místodržícímu v království Českém. Ponížená a pokorná suplikací ode mne

Matiáše Borbonia, v lékářství doktora
a zemského lekaře.

REJSTŘÍK JMEN OSOBNÍCH A MÍSTNÍCH.

REJSTŘÍK VĚCNÝ.

*

OBSAH.